

สมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย

Association of Professional Development of Educational Administration of Thailand

วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพ การบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย

Journal of Association of Professional Development
of Educational Administration

ปีที่ 5 ฉบับที่ 4 (ตุลาคม-ธันวาคม 2566)
Vol.5 No.4 (October-December 2023)

ISSN: 2730-4183

เจ้าของ	สมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย						
วัตถุประสงค์	1. เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับการบริหารการศึกษา ที่เกิดจากกระบวนการวิจัย การวิเคราะห์ สังเคราะห์อย่างเป็นระบบ 2. เพื่อเผยแพร่ผลการวิจัยด้านการศึกษา ศึกษาศาสตร์ ครุศาสตร์ และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่สัมพันธ์กับการศึกษา 3. เพื่อพัฒนาและส่งเสริมนักวิชาการด้านการบริหารการศึกษาให้มีพื้นที่ตีพิมพ์เผยแพร่ผลงาน						
ขอบเขต	วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทยเป็นวารสารสาขาสังคมศาสตร์ เน้นรับการตีพิมพ์บทความด้านการบริหารการศึกษาเป็นหลัก นอกจากนี้ ยังรับตีพิมพ์บทความด้านศึกษาศาสตร์ ครุศาสตร์ การศึกษา และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่สัมพันธ์กับการศึกษา						
สาขาที่รับตีพิมพ์	สาขาสังคมศาสตร์ เน้นการบริหารการศึกษา ศึกษาศาสตร์ ครุศาสตร์ การศึกษา และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่สัมพันธ์กับการศึกษา						
กำหนดตีพิมพ์	วารสารกำหนดตีพิมพ์เผยแพร่ปีละ 4 ฉบับ <table border="0"> <tr> <td>ฉบับที่ 1 (มกราคม-มีนาคม)</td><td>ฉบับที่ 2 (เมษายน-มิถุนายน)</td></tr> <tr> <td>ฉบับที่ 3 (กรกฎาคม-กันยายน)</td><td>ฉบับที่ 4 (ตุลาคม-ธันวาคม)</td></tr> </table>	ฉบับที่ 1 (มกราคม-มีนาคม)	ฉบับที่ 2 (เมษายน-มิถุนายน)	ฉบับที่ 3 (กรกฎาคม-กันยายน)	ฉบับที่ 4 (ตุลาคม-ธันวาคม)		
ฉบับที่ 1 (มกราคม-มีนาคม)	ฉบับที่ 2 (เมษายน-มิถุนายน)						
ฉบับที่ 3 (กรกฎาคม-กันยายน)	ฉบับที่ 4 (ตุลาคม-ธันวาคม)						
บรรณาธิการบริหาร	รองศาสตราจารย์ ดร.จิณฉัตร ปะโคทั้ง						
บรรณาธิการ	รองศาสตราจารย์ ดร.รัตน์ ปัญญาภา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี						
กองบรรณาธิการ	<table border="0"> <tr> <td>ศาสตราจารย์ ดร.ธีระ รุญเจริญ</td><td>นักวิชาการอิสระ</td></tr> <tr> <td>ศาสตราจารย์ ดร.สมาน อัสวภูมิ</td><td>มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ</td></tr> <tr> <td>รองศาสตราจารย์ ดร.ไชยา ภาวะบุตร</td><td>มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร</td></tr> </table>	ศาสตราจารย์ ดร.ธีระ รุญเจริญ	นักวิชาการอิสระ	ศาสตราจารย์ ดร.สมาน อัสวภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ	รองศาสตราจารย์ ดร.ไชยา ภาวะบุตร	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
ศาสตราจารย์ ดร.ธีระ รุญเจริญ	นักวิชาการอิสระ						
ศาสตราจารย์ ดร.สมาน อัสวภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ						
รองศาสตราจารย์ ดร.ไชยา ภาวะบุตร	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร						

รองศาสตราจารย์ ดร.เอกรินทร์ สังข์ทอง	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
รองศาสตราจารย์ ดร.สุเมธ งามกนก	มหาวิทยาลัยบูรพา
รองศาสตราจารย์ ดร.รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ	มหาวิทยาลัยทักษิณ
รองศาสตราจารย์ ดร.วิสุทธิ์ วิจิตรพัชรภรณ์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พูนชัย ยาวีราช	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นพรัตน์ ชัยเรือง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รชฏ สุวรรณภูมิ	มหาวิทยาลัยนครพนม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรเทพ รู้แผน	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชยากานต์ เรืองสุวรรณ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จักรปรุฬห์ วิชาอัครวิทย์	มหาวิทยาลัยพายัพ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จารุวรรณ พลอยดวงรัตน์	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาธิต ทรัพย์รวงทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
อาจารย์ ดร.พรรณี สุวัठी	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

สำนักงานกองบรรณาธิการ

สำนักงานวารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย

535 หมู่ 12 ตำบลไทรน้อย อำเภอมะนัง อุดรธานี จังหวัดอุดรธานี 34000

วันที่ตีพิมพ์เผยแพร่ : ธันวาคม 2566

หมายเหตุ: ข้อเขียนหรือบทความใด ๆ ที่ได้ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารนี้ถือเป็น ความคิดเห็นส่วนตัวของผู้ที่พบนธ์บทความ กองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย และไม่มีข้อผูกพันโดยประการทั้งปวง

วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย ฉบับนี้เป็นฉบับปีที่ 5 ฉบับที่ 4 ประจำเดือนตุลาคม-ธันวาคม 2566 บทความในวารสารฉบับนี้ประกอบไปด้วย 16 บทความวิจัย และ 2 บทความวิชาการ รวม 18 บทความ ดังนี้

1. ของเล่นจากวัสดุในท้องถิ่น โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านเขาวัง อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช โดย สุชาดา จิตกล้า, สุดา เจ๊ะอูมา, จรุงใจ มนต์เลี้ยง, สุทธิชา มาลีเลิศ
2. การพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนที่เสริมสร้างความเข้าใจเชิงมีโนทัศน์ในลำดับการสอนคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เรื่องลำดับและอนุกรมของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช โดย กัลยกร อนุฤทธิ์
3. การวิจัยเพื่อพัฒนา TEAK MODEL เป็นกระบวนการขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ของโรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์ โดย กัญญา สมบูรณ์, เกตุมณี มากมี, บุญธิดา เทวาพิทักษ์
4. การพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนกรณีศึกษา โรงเรียนท่าศาลา จังหวัดเชียงใหม่ โดย บุญธิดา เทวาพิทักษ์, จักรปรุฬห์ วิชาอัครวิทย์, สนิท หาจัตร์รัส, กัญญา สมบูรณ์
5. กลยุทธ์การบริหารจัดการชมรมผู้สูงวัยต้นแบบตามแบบล้านนาวิถีในจังหวัดเชียงใหม่ โดย จักรปรุฬห์ วิชาอัครวิทย์, สนิท หาจัตร์รัส, บุญธิดา เทวาพิทักษ์, กัญญา สมบูรณ์
6. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ระบบบริหารสถานศึกษา ศธ.02 ออนไลน์กับระบบวัดผลของครูผู้สอนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาคใต้ในจังหวัดศรีสะเกษ โดย พิสิษฐ์ นางวงษ์, อธิป เกตุศิริ, สุวิมล โพธิ์กลิ่น
7. ความสัมพันธ์ระหว่างเทคนิคการนิเทศภายในกับมาตรฐานกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ เขต 1 โดย ประวิทย์ ปราศจาก, สมชัย พุทธา, ฐิติพัฒน์ หิรัญนิธินิธารัง
8. การศึกษาการบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลกระทบต่อระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 โดย เต็มเดช ไชยสำโรง, ฐิติพัฒน์ หิรัญนิธินิธารัง, สมชัย พุทธา
9. การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงเพื่อส่งเสริมความสามารถทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย โดย ดารา วิมลอักษร
10. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 จันทนา จอดนาค และ สุวิทย์ สลามเต้

11. วิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 โดย ปริญญญา สมตัว และ สุมิตรา ยาประดิษฐ์

12. การพัฒนารูปแบบการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบวัดมาตรฐานความสามารถทางภาษา (Cefr) โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (CLT) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาลเมืองอานาจเจริญ (พุทธอุทยาน) โดย ภัชรรัตน์ โพธิ์มาตย์

13. ผลการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5Es ร่วมกับ google classroom ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดย อภิสิทธิ์ แสนหุม และ สมชาย พาชอบ

14. แนวทางเสริมสร้างการบริหารงานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี โดย วรพลชัย คำเที่ยง และ ภูมิพิพัฒน์ รักพรหมงคล

15. รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำด้านดิจิทัลของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร โดย ไชยา ภาวะบุตร

16. การส่งเสริมและพัฒนานำผลประเมินภายนอกไปใช้พัฒนาคุณภาพสถานศึกษา : กรณีศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์ โดย รัตน์ฐาภัทร ธนโชติสุขสบาย, พิศุทธิ์ บัวเปรม, ประสิทธิ์ ไชยศรี, ณัฐตะวัน ลิ้มประสงค์

17. 4 ฉากทัศน์อนาคตแห่งการเคลื่อนไหวทางการเมืองสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคม โดย กิตตินันท์ วงษ์สุวรรณ, สรวิต พรมลี, ปิยรัช อยู่รักษาติ, กันยรัตน์ ไมยรัตน์

18. การเรียนรู้ในพระพุทธศาสนา : ทฤษฎี และการนำไปประยุกต์ใช้ โดย สมเจตน์ ผิวนทองงาม
กองบรรณาธิการขอขอบคุณทุกท่านที่กรุณาให้ความไว้วางใจในการส่งบทความลงตีพิมพ์เพื่อเผยแพร่ในวารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทยขอขอบคุณทุกคำติชมและคำแนะนำในการปรับปรุงการดำเนินการจัดทำวารสารจากผู้อ่านและผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน กองบรรณาธิการจะพยายามพัฒนาวารสารให้ได้มาตรฐานมากยิ่งขึ้นเพื่อเป็นพื้นที่รองรับผลงานวิชาการที่มีคุณภาพจากนักวิชาการ นักวิจัย นักศึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิทั่วประเทศในอนาคต

รองศาสตราจารย์ ดร.รัตนะ ปัญญาภา

บรรณาธิการ

สารบัญ

บทความวิจัย

หน้า

ของเล่นจากวัสดุในท้องถิ่น โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านเขาวัง อำเภออ่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช Toys from local materials Ban Khao Wang Border Patrol Police School Ron Phibun District, Nakhon Si Thammarat Province สุชาดา จิตกล้า, สุดา เจ๊ะอูมา, จรุงใจ มนต์เลี้ยง, สุธธิชา มาลีเลิศ <i>Suchada Chitkla, Suda Jae-uma, Jarungjai Monliang, Sutticha Maleeles</i>	1
การพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนที่เสริมสร้างความเข้าใจเชิงมโนทัศน์ในลำดับการสอนคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เรื่องลำดับและอนุกรมของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช Development of Teaching Activities That Enhance Conceptual Understanding in Mathematics Teaching Sequences, High School Level about Sequence and Series of Students in The Bachelor of Education Program Department of Mathematics, Faculty Of Education, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University กัลยกร อนุฤทธิ์ Kanyakorn Anurit	14
การวิจัยเพื่อพัฒนา TEAK MODEL เป็นกระบวนการขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ของโรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์ The Research for Development of TEAK MODEL for Driving Process in Professional Learning Community of Pangmaphapittayasan School กัญญา สมบูรณ์, เกตุมณี มากมี, บุญธิดา เทวาพิทักษ์ <i>Kanya Somboon, Ketmanee Markmee, Boontida Thewasit</i>	26
การพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนกรณีศึกษา โรงเรียนท่าศาลา จังหวัดเชียงใหม่ Developing professional learning communities to promote research in the classroom a case study of Tha Sala School Chiangmai Province บุญธิดา เทวาพิทักษ์, จักรพรรพ์ วิชาอัครวิทย์, สนิท หาจัตตุรัส, กัญญา สมบูรณ์ <i>Boontida Thewasit, Chakparun Wichaakkharawit, Sanit Hajaturus, Kanya Somboon</i>	45
กลยุทธ์การบริหารจัดการชมรมผู้สูงอายุต้นแบบตามแบบลำนาวีในจังหวัดเชียงใหม่	58

The Management Strategy for The Model Elderly Club According to Lanna Way of Life in Chiang Mai Province

จักรพรรพ์ วิชาอัครวิทย์, สนิท หาจตุรัส, บุญธิดา เทวาพิทักษ์, กัญญา สมบูรณ์

Chakparun Wichaakharawit, Sanit Hajaturas, Boontida Thewasit, Kanya Somboon

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ระบบบริหารสถานศึกษา ศธ.02 ออนไลน์กับระบบวัดผลของครูผู้สอนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียง

73

A study of the relationship between use of STD2018 with teacher evaluation system for schools under the Office Government Vocational Education Commission in Sisaket Province

พิสิษฐ์ นางวงษ์, อธิป เกตุสิริ, สุวิมล โพธิ์กลิ่น

Pisit Nangwong, Atip Ketusiri, Suwimon Phoglin

ความสัมพันธ์ระหว่างเทคนิคการนิเทศภายในกับมาตรฐานกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1

87

The Relationship between Internal Supervision Techniques and Student-Centered Learning Process Standards in Educational Institutions under Rayong Primary Educational Area Office 1

ประวิทย์ ปราศจาก, สมชัย พุทธา, ฐิติพัฒน์ หิรัญนิธิธำรง

Prawit Prasajak, Somchai Phutta, Thitipat Hirannithithamrong

การศึกษาการบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลกระทบต่อระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3

102

The Study of the General Affair of School Administrators Effecting the Students' Caring System under Chonburi Primary Educational Area Office 3

เต็มเดช ไชยสำโรง, ฐิติพัฒน์ หิรัญนิธิธำรง, สมชัย พุทธา

Temdech ChaiSamrong, Thitipat Hirannithithamrong, Somchai Putta

การพัฒนาแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงเพื่อส่งเสริมความสามารถทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย

116

The Development of Learning Experience Model Based on Constructivist Theory Together with the Concept of Realistic Mathematics Education to Encourage Math Ability of Early Childhood

ดารา วิมลอักษร | Dara Wimolakson

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 Creative Leadership of School Administrators Affecting The Motivation and Performance of Teachers in Schools under Samut Prakan Primary Educational Service Area Office 1 จันทนา จอดนาค และ สุวิทย์ สลามเต๊ะ Jantana Chodnak and Suwit Salamteh	132
วิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 Vision for School Administrators Affecting The Motivation and Performance of Teachers In Schools Coming under The Samut Prakan Primary Educational Service Area Office 1 ปริญญ์ สมตัว และ สุมิตรา ยาประดิษฐ์ Parinya Somtua and Sumitra Yaprakit	148
การพัฒนารูปแบบการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบวัดมาตรฐานความสามารถทางภาษา (Cefr) โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (CLT) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาลเมืองอานาจเจริญ (พุทธอุทยาน) The Development of a teaching model for communicative English according to The Common European Framework of Reference for Languages (Cefr) by learning management based on The Communicative Language Teaching (CLT) for Prathom Suksa 6 students at Muang Amnat Charoen Municipal School (Phuttha Uthayan) ภัชรัตน์ โพธิ์มาตย์ Patchararat Phomart	163
ผลการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5Es ร่วมกับ google classroom ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 The Results of 5Es Learning Management with Google Classroom on Learning Achievement Science and Technology of Mathayomsuksa 6 Students อภิสิทธิ์ แสนหอม และ สมชาย พาชอบ	174

Apisit Saenhoom and Somchai Pachob

- แนวทางเสริมสร้างการบริหารงานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของ
สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี 186

Guidelines for Enhancing The Management of Learning Process
Development in The Digital Age of Schools under The Office
of Secondary Educational Service Area Suphanburi

วรวลัญช์ คำเที่ยง และ ภูมิพัฒน์ รักพรหมงคล²

Worawalan Khamthiang and Poompipat Rukponmongkol

- รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำด้านดิจิทัลของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร 203

Digital Leadership Development Model for Graduate Students of
Education in Educational Administration Program at Sakon Nakhon
Rajabhat University

ไชยา ภาวะบุตร | Chaiya Pawabutra*

- การส่งเสริมและพัฒนาการนำผลประเมินภายนอกไปใช้พัฒนาคุณภาพสถานศึกษา :
กรณีศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์ 220

Promoting and developing the use of external evaluation results to
improve the quality of educational institutions: case study of Non-Din
Daeng Subdistrict Municipality Child Development Center in Buriram
Province

รัตน์ฐาภัทร ธนโชติสุขสabay, พิศุทธิ์ บัวเปรม, ประสิทธิ์ ไชยศรี, ณัฐตะวัน ลิ้มประสงค์

Ratthaphat Thanachotsuksabai, Pisut Bourpream, Prasit Chaisri, Nattawan

Limprasong

บทความวิชาการ

- 4 ฉากทัศน์อนาคตแห่งการเคลื่อนไหวทางการเมืองสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคม 233

4 Future Scenarios of Political Movement towards Social Change

กิตตินันท์ วงษ์สุวรรณ, สรวิต พรมลี, ปิยรัช อยู่รักษาติ, กันยรัตน์ ไมยรัตน์

Kittinun Wongsuwan, Sorawit Phoromlee, Piyarach Yoorakchat, Kanyarat Maiyarat

- การเรียนรู้ในพระพุทธศาสนา : ทฤษฎี และการนำไปประยุกต์ใช้ 249

Learning in Buddhism: Theory and Application

สมเจตน์ ผีวทองงาม | Somjet Phiutongngam

ของเล่นจากวัสดุในท้องถิ่น โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านเขาวัง อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

Toys from local materials Ban Khao Wang Border Patrol Police School
Ron Phibun District, Nakhon Si Thammarat Province

สุชาดา จิตกล้า^{1*}, สุดา เจ๊ะอูมา², จรุงใจ มนต์เลี้ยง³, สุตติชา มาลีเลิศ⁴

Suchada Chitkla¹, Suda Jae-uma², Jarungjai Monliang³, Sutticha Maleeles⁴

¹⁻⁴คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

Faculty of Nakhon Si Thammarat Rajabhat University

*Corresponding author e-mail: suchada_chi@nstru.ac.th

(Received: 12 October 2023, Revised: 6 November 2023, Accepted: 8 November 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาองค์ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยตามบริบทพื้นที่ 2) เพื่อศึกษาภูมินิเวศ ประวัติศาสตร์สิ่งแวดล้อม และภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน และ 3) เพื่อพัฒนาหลักสูตรทักษะสมอง โดยใช้ของเล่นจากวัสดุในท้องถิ่นของชุมชนบ้านเขาวัง เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม “PAR” กลุ่มตัวอย่าง ระยะที่ 1 ได้แก่ ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน 14 คน ระยะที่ 2 ได้แก่ 2 ครู และผู้ปกครอง 24 คน โดยเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์เชิงลึก หลักสูตรอบรมเชิงปฏิบัติการ การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสำรวจและประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า 1) องค์ความรู้ที่ได้ คือ (1) สภาพความเป็นอยู่วิถีชีวิตในชุมชนเปลี่ยนไปตามสังคม และสิ่งแวดล้อมรอบตัว (2) ชาวบ้านนำวัสดุท้องถิ่นมาทำของเล่น (3) จุดเด่นชุมชนและวิถีชุมชน คือ หมู่บ้านตั้งอยู่บนภูเขาอุดมสมบูรณ์ด้วยธรรมชาติ (4) ของเล่นจากวัสดุในท้องถิ่นเปรียบเสมือนเครื่องมือพัฒนาตนเองกับสิ่งแวดล้อม (5) การสร้างของเล่นเด็กเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และผู้ปกครองมีรายได้เพิ่มขึ้น 2) ภูมินิเวศ ภูมิปัญญา และวิถีชีวิตของคนในชุมชน คือ ของเล่นจากวัสดุในท้องถิ่นของชุมชนบ้านเขาวัง จำนวน 4 ชุด 3) การพัฒนาหลักสูตรทักษะสมอง โดยใช้ของเล่นจากวัสดุในท้องถิ่น ผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการ พบว่า ครูและผู้ปกครองผู้เข้าร่วมมีความพึงพอใจต่อการอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตรทักษะสมอง อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: ของเล่น; วัสดุในท้องถิ่น; โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

ABSTRACT

The objectives of this research are 1) to study the body of knowledge Understanding of the development and upbringing of early childhood children according to the local context 2) to study the ecological landscape environmental history and local wisdom of the community, and 3) to develop a brain skills curriculum using toys from local materials of the Ban Khao Wang community. It is action research with "PAR" participation. The sample group in Phase 1 includes villagers, community leaders, and 14 village philosophers. Phase 2 includes 2 teachers and 24 parents by selecting purposive sampling. The tools used include questionnaires. In-depth interview Workshop course data collection by surveys and participatory workshops Qualitative data were analyzed by content analysis and quantitative data were analyzed. the mean and standard deviation

The research results found that 1) The knowledge obtained is (1) living conditions, way of life in the community changes according to society and the surrounding environment (2) Villagers bring local materials to make toys. (3) The highlight of the community and community way of life is that the village is located on a mountain rich in nature. (4) Toys made from local materials are like tools for developing oneself and the environment. (5) Creating children's toys. It is a useful use of free time. and parents have increased income. 2) Ecological landscape, wisdom, and way of life of people in the community, namely 4 sets of toys made from local materials of the Ban Khao Wang community. 3) Development of the brain skills curriculum using toys made from local materials. Through the workshop, it was found that the participating teachers and parents were at the highest level of satisfaction with course workshop.

Keywords: Toy; Local materials; Border Patrol Police School

บทนำ

ชุมชนบ้านเขาวังมีสภาพภูมิณีเวศเป็นภูเขาหินปูนที่ลาดเชิงเขามีลำห้วยและคลองเป็นแหล่งกำเนิดต้นน้ำช่วงฤดูแล้งชุมชนขาดน้ำกินน้ำใช้ และเมื่อถึงฤดูฝนจะเกิดภัยพิบัติ ส่งผลให้คนรุ่นใหม่ในชุมชนรวมตัวกันเป็น “กลุ่มอนุรักษ์บ้านเขาวัง” ในปี พ.ศ. 2548 พื้นฟูสิ่งแวดล้อมในชุมชน ส่งเสริมการปลูกไม้ผลและพืชผักสวนครัวหลากหลายชนิดขึ้นมา เรียกว่า “สวนพ่อเฒ่า”, “สวนสมรม” หรือ “เกษตรสี่ชั้น” และได้รับการส่งเสริมจากโครงการพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทำให้มีการปรับปรุงเส้นทางสัญจร และติดตั้งไฟฟ้าเข้าสู่ชุมชนสร้างความสะดวกมากยิ่งขึ้นจนถึงปัจจุบัน

ชุมชนบ้านเขาวังได้รับอิทธิพลจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป เห็นได้จากความแตกต่างของพฤติกรรมในการใช้ชีวิตประจำวัน โดยผู้ปกครองส่วนใหญ่ใช้เวลาไปกับการประกอบอาชีพทำให้เกิดช่องว่างในการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย ซึ่งผู้ปกครองส่วนใหญ่เริ่มนำเทคโนโลยีที่เข้าสู่ชุมชนมาใช้ในการเลี้ยงดู สังเกตได้จากการแสดงออก เมื่อพบบุคคลที่ไม่คุ้นชิน ในการพูดหรือทำกิจกรรมต่างๆ ความสนใจในการทำกิจกรรมน้อยลง รวมถึงความสามารถในการแก้ไขปัญหา สอดคล้องกับ ณิชกุล พิชชาชาญ และคณะ (2566) กล่าวว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพัฒนาการเด็กปฐมวัย ได้แก่ ปัจจัยด้านมารดา เด็ก และสิ่งแวดล้อม และพริญา มายูร (2565) กล่าวว่า การสร้างเสริมให้ผู้เลี้ยงดูมีพฤติกรรมกรรมการเลี้ยงดูที่เหมาะสมต้องส่งเสริมให้ผู้เลี้ยงดูมีโอกาสได้รับการศึกษา และส่งเสริมให้ครอบครัวได้อยู่ร่วมกัน เด็กได้อยู่กับบิดามารดา และสร้างงานสร้างอาชีพให้ผู้เลี้ยงดูมีรายได้ที่เพียงพอ ซึ่งสามารถสร้างพฤติกรรมกรรมการเลี้ยงดูเด็กที่เหมาะสมแก่ผู้เลี้ยงดูได้

แต่ยังคงมีเด็กปฐมวัยบางส่วนที่ยังคงได้รับการเลี้ยงดูตามวิถีชีวิตของชุมชน ผ่านการติดตามผู้ปกครองไปประกอบอาชีพ ทำให้เด็กปฐมวัยได้เรียนรู้การเล่นซึ่งเป็นภูมิปัญญาพื้นบ้าน สอดคล้องกับทฤษฎีของอัลเบิร์ต แบนดูรา (Albert Bandura อ้างอิงถึงใน สิริมา ภิญญอนันตพงษ์, 2550) กล่าวว่า การเรียนรู้ของมนุษย์นั้นเกิดจากพฤติกรรมของบุคคลนั้นมีการปฏิสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องระหว่างบุคคลนั้นกับสิ่งแวดล้อม การที่เด็กได้เล่นกับวัสดุในท้องถิ่นจะช่วยให้มีความกล้าแสดงออก และสามารถรับมือกับสถานการณ์ต่างๆ ที่พบเจอได้สมวัย โดยนำวัสดุ หรือวิธีการต่างๆ มาปรับใช้ในการแก้ไขปัญหา พูดคุยบอกเล่าความคิดเห็นของตนเอง ตามแนวคิดทักษะสมองที่กล่าวถึงความสามารถของสมองและจิตใจที่จะควบคุมความคิด อารมณ์และการกระทำเพื่อไปถึงเป้าหมายได้ (ประเสริฐ ผลิตผลการพิมพ์, อ้างอิงถึงใน สุนิษา ภารตระศรี และชวนพิศ รักษาพวก, 2565)

จากข้อมูลสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น จะเห็นได้ว่า สภาพความเป็นอยู่ วิถีชีวิตที่เปลี่ยนไปตามสังคมที่แวดล้อมตัวเด็ก อาจเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้เด็กปฐมวัยต้องมีรากฐาน และความพร้อมในการเผชิญต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป โดยอาศัยวิถีชีวิตของชุมชนที่มีความร่วมมือ และทรัพยากรที่ยังคงอยู่อย่างเข้มแข็ง มาเป็นสื่อกลางในการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านการใช้สื่อและของเล่นจากวัสดุในท้องถิ่น เพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีรากฐานชีวิตในการเผชิญกับสถานการณ์ และสิ่งต่างๆ รอบตัวที่กำลังเปลี่ยนไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาองค์ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการ การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยตามบริบทพื้นที่ชุมชน บ้านเขาวัง อำเภอรัตนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาภูมิโนเวศ ประวัติศาสตร์สิ่งแวดล้อม และภูมิปัญญาท้องถิ่นชุมชนบ้านเขาวัง
3. เพื่อพัฒนาหลักสูตรทักษะสมอง (EF) โดยใช้ของเล่นจากวัสดุในท้องถิ่น

ระเบียบวิธีการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้กระบวนการการวิจัยเชิงปฏิบัติการ “PAR” ผู้มีส่วนร่วมประกอบด้วยบ้าน โรงเรียน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 ศึกษาภูมิโนเวศ ประวัติศาสตร์สิ่งแวดล้อม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ชุมชนบ้านเขาวัง

ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตำรา และหนังสือที่เกี่ยวข้องกับชุมชนบ้านเขาวัง เกี่ยวกับ ภูมิโนเวศ ประวัติศาสตร์สิ่งแวดล้อม ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของเด็กปฐมวัย

ตอนที่ 2 ศึกษาองค์ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการ การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยตาม บริบทพื้นที่ชุมชน บ้านเขาวัง อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

ศึกษาความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาพัฒนาเด็กปฐมวัยของชุมชนในมิติ ภูมิโนเวศ ประวัติศาสตร์สิ่งแวดล้อม และภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนบ้านเขาวัง โดยมีการสำรวจข้อมูลจากชุมชน และการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Socialization) S : Tacit to Tacit ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญ ผู้นำชุมชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชน ซึ่งมีระเบียบวิธีการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน ราษฎรชาวบ้านในพื้นที่ คณะกรรมการสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง นักเรียน ของชุมชนบ้านเขาวัง อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 50 คน

1.2.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ชาวบ้าน จำนวน 8 คน ผู้นำชุมชน จำนวน 3 คน ราษฎรชาวบ้านในพื้นที่ จำนวน 3 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 14 คน คัดเลือกมาจากบุคคลที่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับบริบท ของพื้นที่ ภูมิปัญญา ได้มาโดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

2.1 แบบสอบถามความต้องการจำเป็นของชุมชนบ้านเขาวังในมิติภูมิโนเวศประวัติศาสตร์ สิ่งแวดล้อม ภูมิปัญญาท้องถิ่น

2.2 แบบการสัมภาษณ์เชิงลึก

3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

3.1 แบบสอบถามความต้องการจำเป็นของชุมชนบ้านเขาวังในมิติภูมิโนเวศประวัติศาสตร์ สิ่งแวดล้อม ภูมิปัญญาท้องถิ่น

1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ขั้นตอนการสร้างและแบบสอบถามความต้องการจำเป็นของ ชุมชนบ้านเขาวังในมิติภูมิโนเวศ ประวัติศาสตร์สิ่งแวดล้อม ภูมิปัญญาท้องถิ่น

2) ดำเนินการสร้างแบบสอบถามความต้องการจำเป็นของชุมชนบ้านเขาวังในมิติภูมิ โนเวศ ประวัติศาสตร์สิ่งแวดล้อม ภูมิปัญญาท้องถิ่น

3) นำเสนอที่ปรึกษาเพื่อนำข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นที่ได้ไปปรับปรุงแก้ไขในการ พัฒนาสร้างแบบสอบถามความต้องการจำเป็นของชุมชนบ้านเขาวังในมิติภูมิโนเวศ ประวัติศาสตร์ สิ่งแวดล้อม ภูมิปัญญาท้องถิ่น

4) นำแบบสำรวจที่สร้างมาพัฒนาเพื่อเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ภาษาและความสอดคล้องของเครื่องมือ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540 และ McKeen & Smith, 2003) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (index of item objective congruence: IOC) ของความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาคัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่า IOC เท่ากับ 0.50 ขึ้นไป โดยผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะให้เพิ่มรายละเอียดประเด็นคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนและสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามความต้องการจำเป็นของชุมชนบ้านเขาวังในมิติภูมินิเวศ ประวัติศาสตร์สิ่งแวดล้อม ภูมิปัญญาท้องถิ่น เสนอให้ผู้นำชุมชนเพื่อแจ้งไปยังผู้ให้ข้อมูลในชุมชน 50 คน

4.2 ผู้วิจัยจะเป็นผู้ไปเก็บแบบสำรวจด้วยตนเองตามวัน เวลาที่นัดหมายกับผู้นำชุมชน

4.3 กรณีที่ไม่ได้แบบสำรวจตามวัน เวลาที่กำหนดผู้วิจัยจะขยายระยะเวลาในการเก็บอีก 7 วัน เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลมีเวลาในการตอบแบบสำรวจ

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การศึกษาเอกสาร งานวิจัย ตำรา หนังสือ เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการ ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ ชุมชนบ้านเขาวัง การพัฒนาหลักสูตรทักษะสมอง และของเล่นจากวัสดุ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาของเล่นจากวัสดุท้องถิ่น

5.2 ข้อมูลภาคสนาม การค้นหาคำความรู้เกี่ยวกับภูมินิเวศ ภูมิปัญญา วิถีชีวิตในพื้นที่ ตำบลหินตก อำเภออ่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อนำความรู้นั้นไปพัฒนาเป็นหลักสูตรทักษะสมอง โดยใช้ของเล่นจากวัสดุท้องถิ่น โดยได้กำหนดวิธีการศึกษาที่สำคัญ คือ การสังเกต การสำรวจ การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม

ตอนที่ 3 การพัฒนาหลักสูตรทักษะสมอง โดยใช้ของเล่นจากวัสดุในท้องถิ่นโดยการสร้างหลักสูตรบูรณาการในกิจกรรมการเรียนรู้การสอนระดับปฐมวัย

3.1 การดำเนินการวิจัย นำผลจากการศึกษาระยะที่ 1 มาออกแบบกิจกรรมเพื่อหลักสูตรทักษะสมอง โดยใช้ของเล่นจากวัสดุในท้องถิ่น โดยมีวิธีการดำเนินการ ดังนี้

3.1.1 จัดประชุมกลุ่มย่อยร่วมกับสมาชิกในชุมชนที่สนใจ ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์มา ประชุมร่วมกับสมาชิกเพื่อสกัดความรู้จากผู้นำชุมชน ผู้เชี่ยวชาญ ปราชญ์ชาวบ้าน เพื่อนำมาจัดกลุ่มของเล่นจากวัสดุในท้องถิ่นในการออกแบบกิจกรรม นำข้อมูลที่ได้ไปใช้ออกแบบหลักสูตรทักษะสมอง EF

3.1.2 ออกแบบการพัฒนาพัฒนาหลักสูตรทักษะสมอง โดยใช้ของเล่นจากวัสดุในท้องถิ่น

1) ผู้วิจัยศึกษาเอกสาร คู่มือ รูปแบบ หลักการออกแบบการพัฒนาหลักสูตรทักษะสมอง โดยใช้ของเล่นจากวัสดุในท้องถิ่น ตามองค์ความรู้ในมิติของภูมินิเวศ ประวัติศาสตร์สิ่งแวดล้อม ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเป็นข้อมูลในการออกแบบหลักสูตรในกิจกรรมการเรียนรู้การสอนระดับปฐมวัย

2) ผู้วิจัยกร่างรายละเอียดของเล่นจากวัสดุในท้องถิ่น ตามองค์ความรู้ในมิติของ ภูมินิเวศ ประวัติศาสตร์สิ่งแวดล้อม ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อใช้ในการยกร่างหลักสูตรทักษะสมอง

3) ประชุมเชิงปฏิบัติการ ร่างรายละเอียดของเล่นจากวัสดุในท้องถิ่น เพื่อตรวจสอบความ ถูกต้องของการส่งเสริมพัฒนาการ และวิพากษ์หลักสูตร โดยการประชุมหลักสูตรการจัดประสบการณ์ เอกสารประกอบการพัฒนาทักษะสมอง และแบบประเมินความพึงพอใจในการอบรมเชิงปฏิบัติการ และมีการประชุมผู้สอน (Team Teaching) ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง นักเรียน

4) ผู้วิจัยนำผลการประชุมเชิงปฏิบัติการหลักสูตรการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัยมา จัดทำหลักสูตร ทักษะสมอง โดยใช้ของเล่นจากวัสดุในท้องถิ่น

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.2.1 ประชากร คือ ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน ครู ผู้ปกครอง นักเรียน บริเวณชุมชนบ้านเขาวัง อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 50 คน

3.2.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอนในระดับปฐมวัยและประถมศึกษาครู จำนวน 10 คน ผู้ปกครองนักเรียนระดับปฐมวัยโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านเขาวัง จำนวน 14 คน โดยการเลือก แบบเจาะจง (Purposive sampling) จากการสมัครใจเข้าร่วมกิจกรรม รวมทั้งสิ้น 24 คน

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ หลักสูตรการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัย เอกสาร ประกอบการพัฒนาทักษะสมอง และแบบประเมินความพึงพอใจในการอบรมเชิงปฏิบัติการ

3.3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) การพิจารณา คัดเลือก และจัดทำข้อมูล ภูมินิเวศ ภูมิปัญญา วิถีชีวิตของคนในพื้นที่เพื่อกำหนดองค์ความรู้เกี่ยวกับของเล่นจากวัสดุในท้องถิ่น มาใช้ในการออกแบบหลักสูตรทักษะสมองของเด็กปฐมวัย

2) ข้อมูลภาคสนาม การพัฒนาหลักสูตรทักษะสมอง โดยใช้ของเล่นจากวัสดุในท้องถิ่น โดยการจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการในหัวข้อ การส่งเสริมพัฒนาการสำหรับเด็กปฐมวัย

3) นำข้อมูลที่ได้จากการอบรมเชิงปฏิบัติการหัวข้อ การส่งเสริมพัฒนาการสำหรับเด็ก ปฐมวัย มาสังเคราะห์ เพื่อวางแผน และยกร่างหลักสูตรทักษะสมอง โดยใช้ของเล่นจากวัสดุในท้องถิ่น

3.3.2 ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ความพึงพอใจในการอบรมเชิงปฏิบัติการส่งเสริม พัฒนาการสำหรับเด็กปฐมวัย

สรุปผลการวิจัย

1. องค์ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการ การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยตามบริบทพื้นที่ชุมชนบ้านเขาวัง อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

1.1 สภาพความเป็นอยู่วิถีชีวิตในชุมชนเปลี่ยนไปตามสังคมและสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็กเป็นเหตุผลที่สำคัญทำให้เด็กปฐมวัยต้องมีรากฐาน โดยการพัฒนาหลักสูตรทักษะสมองโดยใช้วัสดุจากชุมชน และสร้างเครือข่ายความรู้ เพื่อนำไปโรงเรียนอย่างเหมาะสมกับบริบทของชุมชน

1.2 วัสดุท้องถิ่นที่นำมาใช้เป็นของเล่น ส่วนใหญ่สร้างจากไม้ในสวน และพืชประจำถิ่น เช่น กระวาน ไม้ไผ่ ลูกยาง ผ่าลม ลูกหวี ดอกหมาก เป็นต้น

1.3 ชุมชนอนุรักษ์ (จุดเด่นชุมชน วิถีชีวิตชุมชน) สภาพพื้นที่เป็นภูเขาที่ลาดเชิงเขา ภูเขาหินปูนทำให้เกิดถ้ำและธารน้ำคลองลงสู่ถ้ำใต้ดิน ทำให้เป็นพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์ด้วยธรรมชาติป่าไม้ลำธารอากาศบริสุทธิ์ และเหมาะเพาะปลูกพืชผลทางการเกษตรและเป็นที่อยู่อาศัย

1.4 ของเล่นจากวัสดุธรรมชาติ ของเล่นมักมีความสำคัญอย่างยิ่งกับเด็ก เพราะเป็นเสมือนเครื่องมือที่นำเด็กไปสู่การพัฒนาตนเองกับสิ่งแวดล้อม ช่วยให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง และเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจในความสามารถของตนเอง ส่งผลให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีต่อผู้อื่น ทำให้กล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออก เป็นการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

1.5 การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย เพื่อให้นักเรียนรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และผู้ปกครองมีรายได้เพิ่มขึ้น คณะกรรมการป่าชุมชนบ้านเขาวัง ได้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์และได้มีโอกาสรู้จัก และเชื่อมโยงกับผู้นำชุมชนอื่น ๆ และองค์กรต่าง ๆ

แผนภาพที่ 1 องค์ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการ การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย

2. ภูมินิเวศ ภูมิปัญญา และวิถีชีวิตของคนในพื้นที่เกี่ยวกับของเล่นจากวัสดุในท้องถิ่นชุมชนบ้านเขาวัง อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ส่งผลให้เกิดองค์ความรู้ในการนำวัสดุท้องถิ่นมาใช้ผลิตของเล่นจากวัสดุในท้องถิ่น ดังนี้

2.1 ของเล่นชุดวิถีชุมชนอนุรักษ์ ทำให้เกิดแหล่งเรียนรู้เส้นทางศึกษาธรรมชาติ จากภูมิปัญญาวิถีเกษตรแบบสวนสมรม ได้แก่ นำก้อนหินมาเล่นหมากขุมในมุมคณิตศาสตร์ นำดินเหนียวมาปั้นในมุมศิลปะ เชือกกล้วยนำมาใช้เป่ากบในมุมวิทยาศาสตร์

2.2 ของเล่นชุดการใช้พันธุ์ไม้เศรษฐกิจและอาหารชุมชนจากภูมิปัญญาวิถีเกษตรแบบสวนสมรม งานช่างไม้ และงานครัว ได้แก่ นำไม้ไผ่มาสร้างเครื่องเคาะจังหวะ ในมุมดนตรี นำกระวานมาสร้างชุดอาหารในมุมบทบาทสมมติ นำลูกยางมาสร้างชุดค่าและจำนวนในมุมเกมการศึกษา

2.3 ของเล่นชุดพันธุ์ไม้ท้องถิ่นรักษาระบบนิเวศต้นน้ำจากแหล่งเรียนรู้รุกขมรดกของแผ่นดิน ใต้ร่มพระบารมีจากภูมิปัญญาเรื่องเล่า ได้แก่ นิทานต้นลำแพนในมุมหนังสือ

2.4 ของเล่นชุดพันธุ์ไม้ท้องถิ่นที่ชุมชนใช้ประโยชน์ด้านสมุนไพรและใช้สอย จากภูมิปัญญาวิถีเกษตรแบบสวนสมรม งานช่างไม้ และงานครัว ได้แก่ ไม้ไผ่ และลูกยางพารานำมาสร้างลูกหวี จัดไว้ในมุมวิทยาศาสตร์ ดอกหมาก นำมาสร้างชุดเครื่องครัวจัดไว้ในมุมบทบาทสมมติ กล้วยนำมาสร้าง ชุดร้อยวัสดุ จัดไว้ในมุมเครื่องเล่นสร้างสรรค์

แผนภาพที่ 2 ของเล่นจากวัสดุในท้องถิ่นชุมชนบ้านเขาวัง

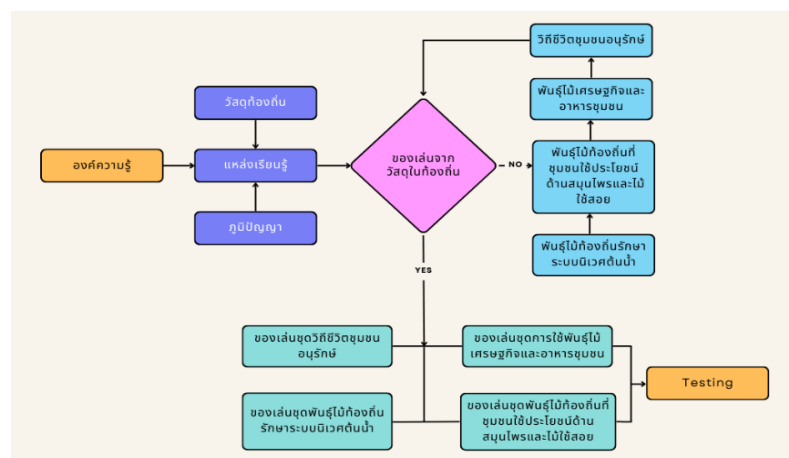
3. การพัฒนาหลักสูตรทักษะสมอง EF โดยใช้ของเล่นจากวัสดุในท้องถิ่น โดยการจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการในหัวข้อ การส่งเสริมพัฒนาการสำหรับเด็กปฐมวัย ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับความพึงพอใจการเข้าร่วมจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการ

ประเด็นความพึงพอใจ	($\bar{X}$)	(S.D.)	ความหมาย
1. ความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องนี้ ก่อน การอบรม	3.02	0.30	ปานกลาง
2. ความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องนี้ หลัง การอบรม	4.50	0.51	มาก
3. คุณค่าของเนื้อหาต่อการปฏิบัติงาน	4.20	0.90	มาก

ประเด็นความพึงพอใจ	($\bar{X}$)	(S.D.)	ความหมาย
4. สามารถนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงาน	4.00	0.88	มาก
5. สามารถนำความรู้ไปเผยแพร่	4.00	0.90	มาก
6. การถ่ายทอดความรู้ของวิทยากรมีความชัดเจน	4.59	0.44	มากที่สุด
7. ความสามารถในการถ่ายทอดเนื้อหาให้เป็นที่น่าสนใจ	4.00	0.43	มาก
8. การเตรียมตัวและความพร้อมของวิทยากร	4.20	0.47	มาก
9. การตอบคำถามของวิทยากร	4.22	0.45	มาก
10. การใช้เวลาให้เหมาะสมกับเนื้อหา	4.32	0.55	มาก
11. การต้อนรับ/ชี้แจงรายละเอียดต่อผู้เข้าร่วมการอบรม	4.65	0.52	มากที่สุด
12. ความพึงพอใจต่อสถานที่/อุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ในการจัดการอบรม	4.45	0.67	มาก
13. ระยะเวลาในการจัดอบรม	4.00	0.90	มาก
รวม	4.16	0.61	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ความพึงพอใจในการอบรมเชิงปฏิบัติการส่งเสริมพัฒนาการสำหรับเด็กปฐมวัย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.61) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 2 ข้อ ได้แก่ การต้อนรับ/ชี้แจงรายละเอียดต่อผู้เข้าร่วมการอบรมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.65$, S.D. = 0.52) และการถ่ายทอดความรู้ของวิทยากรมีความชัดเจนอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.44) จากผลการศึกษาภูมิโนเวศ ภูมิปัญญา และวิถีชีวิตของคนในพื้นที่เพื่อกำหนดองค์ความรู้เกี่ยวกับของเล่นจากวัสดุในท้องถิ่นชุมชนบ้านเขาวัง อำเภอรัตนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช และกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ผู้วิจัยสรุปแผนภูมิแสดงกระบวนการพัฒนาหลักสูตรทักษะสมอง EF ของเด็กปฐมวัย ดังแผนภาพที่ 3

แผนภาพที่ 3 ข้อมูลของเล่นจากวัสดุในท้องถิ่น ชุมชนบ้านเขาวัง อำเภอรัตนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

การอภิปรายผล

1. องค์ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการ การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยตามบริบทพื้นที่ชุมชนบ้านเขาวัง อำเภอรัตนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า

สภาพความเป็นอยู่วิถีชีวิตในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปตามสังคมและสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็กเป็นเหตุผลที่สำคัญทำให้เด็กปฐมวัยต้องได้รับการพัฒนาทักษะสมองโดยการนำวัสดุท้องถิ่นจากไม้ในสวน และพืชประจำถิ่นมาใช้เป็นของเล่น เช่น กระวาน ไม้ไผ่ ลูกยาง ฝาลม ลูกหวี ดอกหมาก เป็นต้น สอดคล้องกับบริบทของชุมชนอนุรักษ์ซึ่งเป็นวิถีชีวิตชุมชนในการใช้ชีวิตร่วมกับธรรมชาติอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับ วิจัยเรื่อง การอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาการเล่นพื้นบ้านของเด็กไทยภาคใต้ พบว่า 1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาการเล่นพื้นบ้านของเด็กไทยภาคใต้ได้แก่ นโยบายการศึกษา ครูผู้สอน ประชาชน ชาวบ้าน บุคคลภายในครอบครัว เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี 2) แนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาการเล่นพื้นบ้านของเด็กไทยภาคใต้ให้คงอยู่ ต้องเริ่มจากนโยบายของสถานศึกษา ชุมชน และหน่วยงานที่รับผิดชอบ ร่วมส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรม จัดหาแหล่งเรียนรู้ ปรับเปลี่ยนอุปกรณ์และวิธีการเล่นให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและวิถีการดำเนินชีวิตในแต่ละท้องถิ่น (กนกวรรณ ทองคำสิง, อนุกุล พลศิริ และเหมือนแพร รัตนศิริ, 2561)

ซึ่งการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของชุมชนในปัจจุบันเป็นไปเพื่อให้เด็กเรียนรู้จักการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และผู้ปกครองมีรายได้เพิ่มขึ้น คณะกรรมการป่าชุมชนบ้านเขาวังส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชน มีการสอบถามความต้องการของชาวบ้านในชุมชนว่าต้องการเรียนรู้ในด้านใด และนำผู้รู้ตามความต้องการมาบรรยาย และจัดอบรม ส่งเสริมความรู้ ทำให้เด็กสามารถใช้ชีวิต และรู้จักแก้ปัญหาในการใช้ชีวิตประจำวันได้ สอดคล้องกับ วิจัยเรื่องการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีต่อวิถีชีวิตชนเผ่าละว้าหมู่ที่ 11 ฯ กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมต่อวิถีชีวิตของชนเผ่าละว้ามีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างมาก มีผลมาจากปัจจัย 2 ด้านคือ ปัจจัยภายในคือการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร ลักษณะครอบครัวและที่อยู่อาศัย ความต้องการทางด้านวัตถุ การยอมรับประเพณีและวัฒนธรรมใหม่ๆ วิถีชีวิตที่เปลี่ยนไป ความเชื่อ ประเพณีและวัฒนธรรม ส่วนปัจจัยภายนอก ได้แก่ การพัฒนาของภาครัฐ การจัดการศึกษา เศรษฐกิจและความเจริญด้านเทคโนโลยีจากภายนอก (พระมงคล สุ่มงคโล, 2560)

ของเล่นจากวัสดุในท้องถิ่นเปรียบเสมือนเครื่องมือในการส่งเสริมพัฒนาการร่วมกับสิ่งแวดล้อม โดยเริ่มจากการรับรู้โลกภายนอกผ่านการแสดงออกผ่านสื่อต่าง ๆ ผ่านการสำรวจ ทดลอง ค้นคว้า กับวัสดุอย่างอิสระ ผ่อนคลาย ไม่คำนึงถึงความถูกต้องสอดคล้องกับลักษณะนิสัยของเด็กที่เป็นผู้ไม่อยู่นิ่ง ชอบซักถามสืบค้น ลงมือกระทำสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว มีความกระตือรือร้น เมื่อเด็กประสบความสำเร็จจากการลงมือกระทำจะช่วยให้เกิดความเชื่อมั่นในและเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง ซึ่งกระบวนการประดิษฐ์ของเล่นอย่างง่าย ๆ จากวัสดุรอบตัวหรือวัสดุจากธรรมชาติจะส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา ช่วยพัฒนาบุคลิกภาพ ทำให้กล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออก รักการทำงาน เกิดความภาคภูมิใจ ความภูมิใจ ทำให้เกิดความมั่นใจในการทำงาน มีความรู้สึกที่ดีต่อผู้อื่น และสิ่งแวดล้อม

รอบข้างเป็นการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองโดยการนำวัสดุจากท้องถิ่นมาประดิษฐ์เป็นของเล่นอย่างง่ายๆ เช่น การเล่น ม้าก้านกล้วย หมาขุม ฉับโผง เป็นต้น สอดคล้องกับ วิจัยเรื่อง การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า ของเล่นหรือการละเล่นโดยใช้ภูมิปัญญาของท้องถิ่นของแต่ละภาคมีความสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ และช่วยให้เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการสมวัย ดังนั้น พ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก ผู้สูงอายุในชุมชนและหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องจึงควรให้ความสนใจและมีส่วนร่วมในการพัฒนาของเล่นหรือการจัดการละเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย การใช้ภูมิปัญญาในท้องถิ่นส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยเป็นทางออกหนึ่งที่จะช่วยลดจำนวนเด็กปฐมวัย ที่มีพัฒนาการไม่สมวัย ในการเลือกชนิดของเล่นหรือ กิจกรรมสำหรับเด็กควรเลือกให้เหมาะกับวัยของเด็ก (กุสุมาลี โพธิ์ปัสสา, 2562)

2. ข้อมูล ภูมินิเวศ ภูมิปัญญา วิถีชีวิตของคนในพื้นที่เกี่ยวกับของเล่นจากวัสดุในท้องถิ่น ชุมชนบ้านเขาวัง อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

จากการศึกษาข้อมูลองค์ความรู้จากบริบทของวิถีชีวิตของคนในชุมชน เพื่อสร้างรอยเชื่อมต่อของวิถีชีวิตของคนในแต่ละช่วงวัยที่มีพื้นฐานการดำรงชีวิตที่แตกต่างกัน ภายใต้บริบทของพื้นที่ที่มีเอกลักษณ์ในทางภูมินิเวศ ภูมิปัญญาและวิถีชีวิตที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ ซึ่งชุมชนยังคงดำรงไว้เพื่อคนรุ่นต่อไป ของเล่นจากวัสดุในท้องถิ่นจึงเป็นอีกหนึ่งเครื่องมือที่จะช่วยดำรง และรักษาวิถีชีวิตที่ดั้งเดิมให้คงไว้กับชุมชนภายใต้บริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น 1) ของเล่นชุดวิถีชีวิตชุมชนอนุรักษ์ ได้แก่ หมาขุม ปั่นดินเหนียว เป่ากบ เป็นต้น 2) ของเล่นชุดการใช้พันธุ์ไม้เศรษฐกิจและอาหารชุมชน ได้แก่ ไม้ไผ่ กระวาน ลูกยาง เป็นต้น 3) ของเล่นชุดพันธุ์ไม้ท้องถิ่นรักษาระบบนิเวศต้นน้ำ ได้แก่ นิทานต้นลำแพน 4) ของเล่นชุดพันธุ์ไม้ท้องถิ่น ได้แก่ ลูกหวี ดอกหมาก ชุดร้อยวัสดุ เป็นต้น สอดคล้องกับ วิจัยเรื่อง การพัฒนาการเล่นลานเพลินส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า กิจกรรมการเล่นลานเพลินส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น มีการนำการเล่นพื้นบ้าน และการเล่านิทานโดยผู้สูงอายุ รวมทั้งนำของเล่นพื้นบ้านโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ วงหัดเดินและคอกฝึกเดิน ทำให้เด็กมีพัฒนาการสมวัย และมีการส่งต่ออุปกรณ์ให้กับเด็กรุ่นหลังในชุมชนด้วย และยังส่งผลให้เด็กทุกคนในหมู่บ้านมีพัฒนาการที่สมวัย (บุญเรียง บัวละคุณ, 2564)

3. การพัฒนาหลักสูตรทักษะสมอง โดยใช้ของเล่นจากวัสดุในท้องถิ่น โดยการจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการในหัวข้อ การส่งเสริมพัฒนาการสำหรับเด็กปฐมวัย ดังนี้

ผลการอบรมเชิงปฏิบัติการในหัวข้อ การส่งเสริมพัฒนาการสำหรับเด็กปฐมวัยให้กับผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง และครูโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านเขาวัง พบว่า ความพึงพอใจในการอบรมเชิงปฏิบัติการส่งเสริมพัฒนาการสำหรับเด็กปฐมวัย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.61) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 2 ข้อ ได้แก่ การต้อนรับ/ชี้แจงรายละเอียดต่อผู้เข้าร่วมการอบรมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.65$, S.D. = 0.52) และการถ่ายทอดความรู้ของวิทยากรมีความชัดเจนอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.44) สอดคล้องกับ ผลการศึกษาการบูรณาการจัดการเรียนรู้ทักษะทางสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (Executive Function : EF) ของครูผู้ดูแลเด็กเล็กในเขตพื้นที่จังหวัด

กำแพงเพชร พบว่า ครูผู้ดูแลเด็กเล็กมีความพึงพอใจ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีด้านการให้ความรู้จากกิจกรรมอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านความพึงพอใจต่อบุคลากรที่เกี่ยวข้องอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านการนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ และด้านการดำเนินกิจกรรมฯ อยู่ในระดับมากที่สุดตามลำดับ (อรทัย บุญเที่ยง, 2562)

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ควรมีการศึกษาการจัดการศึกษาโดยอาศัยบริบทท้องถิ่นของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านเขาวัง อำเภอรัตนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นฐานในการเรียนรู้
2. ควรมีการศึกษาการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านเขาวัง อำเภอรัตนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

เอกสารอ้างอิง

- กนกวรรณ ทองคำสิง, อนุกุล พลศิริ และเหมือนแพรว รัตนศิริ. (2561). การอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญา การละเล่นพื้นบ้านของเด็กไทยภาคใต้. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 11(2), 2398 - 2413.
- กุสุมาลี โพธิ์ปัสสา. (2562). การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น . *วารสารโรงพยาบาลสกลนคร*, 22(3), 115 - 128.
- ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. (2539). *การพัฒนาหลักสูตร : หลักการและแนวปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ : อลิ้น เพรส.
- ณิชากุล พิชชาชาญ กิตติพงษ์ สอนล้อม และศิริภัทรา จุฑาณณ. (2566). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับ พัฒนาการเด็กปฐมวัย: การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ. *วารสารโรงพยาบาลสิงห์บุรี*. 31 (3), 128 - 142.
- บุญเรียง บัวละคุณ. (2564). การพัฒนาการเล่นลานเพลินส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยด้วย ภูมิปัญญาท้องถิ่น. *วารสารวิชาการสาธารณสุข*, 30 (ฉบับเพิ่มเติม2), S270 - S282.
- ปิ่นเพชร รักดีณรงค์ และ รัชฎา คชแสงสันต์. (2563). *การอนุรักษ์และฟื้นฟูพันธุ์ไม้ท้องถิ่นโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนต้นน้ำบ้านเขาวัง จังหวัดนครศรีธรรมราช* (รายงานผลการวิจัย). นครศรีธรรมราช : สถาบันวิจัยและนวัตกรรม มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์.
- พระมงคล สุ่มงคโล. (2560). การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีต่อวิถีชีวิตชนเผ่าละว้าหมู่ที่ 11. *วารสารพุทธ ศาสตร์ศึกษา*, 8(2), 57 - 68.
- พริญา มายูร (2565). *พฤติกรรมการเล่นของเด็กปฐมวัยของผู้เลี้ยงดู เขตสุขภาพที่ 7*. (ออนไลน์) (อ้างอิงเมื่อ 24 เมษายน 2565). จาก <https://hpci.anamai.moph.go.th/hl/Res/ResFile/2564001901.docx>.

- พรพิมล คักดา และบวร เครือรัตน์. (2561). การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนประเภทของใช้จากวัสดุธรรมชาติของกลุ่มอาชีพเสริมบ้านสุขเกษม ตำบลบางเลน จังหวัดนครปฐม (รายงานผลการวิจัย). นครปฐม: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.
- พรเพ็ญ บัวทอง. (2555). ผลของการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ด้วยวัสดุธรรมชาติท้องถิ่นที่มีต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- วัฒนะ จุฑาวิภาต. (2542). หัตถกรรมไทย ความเป็นมาและการผลิตในปัจจุบัน ศึกษากรณี: การทำของเล่นไม้ระกำ (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ: สถาบันไทยศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วไลพร เมฆไตรรัตน์ และปรียาภรณ์ คงแก้ว. (2564). การพัฒนาหลักสูตรการพัฒนาผู้ปกครองเพื่อส่งเสริมทักษะสมอง EF (Executive Function) ของเด็กปฐมวัยที่อยู่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์. วารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ, 11(2), 15-30.
- สำนักงานโครงการส่วนพระองค์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี/(2540). ประวัติโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านเขาวัง. สืบค้น 16 มีนาคม 2565, จาก <http://chaipat.au.edu/safe-life/nakhonsri/kaowang.html>.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และสถาบัน RLG /(2561). คู่มือพ่อแม่ พัฒนาทักษะสมอง EF executive function ตั้งแต่ปฏิสนธิ - 3 ปี. กรุงเทพฯ: อักษรสัมพันธ์ (จำกัด)
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)และสถาบัน RLG /(2561). คู่มือพัฒนาทักษะสมอง EF executive function ในเด็กวัย 7-12 ปีสำหรับพ่อแม่และครู. กรุงเทพฯ: อักษรสัมพันธ์ (จำกัด)
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)และสถาบัน RLG /(2561). คู่มือพัฒนาทักษะสำหรับเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: เอกพิมพ์ไทย (จำกัด)
- สุนิษา ภารตระกูลศรีและ ชวนพิศ รักษาพวง. (2565).ผลการจัดประสบการณ์เรียนรู้โดยใช้นิทานเพื่อพัฒนาทักษะสมอง (EF) ของเด็กปฐมวัย.วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา. 16(2), 353-368.
- สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์. (2550). เอกสารประกอบการเรียนวิชา ECED 201 การศึกษาปฐมวัย Early Childhood Education. หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัย.
- อรทัย บุญเที่ยง. (2562). ผลการศึกษาการบูรณาการจัดการเรียนรู้ทักษะทางสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (Executive Function : EF) ของครูผู้ดูแลเด็กเล็กในเขตพื้นที่ จังหวัดกำแพงเพชร. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, 9(1), 221 - 229.

**การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่เสริมสร้างความเข้าใจเชิงมโนทัศน์
 ในลำดับการสอนคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เรื่องลำดับและอนุกรม
 ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาคณิตศาสตร์
 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช**
**Development of Teaching Activities That Enhance Conceptual
 Understanding in Mathematics Teaching Sequences, High School Level
 about Sequence and Series of Students in The Bachelor of Education
 Program Department of Mathematics, Faculty Of Education,
 Nakhon Si Thammarat Rajabhat University**

กัลยกร อนุฤทธิ์ | Kanyakorn Anurit

อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

Lecturer of Faculty of Education, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University

Corresponding Author, E-mail: kanyakorn_anu@nstru.ac.th

(Received: 12 October 2023, Revised: 6 November 2023, Accepted: 8 November 2023)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่เสริมสร้างความเข้าใจเชิงมโนทัศน์ในลำดับการสอนคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เรื่องลำดับและอนุกรม ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตร์ ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 70/70 (2) เพื่อศึกษาความเข้าใจเชิงมโนทัศน์ในลำดับการสอนคณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เรื่องลำดับและอนุกรม ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตร์ และ(3) เพื่อศึกษาความสามารถในการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้และการลำดับการสอนคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของนักศึกษา หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขา วิชาคณิตศาสตร์ โดยกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยเป็นนักศึกษา สาขาวิชาคณิตศาสตร์ ชั้นปีที่ 3 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราชที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวนทั้งสิ้น 60 คน ผลวิจัยพบว่า 1) กิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่เสริมสร้างความเข้าใจเชิงมโนทัศน์ในลำดับการสอนคณิตศาสตร์ มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ 70/70 โดยมีค่าเฉลี่ย 81.66 / 86.66 (2) ความเข้าใจเชิงมโนทัศน์ในลำดับการสอนคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เรื่องลำดับและอนุกรมของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตร์ นักศึกษามีความเข้าใจเชิงมโนทัศน์ในลำดับการสอนคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสูงกว่าร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม มีจำนวนมากกว่าร้อยละ 70 ของจำนวนนักศึกษาทั้งหมดที่ระดับนัยสำคัญ .05 และ (3) ความสามารถในการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้และการลำดับ

การสอนคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของนักศึกษา หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตร์ สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม มีจำนวนมากกว่าร้อยละ 70 ของจำนวนนักศึกษาทั้งหมด นักศึกษามีความสามารถในการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้และการลำดับการสอนคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในระดับดีมาก ($\bar{X}$ =16.15, S.D.=1.42)

คำสำคัญ: มโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์, ลำดับการสอนคณิตศาสตร์, การพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน

ABSTRACT

The This research has the following objectives: (1) To enhance the conceptual understanding of mathematics teaching and learning at the high school level for Mathematics students majoring in mathematics, following the 70/70 criteria. (2) To study the conceptual understanding in the teaching sequences of sequences and series in high school mathematics among Mathematics students. (3) To investigate the ability to design learning management plans and the teaching of high school mathematics sequences and series among mathematics students. The research target group consists of third-year mathematics education students at the Faculty of Education, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, who are enrolled in the mathematics teaching and learning management course at the high school level. There were 60 students in total.

The findings of this study were as follows: (1) Activities aimed at enhancing conceptual understanding in mathematics teaching and learning at the high school level were more effective than the 70/70 criteria, with an average score of 81.66 out of 86.66. (2) Conceptual understanding in teaching sequences and series in high school mathematics among Mathematics students exceeded 70 percent of the total score, with more than 70 percent achieving this level and (3) The ability to design lesson plans and structure the teaching of mathematics at the high school level among students in the Bachelor of Education Program with a major in Mathematics exceeds the 70 percent benchmark of full scores. More than 70 percent of the total student population achieved this high level of competence. The student's proficiency in designing learning plans and sequencing the teaching of mathematics at the high school level is excellent, with an average score of 16.15 and a standard deviation of 1.42

Keywords: Mathematical concepts, Mathematics teaching sequence, Development of teaching activities

บทนำ

การเรียนรู้คณิตศาสตร์เป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ มีการเชื่อมโยงความคิดและแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล ผู้เรียนที่มีมโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์ที่ดีมักมีความเชื่อมโยงระหว่างความรู้ ความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ และสามารถนำความรู้ดังกล่าวไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ดี หนึ่งในปัญหาที่พบในการสอนคณิตศาสตร์ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย คือ ความยากลำบากในการสร้างความเข้าใจเชิงมโนทัศน์ในเรื่องลำดับและอนุกรมของผู้เรียน (Ferrini-Mundy & Graham, 1991; Asiala, Cottrill, Dubinsky & Schwingendorf, 1997) ผู้เรียนบางคนอาจจดจำสูตรและขั้นตอนการคำนวณโดยไม่เข้าใจความหมายและบริบททางคณิตศาสตร์ที่แท้จริง ซึ่งสิ่งนี้อาจส่งผลให้ผู้เรียนไม่สามารถนำความรู้ไปใช้ในการสถานการณ์จริงหรือในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ที่ซับซ้อนได้ แนวคิดทางคณิตศาสตร์เป็นความรู้ที่จำเป็นที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งใดสิ่งหนึ่งทางคณิตศาสตร์ (Simon, M.A., 2017) นอกจากนี้การสอนแบบเดิมที่ใช้สูตรและขั้นตอนการคำนวณเท่านั้นอาจไม่เพียงพอในการสร้างความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ Przenioslo, M. (2006) ได้ตั้งข้อสังเกตความเข้าใจผิดเกี่ยวกับแนวคิดของลำดับโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เรียนคิดว่าลำดับต้องเป็นแนวเดียวกันทำให้ต้องสอนเงื่อนไขของลำดับใหม่ซึ่งเป็นบางจุดที่เข้าใจคลาดเคลื่อน ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ที่ดีมีประสิทธิภาพจะส่งผลต่อการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ การเสริมสร้างแนวคิดของครูให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้นเพื่อเห็นตำแหน่งผิดพลาดและความยุ่งยากของนักเรียน จะสร้างความเข้าใจเนื้อหาความรู้ทางคณิตศาสตร์นำไปสู่แนวทางการสอนที่เป็นนวัตกรรมและสร้างสรรค์ (LEE, H.-J. ;2007)

สภาพปัญหาจากการจัดการเรียนการสอนในการออกแบบการจัดการเรียนรู้และการฝึกปฏิบัติ มีนักศึกษาบางส่วนยังไม่มั่นใจในลำดับขั้นการสอนและกระบวนการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ทำให้ส่งผลต่อความมั่นใจในการวางแผนจัดการเรียนรู้ที่จะนำไปฝึกภาคปฏิบัติของนักศึกษาเองได้ Tall and Vinner (1981) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์กันระหว่างภาพแนวคิดและคำจำกัดความของความคิดรวบยอดสำหรับแต่ละบุคคล ซึ่งประกอบด้วยโครงสร้างความรู้ความเข้าใจทั้งหมดในใจแต่ละบุคคลที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดที่กำหนด การสร้างภาพแนวคิดนักศึกษาในเนื้อหาเรื่องนั้นจำเป็นต้องมีการเตรียมการสอน เตรียมจัดลำดับการสอนตั้งแต่ขั้นนำ ขั้นสอน และขั้นสรุป ให้สอดคล้องต่อเนื่องกันอย่างเหมาะสม รวมทั้งกิจกรรมในชั้นเรียนและสื่อการสอนต้องจัดเตรียมช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจมโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์ได้ ทั้งนี้ผู้สอนต้องวางแผน จัดลำดับขั้นตอนการสอนให้ถูกต้องตามลักษณะของวิธีสอนที่นำมาใช้

การสร้างความเข้าใจเชิงมโนทัศน์ในลำดับการสอนคณิตศาสตร์เป็นกระบวนการที่สำคัญสำหรับนักศึกษาครุคณิตศาสตร์ เนื่องจากความเข้าใจเชิงมโนทัศน์ในลำดับการสอนคณิตศาสตร์ต้องผ่านขั้นตอนที่ผ่านการวางแผนและควบคุมสถานการณ์เพื่อให้เป็นไปตามแผน โดยนักศึกษาจำเป็นต้องใช้ความพยายามในการคิดวิเคราะห์ หลักการ และเหตุผลเพื่อให้ได้ข้อสรุปที่ถูกต้องจนเกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งในมโนทัศน์ที่ต้องการ Skemp (2006) ได้ให้ความเข้าใจเชิงมโนทัศน์สำคัญกับการเรียนรู้คณิตศาสตร์เชิงสัมพันธ์ซึ่งประกอบด้วยการสร้างโครงสร้างความคิดรวบยอดขั้นสคีมา ทำให้นักศึกษาสามารถออกแบบแผนการ

จัดการเรียนรู้ได้ไม่จำกัดเป็นกระบวนการที่ต้องใช้เวลาและความพยายามในการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน ตรวจสอบวิธีที่จะบรรลุเป้าหมาย และยังช่วยให้สามารถกำหนดเกณฑ์ที่เหมาะสมในการประเมินความสำเร็จของผู้เรียนได้อีกด้วย (Rose, Meyer, Strangman & Rappolt, 2002) ทั้งนี้ จะช่วยให้นักศึกษาครูพัฒนาความเข้าใจเชิงมีนัยในลำดับการสอนคณิตศาสตร์ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายให้สูงขึ้น และมีความมั่นใจในการออกแบบการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ในอนาคต เกิดความเชี่ยวชาญในการสอนคณิตศาสตร์จากการเรียนรู้กระบวนการเหล่านี้จะเป็นสิ่งตรวจสอบความเข้าใจโดยการสะท้อนการพูดที่สนับสนุนการรับรู้เกี่ยวกับการสอน (Von Glasersfeld, 2001) การส่งเสริมการเรียนรู้เชิงแนวคิดหากไม่เกิดการเรียนรู้จะไม่สามารถศึกษาต่อได้ จึงจำเป็นต้องส่งเสริม โดยมีข้อสังเกตว่าความรู้นั้นเป็นไปได้และเหมาะสมกับโลกของประสบการณ์ของครูผู้สอน เห็นคุณค่าในลำดับการสอนคณิตศาสตร์ของครูและการเรียนรู้คณิตศาสตร์ด้วยตนเองผู้เรียน (Simon, 2017; Simon, Kara, Placa, & Avitzur, 2018)

จากเหตุผลดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยสนใจในการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนที่เสริมสร้างความเข้าใจเชิงมีนัยในลำดับการสอนคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เรื่องลำดับและอนุกรม เพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้และการลำดับการสอนคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สำหรับของนักศึกษา หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราชซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนที่เสริมสร้างความเข้าใจเชิงมีนัยในลำดับการสอนคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เรื่องลำดับและอนุกรม ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตร์ ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 70/70
2. เพื่อศึกษาความเข้าใจเชิงมีนัยในลำดับการสอนคณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เรื่องลำดับและอนุกรม ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตร์
3. เพื่อศึกษาความสามารถในการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้และการลำดับการสอนคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของนักศึกษา หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตร์

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนที่เสริมสร้างความเข้าใจเชิงมีนัยในลำดับการสอนคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เรื่องลำดับและอนุกรมของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช มีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้เวลาตลอดภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 เพื่อพัฒนาและปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชาการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

2. กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย คือ นักศึกษาสาขาวิชาคณิตศาสตร์ ชั้นปีที่ 3 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวนทั้งสิ้น 60 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา ตัวแปรอิสระ ได้แก่ กิจกรรมการเรียนการสอนที่เสริมสร้างความเข้าใจเชิงมโนทัศน์ในลำดับการสอนคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เรื่องลำดับและอนุกรม ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตร์ และ ตัวแปรตาม ได้แก่ 1) ความเข้าใจเชิงมโนทัศน์ในลำดับการสอนคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เรื่องลำดับและอนุกรม ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตร์ 2) ความสามารถในการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้และการลำดับการสอนคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เรื่องลำดับและอนุกรม ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตร์

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เสริมสร้างความเข้าใจเชิงมโนทัศน์ในลำดับการสอนคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เรื่องลำดับและอนุกรม จำนวน 12 คาบ 2) แบบสอบถามวัดความเข้าใจเชิงมโนทัศน์ในลำดับการสอนคณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เรื่องลำดับและอนุกรม ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตร์ 3) แบบทดสอบวัดความสามารถในการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้และการลำดับการสอนคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของนักศึกษา หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตร์

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้ 1) พัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนที่เสริมสร้างความเข้าใจเชิงมโนทัศน์ในลำดับการสอนคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เรื่องลำดับและอนุกรมของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตร์ โดยทำการตรวจสอบประสิทธิภาพของกิจกรรมและเครื่องมือที่พัฒนาขึ้นให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 70/70 2) ศึกษาความเข้าใจเชิงมโนทัศน์ในลำดับการสอนคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เรื่องลำดับและอนุกรม ของนักศึกษาโดยใช้แบบสอบถามเพื่อวัดความเข้าใจเชิงมโนทัศน์ในลำดับการสอนคณิตศาสตร์ของนักศึกษา 3) ศึกษาความสามารถในการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้และการลำดับการสอนคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของนักศึกษาหลังจากจัดการเรียนการสอนผ่านกิจกรรมการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น

6. การวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย 1) วิเคราะห์ผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนที่เสริมสร้างความเข้าใจเชิงมโนทัศน์ในลำดับการสอนคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เรื่องลำดับและอนุกรม ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตร์ มาหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 2) วิเคราะห์ความเข้าใจเชิงมโนทัศน์ในลำดับการสอนคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เรื่องลำดับและอนุกรมของนักศึกษา ร้อยละ 70 ขึ้นไปของคะแนนเต็ม 3) วิเคราะห์ความสามารถในการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้และการลำดับการสอนคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของนักศึกษา หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตร์สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม มีจำนวนมากกว่าร้อยละ 70 ของจำนวนนักศึกษาทั้งหมด

7. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย 1) สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ ค่าดัชนีความสอดคล้อง ค่าความยากง่าย ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่นโดยใช้วิธีการหาสัมประสิทธิ์แอลฟา 2) สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าร้อยละ 3) สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน คือ การทดสอบทวินาม

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยจากการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนที่เสริมสร้างความเข้าใจเชิงมนทัศน์ในลำดับการสอนคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เรื่องลำดับและอนุกรม ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตร์แบ่งเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์การหาประสิทธิภาพของประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนการสอนที่เสริมสร้างความเข้าใจเชิงมนทัศน์ในลำดับการสอนคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เรื่องลำดับและอนุกรม ดังตาราง

ตาราง 1 ผลการวิเคราะห์การหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนการสอนที่เสริมสร้างความเข้าใจเชิงมนทัศน์ในลำดับการสอนคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เรื่องลำดับและอนุกรม ตามเกณฑ์ 70/70

กิจกรรมการเรียนการสอน เรื่องลำดับและอนุกรม	เกณฑ์ 70/70	
	E ₁	E ₂
ชุดที่ 1 ความหมายของลำดับ รูปแบบการกำหนดลำดับ	82.84	90.31
ชุดที่ 2 ลำดับเลขคณิต ลำดับเรขาคณิต	81.52	85.82
ชุดที่ 3 อนุกรมเลขคณิต เรขาคณิต	80.62	83.82
เฉลี่ย	81.66	86.66

จากตาราง 1 ผลการวิเคราะห์การหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนการสอนที่เสริมสร้างความเข้าใจเชิงมนทัศน์ในลำดับการสอนคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของนักศึกษา เรื่องลำดับและอนุกรม ทั้ง 3 ชุด มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 70/70 โดยมีค่าเฉลี่ย 81.66 / 86.66 กิจกรรมการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นในช่วงที่เน้นลำดับการสอนต้องให้เวลามากขึ้น

2. ผลวิเคราะห์ความเข้าใจเชิงมนทัศน์ในลำดับการสอนคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เรื่องลำดับและอนุกรมของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตโดยภาพรวม

ตาราง 2 ผลวิเคราะห์ความเข้าใจเชิงมโนทัศน์ในลำดับการสอนคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เรื่องลำดับและอนุกรม ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตร์

หัวข้อเรื่อง	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ยเลขคณิต $\bar{x}$	ค่าเฉลี่ยเลขคณิตคิดเป็นร้อยละของคะแนนเต็ม	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ค่าความแปรปรวน
1. มีความรู้ความเข้าใจในความหมายของลำดับ	5	4.71	93.33	0.55	0.30
2. มีความเข้าใจความแตกต่างของลำดับจำกัดและลำดับอนันต์	5	4.72	94.40	0.45	0.20
3. มีความรู้ความเข้าใจในการหาพจน์ทั่วไปของลำดับ	10	8.32	83.20	0.59	0.34
4. มีความเข้าใจเชิงมโนทัศน์ในลำดับการสอนความหมายของลำดับ รูปแบบการกำหนดลำดับ	10	9.03	90.33	0.60	0.36
5. มีความรู้ความเข้าใจในการหาพจน์ต่างๆของลำดับเลขคณิต	5	4.33	86.6	0.69	0.48
6. มีความเข้าใจในการหาพจน์ทั่วไปของลำดับเลขคณิต	5	4.23	84.60	0.71	0.51
7. เลขคณิต					
8. มีความเข้าใจในการหาพจน์ทั่วไปของลำดับเรขาคณิต	5	4.13	82.60	0.50	0.25
9. มีความเข้าใจเชิงมโนทัศน์ในลำดับการสอนลำดับเลขคณิต และลำดับเรขาคณิต	10	8.42	84.20	0.69	0.47
10. มีความรู้ความเข้าใจในอนุกรมเลขคณิต	5	4.15	83	0.57	0.33
11. มีความรู้ความเข้าใจในอนุกรมเรขาคณิต	5	4.15	83	0.63	0.39
12. การประยุกต์ของลำดับและอนุกรม	5	4.43	88.6	0.73	0.54
13. มีความเข้าใจเชิงมโนทัศน์ในลำดับการสอนอนุกรมเลขคณิต และอนุกรมเรขาคณิต	10	8.54	85.45	0.71	0.51

จากตาราง 2 ผลวิเคราะห์ความเข้าใจเชิงมโนทัศน์ในลำดับการสอนคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เรื่องลำดับและอนุกรม ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต นักศึกษาส่วนใหญ่มีความเข้าใจเชิงมโนทัศน์ในลำดับการสอนคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสูงกว่าร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม มีจำนวนมากกว่าร้อยละ 86.66 ของจำนวนนักศึกษาทั้งหมด ที่ระดับนัยสำคัญ .05

ตาราง 3 แสดงผลการประเมินความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้และการลำดับการสอนคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของนักศึกษา

แหล่งที่มาของคะแนน	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ยเลขคณิต $\bar{x}$	ค่าเฉลี่ยเลขคณิตคิดเป็นร้อยละ ของคะแนนเต็ม	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
การออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ (หลัง)	20	16.15	80.75	1.42

ผลวิเคราะห์ความสามารถในการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้และการลำดับการสอนคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของนักศึกษา หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตร์สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม มีจำนวนมากกว่าร้อยละ 70 ของจำนวนนักศึกษาทั้งหมด นักศึกษามีความสามารถในการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้และการลำดับการสอนคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในระดับดีมาก ($\bar{x}=16.15$, S.D.=1.42)

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาที่นำเสนอไปข้างต้นมีประเด็นอภิปรายดังนี้

1. ผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนที่เสริมสร้างความเข้าใจเชิงมโนทัศน์ในลำดับการสอนคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของนักศึกษา เรื่อง ลำดับและอนุกรม ควรให้เวลาในช่วงที่เน้นลำดับการสอนเพิ่มขึ้นเนื่องจากมีแนวคิดและความสัมพันธ์ในส่วนของเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกัน ซึ่งสอดคล้องกับ Skemp (2006) ที่พบว่า ความเข้าใจเชิงมโนทัศน์ประกอบด้วยการสร้างโครงสร้างความคิดรวบยอดขั้นสูง มีความสำคัญกับการเรียนรู้คณิตศาสตร์เชิงสัมพันธ์ เป็นกระบวนการที่ต้องใช้เวลา และการพัฒนา กิจกรรมการเรียนการสอนต้องใช้ความพยายามในตรวจสอบวิธีที่จะบรรลุเป้าหมาย และช่วยให้สามารถกำหนดเกณฑ์ที่เหมาะสมในการประเมินความสำเร็จของผู้เรียนได้ (Rose, Meyer, Strangman & Rappolt, 2002)

2. นักศึกษาส่วนใหญ่มีความเข้าใจเชิงมโนทัศน์ในลำดับการสอนคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เรื่องลำดับและอนุกรม สูงกว่าร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม ซึ่งมีจำนวนมากกว่าร้อยละ 86.66 ของจำนวนนักศึกษาทั้งหมด ที่ระดับนัยสำคัญ .05 ทั้งนี้เนื่องจาก นักศึกษาเห็นตำแหน่งที่ยู่ยากสำหรับนักเรียนและความสำคัญในลำดับการสอนคณิตศาสตร์จากการทำงานกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับ LEE, H.-J. (2007) ที่พบว่า การเสริมสร้างแนวคิดของครูให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้นเพื่อให้ครูเห็นตำแหน่งผิดพลาดและความยุ่งยากของนักเรียน ครูเหล่านั้นจะสร้างความเข้าใจเนื้อหาและความรู้ทางคณิตศาสตร์ มีการจัดการเรียนรู้ที่ดีมีประสิทธิภาพจะส่งผลต่อการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ นำไปสู่แนวทางการสอนที่เป็นนวัตกรรมและสร้างสรรค์ (Przenioslo, M., 2006) และการได้ผ่านสะท้อนคิดตามแนวทางของเพียเจต์ โดยทฤษฎี APOS ของดูบินสกีเพื่อแบ่งระดับความเข้าใจเชิงมโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์ 4 ระดับ ดังนี้ 1) ระดับการกระทำ

(action) ผู้เรียนสามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขหรือคำสั่งตามที่กำหนดให้ได้ 2) ระดับกระบวนการ (process) ผู้เรียนสามารถสร้างภาพในใจที่เกิดจากการคิด สามารถสะท้อนกระบวนการ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ 3) ระดับสิ่งที่เรียนรู้ (object) มีความเข้าใจจากระดับกระบวนการหลายๆกระบวนการที่เกี่ยวข้องกัน เชื่อมโยงกัน มีความรู้แบบองค์รวม และ 4) ระดับแผนภาพทางปัญญา (schema) ผู้เรียนสามารถเลือกที่จะเชื่อมโยงความเข้าใจระดับต่างๆ เห็นโครงสร้างการเชื่อมโยงทางปัญญาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการสร้างความเข้าใจเชิงมโนทัศน์ใหม่ในระดับที่สูงขึ้น (Dubinsky, 1991) จากการทำกิจกรรมและการจัดลำดับเนื้อหาพร้อมกันตามที่ระบุไว้ทำให้มีความเข้าใจและมีส่วนร่วมในระดับที่สูงขึ้น ทั้งด้านความรู้ ทักษะกระบวนการและการเชื่อมโยงแนวคิดการพัฒนาความรู้ทางคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียน

3. นักศึกษาสามารถออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ในเรื่องที่นักศึกษาสนใจซึ่งเป็นเนื้อหาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สามารถเชื่อมโยงความรู้ในเชิงมโนทัศน์ในลำดับการสอนคณิตศาสตร์อย่างเป็นเหตุเป็นผล มีความละเอียดรอบคอบมากขึ้นในการอธิบายขั้นตอนเชิงกระบวนการ เห็นความเกี่ยวข้องของเนื้อหาทั้งหมดได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Cobb (2000) ที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับการทดลองสอนคณิตศาสตร์ร่วมกับครูฝึกหัดทั้งที่เป็นแนวคิดทฤษฎี ประเภทของปัญหาในการทดลองการสอนในชั้นเรียน บริบทของการวิจัยพัฒนาการเรียนการสอน การออกแบบการเรียนการสอน การวางแผนการวิเคราะห์ชั้นเรียนในภาคปฏิบัติ และเน้นศึกษาความเข้าใจมโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์ที่จัดกิจกรรมสำหรับครูได้ผลเชิงบวกการมีตัวอย่างเชิงบวกและเป็นประโยชน์ที่สำคัญอย่างมากต่อการเรียนรู้ของครูคณิตศาสตร์ รวมทั้งการสนับสนุนครูเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการปฏิบัติขั้นเรียนของตนเอง (Gravemeijer, Cobb, Bowers, & Whitenack, 2000) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Asiala, Cottrill, Dubinsky and Schwingendorf (1997) ที่พบว่า หากผู้เรียนมีมโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์ที่ดีจะสามารถเชื่อมโยงระหว่างความรู้ ความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ และสามารถนำความรู้ดังกล่าวไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ดีได้ สอดคล้องกับงานวิจัย Breidenbach, Dubinsky, Hawks (1992) ที่พบว่านักศึกษายังมีความเข้าใจในแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องฟังก์ชันไม่มากนัก จึงพัฒนาความคิดและกระบวนการสำหรับนักศึกษหลายคนเพื่อให้ทำคณิตศาสตร์ได้พยายามที่จะสะท้อนให้เห็นถึงความหลากหลายของข้อกังวลการวิจัยเกี่ยวข้องกับวิธีการสอนคณิตศาสตร์เช่นกัน

ข้อค้นพบจากการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนที่เสริมสร้างความเข้าใจเชิงมโนทัศน์ในลำดับการสอนคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เรื่องลำดับและอนุกรมที่พัฒนาขึ้น 1) นักศึกษาที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับลำดับและอนุกรมอย่างดี จะเข้าใจลำดับการสอนมากกว่าผู้ที่ไม่มีความรู้มากนัก ซึ่งนักศึกษาบางคนมีประสบการณ์จากการได้เห็นลำดับและอนุกรมก่อนหน้านี้มาอย่างจำกัด 2) นักศึกษาที่ออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยเรียงลำดับการสอนที่ยังต้องปรับการสอนอยู่บางส่วน ส่วนใหญ่ยังขาดความมั่นใจในขั้นตอนการสอนของตนเองเนื่องจากมีประสบการณ์น้อย 3) การได้ฝึกเนื้อหาเฉพาะอาจใช้เวลามากกว่าปกติ แต่นักศึกษาจะได้สังเกตเนื้อหาอย่างละเอียด เห็นแนวคิดที่ต่อเนื่องกันอย่างชัดเจน มีการตีความเหตุการณ์ เกี่ยวกับประเด็นเนื้อหาเชื่อมโยงถึงลำดับการสอนอย่างละเอียดขณะเข้าร่วมกิจกรรมทางคณิตศาสตร์ ได้ถกถึงประเด็นลำดับการสอนที่ควรจะเป็นในแต่ละขั้น หรือ ประเด็นเกี่ยวกับการสอน

คณิตศาสตร์อื่นๆ รวมทั้งแผนการจัดการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กัน จนทำให้เกิดความเข้าใจในทศน์ทางคณิตศาสตร์ และเห็นลำดับการสอนทางคณิตศาสตร์อย่างชัดเจน ทั้งนี้การพัฒนาครูคณิตศาสตร์ที่สามารถสร้างการเรียนรู้ที่มีคุณค่าและมีความเข้าใจลำดับการสอนทางคณิตศาสตร์ที่ลึกซึ้งอาจต้องใช้เวลา หากครูมีมโนทัศน์ที่ดีและเข้าใจลึกซึ้งเกี่ยวกับความหมายที่มาและความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกันของมโนทัศน์ ทฤษฎีบท บทนิยาม หรือการดำเนินการทางคณิตศาสตร์ มักสามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อสื่อสารสื่อความหมายให้นักเรียนได้เรียนรู้คณิตศาสตร์ได้อย่างถูกต้องและลึกซึ้งรวมทั้งสามารถวิเคราะห์เนื้อหาและสร้างคำถามขยายความเพื่อพัฒนาการคิดทางคณิตศาสตร์ให้กับนักเรียนได้ จึงต้องเตรียมความพร้อมให้นักศึกษาในการเรียนรู้ที่ยั่งยืนและเป็นครูคณิตศาสตร์ที่มีประสิทธิภาพในระดับสูงในการสอนคณิตศาสตร์ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้

1. การสร้างรายวิชาเฉพาะที่เน้นการพัฒนามโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์ให้กับนักศึกษาครูเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งเนื่องจากมีผลมากต่อการพัฒนาความเข้าใจและทักษะการสอนทางคณิตศาสตร์ของครู
2. ครูควรรวบรวมเนื้อหาที่เชื่อมโยงกับการพัฒนามโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์ในเรื่องต่างๆ ที่ยากสำหรับนักเรียน เช่น ตรรกโกณมิติ และเนื้อหาอื่นๆ
3. ครูควรจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับแนวคิดคณิตศาสตร์ที่สำคัญ ประวัติศาสตร์ของคณิตศาสตร์ และความสัมพันธ์ ระหว่างคณิตศาสตร์กับชีวิตประจำวัน จะทำให้นักศึกษาเข้าใจมโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์มากขึ้น และสามารถออกแบบชั้นเรียนที่น่าสนใจ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับนักศึกษาที่ยังคงมีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในวิชาคณิตศาสตร์ ในเรื่องอื่นๆ โดยการหาปัจจัยที่ทำให้ นักศึกษามีความยากลำบากในการเข้าใจและประยุกต์คณิตศาสตร์ และพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นไปในทิศทางที่ช่วยให้นักศึกษาพัฒนามโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์ได้ดี
2. ควรมีการศึกษาระดับมโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์ของนักศึกษาในเนื้อหาในระดับอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง กับระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เช่น ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หรือระดับมหาวิทยาลัย

เอกสารอ้างอิง

Asiala, M., Cottrill, J., Dubinsky, E. & Schwingendorf, K.E. (1997). The development of students' graphical understanding of the derivative. *Journal of Mathematical Behavior*, 16, 399-431.

- Breidenbach, D., Dubinsky, E., Hawks, J. et al. (1992). Development of the process conception of function. *Educ Stud Math* 23, 247–285.
- Cobb, P. (2000). *Conducting teaching experiments in collaboration with teachers*. In A. Kelly & R. A. Lesh (Eds.), *Handbook of research design in mathematics and science education* (pp. 307–333). Mahwah: Lawrence Erlbaum Associates Inc.
- Ferrini-Mundy, J. & Graham, K. G. (1991). An overview of the calculus curriculum reform effort: Issues for learning, teaching, and curriculum development. *American Mathematical Monthly*, 98(7), 627-635.
- Glaserfeld, Ernst. (2001). *Radical constructivism and teaching*. Prospects. 31.10.1007/BF03220058.
- Gravemeijer, K. P. E., Cobb, P., Bowers, J., & Whitenack, J. (2000). Symbolizing, Modeling, and Instructional Design. In P. Cobb, E. Yackel, & K. McClain (Eds.), *Communicating and symbolizing in mathematics: Perspectives on discourse, tools, and instructional design* (pp. 225-273). Lawrence Erlbaum Associates.
- LEE, H.-J. (2007). Developing an Effective Professional Development Model to Enhance Teachers' Conceptual Understanding and Pedagogical Strategies in Mathematics. *The Journal of Educational Thought (JET) / Revue de La Pensée Éducative*, 41(2), 125–144.
- Przenioslo, M. (2006). Conceptions of a sequence formed in secondary schools. *International Journal of Mathematical Education in Science and Technology*, 37, 805-823.
- Rose, D.H. and Meyer, A., Strangman N., Rappolt G. (2002). *Teaching Every Student in the Digital Age*. Alexandria: Association for Supervision and Curriculum Development (ASCD).
- Simon A.M., Kara M., Placa N., Avitzur A. (2018). Towards an integrated theory of mathematics conceptual learning and instructional design: The Learning Through Activity theoretical framework, *The Journal of Mathematical Behavior*, 52, 95-112.
- Simon, M.A. (2017). Explicating Mathematical Concept and Mathematical Conception as Theoretical Constructs. *Educational Studies in Mathematics*, 94(2), 117-137.

- Skemp, R. (2006). Relational understanding and instrumental understanding. *Mathematics Teaching in the Middle School*, 12(2), 88–95. Originally published in Mathematics Teaching. Retrieved from <http://www.jstor.org/stable/41182357>.
- Tall, D., Vinner, S. (1981). Concept image and concept definition in mathematics with particular reference to limits and continuity. *Educ Stud Math*, 12, 151–169.
- Von Glasersfeld, E. (1995a). *Radical constructivism: A way of knowing and learning*. London and Washington, DC: The Falmer Press.
- _____. (2013). *Radical constructivism (Vol. 6)*. Routledge: New York.

การวิจัยเพื่อพัฒนา TEAK MODEL เป็นกระบวนการขับเคลื่อน ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ของโรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์ The Research for Development of TEAK MODEL for Driving Process in Professional Learning Community of Pangmaphapittayasan School

กัญญา สมบูรณ์^{1*} เกตุมณี มากมี² บุญธิดา เทวพิทักษ์³

Kanya Somboon^{1*} Ketmanee Markmee² Boontida Thewasit

¹โรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์ / Pangmaphapittayasan School

²คณะสังคมศาสตร์และศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ทเชียงใหม่

Faculty of Social Sciences and Liberal Arts, North-Chiang Mai University

³โรงเรียนท่าศาลา / Thasala School

*Corresponding author e-mail: ninekanya21@gmail.com

(Received: 13 June 2023, Revised: 6 September 2023, Accepted: 16 September 2023)

บทคัดย่อ

การพัฒนาคน คือ หัวใจสำคัญในการพัฒนาประเทศ แต่จากการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษานานาชาติ นักเรียนไทยมีผลการประเมินต่ำกว่าค่าเฉลี่ยนานาชาติทุกวิชา เมื่อวิเคราะห์ปัญหาการศึกษาไทยที่สำคัญพบว่าเป็นผลมาจาก 1. การบริหารการศึกษาที่ขาดประสิทธิภาพ 2. การจัดการเรียนรู้ที่เน้นการจดจำเนื้อหาของครู เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวจึงได้ดำเนินการจัดทำงานวิจัยในครั้งนี้ขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนา TEAK MODEL เป็นกระบวนการขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และเพื่อศึกษาผลของการใช้ TEAK MODEL เป็นกระบวนการขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ 2 วงจรปฏิบัติการ โดย TEAK MODEL ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) การทำงานร่วมกันทุกฝ่ายงาน 2) การจัดการศึกษาตามบริบทของพื้นที่ 3) การดำเนินการตามแผนในทุกด้าน และ 4) การสะท้อนผลการดำเนินงาน ผู้เข้าร่วมวิจัยจำนวน 23 คน เครื่องมือที่ใช้วิจัยได้แก่ แบบบันทึกการกำกับติดตามการดำเนินการ แบบบันทึกการสะท้อนการจัดการเรียนรู้ 0-7 และแบบรายงานวิจัยในชั้นเรียน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติอย่างง่าย คือค่าร้อยละ และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลด้วยวิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า ผลการวิจัยพบว่าแนวทางการพัฒนา TEAK MODEL เป็นกระบวนการขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพจะสำเร็จผลได้จำเป็นต้องมีการประชุมชี้แจงสร้างความเข้าใจในกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ การแนะนำแนวทางการสังเกตชั้นเรียนโดยเน้นการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนและแนวทางการวิพากษ์เชิงสร้างสรรค์ รวมถึงการแนะนำแนวทางการบันทึกสะท้อนถึงการจัดการเรียนรู้หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผลการใช้ TEAK MODEL เป็นกระบวนการขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพพบว่า ครูสามารถสร้างงานวิจัย

ในชั้นเรียนของตนเองได้ และการใช้ TEAK MODEL ช่วยให้การขับเคลื่อนกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเกิดขึ้นเป็นวัฒนธรรมการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาได้

คำสำคัญ: TEAK MODEL; ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

ABSTRACT

Human development is the heart of national development but from the result of PISA test. Thai students score below the international average in all subjects. There were 2 important problems in Thai education that 1) inefficient educational 2) Learning management that focuses on memorizing content. For solve this problem this research has been conducted. The objective of this research is were to develop TEAK MODEL for driving process in Professional Learning Community and to explore the result of using TEAK MODE for Driving Process in Professional Learning Community of Pangmaphapittayasan School. The methodology of this research was a action research, through 2 continuous cycles. There were 4 steps in TEAK MODEL: 1) Team 2) Environment 3) Action 4) Know – how checking. The participants were 23 students. The research instruments consisted of the Supervision Record Form, reflective learning management sheet number 0-7 and classroom research report form. In data analysis, using basic statistics as percentage and the content analysis approach was employed. The credibility was verified by data triangulation. The result indicates that the effective ways to develop TEAK MODEL for driving process in Professional Learning Community based on Explanation meeting to build understanding of Professional Learning Community process, introduction to Observing the classroom with an emphasis on what student learning and constructive criticism, including guidelines for reflecting the learning management. Furthermore, the results of using TEAK MODE indicate that teachers can create their own classroom research, and TEAK MODE establishing the process of learning management become as culture of schools.

Keywords: TEAK MODEL; Professional Learning Community

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ได้กล่าวถึง การพัฒนาประเทศตามแนวทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ผ่านมา ยึดวิสัยทัศน์ของกรอบองค์ประกอบชาติที่กำหนดว่า “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว” โดยมีแนวทางการพัฒนาที่ให้ความสำคัญในการพัฒนาคนให้มีความรู้ ความสามารถตั้งแต่เด็กจนโต เพราะการพัฒนาคน คือ หัวใจสำคัญในการพัฒนาประเทศ (Office of the National Economic and Social Development, 2017) ซึ่งหลายประเทศทั่วโลกเกิดความตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรมนุษย์ที่ถือเป็นกำลังหลักในการขับเคลื่อนทิศทางการพัฒนาที่องค์การระดับโลกอย่างองค์การเพื่อความร่วมมือและพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD) ได้มีการจัดโครงการประเมินผลนักเรียนในระดับนานาชาติ (PISA) และสะท้อนผลการประเมินให้เห็นถึงความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของแต่ละประเทศ แต่จากการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษานานาชาติ โครงการ PISA 2018 ในภาพรวมพบว่า นักเรียนไทยมีผลการประเมินต่ำกว่าค่าเฉลี่ย นานาชาติ (OECD) ทุกวิชา และมีแนวโน้มผลการประเมินต่ำลงทุกวิชา (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2562)

เมื่อทำการศึกษาข้อมูลพบว่า สาเหตุที่ระดับคะแนนเฉลี่ยของผู้เรียนอยู่ในระดับที่ต่ำกว่ามาตรฐานปัญหาการศึกษาไทยที่สำคัญในปัจจุบัน ได้แก่ 1. การบริหารการศึกษาที่ขาดประสิทธิภาพ 2. การจัดการเรียนรู้ที่เน้นการจดจำเนื้อหาของครู ทำให้เด็กไทยทั้งที่อยู่ในระบบการศึกษา หรืออยู่นอกระบบการศึกษาจะมีผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ที่ตกต่ำ เนื่องจากตำราเรียนของไทยยังคงเน้นการจดจำเนื้อหา มากกว่าการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ต่อยอดความรู้ เรียนรู้ที่ไม่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ประยุกต์ใช้ความรู้เข้ากับชีวิตจริง แต่เน้นให้ผู้เรียนท่องจำ นอกจากนี้จากงานวิจัยที่ผ่านมาของสถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ) ระบุว่าระบบการศึกษาไทยไม่สนับสนุนการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากตำราเรียนของไทยยังคงเน้นการจดจำเนื้อหา มากกว่าการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ต่อยอดความรู้ (สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศไทย, 2557) แต่การพัฒนาครูในปัจจุบันจะมุ่งเน้นการพัฒนาตามเนื้อหาสาระที่มาจากความต้องการหรือนโยบายของหน่วยงานทางการศึกษา ซึ่งในบางครั้งการพัฒนาไม่เชื่อมโยงกับปัญหาหรือความต้องการของผู้เรียนและไม่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนซึ่งมีความแตกต่างกัน จึงไม่สามารถนำมาปรับใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้ นอกจากนี้การพัฒนาและฝึกอบรมครูจะขาดการติดตามผลการนำความรู้ไปปรับใช้ทำให้การพัฒนาครูขาดความต่อเนื่อง โดยปัญหาดังกล่าวถือว่าเป็นผลกระทบโดยตรงต่อผู้เรียน

จากการศึกษางานวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาการบริหารการศึกษาที่ขาดประสิทธิภาพ และเพื่อแก้ไขปัญหาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการจดจำเนื้อหาของครู พบว่าแนวทางหนึ่งที่สามารถนำมาใช้เพื่อส่งเสริมวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมไปถึงสามารถพัฒนาผู้เรียนได้โดยตรง คือ การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) ซึ่งมีเป้าหมายหลักเพื่อให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ พัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนตามความต้องการของผู้เรียนและตาม

บริบทของโรงเรียน ผ่านการทำงานเป็นทีมของครู มีการดูแลสนับสนุนจากผู้บริหารและทำให้ครูสามารถเปลี่ยนแปลงคุณภาพการจัดการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังช่วยสร้างบรรยากาศความผูกพันต่อกัน รวมถึงสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ที่ได้ประกาศใช้รูปแบบการพัฒนาครูในการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยมีวิธีการเรียนรู้บนฐานของการปฏิบัติงานจริง รูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพจึงถือเป็นกลยุทธ์สำคัญในการขับเคลื่อนพัฒนาที่สามารถยกระดับการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งระดับห้องเรียน โรงเรียน และเขตพื้นที่การศึกษา (เรวดี ชัยเชาวรัตน์, 2558) นอกจากนี้กระบวนการดำเนินการที่สำคัญอีกหนึ่งประการที่สามารถพัฒนาการจัดการเรียนรู้ได้ คือ ต้องมีขั้นตอนการตรวจสอบและประเมินผลผลการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อใช้เป็นข้อมูลยืนยันความก้าวหน้าของผู้เรียนตามเป้าหมายทางการเรียนรู้ที่กำหนดขึ้น และเป็นข้อมูลสำหรับการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ต่อไป (วิจารณ์ พานิช, 2555)

วรรณพร ศิลาวรรณ และ พร้อมพิไล บัวสุวรรณ (2560) ได้ศึกษาอิทธิพลของภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนและตัวแปรส่งผ่านที่มีผลต่อ คุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู ส่งผลทางตรงต่อการจัดการเรียน การรู้ในห้องเรียน และส่งผลต่อเนื่องไปยังคุณภาพผู้เรียน เช่นเดียวกับ Calcasola (2009) ที่พบว่า ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ส่งผลให้นักเรียนมีผลการเรียนดีมากขึ้น รวมถึงชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็น การเพิ่มการรับรู้ความสำเร็จของการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียน สร้างความผูกพันจากการทำงาน ร่วมกัน และมีความเชื่อมโยงไปถึงประสิทธิภาพของครูในระดับห้องเรียน โดย Leonard (2003) พบว่า โรงเรียนที่ไม่ประสบความสำเร็จในการจัดการเรียน สาเหตุหนึ่งมาจากโรงเรียนไม่มีชุมชนการเรียนรู้ทาง วิชาชีพครูในโรงเรียน ทำให้โรงเรียนไม่สามารถสร้างแบ่งปันเทคนิคการจัดการเรียนรู้ระหว่างครูในโรงเรียน โรงเรียนไม่มีวัฒนธรรมของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผู้บริหารโรงเรียนไม่ให้ความสำคัญ และคณะครูปฏิเสธ การแบ่งปันเทคนิคการสอนระหว่างกัน นอกจากนี้ อมตา จงมีสุข (2563) พบว่า ชุมชนการเรียนรู้ทาง วิชาชีพครู มีลักษณะสำคัญคือ เป็นพื้นที่ปฏิบัติงานจริงซึ่งเป็นพื้นที่เรียนรู้ทางวิชาชีพของครูด้วยการเรียนรู้ ผ่านการลงมือทำ ครูเกิดการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงที่ ส่งผลให้เกิดการเข้าใจชั้นเรียน เข้าใจนักเรียน และเข้าใจหน้าที่สำคัญของวิชาชีพครูของตนเอง ทำให้เกิดการพัฒนางานวิชาชีพครูและส่งผลต่อพัฒนาการ ผู้เรียน

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น จึงจำเป็นต้องเร่งพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้มี ประสิทธิภาพสูงขึ้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการขับเคลื่อนชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) จึงได้พัฒนา TEAK MODEL ที่มีความหมายว่าไม้สัก และ แสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ของโรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์ เพื่อพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ให้มีความ น่าสนใจกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียนให้สูงขึ้นและส่งเสริมคุณภาพของผู้เรียนสืบไป

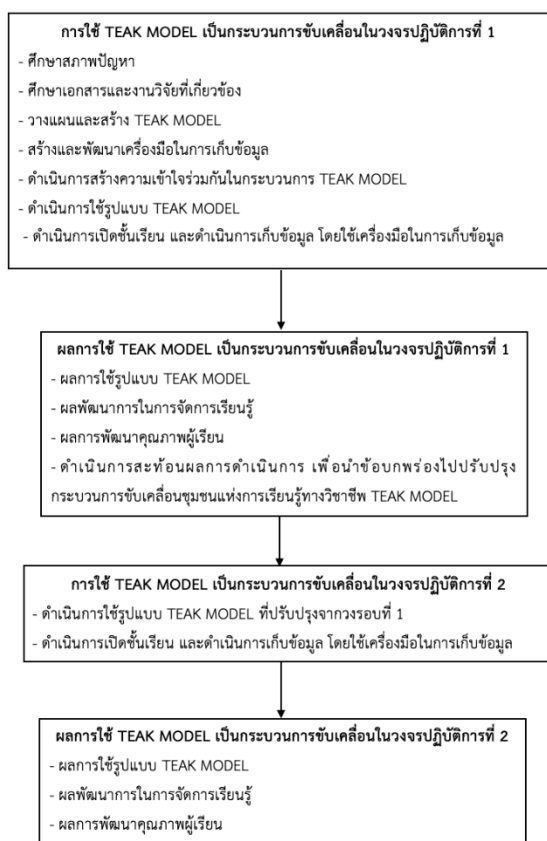
วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางการขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์ผ่านการใช้ TEAK MODEL
2. เพื่อศึกษาผลของการใช้ TEAK MODEL เป็นกระบวนการขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์

การทบทวนวรรณกรรม

1. การประกันคุณภาพการศึกษา
2. แนวคิดทฤษฎีเชิงระบบ
3. ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC)
4. วิจัยปฏิบัติการ
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กรอบแนวคิดงานวิจัย

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดงานวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ซึ่งในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้เลือกใช้ขั้นตอนการวิจัยปฏิบัติการตามแบบของ Schmuck (2006) (Schmuck, 2006 อ้างอิงใน สิริรักษา กิจเกื้อกูล, 2557, หน้า 149-152) มีขั้นตอนการดำเนินการเป็นวงจรปฏิบัติการประกอบด้วย ขั้นวางแผน (Plan) ขั้นปฏิบัติ (Action) ขั้นสังเกต (Observe) และขั้นสะท้อนผล (Reflect) ซึ่งขั้นตอนทั้ง 4 นั้นจะเกิดขึ้นในลักษณะที่เป็นวงจรปฏิบัติการต่อเนื่องกัน 2 วงจรปฏิบัติการ โดยใช้ TEAK MODEL เป็นกระบวนการขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์ โดยหลังจากที่ผู้วิจัยวางแผน (Plan ; P) ในการขับเคลื่อนในแต่ละวงจรแล้วนั้น ผู้วิจัยดำเนินการขับเคลื่อน (Action ; A) ตามขั้นตอนของ TEAK MODEL โดยในระหว่างกระบวนการขับเคลื่อนแต่ละขั้น ผู้วิจัยได้สังเกต (Observe ; O) พฤติกรรมในการเข้าร่วมกิจกรรมการของครูผู้สอน จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อศึกษาผลการใช้ TEAK MODEL พัฒนาการการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู และสะท้อนผลการใช้ TEAK MODEL (Reflect ; R) ในวงจรนั้นๆ จากนั้นนำผลการสะท้อนที่ได้มาใช้ในการวางแผน (Plan ; P) เพื่อปรับปรุงการ TEAK MODEL ในการขับเคลื่อนกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในวงจรถัดไป จนครบทั้ง 2 วงจร

2. ผู้เข้าร่วมวิจัย

ผู้เข้าร่วมวิจัยที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนของโรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์ จำนวน 23 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งตามคำถามวิจัย 2 ข้อ ได้แก่

คำถามข้อที่ 1 การขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์ผ่านการใช้ TEAK MODEL ควรขับเคลื่อนอย่างไร

1. แบบบันทึกการกำกับติดตามการดำเนินการขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เป็นแบบบันทึกการกำกับติดตามการดำเนินการขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของผู้วิจัยและผู้เชี่ยวชาญ โดยเป็นการเขียนอย่างอิสระตามหัวข้อที่กำหนด เพื่อสะท้อนผลถึงข้อดีและข้อควรพัฒนารวมถึงแนวทางการขับเคลื่อน

คำถามวิจัยข้อที่ 2 ผลของการใช้ TEAK MODEL เป็นกระบวนการขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์ เป็นอย่างไร

1. แบบบันทึกการสะท้อนการจัดการเรียนรู้ 0-7 ตามแบบบันทึกการวิเคราะห์ผู้เรียน ของโครงการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนด้วยกิจกรรมพัฒนาวิชาชีพแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูของโรงเรียนจังหวัดแม่ฮ่องสอน ประกอบด้วยใบงานที่ 0 แบบบันทึกการวิเคราะห์ผู้เรียน ใบงานที่ 1 แบบบันทึกปัญหาหาที่ต้องการพัฒนา ใบงานที่ 2 แบบบันทึกการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ ใบงานที่ 3 แบบบันทึกการวิพากษ์แผน ใบงานที่ 4 แบบบันทึกการสังเคราะห์การวิพากษ์แผน ใบงานที่ 5 แบบบันทึกการจัด

กิจกรรมการเรียนรู้ ใบงานที่ 6 แบบบันทึกการวิพากษ์การจัดการเรียนรู้ และใบงานที่ 7 แบบบันทึกสรุปผลการดำเนินงาน โดยแบบบันทึกที่ใช้ในโครงการได้รับการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ และสามารถนำไปใช้ในการบันทึกข้อมูลการจัดการเรียนรู้ของครูได้

2. งานวิจัยในชั้นเรียนที่เกิดขึ้นจากการเข้าร่วมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน โดยมีรายละเอียดของการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยดังนี้

1. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ในปีการศึกษา 2562 เป็นระยะเวลารวม 2 ภาคเรียน ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เครื่องมือวิจัยต่างๆ ในแต่ละวงจรปฏิบัติการ จนครบทั้ง 2 วงจรปฏิบัติการ

2. การวิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้สถิติเบื้องต้น คือค่าร้อยละ และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เพื่อหารูปแบบและข้อสรุปของการพัฒนา TEAK MODEL เป็นกระบวนการขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์ที่เหมาะสม และตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลด้วยวิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) โดยนำเสนอผลในรูปแบบของการเขียนบรรยาย

ผลการวิจัย

การวิจัยเพื่อศึกษาหาแนวทางการขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพด้วยการใช้ TEAK MODEL และเพื่อศึกษาผลของการใช้ TEAK MODEL เป็นกระบวนการขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์ โดยผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) เชิงคุณภาพ และดำเนินการวิจัยตามแผนการขับเคลื่อน จำนวน 2 วงรอบปฏิบัติการ โดยแต่ละวงจรปฏิบัติการใช้ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นวางแผน (Plan) ขั้นปฏิบัติ (Action) ขั้นสังเกต (Observe) และขั้นสะท้อนผล (Reflect) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลวิจัย และได้รวบรวมข้อมูลเพื่อทำการวิเคราะห์ผลการดำเนินการวิจัย โดยแบ่งการนำเสนอผลการวิจัยตามคำถามวิจัย ดังนี้

คำถามข้อที่ 1 การขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์ผ่านการใช้ TEAK MODEL ควรขับเคลื่อนอย่างไร

การศึกษาแนวทางการใช้ TEAK MODEL เป็นกระบวนการขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นองค์ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการระบบการบริหารจัดการที่มีคุณภาพ และกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มาเป็นพื้นฐานในการออกแบบ TEAK MODEL และนำมาใช้เป็นกระบวนการขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในแต่ละวงจรปฏิบัติการ ดังนี้

วงจรปฏิบัติการที่ 1

1. ขั้นวางแผน (Planing)

ผู้วิจัยได้ออกแบบ TEAK MODEL และนำมาใช้เป็นกระบวนการขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยในวงจรปฏิบัติการที่ 1 มีขั้นตอนขับเคลื่อน ดังนี้

Team (T) การทำงานร่วมกันทุกฝ่ายงาน คือ ทำการประสานความร่วมมือเป็นทีม ระหว่างบุคลากรในสถานศึกษา ในการกำหนดเป้าหมายทางการศึกษา การดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยในการจัดทีมครูสามารถจับทีมได้จากความถนัดที่คล้ายกัน ความสนใจในปัญหาเดียวกัน หรือลักษณะการทำงานเหมือนกัน

Environment (E) การจัดการศึกษาตามบริบทของพื้นที่ (การศึกษาเชิงพื้นที่) คือ การจัดการศึกษาตามความต้องการของพื้นที่ โดยมีการจัดทำแผนการขับเคลื่อนกระบวนการ PLC ร่วมกัน รวมถึงสร้างบรรยากาศแห่งความร่วมมือร่วมกัน และการจัดทำสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน โดย 1) ทำการวิเคราะห์ผู้เรียนและแบ่งกลุ่มผู้เรียนตามความสามารถในใบงานที่ 0

Action (A) การดำเนินการตามแผนในทุกด้าน โดยดำเนินกระบวนการ PLC จำนวน 3 วงรอบ โดยใช้กระบวนการถอดบทเรียนโดยใช้แบบบันทึกการจัดการเรียนรู้ใบงาน 2-7 ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้ 1) นำผลการวิเคราะห์ผู้เรียนมากำหนดเป้าหมายของการจัดการเรียนรู้และจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ในใบงานที่ 1 และ 2 2) นำแผนการจัดการเรียนรู้มาวิพากษ์ร่วมกับทีมสมาชิกและนำแผนมาปรับปรุงแก้ไขในใบงานที่ 3 และ 4 3) นำแผนการจัดการเรียนรู้ไปจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และให้คู่วิพากษ์เข้าร่วมสังเกตชั้นเรียนในใบงานที่ 5 ทำการวิพากษ์ 4) วิพากษ์การจัดการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ในใบงานที่ 6 5) สรุปผลการดำเนินการจัดการเรียนรู้ในใบงานที่ 7

Know – how checking (K) การสะท้อนผลการดำเนินงาน เพื่อการต่อยอดและปรับปรุง คือ ทำการวัดและประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จากข้อมูลที่ได้จากการบันทึกหลังแผน และจากการวิพากษ์การจัดการเรียนรู้ของสมาชิกในทีม โดยสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ถึงจุดเด่น ข้อควรพัฒนา รวมถึงระดับความสามารถทางด้านต่างๆ ของผู้เรียน เพื่อการต่อยอดและปรับปรุงต่อไป โดยหลังจากดำเนินกิจกรรมถอดบทเรียนเสร็จสิ้นในแต่ละวงรอบ จะเปิดโอกาสให้ครูทุกคนได้แลกเปลี่ยนถึงข้อค้นพบต่างๆ ของแต่ละทีม เพื่อเป็นแนวทางในการนำไปปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในวงรอบถัดไป และหลังจากทำการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 3 วงรอบ ต้องทำการสรุปผลการดำเนินงานทั้ง 3 วงรอบ โดยสรุปผลในรูปแบบของงานวิจัยในชั้นเรียน

2. ขั้นปฏิบัติ (Action)

ผู้วิจัยดำเนินการจัดประชุมชี้แจงสมาชิกเพื่อสร้างวิสัยทัศน์และความเข้าใจ TEAK MODEL ร่วมกัน ดำเนินการจัดทีม PLC (ทีมละประมาณ 3 – 5 คน) โดยในการจัดทีมครูสามารถจับทีมได้จากความถนัดที่คล้ายกัน ความสนใจในปัญหาเดียวกัน หรือลักษณะการทำงานเหมือนกัน และดำเนินการใช้ TEAK MODEL

3. ขั้นสังเกต (Observation)

ผู้วิจัยได้ปฏิบัติตามขั้นตอนการขับเคลื่อนกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่ได้ออกแบบไว้พร้อมทั้งสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครู ประกอบกับการสัมภาษณ์ครูผู้สอนตามประเด็นที่กำหนดไว้ ซึ่งข้อมูลที่ได้มาจากการสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้โดยผู้วิจัยและผู้ทรงคุณวุฒิ ลงในแบบบันทึกการกำกับติดตามการดำเนินการ โดยรายละเอียดแยกตามขั้นตอน TEAK MODEL

4. ขั้นตอนการสะท้อนผล (Reflection)

ผู้วิจัยได้นำผลการเก็บข้อมูลจากการสังเกต และการสัมภาษณ์การดำเนินการกระบวนการ PLC จาก แบบบันทึกการกำกับติดตามการดำเนินการ โดยจากการสัมภาษณ์พบว่าในด้านความพร้อมการดำเนินการใช้ TEAK MODEL เป็นกระบวนการขับเคลื่อน ครูมีความพร้อมในการดำเนินกิจกรรมโดยใช้ TEAK MODEL เป็นกระบวนการขับเคลื่อน คุณครูทุกคนมีความมุ่งมั่น ตั้งใจ ที่จะพัฒนาการจัดการเรียนรู้ รวมถึงผู้บริหารให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่ ด้านความเหมาะสมของแผนปฏิบัติการกิจกรรม PLC ของโรงเรียน พบว่า แผนการปฏิบัติกิจกรรม PLC ของโรงเรียนมีความเหมาะสม เป็นไปได้ในทางปฏิบัติ การวางแผนในทุกขั้นตอนมีการกำหนดเวลาไว้อย่างชัดเจน ด้านสัมภาษณ์ถึงองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นกับครูผู้สอน ครูมีความรู้ ความเข้าใจ ในการจัดทำแผนการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผลที่ดีขึ้น และการบันทึกหลังแผน รวมถึงมีการสร้างนวัตกรรมของตนเอง เช่น แผนการจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ เป็นต้น แต่ยังมีบางส่วนที่ยังมีความซับซ้อนในการใช้ TEAK MODEL และในด้านการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครู ครูมีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายมากขึ้น มีการวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริง มีการบันทึกหลังแผนทุกครั้ง เมื่อนำข้อมูลมาทำการสะท้อนผลการใช้ TEAK MODEL ในกระบวนการขับเคลื่อน พบว่า ครูยังคงสับสนในการใช้ TEAK MODEL และไม่เข้าใจในกระบวนการ PLC รวมไปถึงยังมีครูบางส่วนที่ไม่เข้าใจการบันทึกตามแบบแบบบันทึกการสะท้อนการจัดการเรียนรู้ 0-7 ส่งผลให้ในวงจรรอบที่ 1 ผู้วิจัยต้องทำการอธิบาย TEAK MODEL ควบคู่กับการอธิบาย แบบบันทึกการสะท้อนการจัดการเรียนรู้ 0-7 ในทุกขั้นตอน ซึ่งช่วยทำให้ครูมีความเข้าใจ TEAK MODEL มากขึ้น นอกจากนี้ในเรื่องของการเปิดชั้นเรียนและการวิพากษ์การจัดการเรียนรู้ พบว่า ครูผู้สอนยังคงแสดงให้เห็นถึงความไม่มั่นใจในการสอนเมื่อมีผู้สังเกตชั้นเรียน และผู้วิพากษ์ยังไม่สามารถวิพากษ์การจัดการเรียนรู้ตามพฤติกรรมนักเรียนที่พบเห็นได้ จึงทำให้ในการสรุปผลการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ยังไม่สามารถสรุปผลได้ดีเท่าที่ควร ดังนั้นเมื่อนำข้อมูลที่ได้รับมาสะท้อนผลการจัดกิจกรรม ผลที่ได้จากการสะท้อนจึงยังไม่สามารถนำไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ได้ดีเท่าที่ควร

จากการสะท้อนผลการดำเนินการขับเคลื่อนกระบวนการ PLC โดยใช้ TEAK MODEL ในวงจรปฏิบัติการที่ 1 เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการขับเคลื่อนในวงจรปฏิบัติการถัดไปสรุปได้ดังนี้

1. ผู้วิจัยเห็นว่าควรจะต้องมีการประชุมชี้แจงก่อนเริ่มดำเนินการสู่ห้องเรียน โดยเน้นการชี้แจงกระบวนการขับเคลื่อนด้วย TEAK MODEL ควบคู่ไปกับการอธิบายการใช้แบบบันทึกการสะท้อนการ

จัดการเรียนรู้ 0-7 ไปตามขั้นตอนที่วางไว้ เพื่อให้ครูเข้าใจกระบวนการ PLC และดำเนินการขับเคลื่อนได้ด้วยตนเอง

2. ก่อนดำเนินการวิพากษ์แผนและวิพากษ์การจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยควรทำการแนะนำแนวทางการวิพากษ์เชิงสร้างสรรค์ให้กับครูเพื่อเป็นแนวทางให้ครูสามารถวิพากษ์แผนตามสิ่งที่ผู้วิพากษ์พบเห็น

3. ในการเปิดชั้นเรียน ผู้วิจัยควรปรับให้ครูผู้สอนทำการบันทึกคลิปวิดีโอการสอน เพื่อให้ผู้สอนมีความมั่นใจสำหรับการจัดการเรียนรู้เพิ่มขึ้น และเพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องชั่วโมงสอนที่ซ้อนกันเนื่องจากโรงเรียนปทุมมาศพิทยาสรรพ์เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก

4. ในการสังเกตชั้นเรียน ผู้วิจัยควรสร้างองค์ความรู้เรื่องการสังเกตชั้นเรียนโดยเน้นการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน

5. ในการบันทึกหลังแผนการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยควรแนะนำให้ครูผู้สอนควรบันทึกสะท้อนถึงการจัดการเรียนรู้ของตนเองว่ามีความพึงพอใจในระดับใด และควรจะมีการปรับปรุงหรือพัฒนาอย่างไร

วงจรปฏิบัติการที่ 2

1. ขั้นวางแผน (Planing)

จากผลการจัดการเรียนรู้ในวงจรปฏิบัติการที่ 1 ทำให้ผู้วิจัยได้แนวทางในการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพด้วย TEAK MODEL ในวงจรปฏิบัติการที่ 2 ดังนี้ ปรับกิจกรรมในขั้นตอน Environment (E) โดยนำผลการวิเคราะห์ผู้เรียนในใบงานที่ 0 มากำหนดเป้าหมายของการจัดการเรียนรู้และวิธีการจัดการเรียนรู้ในบันทึกกิจกรรมที่ 1 รวมถึงสร้างทีม PLC ที่มีความเหมาะสมสำหรับการแก้ปัญหา และปรับกิจกรรมในขั้นตอน Action (A) โดยปรับรายละเอียดขั้นตอนดังนี้ 1) นำผลการวิเคราะห์ผู้เรียนและการกำหนดเป้าหมายของการจัดการเรียนรู้ในใบงานที่ 0-1 มาจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ในใบงานที่ 2 2) นำแผนการจัดการเรียนรู้มาวิพากษ์ร่วมกับทีมสมาชิกและนำแผนมาปรับปรุงแก้ไขในใบงานที่ 3 และ 4 3) นำแผนการจัดการเรียนรู้ไปจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และให้ครูวิพากษ์เข้าร่วมสังเกตชั้นเรียนในใบงานที่ 5 4) วิพากษ์การจัดการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ในใบงานที่ 6 5) สรุปผลการดำเนินการจัดการเรียนรู้ในใบงานที่ 7

2. ขั้นปฏิบัติ (Action)

ผู้วิจัยดำเนินการจัดประชุมชี้แจงสมาชิกเพื่อสร้างวิสัยทัศน์และความเข้าใจ TEAK MODEL ร่วมกัน ควบคู่กับการอธิบายแบบบันทึกการสะท้อนการจัดการเรียนรู้ 0-7 และดำเนินการใช้ TEAK MODEL

3. ขั้นสังเกต (Observation)

ผู้วิจัยได้ปฏิบัติตามขั้นตอนการขับเคลื่อนกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่ได้ออกแบบไว้พร้อมทั้งสังเกตพฤติกรรมจัดการเรียนรู้ของครู ประกอบกับการสัมภาษณ์ครูผู้สอนตามประเด็นที่กำหนดไว้ ซึ่งข้อมูลที่ได้มาจากการสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้โดยผู้วิจัยและผู้ทรงคุณวุฒิ ลงในแบบบันทึกการกำกับติดตามการดำเนินการ

4. ขั้นตอนการสะท้อนผล (Reflection)

ผู้วิจัยได้นำผลการเก็บข้อมูลจากการสังเกต และการสัมภาษณ์การดำเนินการกระบวนการ PLC จาก แบบบันทึกการกำกับติดตามการดำเนินการ โดยจากการสัมภาษณ์พบว่าในด้านความพร้อมการดำเนินการใช้ TEAK MODEL ขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ทำให้ครูสามารถดำเนินการขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพด้วยตนเอง มีแผนปฏิบัติการกิจกรรม PLC ของทีม PLC ที่มีความเหมาะสมเป็นไปในทางปฏิบัติ การวางแผนในทุกขั้นตอนมีการกำหนดเวลาไว้อย่างชัดเจน ครูผู้สอนมีความรู้ ความเข้าใจ ในการจัดทำแผนการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ การสังเกตชั้นเรียนการวัดผลประเมินผลที่ดีขึ้น และมีการบันทึกหลังแผนเพื่อการพัฒนาผู้เรียน รวมถึงมีการสร้างนวัตกรรมของตนเอง เช่น แผนการจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ ครูมีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายมากขึ้น มีการวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริง และมีการนำผลการจัดการเรียนรู้มาใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ครั้งถัดไป เมื่อนำข้อมูลมาทำการสะท้อนผลการขับเคลื่อน พบว่า คุณครูมีความเข้าใจในกระบวนการขับเคลื่อนด้วย TEAK MODEL และเข้าใจในกระบวนการ PLC ส่งผลให้ครูมีแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่ชัดเจน มีความมั่นใจในการจัดการเรียนรู้มากขึ้น สมาชิกในทีมกล้าวิพากษ์แผนและวิพากษ์การจัดการเรียนรู้ ตามสิ่งที่ Buddy เห็น และสามารถนำผลการจัดการเรียนรู้มาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงและพัฒนาในการจัดการเรียนรู้ครั้งถัดไปได้ รวมถึงสร้างนวัตกรรมของตนเอง คือ งานวิจัยในชั้นเรียนได้ ผู้วิจัยได้นำผลการเก็บข้อมูลจากการสังเกต และการสัมภาษณ์การดำเนินการกระบวนการ PLC จากแบบบันทึกการกำกับติดตามการดำเนินการ พบว่า ข้อมูลมีทิศทางเดียวกันกับข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากวงจรรอบที่ 1 แต่ในวงจรรอบที่ 2 ครูสามารถสร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ การนิเทศ ติดตาม ผ่านการใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพได้ด้วยตนเอง ซึ่งถือได้ว่าการขับเคลื่อนกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพด้วยการใช้ TEAK MODEL สามารถสร้างวัฒนธรรมการจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพให้กับโรงเรียนได้

คำถามวิจัยข้อที่ 2 ผลของการใช้ TEAK MODEL เป็นกระบวนการขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์ เป็นอย่างไร

จากการขับเคลื่อนกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพด้วย TEAK MODEL ผู้วิจัยทำการนำเสนอผลการดำเนินการวิจัยในวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 นี้ โดยแบ่งการรายงานเครื่องมือการวิจัยที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบบันทึกการสะท้อนการจัดการเรียนรู้ 0-7 งานวิจัยชั้นเรียนที่เกิดขึ้นจากการเข้าร่วมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละวงจรปฏิบัติการ ซึ่งสามารถรายงานผลได้ดังนี้

1. แบบบันทึกการสะท้อนการจัดการเรียนรู้ 0-7

จากการดำเนินการขับเคลื่อนกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพด้วย TEAK MODEL และเก็บข้อมูลจากการบันทึกแบบบันทึกการสะท้อนการจัดการเรียนรู้ 0-7 พบว่า ครูสามารถพัฒนาการ

จัดการเรียนรู้ไปในแนวทางที่ดีขึ้นตามลำดับจากวงจรที่ 1 ถึงวงจรปฏิบัติการที่ 2 โดยเมื่อทำการวิเคราะห์จากพฤติกรรมที่ครูแสดงออกถึงการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ แล้วสามารถสรุปได้ดังนี้

ในวงจรปฏิบัติการที่ 1 พบว่าครูผู้สอนส่วนใหญ่สามารถสามารถวิเคราะห์ผู้เรียน และนำผลการวิเคราะห์มากำหนดเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนได้ แต่ยังไม่สามารถกำหนดปัญหาและจำแนกทักษะย่อยที่จำเป็นสำหรับการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการผู้เรียนตามความสามารถได้ ตัวอย่างการวิเคราะห์ผู้เรียนในวงจรปฏิบัติการที่ 1 เช่น

...ปัญหาที่พบคือ ผู้เรียนไม่สามารถแก้ไขปัญหาคือเมื่อพบเจอกับสถานการณ์ที่กำหนดให้

เป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียน คือ ผู้เรียนมีสมรรถนะการแก้ปัญหาที่ดีขึ้น

(ครูผู้สอน T1, กลุ่ม G1, ใบบันทึกการวิเคราะห์ผู้เรียน)

แต่ในวงจรปฏิบัติการที่สอง พบว่าครูผู้สอนทุกคนมีพัฒนาการที่ดีขึ้น เพราะสามารถวิเคราะห์ผู้เรียน และนำผลการวิเคราะห์มากำหนดเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนได้รวมถึง สามารถกำหนดปัญหาและจำแนกทักษะย่อยที่จำเป็นสำหรับการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการผู้เรียนตามความสามารถได้ ตัวอย่างการวิเคราะห์ผู้เรียนในวงจรปฏิบัติการที่ 1 เช่น

...ปัญหาที่พบคือ ผู้เรียนไม่สามารถแก้ไขปัญหาคือเมื่อพบเจอกับสถานการณ์ที่กำหนดให้

เป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียน คือ ผู้เรียนมีสมรรถนะการแก้ปัญหา

ทักษะย่อยที่นักเรียนจำเป็นต้องพัฒนา คือ

1) ทักษะย่อยด้าน การอธิบายเนื้อหาเรื่อง พันธะเคมี

นักเรียนสามารถอธิบายลักษณะการเกิดของพันธะโควาเลนต์ ไอออนิก และโลหะได้

2) ทักษะย่อยด้าน การสำรวจ ตรวจสอบ ทำความเข้าใจกับปัญหาได้

นักเรียนสามารถร่วมกันระบุปัญหาจากกิจกรรม โอโซนได้ โดยบอกถึงสาเหตุของปัญหา และเงื่อนไขของการแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง

3) ทักษะย่อยด้าน การเลือกใช้ข้อมูลและนำมาแก้ไขปัญหได้อย่างถูกต้อง

นักเรียนสามารถร่วมกันวางแผนเพื่อหาแนวทางการแก้ปัญหาที่เหมาะสมและนำมาใช้

แก้ปัญหาในกิจกรรม โอโซนได้ โดยนักเรียนสามารถสร้างสมมติฐานที่เป็นไปได้จากข้อมูลที่ศึกษา และสามารถร่วมกันสร้างแนวทางแก้ปัญหาตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ได้อย่างเหมาะสม

(ครูผู้สอน T1, กลุ่ม G1, ใบบันทึกการวิเคราะห์ผู้เรียน)

3) แบบบันทึกการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ พบว่า ในวงจรปฏิบัติการแรกครูผู้สอนส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจการวางแผนการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning แต่หลังจากที่ผู้วิจัยและผู้ทรงคุณวุฒิทำการอธิบายถึงแนวทางการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ พบว่า ครูส่วนใหญ่สามารถสร้างแผนการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ได้ แต่ยังไม่นำผลการวิเคราะห์ผู้เรียนมาใช้ในการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้และยังมีครูบางส่วนที่ยังไม่เข้าใจและยังไม่สามารถสร้างแผนการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ได้ และในวงจรปฏิบัติการที่ 1 พบว่าครูผู้สอนบางส่วนยังไม่มั่นใจในการจัดการเรียนรู้ เมื่อมีผู้สังเกตชั้นเรียนร่วม

รวมถึงครูที่เป็น buddy ยังไม่กล้าสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้จากการสังเกตมากเท่าที่ควร จึงทำให้ในการสรุปผลการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ยังไม่สามารถสรุปผลได้ดีเท่าที่ควร ตัวอย่างเช่น

...จากแผนการจัดการเรียนรู้มีข้อเสนอแนะว่า คือ เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดี สามารถนำไปใช้ได้จากการสังเกตชั้นเรียนมีข้อเสนอแนะ คือ เด็กตั้งใจเรียน

การสรุปผลการจัดการเรียนรู้ ผู้เรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ มีความมุ่งมั่นตั้งใจเรียน

(ครูผู้สอน T4, กลุ่ม G2, ใบบันทึกการสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ 2-7)

แต่ในวงจรปฏิบัติการที่ 2 พบว่า ครูผู้สอนมีความมั่นใจในการจัดการเรียนรู้น่าขึ้น โดยครูผู้สอนทุกคนสามารถสร้างแผนการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ได้ รวมถึงมีการวางแผนโดยนำผลการวิเคราะห์ผู้เรียนมาใช้ในการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ได้รวมถึงครูที่เป็น buddy กล้าสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้จากการสังเกตมากขึ้น และมีการสรุปผลการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการสะท้อนถึงการจัดการเรียนรู้ของครู ว่ามีความพึงพอใจในระดับใด และควรจะมีการปรับปรุงหรือพัฒนาอย่างไร ตัวอย่างเช่น

...จากแผนการจัดการเรียนรู้มีข้อเสนอแนะว่า คือ มีจุดประสงค์การเรียนรู้ที่สอดคล้องตามหลักสูตร มีการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ มีแนวทางการวัดที่หลากหลาย ใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ที่แปลกใหม่ น่าสนใจ แต่ในบางขั้นตอน เช่น การใช้เทคนิค การคิดแบบร่วมมือ อาจจะทำให้นักเรียนเกิดความสับสนและอาจส่งผลให้การจัดการเรียนรู้ใช้ เวลานานกว่าที่กำหนด

จากการสังเกตชั้นเรียนมีข้อเสนอแนะ คือ 1. สามารถดำเนินการสอนได้ตรงตามขั้นตอนที่วางแผนไว้ 2. มีการนำเข้าสู่กิจกรรม มีการใช้สื่อที่น่าสนใจ และให้ความรู้พื้นฐานกับนักเรียนก่อนนำเข้าสู่กิจกรรม 3. มีการสรุปความรู้ควรที่จะเพิ่มเติมในส่วนของการเชื่อมโยงความรู้เข้ากับชีวิตจริง แต่การจัดการเรียนรู้ควรจะมีการออกแบบให้นักเรียนได้ดำเนินการแก้ปัญหาด้วยการปฏิบัติจริง เพื่อให้นักเรียนมองเห็นถึงความสำคัญของการทำงานตามหน้าที่ และช่วยให้ผู้เรียนสะท้อนผลการทำกิจกรรมได้ดีขึ้น

การสรุปผลการจัดการเรียนรู้

1. สามารถดำเนินการสอนได้ตรงตามขั้นตอนที่วางแผนไว้

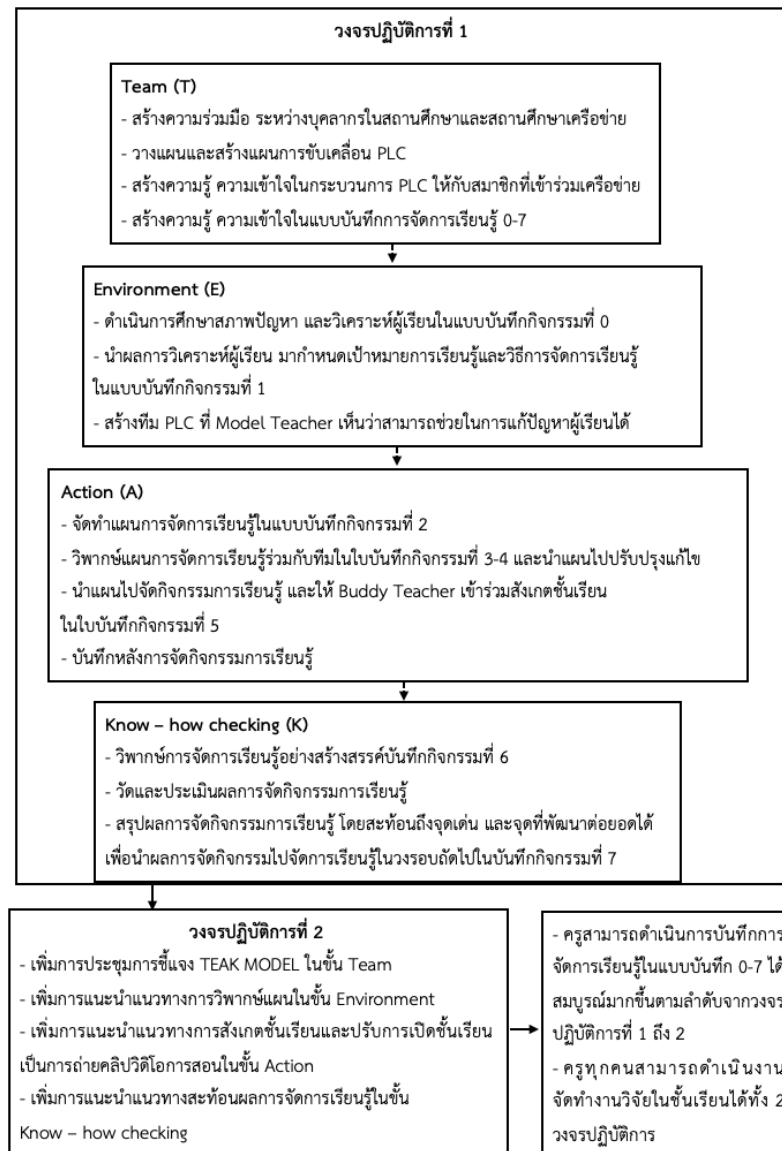
2. มีการนำเข้าสู่กิจกรรม มีการใช้สื่อที่น่าสนใจ และให้ความรู้พื้นฐานกับนักเรียนก่อนนำเข้าสู่กิจกรรม

3. มีการสรุปความรู้ควรที่จะเพิ่มเติมในส่วนของการเชื่อมโยงความรู้เข้ากับชีวิตจริง แต่ควรจะมีการออกแบบให้นักเรียนได้ดำเนินการแก้ปัญหาด้วยการปฏิบัติจริง เพื่อให้นักเรียนมองเห็นถึงความสำคัญของการทำงานตามหน้าที่ และช่วยให้ผู้เรียนสะท้อนผลการทำกิจกรรมได้ดีขึ้น

(ครูผู้สอน T4, กลุ่ม G2, ใบบันทึกการสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ 2-7)

2. งานวิจัยที่เกิดขึ้นจากการเข้าร่วมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

จากการดำเนินการขับเคลื่อนกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพด้วย TEAK MODEL ได้ให้ครูทำการสรุปผลการดำเนินงาน ในรูปแบบของงานวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งจากการดำเนินงานครูผู้สอนที่เข้าร่วมงานวิจัยสามารถสร้างงานวิจัยคิดเป็นร้อยละ 100 ทั้ง 2 วงจรปฏิบัติการ

ภาพที่ 2 แสดงผลการวิจัยในภาพรวม

อภิปรายผลการวิจัย

จากการดำเนินการวิจัยแบบปฏิบัติการ ทั้งหมด 3 วงจรปฏิบัติการ แต่ละวงจรประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นวางแผน (Plan) ขั้นปฏิบัติ (Action) ขั้นสังเกต(Observe) และขั้นสะท้อนผล (Reflect) ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งการอภิปรายผลการวิจัยดังนี้

จากการดำเนินการขับเคลื่อนกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพด้วย TEAK MODEL พบว่า การสร้างการมีส่วนร่วมในการดำเนินการและพัฒนาคุณภาพการศึกษาจะต้องบริหารจัดการในเชิงคุณภาพ โดยมีระบบบริหารจัดการที่มีคุณภาพเป็นกลไกที่เสริมและผลักดันทำให้กระบวนการทำงานทุกระดับและบุคลากรที่เกี่ยวข้องดำเนินไปอย่างสอดคล้องกันเป็นระบบ และบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ Office of Education (2014) ที่อธิบายว่าการดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เป็นกระบวนการที่บุคลากรทุกฝ่ายในสถานศึกษาต้องร่วมกันวางแผน กำหนดเป้าหมายและวิธีการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยอาศัยระบบบริหารจัดการที่มีคุณภาพ ซึ่งการบริหารจัดการที่มีคุณภาพจะทำให้สถานศึกษามีคุณภาพการศึกษาที่ดีขึ้น นอกจากนี้ผู้วิจัยได้มีการพัฒนารอบแนวคิดเชิงระบบเกี่ยวกับกระบวนการขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ TEAK MODEL ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ 1) Team (T) การทำงานร่วมกันทุกฝ่ายงาน 2) Environment (E) การจัดการศึกษาตามบริบทของพื้นที่ 3) Action (A) การดำเนินการตามแผนในทุกด้าน 4) Know – how checking (K) การสะท้อนผลการดำเนินงาน โดยสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. Team (T) การทำงานร่วมกันทุกฝ่ายงาน การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วนของสังคมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยมุ่งเน้นการสร้างความร่วมมือแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาการจะส่งผลให้สามารถยกระดับครูผู้สอนได้ สอดคล้องกับการวิจัยของ ชรอยวรรณ ประเสริฐผล (2556) ที่พบว่าการสร้างความร่วมมือกับสังคมเป็นเงื่อนไขแห่งความสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนเช่นเดียวกับงานวิจัยของ Phuangsomjit (2017) การทำงานร่วมกันช่วยลดความโดดเดี่ยวและเพิ่มความมั่นใจของอาจารย์ผู้สอน ซึ่งจากเดิมที่ผู้สอนแต่ละคนคิดวางแผนการสอนเพียงคนเดียว เมื่อมีปัญหาต่างๆ ก็แก้ปัญหาเพียงผู้เดียว การปรึกษาหารือกันเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้นี้ยังมีน้อย เปลี่ยนมาเป็นการร่วมมือในการคิดและแก้ปัญหาด้วยกัน โดยมีเป้าหมายเดียวกัน คือ พัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้บรรลุตามเป้าหมายการเรียนรู้ ผนวกกับผลการวิจัยของ ตะวัน สือกระแสร (2556) ที่กล่าวว่า การบริหารจัดการโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศจะต้องสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและหน่วยงานของรัฐ

2) Environment (E) การจัดการศึกษาตามบริบทของพื้นที่ การสร้างสภาพแวดล้อมและบรรยากาศการทำงานที่มุ่งเน้นการช่วยเหลือเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน เคารพให้เกียรติซึ่งกันและกัน เชื่อถือไว้วางใจในการทำงานร่วมกัน และทำให้ครูมีความรู้สึกเป็นกันเอง ทำให้ครูสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันได้อย่างสร้างสรรค์ และส่งเสริมให้การทำงานเป็นทีมมีประสิทธิภาพมากขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Verbiest (2008) และ Stoll et al. (2006) ซึ่งพบว่า เงื่อนไขและวิธีการที่สำคัญของการเสริมสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ คือ วัฒนธรรมแห่งการเกื้อหนุน (Supportive Culture) ที่จะทำให้ครูมีความไว้วางใจและเคารพซึ่งกันและกัน เช่นเดียวกับผลการวิจัยของ Ullman (2009) ที่พบว่า การสร้างบรรยากาศแห่งความไว้วางใจนั้นเกิดจากการแลกเปลี่ยนทางความคิด ข้อมูลข่าวสาร และเทคนิคการจัดการเรียนรู้ของครูอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งนำไปสู่ความไว้วางใจและมีความรู้สึกเป็นกันเองมากยิ่งขึ้น

3) Action (A) การดำเนินการตามแผนในทุกด้าน การเสริมสร้างสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพผู้บริหารต้องกระจายความเป็นผู้นำทางวิชาการให้แก่ครู ซึ่งมีผลทำให้ครูมีผลการปฏิบัติงานที่ดีขึ้น โดยครูสามารถออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ได้สอดคล้องกับความต้องการและบริบทของโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยของ Harris (2003) ที่ว่าการเสริมสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนและได้รับความร่วมมือจากครูอย่างแท้จริง ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนควรกระจายอำนาจในการปฏิบัติงานให้แก่ครู เช่นเดียวกับผลการวิจัยของ Stoll et al. (2006) และ Kenoyer (2012) ที่พบว่า การให้อิสระแก่ครูในการปฏิบัติงานจะช่วยสร้างความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในด้านการจัดการเรียนรู้ ทำให้ครูสามารถค้นพบและกำหนดแนวทางปฏิบัติงานที่ดีที่สุด อีกทั้งยังช่วยยกระดับการปฏิบัติงานของครูให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ผู้สอนและสมาชิกในทีมชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเกิดแรงบันดาลใจที่จะพัฒนาการจัดการเรียนรู้เพื่อผู้เรียน และเกิดแรงบันดาลใจที่จะพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากยิ่งขึ้น จากการที่ได้เห็นว่าผู้เรียนมีความกระตือรือร้นและสนใจในกิจกรรมการเรียนรู้เป็นอย่างดี รวมถึงการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนได้ผลดียิ่งขึ้น เนื่องจากผู้สอนมีการเรียนรู้จากประสบการณ์ของตนเองร่วมกับประสบการณ์ของสมาชิกทีมชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ นอกจากนี้ผู้สอนที่เป็นสมาชิกในทีมชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ยังได้เห็นตัวอย่างที่ดีในการจัดการเรียนจัดการเรียนรู้ของเพื่อนสมาชิก ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ในชั้นเรียนของตนเองได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Phuangsomjit (2017) ที่ว่าผู้สอนจะมีความกระตือรือร้นในการที่จะเรียนรู้รูปแบบการจัดการเรียนรู้หรือเทคนิคใหม่ๆ ที่สอดคล้อง กับสถานการณ์ปัจจุบัน และความสนใจของผู้เรียน เพื่อการเรียนรู้กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และผู้สอนสามารถปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับระยะเวลา เนื้อหา ผู้เรียน และสภาพแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น จากการมีสมาชิกทีมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพช่วยให้ข้อเสนอแนะ ช่วยแก้ไขปัญหา รวมถึงให้กำลังใจ ภายใต้อบรมอากาศการเรียนรู้ที่ดีจากทีมเพื่อนครูผู้สอนด้วยกัน

4) Know – how checking (K) การสะท้อนผลการดำเนินงาน เพื่อให้ครูพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้ การเสริมสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพจะต้องมีการประเมินผลการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ครูสามารถนำผลการประเมินไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับแนวคิดของ วิจารณ์ พานิช (2555) ที่กล่าวว่า ในกระบวนการดำเนินการจัดการเรียนรู้จะต้องมีขั้นตอนการตรวจสอบและประเมินผลผลการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อใช้เป็นข้อมูลยืนยันความก้าวหน้าของผู้เรียนตามเป้าหมายทางการเรียนรู้ที่กำหนดขึ้น และเป็นข้อมูลสำหรับการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

การวิจัยเพื่อพัฒนา TEAK MODEL เป็นกระบวนการขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ของโรงเรียนปทุมมาศพิทยาสรรพ์ ควรต้องจัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน และต้องมีการประชุมชี้แจงสร้างความเข้าใจในกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ การแนะนำแนวทางการสังเกตชั้นเรียน โดยเน้นการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนและแนวทางการวิพากษ์เชิงสร้างสรรค์ รวมถึงการแนะนำแนวทางการบันทึกสะท้อนถึงการจัดการเรียนรู้หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

นอกจากทำการศึกษาถึงความเหมาะสมของการใช้ TEAK MODEL เป็นกระบวนการขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ของโรงเรียนปทุมมาศพิทยาสรรพ์ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนแล้ว ควรมีการศึกษามุมมองของพัฒนาการของผู้เรียนว่า TEAK MODEL สามารถช่วยแก้ปัญหาในการเรียนรู้ของผู้เรียนได้มากน้อยเพียงใด

เอกสารอ้างอิง

- ชรอยวรรณ ประเสริฐผล. (2556). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูใหม่ โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ตะวัน สือกระแสน์. (2557). ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการโรงเรียนเอกชนสู่ความเป็นเลิศ. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาผู้นำทางการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์
- วรรณพร ศิลาวา และพร้อมพิไล บัวสุวรรณ. (2560). อิทธิพลของภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนและตัวแปรส่งผ่านที่มีผลต่อคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร. วารสารวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 9(2), 83-100.
- สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศไทย. (2557). รายงานที่ตีอาร์ไอ ฉบับที่ 103 เดือนพฤษภาคม 2557. การจัดทำยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เกิดความรับผิดชอบ. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศไทย.

- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2562). *ผลการประเมิน PISA 2018 : บทสรุปสำหรับผู้บริหาร*. กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- สิรินภา กิจเกื้อกูล (2557). *การจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ทิศทางสำหรับศตวรรษที่ 21*. เพชรบูรณ์: จุลติสการพิมพ์.
- อมรา จงมีสุข (2563). *การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3*. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรังสิต.
- เรวดี ชัยเชาวรัตน์. (2558). ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC). ในบังอร เสรีรัตน์, ชาริณี ตริวัญญ และเรวดี ชัยเชาวรัตน์ (บ.ก.), *9 วิธีสร้างลูกศิษย์เอกสารประมวลแนวคิดและแนวทางพัฒนาวิชาชีพครู*. กรุงเทพฯ: โครงการพัฒนาระบบกลไกและแนวทางการหนุนเสริมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาผู้เรียน สำนักงานงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพเยาวชน (สสค.).
- Calcasola. (2009). Episode-based performance measurement and payment: Making it a reality. *Health Aff (Millwood)*, 28(5),1406–1417.
- Harris, A. (2003). Teacher Leadership as Distributed Leadership. *School Leadership and Management*, 23(3), 313-324.
- Kenoyer, F.E. (2012). *Case Study of Professional Learning Community Characteristics in an Egyptian private School*. Doctor's Dissertation. College of Education, Columbia International University.
- Leonard, J.J. (2003). The physical properties of compost. *Compost. Science & Utilization*, 11(3), 238–264.
- Office of Education. (2014). *The professional Learning of Teachers*. Retrieved February 20, 2021, from [https://imtriads.wikispaces.com/file/view/ Professional_of%2520_Teachers.pdf](https://imtriads.wikispaces.com/file/view/Professional_of%2520_Teachers.pdf).
- Office of The National Economic and Social Development. (2017). *National Economic and Development Plan. No.12 (2017 - 2021)*. Bangkok: Sood Pisan.
- Phuangsomjit, C. (2017). Professional learning community and guidelines for application in education institutions. *STOU Education Journal*, 10(1), 34-41.
- Stoll, L., Bolam, R., McMahon, A., Wallance, M. and Thomas, S. (2006). Professional Learning Communities: A review of the literature. *Journal of Education Change*. 7: 221-258.

Ullman, E. (2009). *How to Create a Professional Learning Community*.

Retrieved February 20, 2021, from <https://www.edutopia.org/professional-learning-communities-collaboration-how-to>.

Verbiest, E. (2008). *Sustainable School Development: Professional Learning Communities*. Netherland: Fontys University.

การพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนกรณีศึกษา โรงเรียนท่าศาลา จังหวัดเชียงใหม่

Developing professional learning communities to promote research in the classroom a case study of Tha Sala School Chiangmai Province

บุญธิดา เทวาทิตักษ์^{1*} จักรพรรค์ วิชาอัครวิทย์² สนิท หาจัตตุรัส³ กัญญา สมบูรณ์⁴

Boontida Thewasit^{1*} Chakparun Wichaakkharawit² Sanit Hajaturus³ Kanya Somboon⁴

¹โรงเรียนท่าศาลา / Director of Thasala School

²⁻³คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

⁴โรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์ / Pangmaphapittayasan School

*Corresponding author e-mail: nine_kanya@hotmail.com

(Received: 12 October 2023, Revised: 24 November 2023, Accepted: 28 November 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) องค์ประกอบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน 2) การพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน 3) ผลการทดลองใช้การพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนและ 4) ผลการประเมินการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน กรณีศึกษาโรงเรียนท่าศาลา จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มเป้าหมายได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 34 คน ประกอบด้วย ครูผู้สอน จำนวน 15 คน ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อสัมภาษณ์ความคิดเห็น 5 คน และการประชุมสนทนากลุ่ม จำนวน 9 คน และผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือ จำนวน 5 คน เครื่องมือคือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกเอกสาร วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาและเขียนบรรยายเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า

1. องค์ประกอบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนประกอบด้วย 1) วิสัยทัศน์ร่วม 2) การร่วมมือรวมพลัง 3) ร่วมเป็นผู้นำ 4) การเรียนรู้ของทีม 5) การสะท้อนผลการปฏิบัติ 6) การเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพ 7) ชุมชนกัลยาณมิตร 8) โครงสร้างสนับสนุนชุมชน และ 9) การเปิดรับการชี้แนะการปฏิบัติงาน

2. การพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน: กรณีศึกษาโรงเรียนท่าศาลา จังหวัดเชียงใหม่ประกอบด้วย 1) วิสัยทัศน์ร่วม 2) การร่วมมือรวมพลัง 3) การเปิดรับการชี้แนะการปฏิบัติงาน 4) การเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพ และ 5) โครงสร้างสนับสนุนชุมชน

3. ผลการทดลองใช้การพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน: กรณีศึกษาโรงเรียนท่าศาลา จังหวัดเชียงใหม่อยู่ในระดับมากทุกด้าน

4. ผลการประเมินการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน กรณีศึกษาโรงเรียนท่าศาลา จังหวัดเชียงใหม่ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุดและด้านความถูกต้องและความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ, วิจัยในชั้นเรียน, โรงเรียนท่าศาลา จังหวัดเชียงใหม่

ABSTRACT

This research aims to 1) study components of a professional learning community to promote research in the classroom, 2) present the development of professional learning communities to promote research in the classroom, and 3) study the results of the trial. Developing a professional learning community to promote research in the classroom and 4) Evaluate the development of professional learning communities to promote research in the classroom. The target group was obtained through purposive selection of 34 people, consisting of 15 teachers, 5 experts for interviews and group discussion meetings 9 people, and experts equipment inspection 5 people. The tools are questionnaires, interview forms, and document recording forms. Quantitative data were analyzed using percentages, means, and standard deviations. Qualitative data were analyzed using content analysis and writing descriptive narratives. The research results found as follow;

1. Components of a professional learning community to promote research in the classroom include: 1) shared vision 2) collaboration 3) shared leadership 4) team learning 5) reflection on practice results 6) Professional learning and development, 7) friendly community, 8) community support structure, and 9) openness to work guidance

2. The development of a professional learning community to promote research in the classroom: A case study of Tha Sala School Chiangmai Province consist of 1) shared vision, 2) cooperation, unity of power, 3) openness to work guidance, 4) learning and development. Profession 5) Community support structure

3. The results of the trial of using the development of a professional learning community to promote research in the classroom : A case study of Tha Sala School Chiangmai Province was at a high level in all aspects.

4. Results of the evaluation of the development of a professional learning community to promote classroom research : A case study of Thasala School Chiang Mai Province as a whole is at a high level. The feasibility and usefulness aspects were at the highest level and the accuracy and appropriateness aspects were at the high level.

Keywords: professional learning community, classroom research, Tha Sala School
Chiangmai Province

บทนำ

ครู และบุคลากรทางการศึกษาจำเป็นต้องเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ เพื่อให้เป็นผู้ที่สามารถขับเคลื่อนกระบวนการปฏิรูปการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิรูปการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และจริงจัง เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการที่กำหนดไว้ใน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2562 โดยมีงานวิจัยจำนวนมากยืนยันว่า การที่ครูมีความรู้ ทักษะที่เหมาะสม รวมถึงการเตรียมครูใหม่ ให้มีสมรรถนะที่ดีย่อมส่งผลโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2566) แนวทางหนึ่งที่สามารถนำมาใช้เพื่อส่งเสริมความเป็นมืออาชีพ คือ การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) เนื่องจากแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพนั้นนับเป็นเครื่องมือสำคัญในการปฏิรูปการจัดการเรียนรู้ ซึ่งชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพจะเป็นการรวมตัว ร่วมใจ ร่วมพลัง ร่วมทำ และร่วมเรียนรู้ร่วมกันของครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา ศึกษาพิเศษ และ นักการศึกษา บนพื้นฐานวัฒนธรรมความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตร ที่มีวิสัยทัศน์ คุณค่า เป้าหมาย และภารกิจร่วมกัน ดำเนินการแบบทีมเรียนรู้ โดยครูเป็นผู้นำร่วมกัน และผู้บริหารเป็นผู้ดูแล ให้การสนับสนุน เพื่อร่วมเรียนรู้ และพัฒนาวิชาชีพ เปลี่ยนแปลงคุณภาพตนเอง สู่คุณภาพการจัดการเรียนรู้ที่เน้นความสำเร็จ หรือประสิทธิผลของผู้เรียนเป็นสำคัญ และความสุขของการทำงานร่วมกันของสมาชิกในชุมชน โดยมีเป้าหมายหลักคือ เพื่อให้เกิดการปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนการสอน พัฒนาการเรียนรู้ร่วมกัน และพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน (ชูชาติ พ่วงสมจิตร, 2560) การพัฒนาการปฏิบัติงานของครู สู่การเป็นครูมืออาชีพ ได้นำแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และมีผลลัพธ์เป็นที่ประจักษ์แล้วว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เป็นเครื่องมือสำคัญในการปฏิรูปการศึกษา เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Vescio, Ross & Adam, 2008) ประเทศไทยตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ดังระบุในนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ที่กำหนดกลยุทธ์การดำเนินงานเพื่อส่งเสริมให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูในพื้นที่ทั้งในโรงเรียนเดียวกัน และระหว่างโรงเรียน หรือองค์กรอื่นๆ ตลอดจนแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2579) และการปฏิรูปการศึกษาไทยในศตวรรษที่ 21 และนโยบายทางการศึกษาที่มุ่งเน้นการปฏิรูปการศึกษา อันเป็นรากฐาน

สำคัญในการพัฒนาคนของประเทศ เพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันกับนานาชาติ ประเทศไทย กระแสชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเริ่มได้รับการกล่าวถึง ในกลุ่มของนักวิชาการและนักการศึกษา ไทย และมีการศึกษาวิจัยกันอย่างแพร่หลายในปัจจุบันทั้งนี้ การเปลี่ยนผ่านโรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่เอื้ออำนวยต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการร่วมมือ ร่วมพลังในการพัฒนาการปฏิบัติงานของตนเองเพื่อสร้างความเข้มแข็งทางวิชาการ และวิชาชีพนั้นจะต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการทัศน์ของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ทั้งในมิติการศึกษาไทยและต่างประเทศ เพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้ประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จากการศึกษางานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มินตรา ลายสนิทเสรีกุล และ ปิยพงษ์ สุเมตติกุล (2557) ได้ทำวิจัยเรื่องกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสหวิทยาเขตเบญจบุรพากรุงเทพมหานครพบว่า การให้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารขับเคลื่อนโรงเรียนนั้นเป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพ และส่งผลดีต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เป็นการยกระดับการศึกษา ทั้งระบบ และพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ทั้งนี้ การยกระดับมาตรฐานคุณภาพการศึกษาให้ได้ผลดี จึงต้องการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพให้เกิดขึ้นในโรงเรียนจะช่วยสร้างความสามัคคีแก่หมู่คณะ กระตุ้นให้เกิดการวางแผนลงมือปฏิบัติ และประเมินผลการปฏิบัติร่วมกันมุ่งพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน และเพิ่มพูนคุณลักษณะที่จำเป็นของผู้เรียนให้เกิดขึ้นโดยอาศัยความรับผิดชอบร่วมกันของครูทั้งโรงเรียน

โรงเรียนท่าศาลาจัดการเรียนการสอนในระดับการศึกษาปฐมวัยถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 มุ่งให้บริการด้านการศึกษาอย่างทั่วถึง ให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานมีคุณธรรมจริยธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นไทย ซึ่งโรงเรียนได้กำหนดแนวทางพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ในด้านคุณภาพการศึกษา คือ 1) ผู้เรียนทุกคนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) ครูผู้สอนปริมาณพอเพียงและมีคุณภาพสูง สามารถจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ และให้ความสำคัญกับพื้นฐานและศักยภาพของผู้เรียน 3) สถานศึกษามีศักยภาพและความพร้อมในด้านฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้แต่จากผลการประเมินคุณภาพภายนอก ด้านผู้เรียน จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) รอบสี่ของโรงเรียนท่าศาลา ในปี พ.ศ.2565 พบว่า มาตรฐานที่ 1 ด้านการบริหารจัดการ อยู่ในระดับคุณภาพดี มาตรฐานที่ 2 ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการเรียนรู้ในระดับคุณภาพดี มาตรฐานที่ 3 คุณภาพผู้เรียนอยู่ในระดับคุณภาพพอใช้ และข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา สถานศึกษาควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสืบค้นความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้มากกว่าที่ครูจะอธิบายให้ความรู้ และให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าจากสถานการณ์จริง หรือสถานการณ์จำลอง เพื่อสร้างกระบวนการคิดให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน รวมทั้งครูควรจัดการเรียนการสอนในแบบที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการคิด เพื่อสร้างองค์ความรู้ขึ้นใหม่ใน

ตนเองได้ เน้นการพัฒนาให้ผู้เรียนมีความสามารถด้านการวิเคราะห์โจทย์คำถาม การมีวิธีการให้หลากหลาย เพื่อหาคำตอบได้แม่นยำมากขึ้น (โรงเรียนท่าศาลา, 2565)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นถึงผลการประเมินคุณภาพภายนอก มาตรฐานที่ 3 คุณภาพของผู้เรียนอยู่ในระดับคุณภาพพอใช้ที่ต้องได้รับการแก้ไขและพัฒนา ดังนั้น จึงต้องส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนซึ่งเป็นกิจกรรมพัฒนาการเรียนการสอนของครูผู้สอน เพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน โดยให้ครูนำปัญหาที่ประสบในชั้นเรียนมาทำการศึกษาและใช้กระบวนการวิจัยในชั้นเรียนอย่างเป็นระบบ ในการเก็บข้อมูลอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และหาทางแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น โดยเป็นการทำงานที่บูรณาการกับการจัดการเรียนการสอน ซึ่งถ้าครูทุกระดับให้ความสำคัญและดำเนินการวิจัยในชั้นเรียนอย่างเป็นระบบ และจะทำให้สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนได้อย่างถูกต้อง การทำวิจัยในชั้นเรียนของครูจึงจัดได้ว่าเป็นหน้าที่หรือภาระงานอย่างหนึ่งของครูที่ต้องแก้ปัญหาในทุก ๆ ด้านของนักเรียน เช่น พฤติกรรมการเรียน ผลการเรียนรู้ของนักเรียน ตลอดจนความเข้าใจของครูเอง ในสิ่งที่ตนประพฤติดำเนินการโดยอาศัยวิธีการที่มีระบบและลงมือทำด้วยตนเอง เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ครูเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเหมาะสมกับวิชาชีพที่สังคมยกย่องให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง (สุวิมล ว่องวาณิช, 2555)

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนกรณีศึกษาโรงเรียนท่าศาลา จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนท่าศาลาและสามารถนำไปเป็นแนวทางพัฒนา ด้านนโยบายของสถานศึกษา แนวทางพัฒนา ด้านพัฒนาองค์กร และแนวทางพัฒนาบุคลากรในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งปัญหาดังกล่าวจะมีผลกระทบต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศโดยรวม แนวทางในการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนนั้นมีหลากหลายวิธี ผู้วิจัยเลือกที่จะศึกษา การพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนกรณีศึกษาโรงเรียนท่าศาลา จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อส่งผลถึงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของนักเรียนให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน
2. เพื่อศึกษาการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนกรณีศึกษาโรงเรียนท่าศาลา จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อศึกษาผลการทดลองใช้การพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนกรณีศึกษาโรงเรียนท่าศาลา จังหวัดเชียงใหม่
4. เพื่อประเมินผลการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนกรณีศึกษาโรงเรียนท่าศาลา จังหวัดเชียงใหม่

วิธีดำเนินงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน

1. ศึกษาเอกสาร (Document Research) โดยการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยเกี่ยวกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพจากแหล่งเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ
2. การสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนจากผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งมีความรู้ ความสามารถทางด้านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จำนวน 5 คน โดยวิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ทางด้านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ
3. การสอบถามความคิดเห็นครูผู้สอน การพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนกรณีศึกษาโรงเรียนท่าศาลา จังหวัดเชียงใหม่
4. สรุปผลวิธีวิจัยเอกสาร (Document Research) โดยการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยเกี่ยวกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ความคิดเห็น ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของผู้ทรงคุณวุฒิ และความคิดเห็นครูผู้สอน การพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนกรณีศึกษาโรงเรียนท่าศาลา จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ครูผู้สอนโรงเรียนท่าศาลา จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคือแบบสอบถาม ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา และนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เป็นรายข้อได้ค่า IOC เท่ากับ 0.95 ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา และนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เป็นรายข้อได้ค่า IOC เท่ากับ 0.92 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage)

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนกรณีศึกษาโรงเรียนท่าศาลา จังหวัดเชียงใหม่

นำผลจากขั้นตอนที่ 1 เพื่อนำมาสร้างแบบสอบถามความคิดเห็น การพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนกรณีศึกษาโรงเรียนท่าศาลา จังหวัดเชียงใหม่ และสร้างคู่มือการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนกรณีศึกษาโรงเรียนท่าศาลา จังหวัดเชียงใหม่ สร้างคู่มือการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนกรณีศึกษาโรงเรียนท่าศาลา จังหวัดเชียงใหม่ นำเสนอการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนกรณีศึกษาโรงเรียนท่าศาลา จังหวัดเชียงใหม่โดยจัดสนทนากลุ่ม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งมีความรู้ความสามารถทางด้านการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน จำนวน 9 คน โดยวิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาผลการทดลองใช้การพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนกรณีศึกษาโรงเรียนท่าศาลา จังหวัดเชียงใหม่

ผู้วิจัยประชุมครูผู้สอนโรงเรียนท่าศาลาเพื่อชี้แจง การพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนกรณีศึกษาโรงเรียนท่าศาลา จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งประกอบด้วย 5 ด้านได้แก่ 1) วิสัยทัศน์ร่วม 2) การร่วมมือ รวมพลัง 3) การเปิดรับการชี้แนะการปฏิบัติงาน และ 4) การเรียนรู้ และพัฒนาวิชาชีพ 5) โครงสร้างสนับสนุนชุมชน โดยมีขั้นตอน การพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนกรณีศึกษาโรงเรียนท่าศาลา จังหวัดเชียงใหม่ ขั้นที่ 1 ร่วมกันวางแผนเพื่อมองเห็นภาพและเป้าหมายร่วมกัน ขั้นที่ 2 ร่วมกันทำงานเป็นทีมในการพัฒนาการเรียนรู้ร่วมกัน และขั้นที่ 3 สะท้อนผลการเรียนรู้ร่วมกัน ร่วมรับผิดชอบ เปิดกว้าง รับฟังความคิดเห็นกัน ตระหนักเห็นคุณค่าร่วมกัน ครูผู้สอนโรงเรียนท่าศาลา ศึกษาคู่มือและดำเนินการใช้คู่มือการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนกรณีศึกษาโรงเรียนท่าศาลา จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยนิเทศ ตรวจสอบเยี่ยมผลการเรียนรู้ ครูผู้สอนโรงเรียนท่าศาลา ในดำเนินการใช้คู่มือการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนกรณีศึกษาโรงเรียนท่าศาลา จังหวัดเชียงใหม่ สอบถามความคิดเห็น การพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนกรณีศึกษาโรงเรียนท่าศาลา จังหวัดเชียงใหม่กับครูผู้สอนโรงเรียนท่าศาลา สอบถามความคิดเห็น การส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนกรณีศึกษาโรงเรียนท่าศาลา จังหวัดเชียงใหม่กับครูผู้สอนโรงเรียนท่าศาลา สรุปผลดำเนินการใช้ คู่มือการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนกรณีศึกษาโรงเรียนท่าศาลา จังหวัดเชียงใหม่ สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินผลการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนกรณีศึกษาโรงเรียนท่าศาลา จังหวัดเชียงใหม่

หลังจากทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนกรณีศึกษาโรงเรียนท่าศาลา จังหวัดเชียงใหม่ ดำเนินการสร้างแบบประเมินผล การพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนกรณีศึกษาโรงเรียนท่าศาลา จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาแล้วนำไปหาค่าความสอดคล้องกับสิ่งที่ต้องการจะวัด (IOC) เป็นรายข้อ ได้ค่า IOC เท่ากับ 0.93 และนำประเมินผลการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนกรณีศึกษาโรงเรียนท่าศาลา จังหวัดเชียงใหม่ ที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับครูผู้สอนโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 ที่ไม่ได้เป็นกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย จำนวน 30 คน แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (α) โดยวิธีการของ ครอนบาค (Cronbach, 1990 : 126) พบว่า ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.90 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

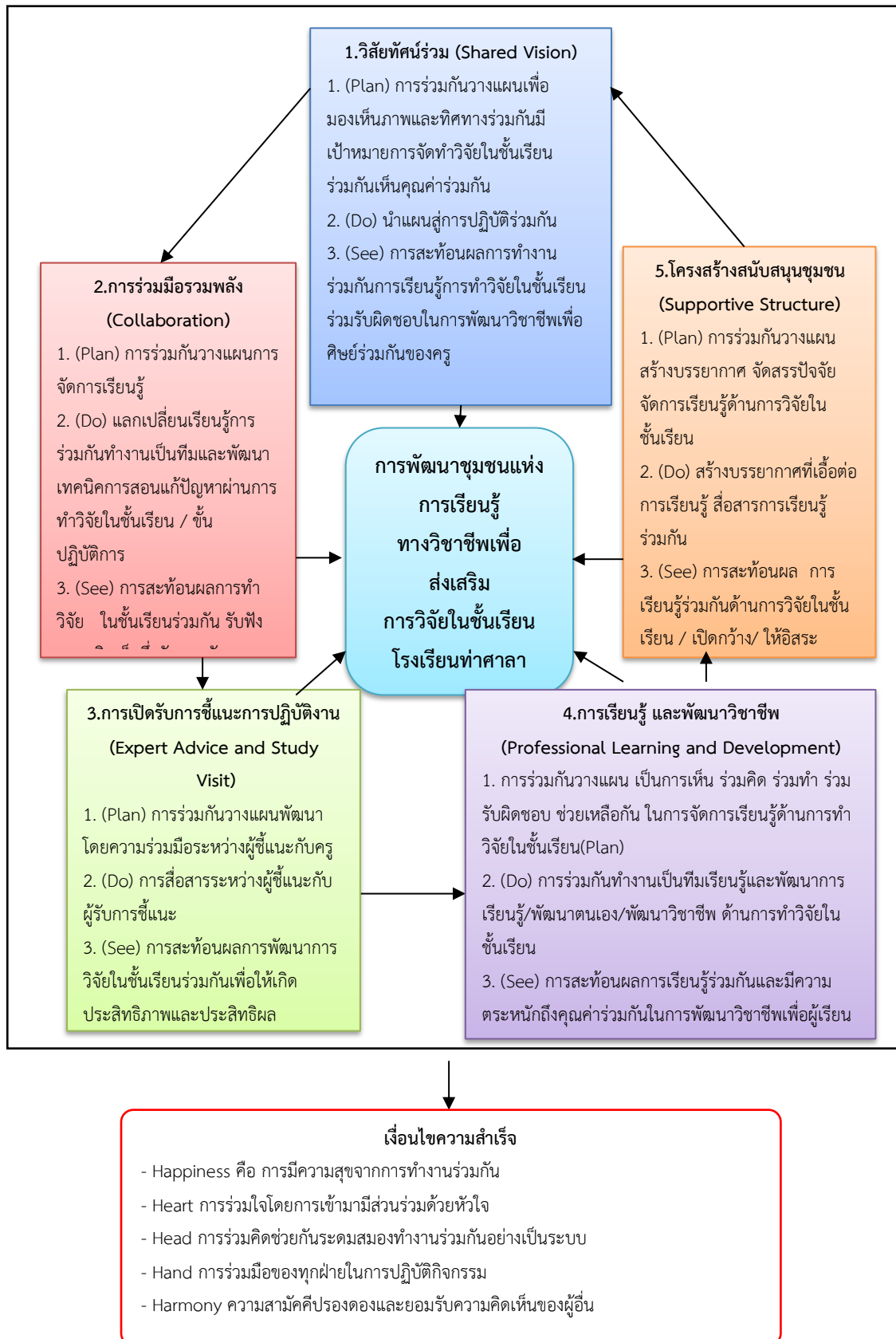
สรุปผลการวิจัย

1. องค์ประกอบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน ประกอบด้วย 1) ด้านวิสัยทัศน์ร่วม 2) ด้านการร่วมมือ รวมพลัง 3) ด้านร่วมเป็นผู้นำ 4) ด้านการเรียนรู้ของทีม 5) ด้านการสะท้อนผลการปฏิบัติ 6) ด้านการเรียนรู้ และพัฒนาวิชาชีพ 7) ด้านชุมชนกัลยาณมิตร 8) ด้านโครงสร้างสนับสนุนชุมชนและ 9) ด้านการเปิดรับการชี้แนะการปฏิบัติงาน

2. การพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน: กรณีศึกษาโรงเรียนท่าศาลา จังหวัดเชียงใหม่ประกอบด้วย 1) วิสัยทัศน์ร่วม 2) การร่วมมือ รวมพลัง 3) การเปิดรับการชี้แนะการปฏิบัติงาน 4) การเรียนรู้ และพัฒนาวิชาชีพ 5) โครงสร้างสนับสนุนชุมชน

3. ผลการทดลองใช้การพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน กรณีศึกษาโรงเรียนท่าศาลา จังหวัดเชียงใหม่อยู่ในระดับมากทุกด้าน มีรายละเอียดดังนี้ การเปิดรับการชี้แนะการปฏิบัติงาน เกลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อลำดับสูงสุด คือ พัฒนาการปฏิบัติด้วยการส่งเสริมให้ผู้รับการชี้แนะใช้ศักยภาพของตนด้านการทำวิจัยในชั้นเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ สนทนาและสะท้อนแนวความคิดแลกเปลี่ยนกับเพื่อนครู เพื่อนำไปสู่การเสาะหาแนวทางการปฏิบัติที่ดีที่สุดด้านการทำวิจัยในชั้นเรียน อยู่ในระดับมาก โครงสร้างสนับสนุนชุมชน เกลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อลำดับแรกคือมีการร่วมกันวางแผน การกำหนดนโยบาย และการปฏิบัติการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน รองลงมาคือสถานที่สิ่งแวดล้อมและบรรยากาศ ส่งเสริมวัฒนธรรมการวิจัยในชั้นเรียน วิสัยทัศน์ร่วม เกลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อลำดับแรกคือ ผู้บริหาร ครูและบุคลากร ร่วมกันวางแผนการพัฒนาชั้นเรียนเพื่อส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน รองลงมาคือ ตระหนักถึงคุณค่าของตนเองด้านการวิจัยในชั้นเรียน มีวิสัยทัศน์เพื่อส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน และการสะท้อนผลชั้นเรียนร่วมกันทันทีหลังการสอนเสร็จสิ้น การร่วมมือรวมพลัง เกลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อลำดับแรกคือครูมีโอกาสร่วมกันศึกษา ค้นคว้า หรือทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อสร้างองค์ความรู้และแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียน รองลงมาคือได้รับการสนับสนุนให้เกิดการทำงานเป็นทีมตั้งแต่การวางแผน การปฏิบัติงาน และการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ร่วมมือกับเพื่อนร่วมงานในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนที่วางไว้ร่วมกัน และการทำวิจัยในชั้นเรียนอย่างสร้างสรรค์ ร่วมมือกับเพื่อนร่วมงานในการพัฒนาเทคนิควิธีการสอน ตลอดจนกระบวนการแก้ไขปัญหา ผ่านการทำวิจัยในชั้นเรียนร่วมกัน การเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพ เกลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อลำดับแรก คือการเรียนรู้และการร่วมกันวางแผน พัฒนาตนเองด้านการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาวิชาชีพจนเป็นวิถีของชุมชนแห่งการเรียนรู้ รองลงมาคือ การเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีความสุขของทีมเรียนรู้ และบรรยากาศที่เปิดพื้นที่การเรียนรู้แบบนำตนเองของครู มีความตระหนักถึงคุณค่าร่วมกัน ในการพัฒนาวิชาชีพเพื่อผู้เรียน และปฏิบัติการตามแผนที่วางไว้ ร่วมกันทำงานแบบอุทิศตนเพื่อวิชาชีพและผู้เรียน

การพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนกรณีศึกษาโรงเรียนท่าศาลา จังหวัดเชียงใหม่

3.2 ผลการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนกรณีศึกษาโรงเรียนท่าศาลา จังหวัดเชียงใหม่ เฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับแรกคือส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือส่งเสริมเจตคติต่อการวิจัยในชั้นเรียนอยู่ในระดับมากโดยส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน เฉลี่ยโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อลำดับแรกคือมีความรู้ความสามารถพื้นฐานด้านการวิจัยในชั้นเรียน ส่งเสริมทักษะการทำวิจัยในชั้นเรียน เฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อลำดับแรกคือ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ชัดเจนสอดคล้องกับชื่อเรื่องที่ทำวิจัย ส่งเสริมเจตคติต่อการวิจัยในชั้นเรียนเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อลำดับแรกคือศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียนตลอดเวลา และหลากหลายวิธี

4. ผลการประเมินการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนกรณีศึกษาโรงเรียนท่าศาลา จังหวัดเชียงใหม่ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุดและด้านความถูกต้องและความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

อภิปรายและสรุปผล

การพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนกรณีศึกษาโรงเรียนท่าศาลา จังหวัดเชียงใหม่ได้ข้อสรุปเพื่อนำมาอภิปราย ดังนี้

1. องค์ประกอบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนประกอบด้วย 1) วิสัยทัศน์ร่วม 2) การร่วมมือรวมพลัง 3) ร่วมเป็นผู้นำ 4) การเรียนรู้ของทีม 5) การสะท้อนผลการปฏิบัติ 6) การเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพ 7) ชุมชนกัลยาณมิตร 8) โครงสร้างสนับสนุนชุมชน และ 9) การเปิดรับการชี้แนะการปฏิบัติงาน ซึ่งได้ข้อสรุปจากการศึกษาเอกสาร (Document Research) โดยการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยเกี่ยวกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพจากแหล่งเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมทั้งการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนจากผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งมีความรู้ ความสามารถทางด้านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จำนวน 5 คน โดยวิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ทางด้านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดของ Thompson, S, C., Gregg, L, and Niska, J. M. (2004) ได้กล่าวถึงกระบวนการ PLC (Professional Learning Community) มีพื้นฐานแนวคิดมาจาก ภาควิชาการเกี่ยวกับความสามารถขององค์กรในการเรียนรู้ ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพว่าเป็นวิธีการที่ผู้บริหาร ผู้ร่วมงาน และคณะครู ร่วมมือกันเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้บรรลุตาม เป้าหมาย ทางการศึกษาที่กำหนดไว้ ด้วยวิธีการที่มีขั้นตอนมีข้อตกลงร่วมกันของสมาชิก อันจะนำไปสู่ ผลประโยชน์ที่นักเรียน ครู ผู้บริหาร และองค์กรหรือโรงเรียนจะได้รับอย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยการ สนับสนุนของผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน ภาควิชาการที่ให้ทุนสนับสนุนการจัดการศึกษา เป็น การพัฒนาผู้เรียนและตัวครูเอง ภายใต้อำนาจทาง

การศึกษาที่เก็บมาอย่างครบถ้วน ด้วยการสืบเสาะ การวิเคราะห์เป็นวิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์ เป้าหมายของการจัดการศึกษา สารวิชาอันจะนำไปสู่ผลประโยชน์ของผู้เรียนโดยตรง และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Hord, S. M., Roussin, J. L., & Sommers, W. A., (2010) กล่าวว่าลักษณะของการเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ประกอบด้วย ลักษณะ 5 ประการ คือ 1) กำหนดค่านิยมและวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Shared Values and Vision) ที่ผ่านมา ค่านิยมและวิสัยทัศน์ของโรงเรียนเป็นข้อกำหนดที่ฝ่ายบริหารเป็นผู้ดำเนินการเพื่อให้ครูและ คณะทำงาน ร่วมกันปฏิบัติเพื่อไปสู่เป้าหมายของโรงเรียน ทำให้การดำเนินงานไม่เป็นไปตามที่กำหนด การให้ครูคณะทำงานมีส่วนร่วมในการกำหนดค่านิยมและวิสัยทัศน์ในการทำงานร่วมกันจึงมีความสำคัญอย่างมาก ในการนำไปปฏิบัติเพื่อให้บังเกิดผล 2) ร่วมกันกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ (Intentional Collective Learning) โดย ผู้อำนวยการโรงเรียน ครู และนักการศึกษาตลอดจนผู้ร่วมงานทุกฝ่ายร่วมกันสืบเสาะถึงปัญหาการเรียนรู้ของผู้เรียน ร่วมกันสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์วิธีการในการแก้ปัญหาการเรียนรู้ ของผู้เรียน 3) สนับสนุนการมีส่วนร่วมในการเป็นผู้นำ (Supportive and Shared การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในโรงเรียนจะประสบความสำเร็จได้เป็นอย่างดีนั้น ฝ่าย Leadership) บริหาร ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน และรองผู้อำนวยการโรงเรียนต้องมอบความไว้วางใจให้ ครูและผู้ร่วมงานทุกฝ่ายใน โรงเรียนมีส่วนร่วมในการเป็นผู้นำ มีอำนาจ และการตัดสินใจร่วมกัน 4) การสนับสนุนสภาวะแวดล้อม (Supportive Condition) สภาวะแวดล้อมในการสนับสนุนการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ประกอบด้วยสองส่วนคือ สภาพแวดล้อมด้านกายภาพ เช่น เวลา ขนาดของโรงเรียน กฎเกณฑ์ในการจัดการเรียนการสอน เหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งสำคัญที่ต้อง นำมาพิจารณา ประกอบในการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ และความสามารถของบุคคลทั้งด้าน สติปัญญา และทักษะก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ประสบความสำเร็จ เช่นเดียวกัน 5) การร่วมกันปฏิบัติงานส่วนบุคคล (Shared Personal Practice) การที่ครูได้มี ส่วน ร่วมในการสังเกตชั้นเรียน บันทึกกระบวนการปฏิบัติงาน และร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ อภิปราย ชี้แนะ ตลอดจนการให้ความช่วยเหลือในลักษณะของเพื่อนช่วยเพื่อนที่ปราศจากการประเมินและ การตัดสินคุณค่า การปฏิบัติงานจะทำให้การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียนประสบ ความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. การพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน: กรณีศึกษาโรงเรียนท่าศาลา จังหวัดเชียงใหม่ประกอบด้วย 1) วิสัยทัศน์ร่วม 2) การร่วมมือรวมพลัง 3) การเปิดรับการชี้แนะ การปฏิบัติงาน 4) การเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพ และ 5) โครงสร้างสนับสนุนชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ณรงค์ฤทธิ์ อินทนาม, (2553) กล่าวว่า มชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพมีองค์ประกอบหลักที่สำคัญอยู่ 5 ประการ คือ 1) การมีบรรทัดฐานและค่านิยมร่วมกัน (Shared Norms and Values) หมายถึง การมีบรรทัดฐาน ค่านิยม และพันธกิจร่วมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีฐานความรู้ทางเทคนิค ร่วมกัน ซึ่งนับว่าเป็นหลักพื้นฐานสำคัญของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และแม้ว่าการมีพันธกิจ ร่วมกันจะแตกต่าง จากการมีบรรทัดฐานและค่านิยมร่วมกันอยู่บ้าง แต่ทั้งหมดได้มุ่งเน้นไปที่ความ ต้องการจำเป็นสำหรับ ชุมชนในโรงเรียนเพื่อพัฒนาความรู้สึกในการเป็นส่วนหนึ่งและมีวัตถุประสงค์ และเป้าหมายทางการศึกษา ที่สำคัญ

ของโรงเรียนร่วมกัน 2) การวางเป้าหมายร่วมกันสู่การเรียนรู้ของนักเรียน (Collective Focus on Student Learning) หมายถึง การที่ครูภายในโรงเรียนมีเทคนิคการสอนและกลยุทธ์ที่หลากหลายที่สามารถเชื่อมโยงไปสู่กระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนได้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อ บุคลากร ครูทุกคนมีความเชื่อที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานที่ว่านักเรียนทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ และบุคลากรครุมีความ ตระหนักถึงภาระผูกพันของตนที่มีต่อการเรียนรู้ของนักเรียน 3) การร่วมมือรวมพลัง (Collaboration) หมายถึง การรวมพลังของครูทั้งโรงเรียน ที่ เกิดขึ้นจากการที่มีอภิปรายร่วมกัน โดยที่การอภิปรายนั้นนำมาสู่ข้อสรุปของครูที่จะพัฒนาร่วมกัน เกี่ยวกับ ทักษะที่ส่งผลความสำเร็จหรือเกี่ยวกับความเชี่ยวชาญใหม่ๆ ในการปฏิบัติงานการสอนหรือ อาจจะเป็นการ อภิปรายที่นำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ แนวความคิด หรือโครงการที่จะสามารถช่วย ให้ครูมีความเชี่ยวชาญ หรือชำนาญการมากขึ้น การรวมพลังดังกล่าว นอกจากจะเป็นการเชื่อมโยง ให้ครูมีบรรทัดฐานและค่านิยมร่วมกันแล้ว ยังเป็นการส่งเสริมให้ครูทำงานร่วมกันในงานที่เกี่ยวข้อง กับการสอน ได้แก่ การแลกเปลี่ยน เทคนิคการสอน สื่อการสอน และกลยุทธ์ต่าง ๆ เช่น การประเมินโปรแกรมที่สอน เป็นต้น 4) การชี้แนะปฏิบัติ (Reprivatized Practice) หมายถึง การที่ครูสามารถปฏิบัติงาน การสอนให้เป็นสาธารณะและเปิดโอกาสให้เพื่อนร่วมงานแสดงความคิดเห็นและให้ ข้อมูลย้อนกลับ ซึ่งการทำงานในลักษณะนี้จะเป็นโอกาสให้ครูมีการพูดคุยกันมากขึ้น ช่วยให้ครูได้ ร่วมกันพิจารณาว่ายังมีสิ่งใดที่ ขาดตกบกพร่องไปในระหว่างการสอน รวมทั้งยังช่วยให้ครูได้เกิดการ เรียนรู้จากครูด้วยกัน ซึ่งจะทำให้ เกิดผลในทางบวกต่อการเรียนการสอนในภาพรวมของโรงเรียน 5) การสะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflective Dialogue) หมายถึง การที่ครูมีโอกาส พูดคุยสนทนาระหว่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การนำการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อการวิจัยในชั้นเรียนกรณีศึกษาโรงเรียนท่าศาลา จังหวัดเชียงใหม่ไปใช้ควรศึกษารายละเอียดของคู่มือการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อการวิจัยในชั้นเรียนกรณีศึกษาโรงเรียนท่าศาลา จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างละเอียดในทุกประเด็นเนื้อหาเพื่อนำไปใช้ในสถานการณ์จริง

1.2 การพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อการวิจัยในชั้นเรียนกรณีศึกษาโรงเรียนท่าศาลาจังหวัดเชียงใหม่ที่สร้างขึ้นในครั้งนี้จะสามารถนำไปใช้ให้ประสบความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาได้ขึ้นอยู่กับความร่วมมือจากบุคลากรในโรงเรียน ครูผู้สอน นักเรียนตลอดจน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งแต่ละภาคส่วน มีบทบาทสำคัญที่ช่วยสนับสนุนให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 การพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อการวิจัยในชั้นเรียนกรณีศึกษาโรงเรียนท่าศาลา จังหวัดเชียงใหม่ที่สร้างขึ้น สามารถนำไปเป็นแบบอย่างสถานศึกษาในสังกัดอื่นๆ ที่มีบริบทใกล้เคียงกันได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการทำวิจัยหาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อการวิจัยในชั้นเรียนกรณีศึกษาโรงเรียนท่าศาลา จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา

2.2 ควรมีการทำวิจัยเชิงสถิติเกี่ยวกับปัจจัยการพัฒนาการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ที่ส่งผลต่อเป้าหมายของการพัฒนาสถานศึกษา เพื่อให้มีการพัฒนาแนวทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลและบรรลุเป้าหมาย

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ.(2566). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ฉบับปรับปรุงแก้ไข ปี 2566*. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.
- ชูชาติ พ่วงสมจิตร. (2560). *ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และแนวทางการนำมาใช้ในสถานศึกษา*. วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ. 10 (1): 34-41.
- ณรงค์ฤทธิ์ อินทนาม (2553), การพัฒนาหลักเทียบสำหรับการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียนดุชนิพนธ์ครุศาสตร์ดุชนิพนธ์บัณฑิต), คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- มินตรา ลายสนธิเสรีกุล, และปิยพงษ์ สุเมตติกุล. (2557). *กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสหวิทยาเขตเบญจบุรพากรุงเทพมหานคร*. วารสาร OJED. 9 (3): 392-406.
- โรงเรียนท่าศาลา.(2565). *แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนท่าศาลา.เชียงใหม่: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1.*
- สุวิมล ว่องวานิช. (2553). *การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 14.
- Cronbach, L.J. (1990). *Essentials of psychological testing. (5thed)*. New York: Harper & Row.
- Hord, S. M., Roussin, J. L, & Sommers, W. A. (2009). *Guiding professional learning communities: Inspiration, challenge, surprise, and meaning*. Thousand Oaks, CA: Corwin.
- Thompson, S. C., Gregg, L., and Niska, J. M. (2004) Professional learning communities, leadership and student learning. *RMLE Oriline*, 28(1), 1-15.
- Vescio, Ross & Adam. (2008). A Review of Research on the Impact of Professional Learning Communities on Teaching Practice and Student Learning. *Teaching and Teacher Education: An International Journal of Research and Studies*. 24(1): 80-91.

กลยุทธ์การบริหารจัดการชมรมผู้สูงอายุต้นแบบ ตามแบบล้านนาวิถีในจังหวัดเชียงใหม่

The Management Strategy for The Model Elderly Club According to Lanna Way of Life in Chiang Mai Province

จักรปรุฬห์ วิชาอัครวิทย์^{1*} สนิท หาจัตรัส² บุญธิดา เทวาทิกษ์³ กัญญา สมบูรณ์⁴
Chakparun Wichaakharawit^{1*} Sanit Hajaturas² Boontida Thewasit³ Kanya Somboon⁴

¹⁻⁴สาขาวิชาการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
Educational Administration Department, International College, Rajabhat Nakornsawan University

*Corresponding author e-mail: dr.chaparun@gmail.com

(Received: 26 October 2023, Revised: 27 November 2023, Accepted: 28 November 2023)

บทคัดย่อ

กลยุทธ์การบริหารจัดการชมรมผู้สูงอายุต้นแบบแบบล้านนาวิถีในจังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบกลยุทธ์การบริหารจัดการชมรมผู้สูงอายุต้นแบบ 2) สร้าง กลยุทธ์การบริหารจัดการชมรมผู้สูงอายุต้นแบบ 3) ศึกษาการใช้กลยุทธ์การบริหารจัดการชมรมผู้สูงอายุต้นแบบ 4) ตรวจสอบกลยุทธ์การบริหารจัดการชมรมผู้สูงอายุต้นแบบตามแบบล้านนาวิถีในจังหวัดเชียงใหม่ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มเป้าหมายคือผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุต้นแบบในจังหวัดเชียงใหม่ 5 แห่ง ๆ ละ 30 คน รวม 150 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม แบบบันทึกเอกสาร แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาและเขียนบรรยายเชิงพรรณนา สรุปผลการวิจัยได้ว่า

1. องค์ประกอบกลยุทธ์การบริหารจัดการชมรมผู้สูงอายุต้นแบบประกอบด้วย 4 ด้านคือ 1) คณะกรรมการ 2) การบริหารจัดการ 3) การมีส่วนร่วมของสมาชิก 4) การจัดกิจกรรม
2. กลยุทธ์การบริหารจัดการชมรมผู้สูงอายุต้นแบบมีองค์ประกอบคือ 1) SWOT 2) วิสัยทัศน์ 3) พันธกิจ 4) วัตถุประสงค์ 5) กลยุทธ์ 4 ด้านคือคณะกรรมการ การบริหารจัดการ การมีส่วนร่วมของสมาชิก และการจัดกิจกรรม
3. ผลการใช้กลยุทธ์การบริหารจัดการชมรมผู้สูงอายุต้นแบบพบว่าการดำเนินการดังนี้คือ 1) ด้านคณะกรรมการ 6 รายการ 2) ด้านการบริหารจัดการ 11 รายการ 3) ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก 5 รายการ 4) ด้านการจัดกิจกรรม 5 รายการ
4. การตรวจสอบกลยุทธ์การบริหารจัดการชมรมผู้สูงอายุต้นแบบตามแบบล้านนาวิถีพบว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก

คำสำคัญ: กลยุทธ์การบริหารจัดการ, ชมรมผู้สูงอายุต้นแบบ, แบบล้านนาวิถี

ABSTRACT

Management strategy for the model elderly club Lanna way of life in Chiang Mai province have the objectives of this article are to 1) study the components of the management strategy for the model elderly club, 2) create the management strategy for the model elderly club, 3) experiment with the management strategy for the model elderly club, 4) to examine the management strategy the Lanna way model elderly club in Chiang Mai Province. It is mixed methods research. The target group is elderly people who are members of 5 model elderly clubs in Chiang Mai province, 30 people each, totaling 150 people. The tools used to collect data include questionnaires, document recording forms, observation forms, interviews and focus group recordings. Data were analyzed using content analysis and writing descriptive narratives. The research results found that

1. Components of the management strategy of the model elderly club consist of 4 aspects: 1) committee, 2) management, 3) member participation, 4) organizing activities.

2. The management strategy of the model elderly club has the following components: 1) SWOT 2) Vision 3) Mission 4) Objectives 5) Strategy. 4 areas are the committee. Management Member participation and organizing activities

3. The results of using the management strategy of the model elderly club found that there were the following actions: 1) committee aspect, 6 items, 2) management aspect, 11 items, 3) member participation aspect, 5 items, 4) Organizing activities: 5 items.

4. Examination of the management strategy of the Lanna way of life Model Elderly Club found that it was appropriate at a high level.

Keywords: management strategy, model elderly club, Lanna way of life

บทนำ

การคาดการณ์จำนวนประชากรของประเทศไทย ช่วงปี พ.ศ.2558 – 2573 ภาพรวมของประเทศไทยอยู่ในสถานการณ์ “สังคมสูงวัย” (aged society) และในอีก 10 ปีข้างหน้า จะเริ่มสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ (completed aged society) จะเห็นว่าในปัจจุบันการเพิ่มขึ้นของประชากรผู้สูงอายุของประเทศไทยได้ถูกจัดอันดับเป็นที่ 2 รองจากสิงคโปร์โดยในปี 2573 ผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้นเป็น 17.8 ล้านคน คิดเป็นสัดส่วนประมาณ 1 ใน 4 ของประชากรทั้งประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2556) ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องเตรียมความพร้อมรองรับการเป็นสังคมผู้สูงอายุที่กำลังจะมาถึงทั้งนี้รัฐบาล องค์กรเอกชน ประชาชน และสถาบันสังคมต่าง ๆ ได้ตระหนักถึงศักดิ์ศรี และคุณค่าของผู้สูงอายุ จึงได้ร่วมกันกำหนดปณิธานผู้สูงอายุไทยให้เป็นพันธกรณี เพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีคุณภาพชีวิตที่ดี

โดยเฉพาะการให้ผู้สูงอายุ ได้รับโอกาสในการศึกษา เรียนรู้ และพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่อง เข้าถึงข้อมูลข่าวสารและบริการทางสังคมอันเป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิต เข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงของสังคมรอบด้าน เพื่อให้สามารถปรับบทบาทของตนเองเหมาะสมกับวัย รวมทั้งได้มีบทบาท และมีส่วนร่วมในกิจกรรมของครอบครัว ชุมชน และสังคม โดยเฉพาะการรวมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยน เรียนรู้ และความเข้าใจ อันติระหว่างผู้สูงอายุด้วยกัน และกับบุคคลทุกวัย นอกจากนี้ในพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2553 มาตรา 11 ได้บัญญัติไว้ว่าผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับการคุ้มครอง การส่งเสริมและการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ หลายประการ อาทิ การบริการทางการแพทย์และการสาธารณสุข การศึกษา การศาสนาและข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต การประกอบอาชีพหรือฝึกอาชีพที่เหมาะสม การพัฒนาตนเองและการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมทางสังคม การรวมกลุ่มในลักษณะเครือข่ายหรือชุมชน การจัดที่พักอาศัย อาหารและเครื่องนุ่งห่มให้ตามความจำเป็นอย่างทั่วถึง รวมทั้งการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพเป็นรายเดือนอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม เหล่านี้เป็นต้น (คณะกรรมการผู้สูงวัยแห่งชาติ, 2553)

ชมรมผู้สูงวัยถือเป็นอีกหนึ่งเครื่องมือที่ใช้พัฒนาศักยภาพให้แก่ผู้สูงวัย “ภายใต้แนวคิดการศึกษา นอกโรงเรียนเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต” ผ่านการถ่ายทอดความรู้อย่างเป็นระบบที่ผู้สูงอายุจะได้เรียนรู้อย่างสนุกสนาน เกิดทักษะด้านการดูแลตัวเองและพึ่งพาตัวเองได้ในระดับสูง รวมถึงการพัฒนาความสามารถทางกาย จิต สังคม ปัญญา และเศรษฐกิจ เพื่อให้ผู้สูงอายุเป็น “ผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ” (Active Aging) โดยมีวัตถุประสงค์ตามแต่บริบทพื้นที่ แต่ประการหลักสำคัญคือ การแก้ปัญหาผู้สูงอายุในชุมชน การสร้างความสุขให้แก่ผู้สูงวัย และการเพิ่มพูนความรู้และทักษะชีวิตที่จำเป็นให้กับผู้สูงวัย และการเปิดพื้นที่ทางสังคมให้แก่ผู้สูงอายุ ซึ่งการบริหารจัดการแตกต่างกันไปตามสภาพบริบทของพื้นที่บางแห่งประสบผลสำเร็จพัฒนาเป็นโรงเรียนผู้สูงวัย บางแห่งมีปัญหาในการดำเนินงาน ดำเนินงานไม่ต่อเนื่องสมาชิกไม่ให้ความร่วมมือในการดำเนินงาน

นักวิชาการและนักการศึกษาเสนอแนวคิดเกี่ยวกับล้านนาวิถี กล่าวคือ คำว่าวิถีชีวิต หมายถึง แนวทางการดำเนินชีวิตของคนไทยตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย รวมถึงปัจจัยที่จำเป็นในการดำเนินชีวิต อันได้แก่ ที่อยู่อาศัย อาหารการกิน เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค นอกจากนี้วิถีชีวิตยังหมายรวมถึงความรู้เรื่องสังคม วัฒนธรรม ภูมิปัญญา การประพฤติปฏิบัติการศึกษาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ส่วนคำว่าล้านนา เป็นอาณาจักรที่ตั้งอยู่ในภาคเหนือตอนบนของประเทศไทยภาคใต้ของจีน หรือสิบสองปันนา เช่น เมืองเชียงรุ่ง (จิ่งหง) โดยมีเมืองเชียงใหม่ เป็นราชธานี มีภาษา ตัวหนังสือ วัฒนธรรม และ ประเพณี เป็นของตนเอง ดังนั้น ล้านนาวิถี หมายถึง การดำเนินชีวิตของคนล้านนาตั้งแต่เกิดจนตาย ชาวล้านนามีวัฒนธรรม ประเพณี เป็นของตนเอง การดำเนินชีวิตจะเป็นไปตามหลักความเชื่อ ความศรัทธา ปัจจุบันเมืองเชียงใหม่ เจริญรุ่งเรือง ก้าวไกลตามแบบสากล แต่คนพื้นเมืองเชียงใหม่ยังคงได้รับการสืบสานวัฒนธรรมล้านนาจากบรรพบุรุษอันเป็นสิ่งกำหนดวิถีชีวิต ความเชื่อ ประเพณีและนำมาซึ่งศิลปกรรมอันหลากหลายในท้องถิ่น เอาไว้ได้อย่างงดงาม จังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดที่มีจำนวนประชากรมากเป็นอันดับหนึ่งของภาคเหนือ โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป และในอนาคตอีก 10 ปีข้างหน้ามีแนวโน้มที่จะเพิ่มสูงขึ้นโดยในปี

พ.ศ.2573 จะมีประมาณ 437,000 คน คิดเป็นดัชนีการสูงวัยร้อยละ 246.06 (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2557) ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องตระหนักและให้ความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสังคมผู้สูงวัยในจังหวัดเชียงใหม่โดยการส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายในแผนงานวิจัยของประเทศคือการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อมด้านสังคมผู้สูงวัยและสังคมไทยในศตวรรษที่ 21 ประเด็นเกี่ยวกับศักยภาพและโอกาสของผู้สูงวัยและการอยู่ร่วมกันของประชากรหลายวัยโดยมีเป้าหมายหลักคือให้ผู้สูงวัยอยู่ดี มีสุข เป็นพลังขับเคลื่อนประเทศ ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ศึกษากิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุหรือโรงเรียนผู้สูงอายุ อาทิ ภัทรพรรณ ทาดี (2560) ได้ทำวิจัยเรื่อง ตัวตน สังคม วัฒนธรรม: เจอนไขสู่การสูงวัยอย่างมีศักยภาพของผู้สูงอายุในจังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่าพบว่า บริบททาง “สังคม” และ “วัฒนธรรม” เป็นปัจจัยเกื้อหนุนที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการส่งเสริมศักยภาพทั้ง 3 มิติของผู้สูงอายุ ได้แก่ ด้านสุขภาพ ความมั่นคง และการมีส่วนร่วม เนื่องจากระบบสังคมที่มีความสัมพันธ์อันเป็นปึกแผ่น เกื้อกูล และมีรากฐานทางวัฒนธรรมที่นำไปสู่วิถีชีวิตแบบพึ่งพาตนเอง ประกอบกับ “ตัวตน” ของผู้สูงอายุที่เป็นผู้ใฝ่เรียนรู้และภาคภูมิใจในคุณค่าของตน ดังนั้นการส่งเสริมศักยภาพของผู้สูงอายุจึงควรดำเนินการแบบบูรณาการเชื่อมโยงทุกมิติ ควบคู่กับการสร้างเข้มแข็งของชุมชน เพื่อให้ครอบครัวและชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการส่งเสริมศักยภาพของผู้สูงอายุอย่างยั่งยืน ศศิพัฒน์ ยอดเพชรและคณะ (2560) ทำวิจัยเรื่อง การถอดบทเรียนตัวอย่างที่ดีของโรงเรียนและชมรมผู้สูงอายุที่มีกิจกรรมถ่ายทอดความรู้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะ โครงสร้างการบริหารของโรงเรียนที่เป็นตัวอย่างที่ดี 5 โรงเรียน ถอดแบบหลักสูตร สร้างและพัฒนาหลักสูตรตัวแบบนำหลักสูตรตัวแบบไปใช้ทดลองใน 4 โรงเรียน และประเมินสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตรตัวแบบ และสร้างชุดความรู้สู่การพัฒนาเป็นผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ 1 ชุด ใช้วิธีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ การถอดบทเรียน และการปฏิบัติการทดลองแบบมีส่วนร่วม ในพื้นที่โรงเรียนผู้สูงอายุ 9 แห่ง ผลการศึกษาพบว่าโรงเรียนผู้สูงอายุเป็นลักษณะกิจกรรมที่สถาบัน หน่วยงานหรือชุมชน จัดทำขึ้นเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุผ่านการถ่ายทอดความรู้อย่างเป็นระบบที่ผู้สูงอายุเรียนรู้อย่างสนุกสนาน รื่นเริง นักเรียนสูงอายุที่ผ่านจากโรงเรียนเกิดทักษะด้านการดูแลตนเอง ควบคุมตนเอง และการพึ่งตนเองได้ในระดับมาก นอกนั้นเป็นทักษะในการพัฒนาความสามารถทางกาย จิต สังคม ปัญญา และเศรษฐกิจ หลักสูตรที่เหมาะสมสำหรับโรงเรียนผู้สูงอายุ ประกอบด้วย เนื้อหาความรู้ที่ผู้สูงอายุต้องรู้ ร้อยละ 50 ควรรู้ ร้อยละ 30 และอยากรู้ ร้อยละ 20 ภายใต้วงเรียนไม่น้อยกว่า 96 ชั่วโมง ข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาผู้สูงอายุให้เป็นผู้มีศักยภาพโดยมีโรงเรียนผู้สูงอายุเป็นเครื่องมือ คือ ควรกำหนดเป็นนโยบายเพิ่มเป็นภารกิจท้องถิ่นให้รับผิดชอบจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 มาตรา 11 (2) โดยให้ถือว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญด้านการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุในชุมชน นอกจากนั้น การดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุควรบูรณาการระหว่างกระทรวงที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานใดในชุมชนเป็นผู้จัดตั้งและบริหารจัดการ และควรพัฒนา ผู้ถ่ายทอดเกี่ยวกับเทคนิคและวิธีการถ่ายทอดความรู้สำหรับผู้สูงอายุอย่างเหมาะสม

จากความเป็นมาและความสำคัญ ตลอดจนข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น เพื่อตอบสนองตามยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปีในการพัฒนา และเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ โดยการพัฒนาผลงานวิจัยให้เป็นไปตามแผนงานบูรณาการการวิจัยและนวัตกรรมของประเทศในเป้าหมายที่ 2 คือ การวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อมด้านสังคมผู้สูงอายุและสังคมไทยในศตวรรษที่ 21 ประเด็นเกี่ยวกับศักยภาพและโอกาสของผู้สูงอายุ และการอยู่ร่วมกันของประชากรหลายวัยโดยมีเป้าหมายหลักคือ ให้ผู้สูงอายุอยู่ดี มีสุข เป็นพลังในการขับเคลื่อนประเทศ กลยุทธ์การบริหารจัดการชมรมผู้สูงอายุต้นแบบตามแบบลำนาวีในจังหวัดเชียงใหม่เพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดเชียงใหม่ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี อยู่ดี มีสุข เป็นพลังในการขับเคลื่อนประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบกลยุทธ์การบริหารจัดการชมรมผู้สูงอายุต้นแบบ
- 2) เพื่อสร้างกลยุทธ์การบริหารจัดการชมรมผู้สูงอายุต้นแบบตามแบบลำนาวีในจังหวัดเชียงใหม่
- 3) เพื่อทดลองใช้กลยุทธ์การบริหารจัดการชมรมผู้สูงอายุต้นแบบตามแบบลำนาวีในจังหวัดเชียงใหม่
- 4) เพื่อตรวจสอบกลยุทธ์การบริหารจัดการชมรมผู้สูงอายุต้นแบบตามแบบลำนาวีในจังหวัดเชียงใหม่

การทบทวนวรรณกรรม

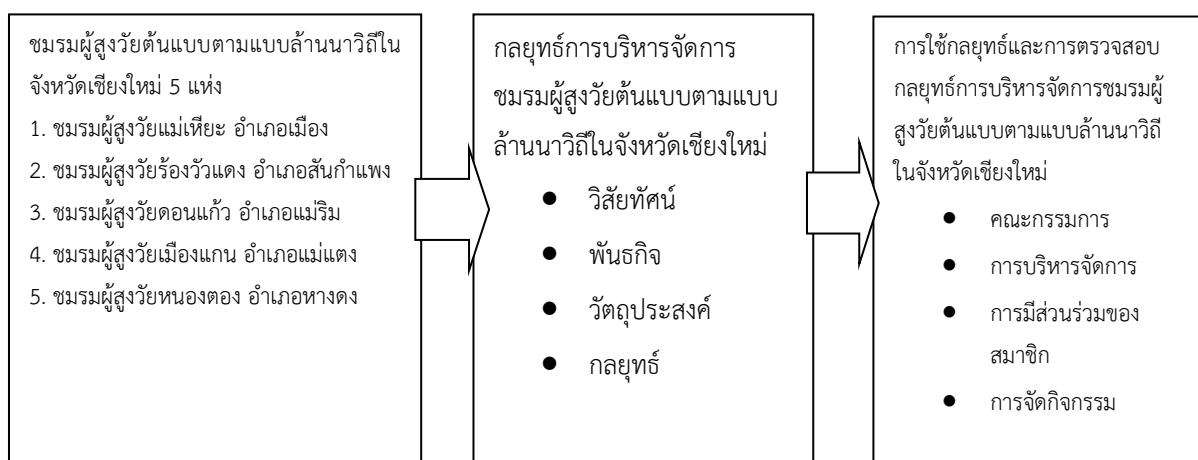
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับกลยุทธ์ตามแนวคิดของ Abraham, Stanley C. (2006), Beall, J. (2007), David, Fred R. (1997) และ บรรลุ ศิริพานิช และคณะ, (2542) กล่าวโดยสรุปว่าการจัดการเชิงกลยุทธ์เป็นศาสตร์ที่มีมานานโดยคำว่า กลยุทธ์ หรือ Strategic มีที่มาจากคำว่า Strategia ในภาษากรีกซึ่งหมายความว่า Generalship โดยคำว่ายุทธศาสตร์มักจะถูกนำมาใช้ในการเมือง เศรษฐกิจ และการทหาร และได้เข้าสู่แวดวงการศึกษาในเวลาต่อมา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักศึกษาได้มีโอกาสศึกษาถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในธุรกิจและต้องการให้เกิดการนำไปสู่การจัดทำนโยบายทางธุรกิจที่นำไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานได้ในอนาคต การจัดการเชิงกลยุทธ์ (Strategic Management) โดยทั่วไปหมายถึงการกำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) พันธกิจ (Mission) วัตถุประสงค์ (Objective) เป้าหมาย (Goal) ขององค์การในระยะสั้นและระยะยาว จากนั้นจึงวางแผนทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้องค์การสามารถดำเนินงานตามพันธกิจ อันนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ ส่วนการบริหารเชิงกลยุทธ์ เป็นศาสตร์และศิลป์ในการดำเนินงานของผู้บริหารเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และบรรลุวิสัยทัศน์ขององค์กร ซึ่งการกำหนดแนวทางและทิศทางในการดำเนินงานนั้น จำเป็นจะต้องวิเคราะห์และประเมินปัจจัยต่าง ๆ ที่เกิดจากสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์กรเพื่อกำหนด วิธีการทำงานเพิ่มเติมจาก

เดิม หรือที่เรียกว่า “กลยุทธ์” พร้อมทั้งจัดทำกิจกรรม แผนงาน หรือโครงการให้ สอดคล้องในแต่ละกลยุทธ์ เพื่อเป็นแนวทางขององค์กรที่จะสามารถบรรลุวิสัยทัศน์และเป้าหมายที่กำหนดไว้สูงสุด การบริหารเชิงกลยุทธ์ประกอบด้วยกิจกรรมที่เป็นองค์ประกอบขั้นพื้นฐาน 4 กิจกรรม คือ 1) การวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ (Strategic analysis) 2) การวางแผนกลยุทธ์ (Strategic planning) 3) การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ (Strategic implementation) 4) การควบคุมและประเมินผลกลยุทธ์ (Strategic control and evaluation) ซึ่งกิจกรรมทั้ง 4 กิจกรรมนี้มีความสัมพันธ์และเป็นกระบวนการต่อเนื่องกัน

แนวคิดเกี่ยวกับการก่อตั้งและบริหารชมรมผู้สูงอายุ มีงานวิจัยและผลงานทางวิชาการที่สำคัญอาทิ กรมกิจการผู้สูงอายุ (2559) กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2559) ศศิปพัฒน์ ยอดเพชร และคณะ (2555) ระบุว่า การจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุควรทำความเข้าใจและความร่วมมือจากพื้นที่เป็นสำคัญ และผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความพึงพอใจและต้องการให้จัดตั้งชมรมผู้สูงอายุในพื้นที่ของตน ชมรมผู้สูงอายุควรมีองค์ประกอบ ด้านคณะกรรมการ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกและด้านการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิด/ทฤษฎีของ Abraham, Stanley C, (2006) Beall, J. (2007) David, Fred R, (1997). และ บรรลุ ศิริพานิชและคณะ, (2542) การสร้างกลยุทธ์มีขั้นตอนที่สำคัญคือ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก โอกาสและอุปสรรค การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และการสร้างทีมงานในการปฏิบัติงาน แนวคิดเกี่ยวกับการก่อตั้งและบริหารชมรมผู้สูงอายุ มีงานวิจัยและผลงานทางวิชาการที่สำคัญอาทิ กรมกิจการผู้สูงอายุ (2559) กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2559) ศศิปพัฒน์ ยอดเพชร และคณะ (2555) ซึ่งประกอบด้วยกลยุทธ์การบริหารจัดการ การจัดกิจกรรม คณะกรรมการ การมีส่วนร่วมของสมาชิก โดยมีรายละเอียดดังนี้

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยแบบผสมผสาน พื้นที่วิจัย คือ ชมรมผู้สูงวัยที่บริหารจัดการในระดับดีของสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์โดยเลือกศึกษาแบบเจาะจงในชมรมผู้สูงวัย จำนวน 5 แห่ง ประกอบด้วย 1) ชมรมผู้สูงวัยแม่เหิยะ อำเภอเมือง 2) ชมรมผู้สูงวัยร้องวัวแดง อำเภอสันกำแพง 3) ชมรมผู้สูงวัยดอนแก้ว อำเภอแม่ริม 4) ชมรมผู้สูงวัยเมืองแกน อำเภอแม่แตง 5) ชมรมผู้สูงวัยหนองตอง อำเภอหางดง

โดยมีการแบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

1. การสำรวจ สังเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการด้วยการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Documentary Research) และการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของชมรมผู้สูงวัยต้นแบบตามแบบล้าหน้าวิถึในจังหวัดเชียงใหม่ จากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นสมาชิกชมรมผู้สูงวัยต้นแบบ 5 แห่ง ๆ ละ 30 คน รวม 150 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาสรุปบรรยายเชิงพรรณนา
2. การสร้างกลยุทธ์การบริหารจัดการชมรมผู้สูงวัยต้นแบบตามแบบล้าหน้าวิถึในจังหวัดเชียงใหม่
3. การทดลองใช้กลยุทธ์การบริหารจัดการชมรมผู้สูงวัยต้นแบบตามแบบล้าหน้าวิถึในจังหวัดเชียงใหม่
4. การตรวจสอบกลยุทธ์การบริหารจัดการชมรมผู้สูงวัยต้นแบบตามแบบล้าหน้าวิถึในจังหวัดเชียงใหม่กับกลุ่มเป้าหมายเดิม (Connoisseurship)

ผลการวิจัย

วิจัยเรื่องกลยุทธ์การบริหารจัดการชมรมผู้สูงวัยต้นแบบตามแบบล้าหน้าวิถึในจังหวัดเชียงใหม่ สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดังนี้

1. องค์ประกอบของกลยุทธ์การบริหารจัดการของชมรมผู้สูงวัยต้นแบบตามแบบล้าหน้าวิถึมีองค์ประกอบ 4 ด้านคือ 1) ด้านคณะกรรมการ 2) ด้านการบริหารจัดการ 3) ด้านการจัดกิจกรรม 4) ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก
2. กลยุทธ์การบริหารจัดการชมรมผู้สูงวัยต้นแบบมีองค์ประกอบคือ 1) SWOT 2) วิสัยทัศน์ 3) พันธกิจ 4) วัตถุประสงค์ 5) กลยุทธ์ 4 ด้านคือคณะกรรมการ การบริหารจัดการ การมีส่วนร่วมของสมาชิก และการจัดกิจกรรม
3. ผลการใช้กลยุทธ์การบริหารจัดการของชมรมผู้สูงวัยต้นแบบตามแบบล้าหน้าวิถึในจังหวัดเชียงใหม่ของชมรมผู้สูงวัยต้นแบบทั้ง 5 แห่งพบว่าการดำเนินการตามกลยุทธ์การบริหารจัดการของชมรมผู้สูงวัยต้นแบบในแต่ละด้าน ดังนี้
 - 3.1 กลยุทธ์ด้านคณะกรรมการ พบว่าชมรมผู้สูงวัยทั้ง 5 แห่ง มีการดำเนินการตามแผนกลยุทธ์ด้านคณะกรรมการทุกรายการคือ 1) ต้องมาจากการเลือกตั้งของสมาชิก หรือการได้รับการยอมรับ

จากสมาชิกส่วนใหญ่ 2) มีภาวะความเป็นผู้นำ มีจรรยาบรรณในการบริหารจัดการชมรม 3) มีความเสียสละ มีจิตอาสา ชื่อสัตย์ความประพฤติดีเป็นที่ยอมรับของสังคม 4) ปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทที่ได้รับมอบหมาย 5) มีความโปร่งใส ไม่เลือกปฏิบัติ ยุติธรรม 6) มีความรู้เกี่ยวกับผู้สูงวัยในด้านต่างๆ

3.2 กลยุทธ์ด้านการบริหารจัดการ พบว่าชมรมผู้สูงวัยทั้ง 5 แห่ง มีการดำเนินการดังนี้คือ 1) มีสถานที่ตั้งที่มั่นคงถาวรเป็นของชมรมที่สะดวกในการทำกิจกรรม 2) มีระเบียบข้อบังคับในการบริหารจัดการชมรมที่ชัดเจน 3) มีการวางแผนดำเนินงานของชมรม 4) มีการจัดทำโครงสร้างการบริหารจัดการและบทบาทหน้าที่ของประธาน กรรมการและสมาชิก 5) มีที่ปรึกษาชมรม 6) มีการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลสมาชิกชมรมอย่างเป็นระบบ 8) มีการสรรหางบประมาณในการดำเนินการ 9) มีการทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย ทะเบียนพัสดุ-ครุภัณฑ์ ทะเบียนสมาชิก สมุดเยี่ยม และสมุดบันทึกการประชุม ให้เป็นปัจจุบัน 10) มีการติดต่อสื่อสารที่ดีและรวดเร็ว ส่วนรายการที่ดำเนินการไม่ปรากฏชัดเจนหรือดำเนินการไม่สม่ำเสมอคือ 7) มีการวิเคราะห์ตนเอง และการสำรวจปัญหา 11) มีการติดตามและรายงานผลการดำเนินงาน

3.3 กลยุทธ์ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก พบว่าชมรมผู้สูงวัยทั้ง 5 แห่ง มีการดำเนินการตามแผนกลยุทธ์ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกทุกรายการคือ 1) มีอุดมการณ์ร่วมกันของสมาชิกในการจะดำเนินการกิจกรรมตามวัตถุประสงค์ของชมรม 2) มีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของชมรมซึ่งจะทำให้เกิดความร่วมมือและมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชมรม 3) มีส่วนร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการร่วมติดตามประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์ของชมรม 4) เคารพในกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของชมรม 5) ร่วมกันสร้างเอกลักษณ์หรือจุดเด่นของชมรม

3.4 กลยุทธ์ด้านการจัดกิจกรรม พบว่าชมรมผู้สูงวัยทั้ง 5 แห่งมีการดำเนินการตามแผนกลยุทธ์ด้านการจัดกิจกรรมครบทุกรายการคือ 1) การจัดกิจกรรมชมรมตรงกับความต้องการ และปัญหาของสมาชิก 2) การจัดกิจกรรมชมรมมีความต่อเนื่อง 3) การจัดกิจกรรมชมรมสามารถแก้ปัญหาหรือส่งเสริมคุณภาพชีวิตของสมาชิก 4) การจัดกิจกรรมชมรมมีการบูรณาการความร่วมมือกับเครือข่ายต่าง ๆ หน่วยงานภาครัฐหรือองค์กรเอกชน 5) การจัดกิจกรรมชมรมมีความหลากหลายปรับเปลี่ยนหมุนเวียนเพื่อให้สมาชิกไม่เบื่อหน่าย

4. การตรวจสอบกลยุทธ์การบริหารจัดการชมรมผู้สูงวัยต้นแบบตามแบบลำนนาวิถีพบว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก

สรุป

สรุปภาพรวมของกลยุทธ์การบริหารจัดการของชมรมผู้สูงวัยต้นแบบตามแบบลำนนาวิถีในจังหวัดเชียงใหม่องค์ประกอบ 4 ด้านคือ 1) กลยุทธ์ด้านการบริหารจัดการ 2) กลยุทธ์ด้านการจัดกิจกรรม 3) กลยุทธ์ด้านคณะกรรมการและ 4) กลยุทธ์ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก และแผนกลยุทธ์การบริหารจัดการของชมรมผู้สูงวัยต้นแบบกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคเหนือตอนบนในแต่ละด้านมีองค์ประกอบในแต่ละด้าน ดังนี้ 1) ด้านการบริหารจัดการ มีการดำเนินการ 11 รายการ 2) ด้านการจัดกิจกรรม มีการจัดกิจกรรม 5

รายการ 3) ด้านคณะกรรมการ มีการดำเนินงาน 6 รายการ 4) ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก มีการดำเนินกิจกรรม 5 รายการ

สรุปองค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการวิจัยทำให้เกิดองค์ความรู้ ซึ่งเป็นกลยุทธ์การบริหารจัดการชมรมผู้สูงอายุต้นแบบตามแบบล้านนาวิถีในจังหวัดเชียงใหม่หลักการ ดังแผนภาพ

วิสัยทัศน์ ภายในปี 2570 ชมรมผู้สูงอายุต้นแบบกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคเหนือตอนบน มีการพัฒนาการบริหารจัดการภายใต้แผนกลยุทธ์การบริหารจัดการชมรมผู้สูงอายุต้นแบบครบทุกตัวบ่งชี้

พันธกิจ 1) ชมรมผู้สูงอายุมีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ 2) ชมรมผู้สูงอายุมีการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง 3) ชมรมผู้สูงอายุมีคณะกรรมการดำเนินงาน 4) สมาชิกชมรมผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ชมรมผู้สูงอายุมี 1) การบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ 2) การจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง 3) คณะกรรมการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง 4) สมาชิกที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

กลยุทธ์ด้านคณะกรรมการ	กลยุทธ์ด้านการบริหารจัดการ	กลยุทธ์ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก	กลยุทธ์ด้านการจัดกิจกรรม
1.ต้องมาจากการเลือกตั้งของสมาชิก หรือการได้รับการยอมรับจากสมาชิกส่วนใหญ่ 2.มีภาวะความเป็นผู้นำ มีจรรยาบรรณในการบริหารจัดการชมรม 3.มีความเสียสละ มีจิตอาสา ซื่อสัตย์ความประพฤติดีเป็นที่ยอมรับของสังคม 4.ปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทที่ได้รับมอบหมาย 5.มีความโปร่งใส ไม่เลือกปฏิบัติ ยุติธรรม 6. มีความรู้เกี่ยวกับผู้สูงอายุในด้านต่าง ๆ	1.มีสถานที่ตั้งที่มั่นคงถาวร 2.มีระเบียบข้อบังคับในการบริหารจัดการชมรม 3.จัดทำแผน 4.จัดทำโครงสร้างการบริหารและบทบาทหน้าที่ 5.มีที่ปรึกษาชมรม 6.มีข้อมูลสมาชิกชมรม 7.มีการวิเคราะห์ตนเอง และการสำรวจปัญหา 8.มีการสรรหางบประมาณ 9.ทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย ทะเบียนพัสดุ-ครุภัณฑ์ 10.มีการติดต่อสื่อสารที่ดีและรวดเร็ว 11. มีการติดตามและรายงานผลการดำเนินงาน	1. มีอุดมการณ์ร่วมกันของสมาชิกในการจะดำเนินการกิจกรรมตามวัตถุประสงค์ของชมรม 2. มีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของชมรมซึ่งจะทำให้เกิดความร่วมมือและมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชมรม 3. มีส่วนร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการร่วมติดตามประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์ของชมรม 4. เคารพในกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของชมรม 5. ร่วมกันสร้างเอกลักษณ์หรือจุดเด่นของชมรม	1.การจัดกิจกรรมตรงกับความต้องการและปัญหาของสมาชิก 2.การจัดกิจกรรมชมรมต้องมีความต่อเนื่อง 3.การกิจกรรมชมรมต้องสามารถแก้ปัญหาหรือส่งเสริมคุณภาพชีวิตของสมาชิก 4.การจัดกิจกรรมชมรมมีการบูรณาการความร่วมมือกับเครือข่ายต่าง ๆ 5.การจัดกิจกรรมชมรมจะต้องมีความหลากหลายปรับเปลี่ยนหมุนเวียนเพื่อให้สมาชิกไม่เบื่อหน่าย

อภิปรายผลการวิจัย

จากการดำเนินงานวิจัยเรื่องกลยุทธ์การบริหารจัดการของชมรมผู้สูงวัยต้นแบบตามแบบล้าหน้าวิถีในจังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้พบประเด็นข้อค้นพบในการดำเนินงานของชมรมผู้สูงวัยให้ประสบผลสำเร็จอย่างยั่งยืนตลอดไป มีประเด็นที่ผู้วิจัยจะหยิบยกมาอภิปรายผลให้เกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้น ดังนี้

1. กลยุทธ์การบริหารจัดการของชมรมผู้สูงวัยต้นแบบตามแบบล้าหน้าวิถีในจังหวัดเชียงใหม่ ชมรมผู้สูงวัยถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นในการรวมกลุ่มของผู้สูงวัยในชุมชน ดังนั้นหากชมรมผู้สูงวัยประสบความสำเร็จในการดำเนินการจะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงวัยและเป็นการเตรียมการรองรับการเข้าสู่สังคมผู้สูงวัยโดยสมบูรณ์ของประเทศไทย ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องชุมชนตลอดจนคณะกรรมการชมรมผู้สูงวัยควรให้ความสำคัญกับกลยุทธ์ที่ทำให้ชมรมผู้สูงวัยประสบความสำเร็จได้แก่ 1) กลยุทธ์ด้านคณะกรรมการ 2) กลยุทธ์ด้านการบริหารจัดการ 3) กลยุทธ์ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก 4) กลยุทธ์ด้านการจัดกิจกรรม ตลอดจนการส่งเสริมกลยุทธ์ที่เป็นองค์ประกอบของแต่ละชมรม หากชมรมผู้สูงวัยมีการบริหารจัดการโดยใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารจัดการซึ่งอาจเกิดจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างชมรมผู้สูงวัยแต่ละแห่ง การศึกษาดูงานชมรมผู้สูงวัยที่ประสบความสำเร็จ การฝึกอบรมด้านการบริหารจัดการ เป็นต้น ก็จะเป็นแนวทางในการบริหารจัดการชมรมผู้สูงวัยและส่งผลต่อการดำเนินกิจการของชมรม อย่างต่อเนื่องและยั่งยืนซึ่งชมรมผู้สูงวัยที่ประสบความสำเร็จอาจมีตัวชี้วัดหรือการประเมินการบริหารชมรมที่แตกต่างกันไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บรรลุ ศิริพานิช และคณะ(2542) พบว่า การจัดตั้งชมรมผู้สูงวัยต้องคำนึงถึงองค์ประกอบโครงสร้างต่าง ๆ นำมาพิจารณาด้วย เพื่อที่จะให้การดำเนินงานสำเร็จและเป็นประโยชน์ ต่อสมาชิกในชมรมผู้สูงวัยตามวัตถุประสงค์เป้าหมาย ประกอบด้วยปัจจัยดังนี้ 1) สมาชิกได้แก่ อายุของสมาชิก สถานภาพความรู้ของสมาชิก สถานภาพทางเศรษฐกิจการเงินของสมาชิก อุดมการณ์ของสมาชิก จำนวนสมาชิก 2) คณะกรรมการหรือผู้บริหาร ได้แก่ ลักษณะนิสัย ความรู้ความสามารถ มูลเหตุจูงใจ การฝึกอบรมซึ่งความรู้ความสามารถนั้นอาจมาจากความสนใจส่วนตัว การได้รับข่าวสาร การฝึกอบรมหรือสถานการณ์ที่แวดล้อมบุคคลในขณะนั้น ความทุ่มเท ความตั้งใจในการทำงาน มีส่วนทำให้งานสามารถดำเนินไปได้ด้วยดี 3) สถานที่ตั้งชมรมและสถานที่ จัดกิจกรรม 4) ระเบียบข้อบังคับของชมรมผู้สูงวัย นอกจากนี้การได้รับการสนับสนุนจากบุคลากรสาธารณสุขในด้านวิชาการข้อมูลข่าวสารการตรวจสุขภาพสมาชิกและการให้คำปรึกษาต่าง ๆ เป็นปัจจัยที่สำคัญทำให้ชมรมสร้างสุขภาพเข้มแข็งยั่งยืน นอกจากนี้การมีส่วนร่วมของสมาชิกในชมรมทำให้ชมรมสามารถดำเนินกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่อง

2. การใช้กลยุทธ์การบริหารจัดการของชมรมผู้สูงวัยต้นแบบตามแบบล้าหน้าวิถีในจังหวัดเชียงใหม่ของชมรมผู้สูงวัยต้นแบบทั้ง 5 แห่ง พบว่ามีการดำเนินการตามกลยุทธ์การบริหารจัดการของชมรมผู้สูงวัยต้นแบบตามแบบล้าหน้าวิถีในจังหวัดเชียงใหม่ในแต่ละด้าน ดังนี้

2.1 กลยุทธ์ด้านคณะกรรมการ พบว่าชมรมผู้สูงวัยต้นแบบตามแบบล้าหน้าวิถีในจังหวัดเชียงใหม่ทั้ง 5 แห่ง มีการดำเนินการตามแผนกลยุทธ์ด้านการบริหารจัดการชมรมผู้สูงวัยทุกรายการคือ 1) ต้องมาจากการเลือกตั้งของสมาชิก หรือการได้รับการยอมรับจากสมาชิกส่วนใหญ่ 2) มีภาวะความเป็นผู้นำ

มีจรรยาบรรณในการบริหารจัดการชมรม 3) มีความเสียสละ มีจิตอาสา ซื่อสัตย์ความประพฤติดีเป็นที่ยอมรับของสังคม 4) ปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทที่ได้รับมอบหมาย 5) มีความโปร่งใส ไม่เลือกปฏิบัติ ยุติธรรม 6) มีความรู้เกี่ยวกับผู้สูงวัยในด้านต่าง ๆ ซึ่งกลยุทธ์ที่ทำให้ชมรมผู้สูงอายุหรือโรงเรียนผู้สูงอายุประสบความสำเร็จที่สำคัญคือการมีผู้นำการเปลี่ยนแปลง ที่ทุ่มเท เสียสละ และมีความมุ่งมั่นที่จะสร้างสรรค์กิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุหรือโรงเรียนผู้สูงอายุ เป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญของความสำเร็จในการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุหรือโรงเรียนผู้สูงอายุ โดยเฉพาะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่เป็นผู้สูงอายุ หรือผู้นำทางด้านจิตใจ เช่น พระภิกษุ เพราะมีผลโดยตรงต่อการสร้างศรัทธาให้เกิดขึ้นทั้งแก่ผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกของชมรมหรือโรงเรียน หน่วยงาน และองค์กรต่าง ๆ ซึ่งเป็นที่มาของความร่วมมือและการสนับสนุนการดำเนินงานของชมรมหรือโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พันนิภา บุญจริง (2557) ที่พบว่าปัจจัยแห่งความสำเร็จ คือการมีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง มุ่งมั่นและเข้าใจในกิจกรรม ร่วมกับการสนับสนุนทรัพยากรจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ทั้งนี้แนวทางสำคัญที่ทำให้ชมรมประสบความสำเร็จคือเน้นการทำกิจกรรมร่วมกันของสมาชิกมากกว่ารูปแบบที่มีขั้นตอนยุ่งยาก การบริหารชมรมควรมีความยืดหยุ่น มีสมาชิกหลากหลายอาชีพ และคุณวุฒิจากทุกภาคส่วนให้การสนับสนุน และชุมชนมีความเข้าใจและเห็นคุณค่า

2.2 กลยุทธ์ด้านการบริหารจัดการ พบว่าชมรมผู้สูงวัยต้นแบบตามแบบลำนาวีในจังหวัดเชียงใหม่ทั้ง 5 แห่ง มีการดำเนินการตามแผนกลยุทธ์ด้านการบริหารจัดการชมรมผู้สูงวัยตามแบบลำนาวีในจังหวัดเชียงใหม่ ดังนี้คือ 1) มีสถานที่ตั้งที่มั่นคงถาวรเป็นของชมรมที่สะดวกในการทำกิจกรรม 2) มีระเบียบข้อบังคับในการบริหารจัดการชมรมที่ชัดเจน 3) มีการวางแผนดำเนินงานของชมรม 4) มีการจัดทำโครงสร้างการบริหารจัดการและบทบาทหน้าที่ของประธาน กรรมการและสมาชิก 5) มีที่ปรึกษาชมรม 6) มีการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลสมาชิกชมรมอย่างเป็นระบบ 8) มีการสรรหางบประมาณในการดำเนินการ 9) มีการทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย ทะเบียนพัสดุ-ครุภัณฑ์ ทะเบียนสมาชิก สมุดเยี่ยม และสมุดบันทึกการประชุม ให้เป็นปัจจุบัน 10) มีการติดต่อสื่อสารที่ดีและรวดเร็ว ส่วนรายการที่ยังไม่มีการดำเนินการไม่ปรากฏชัดเจนหรือดำเนินการไม่สม่ำเสมอคือ 7) มีการวิเคราะห์ตนเอง และการสำรวจปัญหา 11) การติดตามและรายงานผลการดำเนินงาน ซึ่งสอดคล้องกับ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “กลยุทธ์การสร้างเสริมความเข้มแข็งของเครือข่ายผู้สูงวัยของกระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์” ผลจากการศึกษาพบว่าเครือข่ายผู้สูงวัยมีรูปแบบองค์กรที่มีการแบ่งตามโครงสร้างหน้าที่เป็นเครือข่ายที่เกิดขึ้นโดยอาศัยภารกิจ/กิจกรรม และการก่อตัวของกลุ่มผลประโยชน์ในสังคม ซึ่งแบ่งเป็นเครือข่ายภาครัฐ ภาคประชาชน ภาคธุรกิจเอกชน และภาคองค์กรพัฒนาเอกชน โดยเครือข่ายดังกล่าว มุ่งเน้นการดำเนินการภายใต้กรอบแนวคิด หลักการ วัตถุประสงค์และเป้าหมายหลักของหน่วยงาน หรือโครงสร้างหลักของกลุ่มผลประโยชน์นั้น ๆ จากการวิเคราะห์เครือข่ายด้านผู้สูงวัยขององค์กรทั้ง 4 รูปแบบ มีการบริหารจัดการเครือข่ายคล้ายกัน 2 แนวทาง คือ การใช้กลไกการบริหารตามแนวดิ่งและกลไกการบริหารแนวราบ ซึ่งในการวิเคราะห์การใช้กลไกการบริหาร พบว่า

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จะเน้นที่กลไกการทำงานตามแนวดิ่ง คือมีโครงสร้างการบริหารงานแบบลำดับชั้น โดยมีการปฏิบัติงานตามคำสั่ง และหน้าที่รับถ่ายทอดคำสั่ง ส่งผลให้การตัดสินใจในการบริหารงานต่าง ๆ ต้องมาจากผู้ที่มีศักยภาพสูงกว่า ซึ่งเป็นลักษณะการบริหารงานภายในองค์กร แต่เมื่อวิเคราะห์ถึงการประสานงานองค์กรระหว่างกระทรวงฯ กับหน่วยงานหรือองค์กรภายนอกกระทรวง จะใช้กลไกการทำงานตามแนวราบ แต่ก็ไม่ได้มีประสานงานในลักษณะของกระบวนการทำงานเครือข่ายที่ชัดเจน มีเพียงการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายในลักษณะของการประสานข้อมูลโครงการและกิจกรรม ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับองค์กรเครือข่ายภายนอก พบว่า องค์กรภายนอกกระทรวง จะมีการทำงานที่เน้นกลไกการบริหารแนวราบมากกว่าแนวดิ่ง กล่าวคือ ใช้รูปแบบการบริหารที่เน้นการประสานงาน การมอบงาน และความร่วมมือในแนวราบเป็นหลัก อาศัยความสัมพันธ์ระหว่างแกนนำขององค์กรเป็นจุดเชื่อมต่อ (Node) ของแต่ละเครือข่าย โดยการบริหารงานในรูปแบบนี้จะให้ความสำคัญกับแกนนำหรือผู้นำเครือข่าย และภาวะผู้นำในการขับเคลื่อนและการบริหารงานเครือข่าย ไม่เน้นการสั่งการหรือการบังคับบัญชาแบบลำดับชั้นเหมือนองค์กรภาครัฐ ซึ่งองค์กรที่เน้นการใช้กลไกแนวราบ เช่น องค์กรภาคประชาชน องค์กรพัฒนาเอกชน เป็นต้น โดยองค์กรเหล่านี้มักจะอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการในทุกกระบวนการ นอกจากนี้ในผลงานวิจัยนี้ยังได้เสนอแนวทางการทำงานและกลยุทธ์การทำงานด้านผู้สูงวัย 3 ประเด็น คือ 1) การบริหารจัดการเครือข่ายด้านผู้สูงวัย โดยมีมาตรการในการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมกับภาคีเครือข่ายในด้านต่าง ๆ 2) การส่งเสริมและพัฒนาผู้นำองค์กรเครือข่ายด้านผู้สูงวัยให้มีศักยภาพในการทำงานและมีพลัง ในการดึงภาคีเครือข่ายเข้ามาทำงานร่วมกันโดยการมีส่วนร่วมจากผู้สูงวัย โดยมีมาตรการในการคัดสรรผู้นำองค์กร การพัฒนาศักยภาพของผู้นำ และ 3) การจัดทำยุทธศาสตร์การสร้างความร่วมมือกับเครือข่ายด้านผู้สูงวัย โดยมีมาตรการในการทำงานร่วมกันเพื่อวางแผนและปฏิบัติงานร่วมกันในหลาย ๆ ด้านระหว่างกระทรวงและภาคีเครือข่าย ข้อเสนอแนะจากการวิจัย ประกอบด้วย ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ได้แก่ การสนับสนุนของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ต่อภาคีเครือข่ายในในหลายๆ ด้าน เพื่อส่งเสริมกลไกการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ การสนับสนุนด้านงบประมาณ องค์ความรู้ และการสนับสนุนทรัพยากร ต่าง ๆ รวมไปถึงการบูรณาการทำงานร่วมกันอย่างจริงจัง เพื่อให้โครงการ กิจกรรมที่ดำเนินงานกับผู้สูงวัย เป็นไปในแนวทางเดียวกัน และหนุนเสริมการดำเนินงานซึ่งกันและกัน เพื่อลดระยะเวลาในการดำเนินงาน และมีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ควรมีการจัดทำยุทธศาสตร์การสร้างความร่วมมือเครือข่ายผู้สูงวัยในระดับประเทศอย่างชัดเจน และควรมีการจัดทำระบบฐานข้อมูลของผู้สูงวัยอย่างเป็นระบบ เพื่อนำข้อมูลของผู้สูงวัย มาช่วยกำหนดแนวทางการพัฒนางานต่อไป

2.3 กลยุทธ์ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก พบว่าชมรมผู้สูงวัยต้นแบบตามแบบลำนาวีวิถี ในจังหวัดเชียงใหม่ทั้ง 5 แห่ง มีการดำเนินการตามแผนกลยุทธ์ด้านการบริหารจัดการชมรมผู้สูงวัยตามแบบลำนาวีวิถีในจังหวัดเชียงใหม่ทุกรายการคือ 1) มีอุดมการณ์ร่วมกันของสมาชิกในการจะดำเนินการกิจกรรมตามวัตถุประสงค์ของชมรม 2) มีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของชมรมซึ่งจะทำให้เกิดความร่วมมือและมี

ส่วนร่วมในกิจกรรมของชมรม 3) มีส่วนร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการร่วมติดตามประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์ของชมรม 4) เคารพในกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของชมรม 5) ร่วมกันสร้างเอกลักษณ์หรือจุดเด่นของชมรม การมีส่วนร่วมจะทำให้เกิดความผูกพันและความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน กลไกที่ทำให้สมาชิกมีส่วนร่วมทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เช่น การประชุมประจำเดือน การสร้างเวทีในการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การร่วมกันดำเนินงาน ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับ ภัทรพรรณ ทาดี, (2560) ได้ทำวิจัยเรื่อง ตัวตน สังคม วัฒนธรรม: เงื่อนไขสู่การสูงวัยอย่างมีศักยภาพของผู้สูงอายุในจังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่าบริบททาง “สังคม” และ “วัฒนธรรม” เป็นปัจจัยเกื้อหนุนที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการส่งเสริมศักยภาพทั้ง 3 มิติของผู้สูงอายุ ได้แก่ ด้านสุขภาพ ความมั่นคง และการมีส่วนร่วม เนื่องจากระบบสังคมที่มีความสัมพันธ์อันเป็นปึกแผ่น เกื้อกูล และมีรากฐานทางวัฒนธรรมที่นำไปสู่วิถีชีวิตแบบพึ่งพาตนเอง ประกอบกับ “ตัวตน” ของผู้สูงอายุที่เป็นผู้ใฝ่เรียนรู้และภาคภูมิใจในคุณค่าของตน ดังนั้น การส่งเสริมศักยภาพของผู้สูงอายุจึงควรดำเนินการแบบบูรณาการเชื่อมโยงทุกมิติ ควบคู่กับการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน เพื่อให้ครอบครัวและชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการส่งเสริมศักยภาพของผู้สูงอายุอย่างยั่งยืน

2.4 กลยุทธ์ด้านการจัดกิจกรรม พบว่าชมรมผู้สูงวัยต้นแบบตามแบบลำนาวีในจังหวัดเชียงใหม่ทั้ง 5 แห่งมีการดำเนินการตามแผนกลยุทธ์ด้านการบริหารจัดการชมรมผู้สูงวัยตามแบบลำนาวีในจังหวัดเชียงใหม่ทุกรายการคือ 1) การจัดกิจกรรมชมรมตรงกับความต้องการ และปัญหาของสมาชิก 2) การจัดกิจกรรมชมรมมีความต่อเนื่อง 3) การกิจกรรมชมรมสามารถแก้ปัญหาหรือส่งเสริมคุณภาพชีวิตของสมาชิก 4) การจัดกิจกรรมชมรมมีการบูรณาการความร่วมมือกับเครือข่ายต่าง ๆ หน่วยงานภาครัฐหรือองค์กรเอกชน 5) การจัดกิจกรรมชมรมมีความหลากหลายปรับเปลี่ยนหมุนเวียน เพื่อให้สมาชิกไม่เบื่อหน่าย กลยุทธ์ที่สำคัญคือมีเป้าหมายชัดเจนและมีการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง การกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนถือเป็นการกำหนดทิศทางการทำงานที่สร้างความเข้าใจร่วมกันในหมู่คณะกรรมการหรือแกนนำ จะเป็นพลังที่เข้มแข็งในการทำงานร่วมกันและการจัดให้มีกิจกรรมอย่างต่อเนื่องเป็นประจำ ถือเป็นกลไกในการเชื่อมร้อยความเป็นกลุ่ม และความเป็นชุมชนของผู้สูงอายุให้เกิดขึ้น ซึ่งส่งผลให้เกิดความร่วมมือร่วมใจ ในการขับเคลื่อนงานโรงเรียนผู้สูงอายุให้บรรลุผล นอกจากนี้ควรมีการเรียนรู้และพัฒนากิจการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง โดยการทบทวนตนเองและสรุปบทเรียนในการทำงานเป็นระยะ เรียนรู้จุดแข็ง จุดอ่อน ข้อที่ควรพัฒนาให้ดีขึ้น และนำมาพัฒนากระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ มานิตย์ ซาซึโย, (2555) ได้ศึกษาในเรื่องของรูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนหลายวัยในศูนย์คุ้มโฮมลูกหลานบ้านเหล่าถึงตำบลบ้านดู่ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด มีความสำคัญในการเรียนรู้ การปลูกฝังในงานและอาชีพ และยังเป็นการสร้างเครือข่ายในระดับท้องถิ่น อำเภอ และจังหวัด ผลการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ได้ “รูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนหลายวัยในศูนย์คุ้มโฮมลูกหลานบ้านเหล่าถึง” คือ LING MODEL ซึ่งประกอบด้วย 1) การเรียนรู้ (Learning) โดยการปรับแนวคิด สาธิตให้ดู เรียนรู้ชุมชนอื่น นำมาปฏิบัติพัฒนาต่อยอด 2) การค้นหาความถนัด (Individual) โดยการเรียนรู้สิ่งเดิม เสริมสร้างสิ่งใหม่ 3) การสร้าง

เครือข่าย (Network) การพัฒนาต่อยอดความรู้ให้มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง 4) การปลูกฝัง (Grown) การเรียนรู้พื้นฐานวิถีชุมชน บนความพอเพียง

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลจากการวิจัยพบว่า กลยุทธ์การบริหารจัดการของชมรมผู้สูงวัยต้นแบบตามแบบล้านนาวิถีในจังหวัดเชียงใหม่ มีองค์ประกอบ 4 ด้านคือ 1) กลยุทธ์ด้านการบริหารจัดการ 2) กลยุทธ์ด้านการจัดกิจกรรม 3) กลยุทธ์ด้านคณะกรรมการและ 4) กลยุทธ์ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการส่งเสริมให้ชมรมผู้สูงอายุได้บริหารจัดการชมรมผู้สูงอายุโดยใช้กลยุทธ์ทั้ง 4 ด้านเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน

ผลจากการวิจัยพบว่า การใช้แผนกลยุทธ์การบริหารจัดการของชมรมผู้สูงวัยต้นแบบตามแบบล้านนาวิถีในจังหวัดเชียงใหม่ ในแต่ละด้าน ดังนี้คือ 1) ด้านการบริหารจัดการ มีการดำเนินการ 11 รายการ 2) ด้านการจัดกิจกรรม มีการจัดกิจกรรม 5 รายการ 3) ด้านคณะกรรมการ มีการดำเนินงาน 6 รายการ 4) ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก มีการดำเนินกิจกรรม 5 รายการ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการส่งเสริมให้ชมรมผู้สูงอายุจัดทำแผนกลยุทธ์โดยมีตัวชี้วัดในการบริหารจัดการตามผลงานวิจัยและนำแผนกลยุทธ์ไปใช้ในการบริหารจัดการชมรมผู้สูงอายุให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบองค์ความรู้ที่สำคัญคือกลยุทธ์และแผนกลยุทธ์การบริหารจัดการชมรมผู้สูงวัยต้นแบบตามแบบล้านนาวิถีในจังหวัดเชียงใหม่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับชมรมผู้สูงวัย รวมทั้งโรงเรียนผู้สูงอายุทั่วประเทศได้โดยควรให้ความสำคัญกับการวางแผนกลยุทธ์ในการบริหารจัดการสำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยเกี่ยวกับ การจัดทำแผนกลยุทธ์ การปฏิบัติตามแผน การนิเทศติดตามผล การปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องเพื่อส่งผลให้ชมรมผู้สูงอายุหรือโรงเรียนผู้สูงอายุมีการดำเนินการอย่างมั่นคง ยั่งยืนตลอดไป

เอกสารอ้างอิง

กรมกิจการผู้สูงวัย. (2559). *คู่มือโรงเรียนผู้สูงวัย*. กรุงเทพฯ: กองส่งเสริมศักยภาพผู้สูงวัย.

กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์(2559). ประชากรสูงอายุอาเซียน. *เอกสารประมวลสถิติ*
ด้าน สังคม. กรุงเทพฯ: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.

คณะกรรมการผู้สูงวัยแห่งชาติ. (2553). *แผนผู้สูงวัยแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) ฉบับ ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2552*. กรุงเทพฯ: เทพเพ็ญวานิชย์.

- บรรลุ ศิริพานิช และคณะ. (2542). *ผู้สูงอายุไทย*. กรุงเทพฯ: สภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย.
- พนัสนิภา บุญจรัส(2557). *การพัฒนาารูปแบบการดำเนินงานชมรมผู้สูงอายุ ตำบลธาตุน้อยอำเภอเชียงใน จังหวัดอุบลราชธานี*. สืบค้นเมื่อ 14 มกราคม 2561, จาก <http://tdc.thailis.or.th/tdc/basic.php>
- ภัทรพรรณ ทำดี. (2560). *อัตลักษณ์ เงื่อนไขวัฒนธรรมสังคมเพื่อศักยภาพสูงวัยของผู้สูงอายุในจังหวัดเชียงใหม่*. *วารสารสังคมศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 47(2), 109-131.
- มานิตย์ ชาญโย. (2555). *รูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนหลายวัยในศูนย์ลูกหลานบ้านเหล่าหลิง*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ศศิพัฒน์ ยอดเพชร และคณะ. (2555). *ลักษณะการดำเนินงานและกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุ*. กรุงเทพฯ: เจ.
- สภานิติบัญญัติแห่งชาติ. (2561). *ปฏิญญาผู้สูงอายุ*. สืบค้นเมื่อ 25 มกราคม 2561, จาก <http://senate.go.th>
- _____. (2561). *ประกาศผู้สูงอายุ*. สืบค้นเมื่อ 25 มกราคม 2561, จาก <http://senate.go.th>.
- สมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย (มพ.ป.). *คู่มือชมรมผู้สูงอายุ*. กรุงเทพฯ: สมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยในพระอุปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี.
- สมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยฯ. (มปป.). *คู่มือชมรมผู้สูงอายุ*. กรุงเทพฯ: สมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2556). *การคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2553-2583*. กรุงเทพฯ: เดือนตุลา.
- สำนักส่งเสริมและพิทักษ์สิทธิผู้สูงอายุ. (2556). *คู่มือดำเนินงานศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและผู้สูงอายุ*. กรุงเทพฯ: เทพเพ็ญวนิสัย.
- สุพานี สฤณีวานิช. (2010). *การจัดการเชิงกลยุทธ์: แนวคิดและทฤษฎี*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ .
- Abraham, Stanley C. (2006). *Strategic Planning A Practical Guide for Competitive Succeed*. California: Thomson South West.
- Beall, J. (2007). *Strategic Management of Private School: Recruitment, Compensation, Development and Retention of Teachers*. Retrieved February 20, 2007, from <http://proquest.umi.com/>.
- David, Fred R. (1997). *Strategic Management*. 6th ed. New Jersey: Prentice-Hall, Inc.
- _____. (1999). *Strategic Management Concept Cases*. New York: McMillan Publishing.
- _____. (2007). *Strategic Management*. 11st ed. New Jersey: Prentice-Hall, Inc.

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ระบบบริหารสถานศึกษา ศธ.02 ออนไลน์กับระบบวัดผลของครูผู้สอนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงาน

คณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาครัฐในจังหวัดศรีสะเกษ

A study of the relationship between use of STD2018 with teacher
evaluation system for schools under the Office Government
Vocational Education Commission in Sisaket Province

พิสิษฐ์ นางวงษ์^{1*} อธิป เกตุสิริ² สุวิมล โพร้กลิ่น³

Pisit Nangwong^{1*} Atip Ketusiri² Suwimon Phoglin³

¹ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

Master of Education Program in Educational Administration Ubon Ratchathani Rajabhat University

²⁻³อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

Course teacher in Master of Education Program and Doctor of Philosophy Program in Educational Program

Ubon Ratchathani Rajabhat University

*Corresponding author e-mail: pisit.n@ovec.moe.go.th

(Received: 17 July 2023, Revised: 10 August 2023, Accepted: 17 August 2023)

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1)การใช้ระบบบริหารสถานศึกษา ศธ.02 ออนไลน์ของครูผู้สอนในสถานศึกษา (2)การใช้ ระบบวัดผล ของครูผู้สอนในสถานศึกษา (3)ความสัมพันธ์ของ ระบบบริหารสถานศึกษา ศธ.02 ออนไลน์ กับ ระบบวัดผลของครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาครัฐในจังหวัดศรีสะเกษ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือครูผู้สอนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาครัฐในจังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 186 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นจากตารางขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครชีและมอร์แกน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถามประเภทมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ที่มีค่าความเชื่อมั่น 0.96 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ยประชากร ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า

1. การใช้ระบบบริหารสถานศึกษา ศธ.02 ออนไลน์ ของครูผู้สอนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาครัฐ ในจังหวัดศรีสะเกษ โดยรวม มีผลการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีการปฏิบัติสูงที่สุดคือ ด้านการบันทึกและแก้ไขข้อมูล ได้แก่ ครูผู้สอนสามารถบันทึกผลการเรียนแบบการบันทึกคะแนนเต็มในรายวิชาที่สอน ครูผู้สอนสามารถบันทึกและแก้ไขข้อมูลการเช็คชื่อผู้เข้าเรียนในรายวิชาที่สอน รองลงมาคือ ด้านการเข้าใช้งานระบบ ได้แก่ ครูผู้สอนสามารถเข้าใช้งานตามสิทธิ์

ของครูผู้สอนในส่วนของการเช็คชื่อเข้าเรียนในรายวิชาที่สอน ครูผู้สอนสามารถเข้าใช้งานตามสิทธิ์ในเรื่องข้อมูลหัวข้อ/รายการที่สอนในรายวิชาที่สอน และด้านที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุดคือ ด้านการรายงานข้อมูล ได้แก่ ครูผู้สอนสามารถพิมพ์รายงานข้อมูลการเช็คชื่อผู้เข้าเรียนในรายวิชาที่สอน ครูผู้สอนสามารถพิมพ์รายงานผลการเรียนในรายวิชาที่สอน

2. การใช้ระบบวัดผล ของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาครัฐ ในจังหวัดศรีสะเกษ ข้อมูลโดยรวมของระบบวัดผลทั้ง 3 ด้าน มีผลการปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก โดยเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุดได้ดังนี้ ความสามารถด้านการรายงานผล ความสามารถด้านการวัดผล และความสามารถด้านการประเมินผล

3. การใช้ระบบบริหารสถานศึกษา ศธ.02 ออนไลน์ โดยรวมมีความสัมพันธ์ กับ ระบบวัดผล ของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาครัฐ ในจังหวัดศรีสะเกษ รวม 3 ด้าน อยู่ในระดับต่ำ โดยมีความสัมพันธ์กับความสามารถด้านการรายงานผล และด้านการวัดผลในระดับต่ำ แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับด้านการประเมินผล

คำสำคัญ: ระบบบริหารสถานศึกษา ศธ.02 ออนไลน์, ระบบวัดผล, ครูผู้สอนในสถานศึกษา, คณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาครัฐ

ABSTRACT

The purpose of this research was to study: (1) the use of the STD2018 system by teachers (2) the use teacher evaluation system (3) the relationship of the STD2018 system and the evaluation system of teachers in educational institutions under the Office of the Vocational Education Commission in Sisaket Province. The sample group used in this study was 186 people by stratified random sampling from Krejcie and Morgan sample size table. The instrument used for the research is a five-point-scale questionnaire with the reliability at 0.96. The statistical tool used for data analysis are mean, standard deviation, and Pearson's correlation coefficient. The research findings were as follows:

1. Current conditions and problems in using the STD2018 system of teachers for schools under the Office of the Government Vocational Education Commission In Sisaket Province, overall, the results of using the teacher system were implemented at a high level. Recording and editing information is to record the results of study as a record of full scores. , Save and edit the attendance check information, followed by access to the system, which is used in the part of the attendance check. Used in topic information/Course Outline .The

least practiced aspect is the information reporting aspect is the printing of the attendance check information report, Print reports on the subjects taught.

2. Using the measurement system the overall data of the 3 aspects of the assessment system showed that the performance results were at a high level, sorted from the highest to the lowest average scores as follows: reporting capabilities Measurement ability and evaluation capabilities.

3. The overall use of the STD2018 system is related to the teacher's assessment system in educational institutions. Under the Office of the Vocational Education Commission, Government In Sisaket Province, a total of 3 aspects are at a low level. in relation to Reporting and low level of measurement but has no relation to the evaluation aspect.

Keywords: the STD2018 system, the evaluation system, teachers in education, Government Vocational Education Commission.

บทนำ

ปัจจุบันเป็นยุคที่มุ่งเน้นการนำเทคโนโลยีสารสนเทศในยุคดิจิทัลมาใช้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง มีความเจริญก้าวหน้า อย่างรวดเร็ว เกิดผลกระทบต่อการพัฒนาการด้านเทคโนโลยีดิจิทัลและการสื่อสาร โดยเฉพาะข้อมูลสารสนเทศได้มีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เทคโนโลยีดิจิทัล และวัฒนธรรม ในวงการศึกษานำเทคโนโลยีสารสนเทศในยุคดิจิทัลมาใช้ เพื่อให้มีประสิทธิภาพและได้ประสิทธิผลสูงสุด ในการบริหารและการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนเพิ่มขึ้น อีกทั้งการเปลี่ยนแปลงของความรู้ และแหล่งความรู้แหล่งเรียนรู้ในสังคม ก่อให้เกิดทักษะเพื่อการดำรงชีวิตที่จำเป็น ต้องมี ทักษะ 3 ด้าน คือ 1.ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม 2.ทักษะด้านสารสนเทศสื่อและเทคโนโลยี 3.ทักษะชีวิตและอาชีพเพื่อความสำเร็จทั้งด้านการงานและการดำเนินชีวิต (จิณณวัตร ปะโคทั้ง, 2561) สอดรับกับการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคโลกาภิวัตน์ตามนโยบายของรัฐบาลและเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่ส่งเสริมความก้าวหน้าด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและการสื่อสารเพื่อการพัฒนาประสิทธิภาพการเรียนการสอน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545) สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 กำหนดให้เพิ่มโอกาสและความเสมอภาค ในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาสำหรับคนทุกช่วงวัย พัฒนฐานข้อมูลด้านการศึกษาที่มีมาตรฐานเชื่อมโยงและเข้าถึงได้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

แนวทางการจัดการศึกษาอาชีวศึกษากิจการศึกษอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพให้บรรลุวัตถุประสงค์ พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 มาตรา 10 กำหนดให้คำนึงถึงการมีระบบการพัฒนาครูและคณาจารย์ของการอาชีวศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของ

เทคโนโลยี ตามที่ จินฉนวนตร ปะโคทั้ง (2561) ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาครูในยุคดิจิทัลให้เป็นครูมืออาชีพ และเป็นผู้นำความรู้ความสามารถในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่เป็นบุคคลยุคดิจิทัลนั้น ต้องมี รูปแบบ วิธีการในการพัฒนาที่หลากหลายดังนี้ 1. ใช้เครือข่ายการเรียนรู้ส่วนบุคคล PLN ในการพัฒนาผ่าน สื่อสังคมออนไลน์ การเรียนรู้อย่างหลากหลาย 2. ใช้แหล่งเรียนรู้และเครือข่ายเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของสถานศึกษา 3. สร้างความเข้าใจในการพัฒนาครูยุคดิจิทัลที่เป็นครูที่มีความสามารถใช้ เทคโนโลยีได้เป็นอย่างดี 4. พัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียน การสอนให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ดังนั้นการพัฒนาครูในยุคดิจิทัล ต้องพัฒนาครูให้มีความรู้ใน ด้านเทคโนโลยีและเครือข่ายการเรียนรู้ที่หลากหลายที่สามารถพัฒนาตนเองและผู้เรียนได้ตลอดเวลาและ สถานที่ดี การพัฒนาวิชาชีพครูสู่การเป็นครูในยุคดิจิทัลเป็นการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องของครู จึงต้อง ออกแบบกิจกรรมการพัฒนาวิชาชีพที่บูรณาการกับการทำงานเพื่อให้ครูได้ปรับปรุงการสอนที่จะส่งผลต่อ การพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียน ความสำเร็จของทุกรูปแบบทุกกิจกรรมของการพัฒนาวิชาชีพ ครู จำเป็นต้องมีพันธสัญญาต่อการเรียนรู้ที่กระตือรือร้นในการพัฒนาตนเอง การจัดสรรเวลา และได้รับการ สนับสนุนทรัพยากรต่างๆ จากผู้บริหารเพื่อที่ครูสามารถนำสิ่งที่ตนได้เรียนรู้สู่การปฏิบัติ สอนในงานประจำ และได้รับข้อมูลย้อนกลับอย่างสม่ำเสมอจากเพื่อนร่วมงานและผู้บริหาร

ระบบบริหารสถานศึกษา ศธ.02 ออนไลน์ เป็นระบบบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ที่มุ่ง ไปให้ถึงการเชื่อมโยงกับกรอบทิศทางการพัฒนาประเทศด้านการอาชีวศึกษาทั้งในปัจจุบัน และระยะยาว อย่างมีประสิทธิภาพสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) ร่วมกับสำนักปลัดกระทรวง ศึกษาธิการ บูรณาการเชื่อมโยงข้อมูลระบบบริหารสถานศึกษา ศธ.02 ออนไลน์กับระบบฐานข้อมูลจัดเก็บ ทะเบียนประวัติผู้เรียน เพื่อให้เป็นไปตามการประจักษ์ร่วมกันของกระทรวงศึกษาธิการและสำนักงบประมาณ ในการต้องการให้มีวิธีการบริหารข้อมูลร่วมกัน เพื่อให้การบริหารจัดการข้อมูลอยู่ภายใต้ระบบฐานข้อมูล กลางของกระทรวงศึกษาธิการ เช่น การจัดสรรงบประมาณของสำนักงบประมาณการใช้ข้อมูลจากระบบ ฐานข้อมูลจัดเก็บทะเบียนประวัติผู้เรียนจากศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงาน ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ หรือ ตั้งแต่ปี 2563 ให้ใช้ข้อมูลจากฐานข้อมูลจัดเก็บทะเบียนประวัติผู้เรียน ใน การจัดตั้งงบประมาณ หากข้อมูลซ้ำซ้อนคณะกรรมการการศึกษาธิการจังหวัด (กศจ.) จะดำเนินการ ตรวจสอบสถานะผู้เรียนให้ถูกต้อง เป็นต้น ในการนี้ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) ได้จัด อบรม “โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการการใช้งานระบบบริหารสถานศึกษา ศธ.02 ออนไลน์” เพื่อเป็นการ รองรับระบบบริหารสถานศึกษา ศธ.02 ออนไลน์ สำหรับสถานศึกษาอาชีวศึกษาของรัฐในสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษา ประจำปีงบประมาณ 2562 ขึ้น โดยแบ่งเป็น 3 รุ่น เพื่อให้ความรู้แก่ สถานศึกษา จำนวนรวมกว่า 352 แห่งจากทั่วประเทศ (สถานศึกษา 77 แห่ง และสถาบันการอาชีวศึกษา ได้รับการอบรมไปแล้ว) ซึ่งบุคลากรจากสถานศึกษาอาชีวศึกษาของรัฐในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการ อาชีวศึกษา ที่มาเข้าร่วมโครงการจะได้รับความรู้ ความเข้าใจ ในระบบบริหารสถานศึกษา ศธ.02 ออนไลน์ จากคณะวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิทั้งในส่วนของคณะวิทยากรภาครัฐและคณะวิทยากรจากภาคเอกชนในช่วง

ระหว่าง วันที่ 16 – 28 กันยายน 2562 ณ ชลพฤกษ์ รีสอร์ท จ.นครนายก ระบบบริหารสถานศึกษา ศธ.02 ออนไลน์ เป็นระบบที่สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้ร่วมดำเนินการซึ่งจะเกี่ยวเนื่องกับการปรับค่าของงบประมาณรายจ่ายในปี 2563

การจัดการศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ให้มีความรู้ ความสามารถ สิ่งสำคัญของการจัดการศึกษา คือ การจัดการเรียนการสอนที่ครูผู้สอนต้องค้นหาวิธีการใหม่ๆ ที่ทันกับยุคสมัย เช่นเดียวกับการวัดผลและประเมินผลก็ต้องใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยเพื่อให้เกิดความสะดวก รวดเร็ว และแม่นยำ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้จัดทำโปรแกรม ระบบบริหารสถานศึกษา ศธ.02 ออนไลน์ และนำเข้ามาใช้ในระบบการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาคีสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจึงอบรมการใช้โปรแกรม ศธ.02 ออนไลน์ ให้กับงานหลักสูตร งานวัดผลและประเมินผล และงานทะเบียน เพื่อนำมาใช้ในสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ภาคีสถานศึกษาทั่วประเทศ ซึ่งสถานศึกษาในสังกัดของจังหวัดศรีสะเกษ ประกอบด้วย วิทยาลัยเทคนิคศรีสะเกษ วิทยาลัยเทคนิคกันทรลักษณ์ วิทยาลัยเทคนิคกันทรารมย์ วิทยาลัยเทคนิคราชันยกุล วิทยาลัยการอาชีพศรีสะเกษ วิทยาลัยการอาชีพขุนหาญ วิทยาลัยการอาชีพขุขันธ์ วิทยาลัยสารพัดช่างศรีสะเกษ

จากที่ได้กล่าวมานั้น จากเดิมที่ครูผู้สอนในสถานศึกษาเคยใช้การวัดผลและประเมินผลด้วยระบบเอกสารและโปรแกรมสำนักงาน ซึ่งเป็นระบบปิดและไม่สามารถบริหารข้อมูลร่วมกันได้ เพื่อให้การวัดผลและประเมินผลเกิดความสะดวกรวดเร็ว แม่นยำ เป็นเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย วัดและประเมินผลเพื่อตัดสินผลการเรียนได้อย่างเป็นระบบ ดังนั้นฝ่ายวิชาการ ในส่วนของงานวัดผลและประเมินผล ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาคีสถานศึกษา ในจังหวัดศรีสะเกษ จึงได้นำระบบบริหารสถานศึกษา ศธ.02 ออนไลน์ มาใช้งานเพื่อช่วยส่งเสริมให้ ระบบวัดผล ของครูผู้สอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ในเรื่องการนำระบบระบบบริหารสถานศึกษา ศธ.02 ออนไลน์มาใช้กับระบบวัดผลของครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาคีสถานศึกษา ในจังหวัดศรีสะเกษ ว่ามีความสัมพันธ์กันจริงหรือไม่ เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการใช้ระบบบริหารสถานศึกษา ศธ.02 ออนไลน์และแนวทางในการส่งเสริมการใช้ระบบวัดผลของครูผู้สอน ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการใช้ระบบบริหารสถานศึกษา ศธ.02 ออนไลน์ ระบบวัดผล ของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาคีสถานศึกษา ในจังหวัดศรีสะเกษ
2. เพื่อศึกษาการใช้ระบบวัดผลของครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาคีสถานศึกษา ในจังหวัดศรีสะเกษ

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของระบบบริหารสถานศึกษา ศธ.02 ออนไลน์ กับระบบวัดผลของครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาครัฐในจังหวัดศรีสะเกษ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้เพื่อเห็นความสัมพันธ์ของ ระบบบริหารสถานศึกษา ศธ.02 ออนไลน์ กับระบบวัดผลของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาครัฐในจังหวัดศรีสะเกษ เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการใช้ระบบบริหารสถานศึกษา ศธ.02 ออนไลน์ และส่งเสริมพัฒนาการใช้ระบบบริหารสถานศึกษา ศธ.02 ออนไลน์ ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาครัฐ ในจังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 428 คน

ตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ครูผู้สอนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาครัฐ ในจังหวัดศรีสะเกษ ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 186 คนซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan ,1970 (อ้างใน อีรวุฒิ เอกะกุล, 2544, หน้า 143 - 144)

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

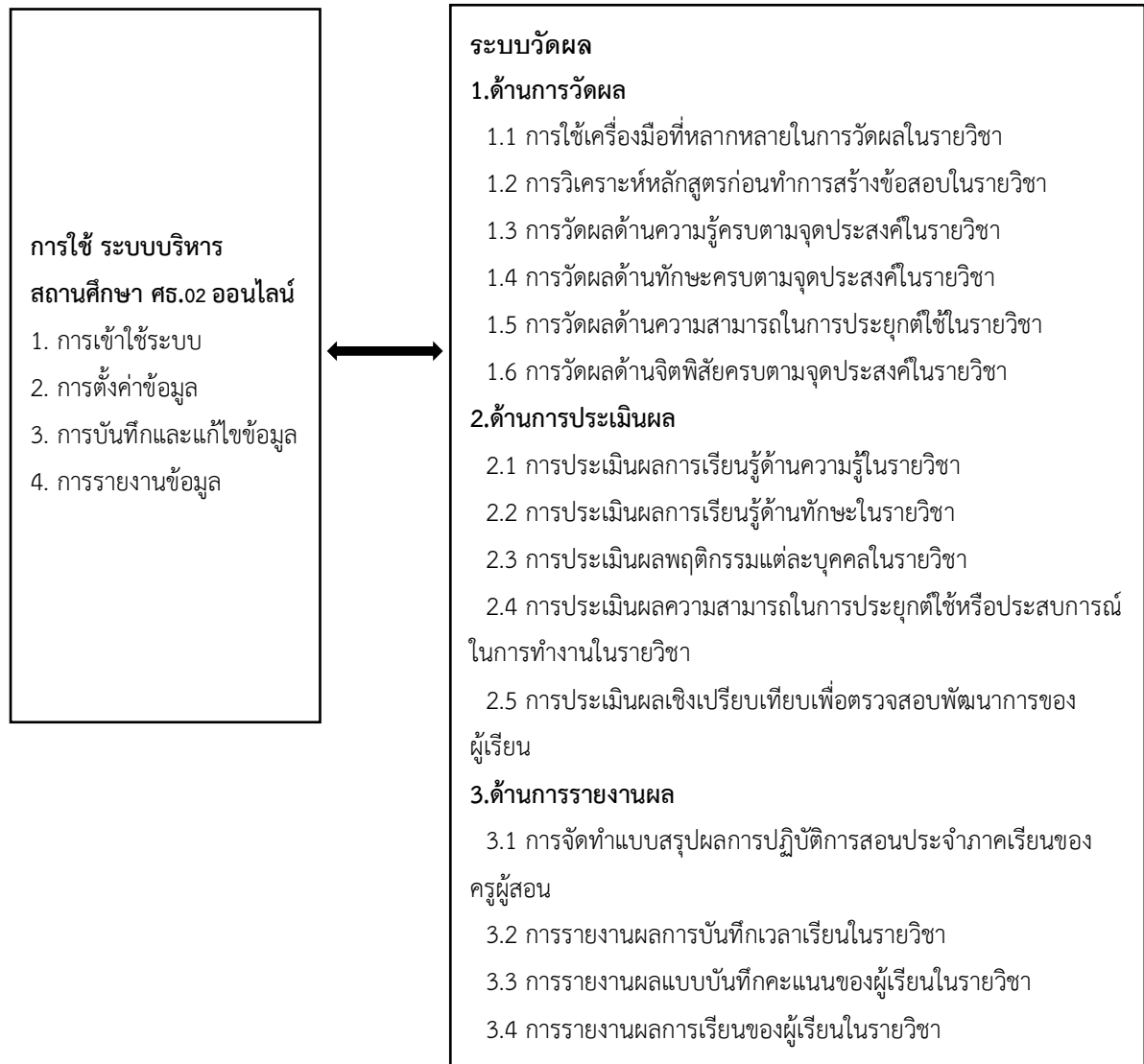
1. การใช้งานระบบบริหารสถานศึกษา ศธ.02 ออนไลน์ ในการวัดผล ได้แก่ 1) การเข้าใช้ระบบ 2) การตั้งค่าข้อมูล 3) การบันทึกและแก้ไขข้อมูล 4) การรายงานข้อมูล
2. การปฏิบัติการด้านระบบวัดผลของครูผู้สอน ได้แก่ 1) ด้านการวัดผล 2) ด้านการประเมินผล 3) ด้านการรายงานผล

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาการใช้ ระบบบริหารสถานศึกษา ศธ.02 ออนไลน์ กับ ระบบวัดผลของครูผู้สอนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาครัฐ ในจังหวัดศรีสะเกษ โดยกำหนดแนวคิดดังนี้

การใช้งานระบบบริหารสถานศึกษา ศธ.02 ออนไลน์ ในการวัดผล (คู่มือระบบบริหารสถานศึกษา ศธ.02 ออนไลน์,2561) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนหลัก คือ การเข้าใช้ระบบ การตั้งค่าข้อมูล การ

บันทึกแก้ไขข้อมูล และการรายงานข้อมูล การปฏิบัติการด้านระบบวัดผลของครูผู้สอน ได้แก่ 1) ด้านการวัดผล 2) ด้านการประเมินผล 3) ด้านการรายงานผล แสดงดังภาพประกอบ ภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ข้อตกลงเบื้องต้น

ในการวิจัยครั้งนี้เครื่องมือที่ใช้ คือเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถามประเภทมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ที่มีค่าความเชื่อมั่น 0.96 แม้ว่าผู้ตอบแบบสอบถามจะมีสถานะแตกต่างกัน แต่ปฏิบัติหน้าที่ครูผู้สอนในสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาครัฐ ในจังหวัดศรีสะเกษเหมือนกัน จะสามารถเข้าใจข้อความต่างๆ ได้ตรงกัน ข้อมูลจึงถือได้ว่ามีความถูกต้อง

นิยามศัพท์เฉพาะ

STD 2018 หมายถึง ระบบบริหารสถานศึกษา ศธ.02 ออนไลน์

สมมุติฐานการวิจัย

การใช้ระบบบริหารสถานศึกษา ศธ.02 ออนไลน์ มีความสัมพันธ์ทางบวก กับระบบวัดผล ของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาคใต้ ในจังหวัดศรีสะเกษ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัญหาในการใช้ระบบบริหารสถานศึกษา ศธ.02 ออนไลน์ ระบบวัดผลของครูผู้สอนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาคใต้ ในจังหวัดศรีสะเกษ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นข้อมูลส่วนตัว ได้แก่ ผลการวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามของครูผู้สอนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาคใต้ ในจังหวัดศรีสะเกษ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการสอน ลักษณะคำถามที่ใช้เป็นแบบสำรวจรายการ (check list)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็น เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันในการใช้ระบบบริหารสถานศึกษา ศธ.02 ออนไลน์ 4 ขั้นตอนหลัก ของครูผู้สอนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาคใต้ในจังหวัดศรีสะเกษ คือ การเข้าใช้ระบบ การตั้งค่าข้อมูล การบันทึกและแก้ไขข้อมูล และการรายงานข้อมูล

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็น เกี่ยวกับความรู้ความสามารถในการปฏิบัติการด้านระบบวัดผลของครูผู้สอนระบบวัดผล 3 ด้าน ของครูผู้สอนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาคใต้ ในจังหวัดศรีสะเกษ คือ ด้านการวัดผล ด้านการประเมินผล ด้านการรายงานผล

ตอนที่ 2 และ ตอนที่ 3 ใช้แบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) มี 5 ระดับ และกำหนดเกณฑ์สำหรับการแปลความหมายวัดระดับความสามารถ (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2550)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เป็นแบบสอบถามเรื่องการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ระบบบริหารสถานศึกษา ศธ.02 ออนไลน์ กับ ระบบวัดผลของครูผู้สอนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาคใต้ ในจังหวัดศรีสะเกษ มีค่าความ เชื่อมั่นเท่ากับ 0.96 จำนวน 1 ฉบับ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จากมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูผู้สอนในสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาคใต้ จังหวัดศรีสะเกษ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. ขอนหนังสือจากคณะกรรมการ ศธ.02 มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ถึงผู้อำนวยการสถานศึกษา สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาคใต้ จังหวัดศรีสะเกษ เพื่อขออนุญาตและขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลในการทำวิจัยโดยปฏิบัติตามขั้นตอนของระเบียบงานสารบรรณ

2. นำหนังสือจากคณะกรรมการ ศธ.02 มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ถึงผู้อำนวยการสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาคใต้ จังหวัดศรีสะเกษ เพื่อแนะนำตัวผู้วิจัยและขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ด้วยตนเองทุกแห่ง

3. ผู้วิจัยติดตามและรวบรวมข้อมูลจากการใช้แบบสอบถามผ่าน QR CODE เป็นแบบสอบถามออนไลน์จำนวน 186 ฉบับแล้วนำไปดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ โดยการใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product-moment correlation coefficient)

สรุปผลการวิจัย

1. การใช้ระบบบริหารสถานศึกษา ศธ.02 ออนไลน์ ของครูผู้สอนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาคใต้ จังหวัดศรีสะเกษ โดยรวมและผลการใช้งานระบบมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านการบันทึกและการแก้ไขข้อมูล ด้านการเข้าใช้ระบบ ด้านการตั้งค่าข้อมูล และด้านการรายงานข้อมูล

1.1 การใช้ระบบบริหารสถานศึกษา ศธ.02 ออนไลน์ ของครูผู้สอนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาคใต้ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านการเข้าใช้ระบบโดยรวม มีผลการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก พิจารณาเป็นรายข้อ มีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ ครูผู้สอนสามารถเข้าใช้งานตามสิทธิ์ของครูผู้สอนในส่วนของการเช็คชื่อเข้าเรียนในรายวิชาที่สอน ครูผู้สอนสามารถเข้าใช้งานตามสิทธิ์ในเรื่องข้อมูลหัวข้อ/รายการที่สอน(Course Outline)ในรายวิชาที่สอน และครูผู้สอนสามารถเข้าถึงข้อมูลรายชื่อผู้เรียนที่ลงทะเบียนเรียน ในรายวิชาที่สอน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ครูผู้สอนสามารถเข้าใช้งานตามสิทธิ์ในเรื่องข้อมูลการบันทึกผลการเรียนในรายวิชาที่สอน

1.2 การใช้ระบบบริหารสถานศึกษา ศธ.02 ออนไลน์ ของครูผู้สอนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาคใต้ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านการตั้งค่าข้อมูลโดยรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก พิจารณาเป็นรายข้อมีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ ครูผู้สอนสามารถเข้าใช้งานตามสิทธิ์ตั้งค่าระบุมาระหว่างภาคในรายวิชาที่สอน ครูผู้สอนสามารถเข้าใช้งานตามสิทธิ์ตั้งค่าระบุมาระหว่างภาคในรายวิชาที่สอน และครูผู้สอนสามารถเข้าใช้งานตามสิทธิ์ตั้งค่า

ระบุเกณฑ์คะแนนในรายวิชาที่สอน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ครูผู้สอนสามารถเข้าใช้งานตามสิทธิ์ตั้งค่าระบบหัวข้อสอนในรายวิชาที่สอน

1.3 การใช้ระบบบริหารสถานศึกษา ศธ.02 ออนไลน์ ของครูผู้สอนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาคใต้ ในจังหวัดศรีสะเกษ ด้านการบันทึกและแก้ไขข้อมูลโดยรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก พิจารณาเป็นรายข้อมีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ ครูผู้สอนสามารถบันทึกผลการเรียนแบบการบันทึกคะแนนเต็ม ในรายวิชาที่สอน ครูผู้สอนสามารถบันทึกและแก้ไขข้อมูลการเช็คชื่อผู้เข้าเรียนในรายวิชาที่สอน และครูผู้สอนสามารถบันทึกและแก้ไขข้อมูลหัวข้อสอนในรายวิชาที่สอน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ครูผู้สอนสามารถบันทึกผลการเรียนแบบการบันทึกคะแนนแยก ในรายวิชาที่สอน

1.4 การใช้ระบบบริหารสถานศึกษา ศธ.02 ออนไลน์ ของครูผู้สอนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาคใต้ ในจังหวัดศรีสะเกษ ด้านการรายงานข้อมูลโดยรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก พิจารณาเป็นรายข้อมีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ ครูผู้สอนสามารถพิมพ์รายงานข้อมูลการเช็คชื่อผู้เข้าเรียนในรายวิชาที่สอน ครูผู้สอนสามารถพิมพ์รายงานผลการเรียนในรายวิชาที่สอน และครูผู้สอนสามารถพิมพ์รายงานแบบบันทึกผลการเรียนและประเมินผล (รายงานรวม ว.ผ.) ในรายวิชาที่สอน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ครูผู้สอนสามารถพิมพ์รายงานสรุปผลการปฏิบัติการสอนประจำภาคเรียน

2. การใช้ระบบวัดผลของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาคใต้ ในจังหวัดศรีสะเกษ ข้อมูลโดยรวมของ ระบบวัดผล ทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับ มาก มีคะแนนเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการรายงานผล ด้านการวัดผล และด้านการประเมินผล

3. ความสัมพันธ์ของการใช้ ระบบบริหารสถานศึกษา ศธ.02 ออนไลน์ กับ ระบบวัดผลของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาคใต้ ในจังหวัดศรีสะเกษโดยรวม มีค่า Sig. เท่ากับ 0.85 ซึ่งมากกว่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานการวิจัย และมีค่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ $r = -0.01$ ไม่มีความสัมพันธ์ทางบวก

อภิปรายผล

1. การใช้ระบบบริหารสถานศึกษา ศธ.02 ออนไลน์ ในการวัดผลของครูผู้สอนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาคใต้ ในจังหวัดศรีสะเกษ โดยรวมมีความรู้ความสามารถในการใช้ระบบเพื่อปฏิบัติงานอยู่ในระดับ มาก โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการบันทึกและการแก้ไขข้อมูล ด้านการเข้าใช้ระบบ ด้านการตั้งค่าข้อมูล และด้านการรายงานข้อมูล ซึ่งสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ (คู่มือระบบงานวัดผลระบบบริหารสถานศึกษา ศธ.02 ออนไลน์, 2562) สถานศึกษาในสังกัดคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ที่ต้องการให้การจัดการศึกษาเป็น

กระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ให้มีความรู้ความสามารถ สิ่งสำคัญของการจัดการศึกษา คือ การจัดการเรียนการสอนที่ครูผู้สอนต้องค้นหาวิธีการใหม่ๆ ที่ทันกับยุคสมัย เช่นเดียวกับการวัดผลและประเมินผลก็ต้องใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยเพื่อให้เกิดความสะดวก รวดเร็ว และแม่นยำ กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้จัดทำโปรแกรมระบบบริหารสถานศึกษา ศธ.02 ออนไลน์ มาใช้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐพงศ์ แก้วรากมูข (2563) ที่ได้ศึกษาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการในสถานศึกษาส่วนใหญ่จะนำไปใช้ เพื่อการวางแผนต่าง ๆ และการจัดพิมพ์เอกสาร รวมทั้งการประมวลผลเพื่อจัดระบบการบริหารทั่วไป ได้แก่ การจัดสารสนเทศและเอกสารประชาสัมพันธ์ รวมถึงการสร้างเว็บไซต์เพื่อ เผยแพร่ผลงานวิชาการ ได้แก่ การจัดตารางสอน การจัดทำผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การจัดทำ ข้อสอบและสถิติต่าง ๆ ทางวิชาการ งานธุรการ ได้แก่ การจัดทำระบบบัญชีและพัสดุ การพิมพ์ เอกสาร การคิดคำนวณ เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ กรณ์สินี ฐิติกรประภาพงศ์ (2558) ศึกษาการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศที่ส่งผลต่อการใช้อินเทอร์เน็ตในการจัดกระบวนการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ผลการศึกษาพบว่าด้านการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอยู่ในระดับมาก

2. การใช้ระบบวัดผลของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาครัฐ ในจังหวัดศรีสะเกษ ข้อมูลโดยรวมมีความรู้ความเข้าใจโดยรวมในเรื่องของระบบวัดผลทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับ มาก โดยมีคะแนนเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการวัดผล ด้านการรายงานผล และ ด้านการประเมินผล อันสืบเนื่องมาจากครูผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจในขบวนการของระบบวัดผล และมีความต้องการที่จะพัฒนาตนเอง เพื่อให้การปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพให้มากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Crim (2006) ได้ศึกษาถึงการปฏิบัติงานในการพัฒนางานบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา มลรัฐเพนซิลวาเนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา ผลการศึกษาพบว่าความต้องการในการพัฒนาที่อยู่ในระดับมาก คือมีความต้องการที่จะปฏิบัติงาน เกี่ยวกับการนิเทศ การประเมินผลตลอดจนความต้องการปรับปรุงการเรียนการสอน และพัฒนาหลักสูตร สอดคล้องกับงานวิจัยของ Szajranski S.L. (2009) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง การใช้เทคโนโลยีของผู้บริหารและการใช้เทคโนโลยีของครู โดยมีวัตถุประสงค์ของการศึกษาเรื่องความสัมพันธ์เชิงปริมาณเพื่อประเมินความสัมพันธ์ระหว่างระดับของการใช้เทคโนโลยีของผู้บริหารและครูผู้สอน ผลการวิจัยพบว่า มีความสัมพันธ์โดยตรงระหว่างระดับของการใช้เทคโนโลยีของ ผู้บริหารและระดับของการใช้เทคโนโลยีของครูผู้สอน มีความสัมพันธ์ทางอ้อมระหว่างความคิดเห็นของผู้บริหารและครู ที่เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสำหรับงาน และสำหรับนักเรียน

3. ความสัมพันธ์ของการใช้ ระบบบริหารสถานศึกษา ศธ.02 ออนไลน์ กับ ระบบวัดผลของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาครัฐ ในจังหวัดศรีสะเกษ ไม่มีความสัมพันธ์ทางบวก กับ ระบบวัดผล ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานการวิจัย แสดงให้เห็นว่าระบบบริหารสถานศึกษา ศธ.02 ออนไลน์ นั้นไม่ได้ทำให้ครูผู้สอนมีความรู้ ความสามารถ ในเรื่องระบบวัดผลเพิ่มขึ้นหรือ

ลดลง เพราะการใช้ระบบวัดผลนั้นครูผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจเป็นพื้นฐานเดิมอยู่ก่อนแล้ว และมีความสามารถในการปฏิบัติงานจากประสบการณ์ที่สั่งสมมา สอดคล้องกับ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product-moment correlation coefficient) ระบุเกณฑ์การแปลค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2556) ดังนี้ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ต่ำกว่า 0.20 หมายถึง มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ เครื่องหมายบวก(+) และ (-) หน้าตัวเลขสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์บอถึงทิศทางของความสัมพันธ์ ดังนี้ มีเครื่องหมาย + หมายถึง การมีความสัมพันธ์กันไปในทิศทางเดียวกัน (ตัวแปรหนึ่งมีค่าสูง อีกตัวหนึ่งจะมีค่าสูงไปด้วย) r มีเครื่องหมาย - หมายถึง การมีความสัมพันธ์กันไปในทิศทางตรงกันข้าม (ตัวแปรหนึ่งมีค่าสูง อีกตัวหนึ่งจะมีค่าต่ำ) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภูเบศ นิราศภัย (2563) ได้ศึกษาผลการ กำกับ นิเทศติดตามการดำเนินงานของโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 พบว่า โรงเรียนร้อยละ 50 ยังไม่สามารถนำเทคโนโลยีสารสนเทศไปใช้ในการบริหาร จัดการและจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการ ของผู้เรียน โรงเรียนใช้ฐานข้อมูลแบบปิด (Off line) ทำให้ข้อมูลซ้ำซ้อน การจัดส่งข้อมูลล่าช้า การเชื่อมต่อเครือข่ายอินเทอร์เน็ตไม่มีคุณภาพ ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการ ดูแลระบบ อุปกรณ์เครื่องมือเทคโนโลยีไม่มีประสิทธิภาพผู้บริหารไม่ปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี สอดคล้องกับงานวิจัยของ MITCHELL, L and MANSFIELD, B. (1988) ได้เขียนระบุในงานวิจัยในการพัฒนาบุคลากร จะต้องประกอบด้วย การกำหนดเป้าหมาย มีการประเมิน และส่งเสริมการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤษณา แก้วผุดผ่อง (2558) ศึกษาสภาพการใช้ ปัญหา และความต้องการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของบุคลากรหอสมุดและคลังความรู้มหาวิทยาลัยมหิดล ผลการวิจัยพบว่าปัญหาการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยรวมพบว่าปัญหาด้านเครื่องมือและอุปกรณ์ อยู่ในระดับสูง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Eleader (2017) ได้ทำการศึกษาเรื่องการเตรียมพร้อมบุคลากรรับ Digital Transformation โดยพบว่าองค์กรจะปฏิรูปการทำงานโดยให้พนักงานเข้ามามีส่วนร่วม ในการกำหนดเป้าหมายและปฏิรูปองค์กร ซึ่งเรื่องนี้จะพบว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดปัจจัยหนึ่ง นอกจากนี้การศึกษายังพบว่าองค์กรต้องมีการวางแผนฝึกอบรมเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อม และสร้างการเรียนรู้ทักษะทางด้านดิจิทัลในการดำเนินงาน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การใช้ระบบบริหารสถานศึกษา ศธ.02 ออนไลน์ ของครูผู้สอนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาคใต้ ในจังหวัดศรีสะเกษ มีประเด็นในการเสนอแนะ ดังนี้

1.1 ด้านการเข้าใช้ระบบ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ความสามารถของครูผู้สอนในการเข้าใช้งานตามสิทธิในเรื่องข้อมูลการบันทึกผลการเรียน ในรายวิชาที่สอน ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องมีการส่งเสริมความเข้าใจ สร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสถานศึกษาในสังกัด

เป็นแนวทางให้ครูผู้สอนสามารถเข้าใช้งานตามสิทธิ์ในเรื่องข้อมูลการบันทึกผลการเรียน ในรายวิชาที่สอน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพให้มากยิ่งขึ้น

1.2 ด้านการตั้งค่าข้อมูล ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ความสามารถของครูผู้สอนในการเข้าใช้งานตามสิทธิ์ตั้งค่าระบุหัวข้อสอนในรายวิชาที่สอน ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องมีการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจ เป็นแนวทางปฏิบัติงานให้ครูผู้สอนสามารถเข้าใช้งานตามสิทธิ์ตั้งค่าระบุหัวข้อสอนในรายวิชาที่สอนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพให้มากยิ่งขึ้น

1.3 ด้านการบันทึกและแก้ไขข้อมูล ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ความสามารถของครูผู้สอนในการบันทึกผลการเรียนแบบการบันทึกคะแนนแยก ในรายวิชาที่สอน ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องมีการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจ เป็นแนวทางปฏิบัติงานให้ครูผู้สอนสามารถเข้าใช้งานตามสิทธิ์ในการบันทึกผลการเรียนแบบการบันทึกคะแนนแยก ในรายวิชาที่สอนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพให้มากยิ่งขึ้น

1.4 ด้านการรายงานข้อมูล ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ความสามารถของครูผู้สอนในการพิมพ์รายงานสรุปผลการปฏิบัติการสอนประจำภาคเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องมีการชี้แจงให้ความรู้ และทำความเข้าใจ เป็นแนวทางปฏิบัติงานให้ครูผู้สอนปฏิบัติงานในแนวทางเดียวกันถึงความสำคัญในการพิมพ์รายงานสรุปผลการปฏิบัติการสอนประจำภาคเรียนเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ เพิ่มประสิทธิภาพระบบงานวัดผลให้มากยิ่งขึ้น

2. การใช้ระบบวัดผลของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาครัฐ ในจังหวัดศรีสะเกษ ควรมีการส่งเสริมพัฒนาการปฏิบัติงาน ในด้านการวัดผล และด้านการประเมินผล เนื่องจากมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาครัฐ ในจังหวัดศรีสะเกษ ควรส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาในสังกัดชี้แจงให้ความรู้ และทำความเข้าใจ เป็นแนวทางปฏิบัติงานให้ครูผู้สอนปฏิบัติงานในแนวทางเดียวกัน วางแผนการอบรม มีการนิเทศติดตามให้ความช่วยเหลือ จะทำให้เพิ่มประสิทธิภาพระบบวัดผล ให้มากยิ่งขึ้น

3. การใช้ระบบบริหารสถานศึกษา ศธ.02 ออนไลน์ กับระบบวัดผลของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาครัฐ ในจังหวัดศรีสะเกษ ไม่มีความสัมพันธ์ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญที่ .05 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีแนวทางยกระดับ ระบบวัดผล ด้วยวิธีอื่นเพิ่มเติม ที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา หรือนำระบบการทำงานอื่น มาใช้ควบคู่กับระบบบริหารสถานศึกษา ศธ.02 ออนไลน์

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อ ระบบบริหารสถานศึกษา ศธ.02 ออนไลน์ ของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาครัฐ ในจังหวัดศรีสะเกษ

2. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อ ระบบวัดผล ของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาครัฐ ในจังหวัดศรีสะเกษ

เอกสารอ้างอิง

- กรณีสินธุ์ ฐิติกรประภาพงศ์ (2558). การจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศที่ส่งผลต่อการใช้อินเทอร์เน็ตในการจัดกระบวนการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2. *วารสารวิชาการศิลปากร*, 8(3), 1-13.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). *ศึกษาคู่มือศธ.02 โปรแกรมงานทะเบียนและวัดผลการศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา*. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการการอาชีวศึกษา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). *คู่มือระบบงานวัดผลระบบบริหารสถานศึกษา ศธ.02 ออนไลน์*. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการการอาชีวศึกษา.
- กฤษฎา แก้วผุดผ่อง (2558). *สภาพการใช้ ปัญหา และความต้องการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของบุคลากรหอสมุดและคลังความรู้ มหาวิทยาลัยมหิดล*. นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- จิณฉัตร ปะโคทั้ง. (2561). *ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลสำหรับผู้บริหารมืออาชีพ*. อุบลราชธานี: ศิริธรรมออฟเซ็ท.
- ณัฐพงศ์ แก้วรากมูข. (2563). *การศึกษาสภาพและปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- ธีรวุฒิ เอกะกุล. (2544). *ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ และสังคมศาสตร์*. อุบลราชธานี: สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.
- ภูเบศ นิราศภย์. (2563). *สภาพและแนวทางส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- Eleader. (2017). Digital transformation: Opportunities to create new employee models. *MIT Sloan Management Review*, 58(2), 20-22.
- Szafranski S.L. (2009). *The relationship between technology use administrators and technology use of teachers*. Canada: Doctor of Education in educational leadership University of Phoenix.
- Crim, E. (2006). The Development of Professional Identity in Student Affairs Administrators. *Dissertation Abstracts International*. 42(8), 183-A.
- MITCHELL, L and MANSFIELD, B. 1988. *Identifying and Assessing Underpinning Knowledge : A Discussion Paper (Draft TAG Guidance Note)*. Wakefield: Barbara Shelborn Developments.

ความสัมพันธ์ระหว่างเทคนิคการนิเทศภายในกับมาตรฐานกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระยong เขต 1

The Relationship between Internal Supervision Techniques and Student-Centered Learning Process Standards in Educational Institutions under Rayong Primary Educational Area Office 1

ประวิทย์ ปราศจาก^{1*} สมชัย พุทธา² ฐิติพัฒน์ หิรัญนิธิธำรง³

Prawit Prasajak^{1*} Somchai Phutta² Thitipat Hirannithithamrong³

¹ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเกริก

*Master of Education Education Administration Krirk University

^{2,3}อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเกริก

Lecturer of the Master of Education Program Education Administration Krirk University

Corresponding Author, e-mail: krutum1925@gmail.com

(Received: 17 July 2023, Revised: 16 August 2023, Accepted: 18 August 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาระดับเทคนิคการนิเทศภายในของสถานศึกษา 2) ศึกษากระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเทคนิคการนิเทศภายในกับมาตรฐานกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระยong เขต 1 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าวิชาการ ข้าราชการครู โดยโรงเรียนจากประชากรโรงเรียนจำนวน 114 โรงเรียน โดยทำการสุ่มจากตารางกำหนดขนาดตัวอย่างได้โรงเรียนจำนวน 92 โรงเรียนจำนวนทั้งสิ้น 368 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถามมาตรฐานค่า 5 ระดับประยุกต์ตามแนวคิดของลิเคอร์ท สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันอย่างมีนัยสำคัญ ผลวิจัยพบว่า

1.ระดับเทคนิคการนิเทศภายใน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระยong เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้แก่ การนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพ อยู่ในระดับมากที่สุด การนิเทศแบบเพื่อนนิเทศเพื่อนอยู่ในระดับมาก การนิเทศภายในแบบพัฒนาการอยู่ในระดับมาก เทคนิคการนิเทศแบบคลินิกอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

2.ระดับมาตรฐานกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระยong เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาราย

ด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้แก่ ใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในระดับมากที่สุด การบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวกอยู่ในระดับมากที่สุด มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ข้อมูลสะท้อนกลับเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ในระดับมาก ตรวจสอบและประเมินผู้เรียนอย่างมีระบบและนำผลมาพัฒนาผู้เรียนอยู่ในระดับมาก จัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและปฏิบัติจริงและ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตได้อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

3.ความสัมพันธ์ระหว่างเทคนิคการนิเทศภายในกับมาตรฐานกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนในสถานศึกษาเป็นสำคัญในมีความสัมพันธ์ในทางบวกมีความสัมพันธ์ที่คล้อยตามกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 01

คำสำคัญ: เทคนิคการนิเทศภายใน, มาตรฐานกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ABSTRACT

The purposes of this research were 1) to study the level of internal supervision techniques of educational in schools, Rayong Primary Educational Service Area Office 1 2) to study the level of student-centered instructional management process standards in schools under the Office of Rayong Primary Educational Service Area Office 1 3) to study internal supervision techniques that affect on the learner-centered learning management process standards in schools under the Office of Rayong Primary Educational Service Area Office 1. The sample group was the Office of Rayong Primary Educational Service Area Office 1, consisting of 114 schools under the Office of Primary Education. Study in Rayong, Area Office 1, 92 schools, with information provided by educational institute administrators, government officials, and teachers, a total of 368 people. The research instrument was a 5-level estimation questionnaire applied according to the concept of Likert. The statistics used in data analysis were basic statistics, frequency, percentage, mean, standard deviation, and Pearson's Product Moment Correlation Coefficient.

1. The technical level of internal supervision under Rayong Primary Educational Service Area Office 1 in overall level was high. When considering each aspect in descending order, namely Co-professional development supervision at the highest level and Peer supervision at the high level. Developmental supervision was at a high level. Clinical supervision techniques were at a high level, respectively.

2. The standard level of student-centered instructional management process standards in schools under Rayong Primary Educational Service Area Office 1 was at the highest level. When considering each aspect by order of average from the most to the least.

They include using media information technology and learning resources that facilitate learning for positive classroom management at the highest level. Having an exchange of knowledge and feedback to develop and improve learning management was at a high level. Examining and assessing learners systematically and bringing the results to develop students were at a high level. Managing learning through real thinking and practical processes applied in life were at a high level, respectively.

3. The relationship between internal supervision techniques and the standard of student-centered instructional management was positive, with a significant correlation of statistics at level 01.

Keywords: Internal Supervision Techniques of Education in Schools, Student-centered Instructional Management Process Standards

บทนำ

นโยบายและจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2560) ได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาคนในทุกมิติและทุกช่วงวัย ให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ และสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม สร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติและแผนปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา มีแนวทางการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีการพัฒนาการ สมรรถนะ และคุณลักษณะที่ดีสมวัยทุกด้านมีการปฏิรูปการเรียนรู้สำหรับศตวรรษที่ 21 ปรับบทบาทครูให้เป็นครูยุคใหม่ เพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษาในทุกระดับ แนวทางการพัฒนาปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 - 2565 ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน วิถีใหม่ ซึ่งจะต้องคำนึงถึงวิถีคุณภาพได้แก่ พัฒนา ส่งเสริม ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษารวมทั้งบุคลากรสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีสมรรถนะตามมาตรฐานตำแหน่งและมาตรฐานวิชาชีพ และในมิติประสิทธิภาพ ได้แก่ เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา โดยกระจายอำนาจและใช้พื้นที่เป็นฐานที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาและปรับกระบวนการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้สอดคล้องกับชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) และชีวิตวิถีปกติต่อไป (Next Normal) นอกจากนี้ แนวทางการจัดการศึกษายังกำหนดไว้ใน Thailand 4.0 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563) ได้แก่ 1) ด้านการจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของมนุษย์และของชาติ 2) ด้านการจัดการศึกษาเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ 3) ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ 4) ด้านการสร้างโอกาสในการเข้าถึงบริการการศึกษาที่มีคุณภาพ มีมาตรฐาน และลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา 5) ด้านการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และ 6) ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษา ในการขับเคลื่อนนโยบาย

ดังกล่าวข้างต้น จากรายงานผลทดสอบรายกลุ่มสาระการเรียนรู้ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาระยอง เขต 1 ที่พบจากแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาระยอง เขต 1 ในปีงบประมาณ.2563 มีผลคะแนนผลสัมฤทธิ์ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 ทั้งนี้ กลุ่มสาระ การเรียนรู้ภาษาไทยมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดที่ร้อยละ 49.91 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 14.16 วิเคราะห์ได้ว่าผู้เรียน ส่วนใหญ่ทำแบบทดสอบได้คะแนนที่เกาะกลุ่มกัน ซึ่งสอดคล้องกับ กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีคะแนนเฉลี่ย รองลงมา คือ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ยที่ 36.30 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 14.71 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษมีคะแนนเฉลี่ยที่ 33.50 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 17.12 และกลุ่มสาระ การเรียนรู้คณิตศาสตร์มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดที่ 33.03 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 16.00 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1, 2563) ด้วยเหตุนี้สถานศึกษา โดยเฉพาะสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ระยอง เขต 1 จะต้องให้ความสำคัญกับการ พัฒนางานวิชาการซึ่งเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนโดยตรง ดังนั้นเทคนิคการนิเทศภายในจึงเป็น วิธีการที่สำคัญต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์การศึกษาซึ่งจะทำให้มาตรฐานกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอันได้แก่ จัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและปฏิบัติจริง และสามารถนำไป ประยุกต์ใช้ในชีวิตได้ ใช้สื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศ และแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีการบริหารจัดการ ชั้นเรียนเชิงบวกตรวจสอบและประเมินผู้เรียนอย่างเป็นระบบ และนำผลมาพัฒนาผู้เรียน มีการแลกเปลี่ยน เรียนรู้และให้ข้อมูลสะท้อนกลับ เพื่อพัฒนาและปรับปรุง ตามแนวทางมาตรฐานกระบวนการจัดการเรียน การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษาใน ของ สำนักงานทดสอบทางการศึกษา สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน บริหารจัดการที่มีคุณภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐาน,2561)ด้วยการนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการยกระดับคุณภาพและ ประสิทธิภาพการศึกษาของสถานศึกษาโดยผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีความรู้และมีทักษะเชิงเทคนิคการ นิเทศภายในได้แก่ 1. นิเทศแบบคลินิก 2.นิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพ 3.นิเทศแบบเพื่อนนิเทศเพื่อน 4. นิเทศภายในแบบพัฒนาการ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562) ก็จะเกิดการพัฒนา คุณภาพและประสิทธิภาพบุคลากรในสถานศึกษาให้มีมาตรฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญซึ่งมีองค์ประกอบ ได้แก่ จัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและปฏิบัติจริงและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตได้ ใช้สื่อ เทคโนโลยี สารสนเทศ และแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้มีการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก ตรวจสอบและ ประเมินผู้เรียนอย่างเป็นระบบ และนำผล มาพัฒนาผู้เรียน และ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ข้อมูล สะท้อนกลับ เพื่อพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับเทคนิคการนิเทศภายในของสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาระยอง เขต 1
2. เพื่อศึกษาระดับมาตรฐานกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเทคนิคการนิเทศภายในกับมาตรฐานกระบวนการจัดการเรียน การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียนจำนวน 114 โรงเรียนแยกเป็นกลุ่มโรงเรียน 8 กลุ่ม โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตการศึกษาประถมศึกษาระยองเขต 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียน จำนวน 92 โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตการศึกษาประถมศึกษาระยองเขต 1 ได้จากการกำหนด ขนาดกลุ่มตัวอย่างโดย เปิดตารางสำเร็จรูป ของเครจซี่มอร์แกน Krejcie and Morgan (1970) โดยมีผู้ให้ ข้อมูลกำหนดให้ผู้บริหารโรงเรียนกับหัวหน้างานวิชาการ และครูผู้สอนโรงเรียนละ 2 คนโดยทำการสุ่ม อย่างง่าย (Simple random sampling) ได้จำนวนทั้งสิ้น 368 คน

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ เทคนิคการนิเทศภายในของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามแนวทางการนิเทศภายใน โดยใช้ห้องเรียนเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) ได้แก่

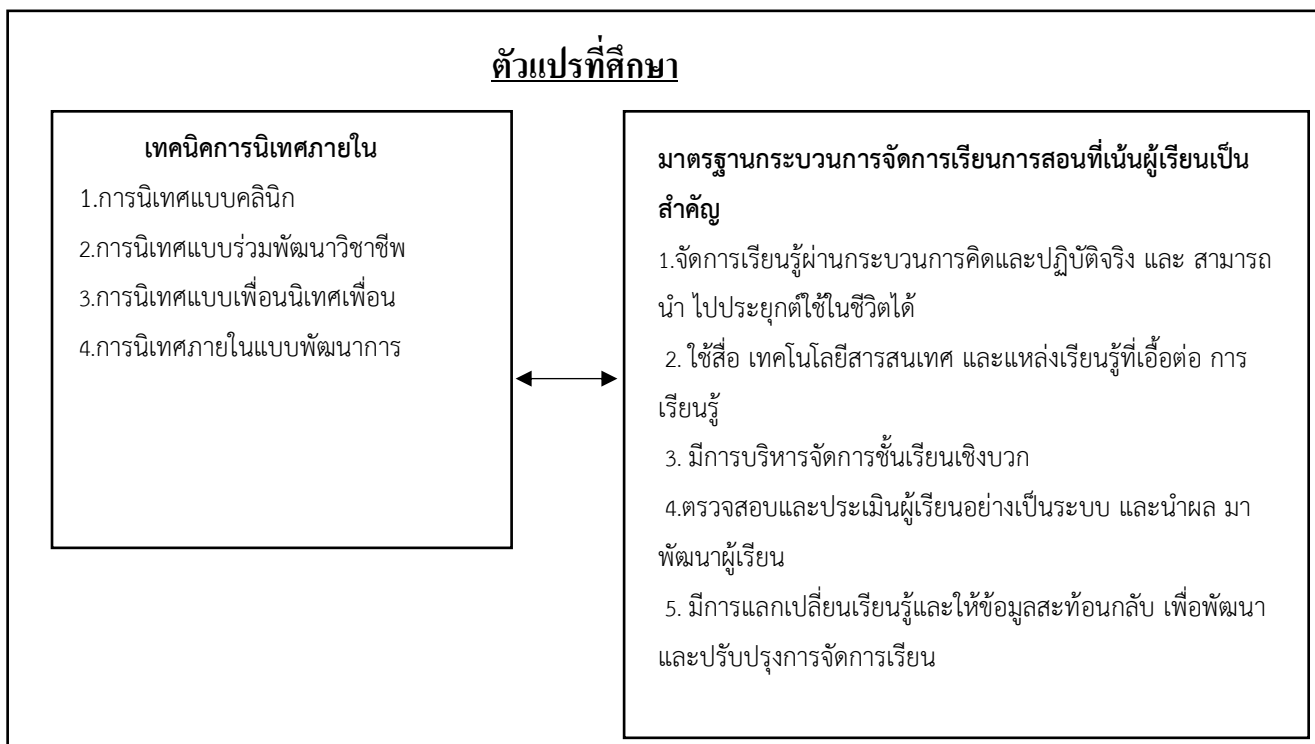
1. การนิเทศแบบคลินิก
2. การนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพ
3. การนิเทศแบบเพื่อนนิเทศเพื่อน
4. การนิเทศภายในแบบพัฒนาการ

ตัวแปรตาม ได้แก่ มาตรฐานกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญใน สถานศึกษาใน ของ สำนักงานทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน บริหาร จัดการที่มีคุณภาพโดยทีมงานที่เข้มแข็งสู่การเป็นองค์กรวิชาชีพชั้นสูงภายใต้ สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน วิถีใหม่ วิถีคุณภาพ (2561) ได้แก่

1. จัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและปฏิบัติจริง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตได้
2. ใช้สื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศ และแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้
3. มีการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก
4. ตรวจสอบและประเมินผู้เรียนอย่างเป็นระบบ และนำผลมาพัฒนาผู้เรียน
5. มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ข้อมูลสะท้อนกลับ เพื่อพัฒนาและปรับปรุง

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้แสดงกรอบแนวคิดของการวิจัยด้วยแผนภาพดังต่อไปนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามระดับปฏิบัติโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ เขต 1 แบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา บทบาทและหน้าที่ และประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 และ ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับปฏิบัติเกี่ยวกับเทคนิคการนิเทศภายใน และปฏิบัติตามมาตรฐานกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ เขต 1 ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับตามแนวคิดของลิเคอร์ท (Likert, 1993)

การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา บทบาทและหน้าที่ และประสบการณ์การทำงาน โดยใช้สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ความถี่ (F) และ ค่าร้อยละ (%)

2. วิเคราะห์ข้อมูลระดับการปฏิบัติเทคนิคการนิเทศภายใน/ระดับการปฏิบัติตามมาตรฐานกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประณศึการะยองเขต 1 โดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์สถิติสำเร็จรูป โดยใช้สถิติพื้นฐาน วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยตามเกณฑ์ของบุญชม ศรีสะอาด (บุญชม ศรีสะอาด, 2554)

3. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเทคนิคการนิเทศภายในกับคุณภาพมาตรฐานกระบวนการจัดการเรียนการสอนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ะยอง เขต 1 โดยใช้สถิติอ้างอิงในการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1

การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับเทคนิคการนิเทศภายใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ะยอง เขต 1 ในภาพรวม แสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

(n=368)

เทคนิคการนิเทศภายใน	$\bar{X}$	(S.D.)	ระดับ	ลำดับ
เทคนิคการนิเทศแบบคลินิก	4.43	0.54	มาก	4
การนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพ	4.57	0.46	มากที่สุด	1
การนิเทศแบบเพื่อนนิเทศเพื่อน	4.48	0.56	มาก	3
การนิเทศภายในแบบพัฒนาการ	4.48	0.48	มาก	2
ภาพรวม	4.49	0.48	มาก	

จากตารางดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปผลการวิจัยผล ดังนี้

ระดับเทคนิคการนิเทศภายใน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ะยอง เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้แก่ การนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพ อยู่ในระดับมากที่สุด การนิเทศแบบเพื่อนนิเทศเพื่อนอยู่ในระดับมาก การนิเทศภายในแบบพัฒนาการอยู่ในระดับมาก เทคนิคการนิเทศแบบคลินิกอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2

การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับมาตรฐานกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ะยอง

เขต 1 ในภาพรวม แสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

(n=368)

มาตรฐานกระบวนการจัดการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	$\bar{X}$	(S.D.)	ระดับ	ลำดับ
1.จัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและปฏิบัติจริง และ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตได้	4.46	0.55	มาก	5
2.ใช้สื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศ และแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อ ต่อ การเรียนรู้	4.54	0.49	มากที่สุด	1
3.การบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก	4.54	0.44	มากที่สุด	2
4.ตรวจสอบและประเมินผู้เรียนอย่างมีระบบ และนำ ผลมาพัฒนาผู้เรียน	4.49	0.55	มาก	4
5.มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ข้อมูลสะท้อนกลับ เพื่อพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้	4.49	0.45	มาก	3
ภาพรวม	4.51	0.45	มากที่สุด	

จากตารางดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปผลการวิจัยผล ดังนี้

ระดับมาตรฐานกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้แก่ ใช้สื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศ และแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อ การเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด การบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก อยู่ในระดับมากที่สุดมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ข้อมูลสะท้อนกลับ เพื่อพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ตรวจสอบและประเมินผู้เรียนอย่างมีระบบ และนำผลมาพัฒนาผู้เรียน อยู่ในระดับมาก จัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและปฏิบัติจริง และ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตได้ อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเทคนิคการนิเทศภายใน กับระดับมาตรฐานกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ระยอง เขต 1 แสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

$\begin{matrix} Y \\ X \end{matrix}$	(Y1)	(Y2)	(Y3)	(Y4)	(Y5)	$Y_{(tot)}$
(X1)	.700** .000	.622** .000	.592** .000	.672** .000	.494** .000	.699** .000
(X2)	.828** .000	.761** .000	.724** .000	.787** .000	.628** .000	.847** .000
(X3)	.705** .000	.770** .000	.823** .000	.710** .000	.665** .000	.837** .000
(X4)	.896** .000	.707** .000	.642** .000	.800** .000	.648** .000	.840** .000
$X_{(tot)}$	.854** .000	.783** .000	.763** .000	.811** .000	.667** .000	.882** .000

Pvalue=** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

หมายเหตุ

n	แทนขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
r	แทนค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
X1	เทคนิคการนิเทศแบบคลินิก
X2	การนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพ
X3	การนิเทศแบบเพื่อนนิเทศเพื่อน
X4	การนิเทศภายในแบบพัฒนาการ
X tot	ภาพรวม
Y1	จัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและปฏิบัติจริง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตได้
Y2	ใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ และแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้
Y3	มีการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก
Y4	ตรวจสอบและประเมินผู้เรียนอย่างมีระบบ และนำผลมาพัฒนาผู้เรียน
Y5	มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ข้อมูลสะท้อนกลับเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้
Y (tot)	มาตรฐานการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

จากตารางดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปผลการวิจัย ดังนี้ ความสัมพันธ์ระหว่างเทคนิคการนิเทศภายใน กับกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับสูงที่สุด ซึ่งเป็นความสัมพันธ์กันในทางบวก หรือมีความสัมพันธ์กันในลักษณะที่คล้อยตามกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลวิจัยที่พบว่า ระดับเทคนิคการนิเทศภายใน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาระยอง เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้แก่ การนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพ อยู่ในระดับมากที่สุด การนิเทศแบบเพื่อนนิเทศเพื่อนอยู่ในระดับมาก การนิเทศภายในแบบพัฒนาการอยู่ในระดับมาก เทคนิคการนิเทศแบบคลินิกอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ จากผลวิจัยดังกล่าวข้างต้นมีงานวิจัยสนับสนุนของ วัลลภา ชูธง (2565) ได้ศึกษาเรื่อง รายงานการนิเทศแบบคลินิกในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนคลองหนองใหญ่ ปีการศึกษา 2565 ผลการวิจัยพบว่า ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนของครูโดยใช้การนิเทศคลินิกอยู่ในระดับมาก ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการนิเทศแบบคลินิกอยู่ในระดับมาก ความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนของครูอยู่ในระดับมาก และผู้ปกครองนักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน โดยใช้การนิเทศคลินิก อยู่ในระดับมากซึ่งโดยมีการนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพอยู่ในระดับมากที่สุดซึ่งมีโอกาสดำเนินการศึกษาศึกษาในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 ใช้เป็นเทคนิคการนิเทศภายใน เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 โดยมีความร่วมมือร่วมใจกันปฏิบัติงานมีการสอบถามความคิดเห็นของครูที่มีผลต่อการนิเทศการสอน ผู้บริหารหรือผู้นิเทศมีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดดำเนินการและติดตามดูแลโครงการมีการตั้งจุดมุ่งหมายของการประชุมที่เน้นการตัดสินใจเริ่มจากผู้ที่มีประสบการณ์มีการนิเทศที่มุ่งแก้ปัญหาและพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนของนักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ทางการนิเทศระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาศึกษานิเทศก์และครูมีการเน้นความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงานมีการนิเทศที่ครูตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปดำเนินการเข้าสังเกตการสอนในชั้นเรียนจัดประชุมและอภิปรายร่วมกันมีการเยี่ยมชั้นเรียน การสังเกตการสอนกับการสาธิตการสอนที่คล้ายกันมารวมกลุ่มกันมีระบบกระบวนการนิเทศการศึกษาที่มุ่งแก้ปัญหาและพัฒนาการเรียนการสอน สร้างครูให้เกิดแรงจูงใจทางบวกเกี่ยวกับการสอนของตนเอง มีการประชุมที่ใช้กระบวนการที่เกี่ยวกับการอภิปราย มีการใช้การมีส่วนร่วมในการวางแผนเพื่อนำไปใช้ประโยชน์เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับ Jaewoo Choi & Woonsun Kang (2019) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความยั่งยืนของความร่วมมือในการพัฒนาวิชาชีพ: มุ่งเน้นที่ประสิทธิภาพของครู (Sustainability of Cooperative Professional Development: Focused on Teachers' Efficacy) ผลวิจัยพบว่าครูเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดเพียงปัจจัยเดียวในการศึกษาเพื่อความยั่งยืน เนื่องจากครูอยู่ในฐานะที่จะหล่อหลอมคนรุ่นหลังที่มีการศึกษาดีขึ้น ดังนั้นคุณภาพของครูขึ้นอยู่กับ การพัฒนาวิชาชีพเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างต่อเนื่องและการประยุกต์ใช้แนวทางการสอนทางเลือกใน การสร้างความยั่งยืนทางวิชาชีพสามารถเป็นแรงผลักดันสำหรับการศึกษาเพื่อความยั่งยืนที่เกิดจากความร่วมมือ การสะท้อนความคิด ให้ข้อเสนอแนะจากการปฏิบัติในโรงเรียน และการสนับสนุนจากครูคนอื่นๆ ที่ส่งเสริมความยั่งยืนของการพัฒนาวิชาชีพที่ยั่งยืนต้องเน้นที่การทำงานร่วมกันของครูรวมถึงการสะท้อนร่วมกัน วิสัยทัศน์ร่วมกันเกี่ยวกับการปฏิบัติ และความคิดเห็นจากเพื่อน การทำงานร่วมกันของครูซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญ

ของการพัฒนาวิชาชีพ เกิดขึ้นเมื่อครูแบ่งปันวิธีการสอนและกลยุทธ์ ตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหาด้านการเรียน การสอน และเสนอแนวคิดใดๆ ที่จะปรับปรุงการเรียนรู้สำหรับสมาชิกทุกคนในโรงเรียน ผู้นำโรงเรียน พยายามจัดหาสภาพแวดล้อมการทำงานร่วมกันให้กับครู และครูพยายามมีส่วนร่วมในการพัฒนาวิชาชีพ ร่วมกันเช่นกัน หากไม่มีปัจจัยที่ส่งเสริมความยั่งยืนของการพัฒนาวิชาชีพแล้วการพัฒนาวิชาชีพ ก็อาจจะไม่มี อำนาจในการดำเนินการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน

2. จากผลวิจัยที่พบว่าระดับมาตรฐานกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญใน สถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อ พิจารณารายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้แก่ ใช้สื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศ และแหล่ง เรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด การบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก อยู่ในระดับมากที่สุดมี การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ข้อมูลสะท้อนกลับ เพื่อพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ตรวจสอบและประเมินผู้เรียนอย่างมีระบบ และนำผลมาพัฒนาผู้เรียน อยู่ในระดับมาก จัดการเรียนรู้ผ่าน กระบวนการคิดและปฏิบัติจริง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตได้ อยู่ในระดับมาก จากผลวิจัย ดังกล่าวข้างต้นจะพบว่า ใช้สื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศ และแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ใน ระดับมากที่สุด จากข้อค้นพบดังกล่าวจะเห็นว่าการที่จะยกระดับกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ เขต 1 ควรจะสนับสนุน ให้ครูมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้มีการใช้สื่อในการจัดการเรียนรู้ มีการสร้างโอกาสให้ ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ด้วยตนเองมีใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และมีการใช้มีแหล่งเรียนรู้ที่ เอื้อต่อการเรียนรู้สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัชนก มีชูพันธ์ และสมใจ สืบเสาะ (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการบริหารงานวิชาการ ผลวิจัยพบว่าการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสาร ในการบริหารงานวิชาการ เพื่อการส่งเสริมการเรียนรู้ยุคดิจิทัล ในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีระดับการดำเนินการมากคือ ด้านการจัดการเรียนการสอนใน สถานศึกษา ด้าน การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ด้านการพัฒนาหลักสูตรของ สถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการ เรียนรู้ ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และ ด้านที่มีระดับการดำเนินการปานกลางคือ ด้านการพัฒนาและ ส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ ด้านการพัฒนา ระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ด้านการแนะแนวแนะทางการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสาร ในการบริหารงานวิชาการ เพื่อการส่งเสริมการเรียนรู้ยุคดิจิทัล ในสถานศึกษา ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้นเช่นเดียวกันกับ Ikot Osurua & Akwa Ibom (2020) ได้ทำการ วิจัยเรื่อง การเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยีมีเดีย (TEACHING AND LEARNING WITH MEDIA TECHNOLOGY) ผลวิจัยพบว่า บนพื้นฐานของการอภิปรายที่เน้นในเอกสารนี้ ข้อเสนอแนะประการจะถูกดึง ออกมา เทคโนโลยีมีกลายเป็นเครื่องมือการเรียนการสอนที่ทรงพลังและขาดไม่ได้ในการยกระดับการเรียน การสอน เมื่อใช้อย่างเหมาะสมสามารถทำหน้าที่เป็นตัวกระตุ้นในการเรียนการสอนซึ่งจะช่วยเพิ่มความคิด สร้างสรรค์ผลผลิตและผลลัพธ์ที่คาดหวังนอกห้องเรียน เทคโนโลยียังคงเป็นตัวขับเคลื่อนที่หลีกเลี่ยงไม่ได้

สำหรับ ยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการศึกษาหรือการเกิดใหม่ของสถาบันหรือประเทศใด ๆ ที่หากได้รับการยอมรับ เทคโนโลยีการดำเนินการยังคงเป็นขั้นตอนหลักในการฝึกอบรมและฝึกอบรมผู้สอนใหม่เพื่อส่งเสริมการใช้ ICT ในการเรียนการสอนซึ่งจะอำนวยความสะดวกและเร่งการเกิดใหม่ทางการศึกษาที่จำเป็นอย่างมาก การพัฒนาวิสัยทัศน์ด้านเทคโนโลยีและการเตรียมพร้อมสำหรับอนาคตที่เต็มไปด้วยเทคโนโลยีในด้านการศึกษาคือ จำเป็นต้องอาศัยการทำงานร่วมกัน ความพยายาม และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในระบบการศึกษา

3. จากผลวิจัยที่พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างเทคนิคการนิเทศภายในกับมาตรฐานกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในระดับสูงที่สุด ซึ่งเป็นความสัมพันธ์กันในทางบวก หรือมีความสัมพันธ์กันในลักษณะที่คล้ายตามกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จากผลวิจัยดังกล่าวเมื่อพิจารณาในรายละเอียดจะพบว่าผลการวิเคราะห์ด้านความสัมพันธ์ระหว่างเทคนิคการนิเทศแบบพัฒนาการกับการจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและปฏิบัติจริงและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตได้มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูงที่สุดกว่าด้านอื่น ๆ ซึ่งเป็นความสัมพันธ์กันในทางบวก หรือมีความสัมพันธ์กันในลักษณะที่คล้ายตามกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เป็นเพราะว่าหากสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 มีการสนับสนุนให้ครูใช้เทคนิคการนิเทศแบบพัฒนาการในระดับสูงสุด โดยการพิจารณาหาข้อตกลงร่วมกันในการปฏิบัติโดยมีผู้นิเทศมีการใช้ภาษาพูดภาษาท่าทางเพื่อช่วยให้ครูช่วยเหลือตนเองในการรับการนิเทศ มีการนำผลมาปรับปรุงการใช้สื่อการสอนให้มีประสิทธิภาพ มีการนำผลการประเมินไปใช้พัฒนาบุคลากรให้เกิดทักษะ ครูมีการร่วมกันตัดสินใจในวิธีการแก้ปัญหาและการปฏิบัติงาน มีการส่งเสริมครูในการตัดสินใจด้วยตนเองมีการช่วยครูให้มีการปรับปรุงการเรียนการสอนโดยมีวิธีให้ครูได้มีทางเลือกปฏิบัติมีการใช้การอภิปรายกลุ่มเพิ่มความเข้าใจหรือความชำนาญในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับครู มีการนำผลการประเมินมาปรับปรุงจุดประสงค์ของการสอนเพื่อให้มีการพัฒนาในการเรียนรู้พฤติกรรมการนิเทศภายในที่ผู้นิเทศจะใช้พฤติกรรมในการพูดคุยทำงานร่วมกับครู มีการนำผลมาใช้กิจกรรมเสริมหลักสูตรและกิจกรรมพิเศษให้ผู้เรียน มีการปฏิบัติในสภาพที่เป็นจริงโดยการกำหนดสถานการณ์ที่เป็นรูปธรรม มีการจัดการการนิเทศและการประชาสัมพันธ์ การประเมินผลการนิเทศรูปธรรม ในระดับอย่างสูงสุดก็จะทำให้มาตรฐานการเรียนจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญด้านการจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและปฏิบัติจริงและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตได้โดยเน้นจากการให้ครูมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนที่เน้นจัดกระบวนการคิดมีแผนการจัดการเรียนรู้ที่สามารถนำไปจัดกิจกรรมได้จริง มีการจัดกิจกรรมที่เน้นปฏิบัติจริงตามมาตรฐานการเรียนรู้ สามารถสร้างนวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้ และ มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามมาตรฐานตัวชี้วัดของหลักสูตรสถานศึกษานวัตกรรมจัดการเรียนรู้มีการเผยแพร่มีงานวิจัยสนับสนุนได้แก่ งานของ กิตติชัย แสงสว่าง และ พรเทพ ฐัฒน (2564) ได้ทำวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษากับประสิทธิภาพการสอนของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการนิเทศแบบการนิเทศโดยผู้บริหารมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับประสิทธิภาพการสอน ของครูในสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ.๐๕ โดยรูปแบบการ

นิเทศแบบการนิเทศโดยผู้บริหารที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการสอนของครูในสถานศึกษาด้านการจัด
บรรยากาศในการสอนรองลงมาคือด้านการแสดงความใส่ใจในการสอนด้านกำหนดจุดมุ่งหมายการสอน
และด้านการวัดและประเมินผลการสอนมีความสัมพันธ์เท่ากันและด้านการดำเนินการจัดการเรียนการสอน
ตามลำดับและสอดคล้องกับงานวิจัย Yang DONG , Sammy Xiaoying , Weisha Wang, Shuna Peng
(2019)ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางมีประสิทธิภาพมากกว่ารูปแบบ
การเรียนรู้ที่เน้นคู่ครู-นักเรียนเป็นศูนย์กลางในการปรับปรุงประสิทธิภาพการอ่าน (Is the Student-
Centered Learning Style More Effective Than the Teacher-Student Double-Centered
Learning Style in Improving Reading Performance) ผลวิจัยพบว่ารูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นคู่ครู-
นักเรียนเป็นศูนย์กลางและรูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางมีส่วนช่วยในการพัฒนา
ประสิทธิภาพความเข้าใจในการอ่านและการพัฒนาปัจจัยการอ่านที่เลือกสามประการ (นามธรรม แนวคิด
หลัก การอนุมาน และความวิตกกังวลในการอ่าน)โดยเฉพาะอย่างยิ่งรูปแบบการเรียนรู้เน้นคู่ครู- นักเรียน
เป็นศูนย์กลาง ช่วยเพิ่มความวิตกกังวลในการอ่านผ่านการลดความรู้สึกลึกซึ้งตามส่วนรูปแบบการเรียนรู้ที่เน้น
นักเรียนเป็นศูนย์กลางสามารถนำไปสู่ประสิทธิภาพที่ดีขึ้นในงานการอ่านเพื่อความเข้าใจและรูปแบบการ
เรียนรู้ทั้งสองมีผลคล้ายกันในการอนุมานและนามธรรมของแนวคิดหลักรูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นคู่ครู-
นักเรียนเป็นศูนย์กลางแสดงความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับความเข้าใจในการอ่านการอนุมานสิ่งที่เป็น
นามธรรมและความวิตกกังวลในการอ่านเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับ
ความเข้าใจในการอ่าน การอนุมาน และสิ่งที่เป็นนามธรรมและความสัมพันธ์ระหว่างเน้นนักเรียนเป็น
ศูนย์กลางและความวิตกกังวลในการอ่านไม่มีนัยสำคัญซึ่งต้องการการสำรวจเพิ่มเติมเกี่ยวกับการชดเชย
หรือผลกระทบระหว่างรูปแบบเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางและปัจจัยการอ่านอื่นๆ ผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับ
การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนมากขึ้นในการรับความรู้และการแก้ปัญหาอาจลดความรู้สึกลึกซึ้งของ
สถานการณ์ที่คุกคามซึ่งมีส่วนช่วยในการพัฒนาปัจจัยทางอารมณ์ของนักเรียนมากขึ้นรูปแบบเน้นนักเรียน
เป็นศูนย์กลางช่วยให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งมากขึ้น

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและการปฏิบัติ

1. จากผลวิจัยที่พบว่า การวัดประเมินความสามารถในการจัดการเรียนการสอนของผู้สอนมี
ค่าเฉลี่ยของตัวแปรเทคนิคการนิเทศภายในของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษา 1 ต่ำกว่าทุกข้อสถานศึกษาจึงควรพัฒนาเทคนิคการวัดและประเมินผลการจัดการ
เรียนการสอนให้กับบุคลากรใน ตามความต้องการของบุคลากรในสถานศึกษา
2. จากผลวิจัยที่พบว่า นวัตกรรมมาตรฐานกระบวนการจัดการเรียนรู้มีการเผยแพร่ มีค่าเฉลี่ยของ
ตัวแปรมาตรฐานกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในระดับต่ำกว่าทุกข้อ ดังนั้น ครู
ในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 1 จึงควร ควรผลักดันให้บุคลากรผู้สอนให้มี
กิจกรรมเผยแพร่แลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมการจัดการเรียนรู้ทั้งภายในระหว่างสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษา 1

3. จากผลวิจัยที่พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างเทคนิคแบบคลินิกกับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ข้อมูลสะท้อนกลับเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ในระดับปานกลางซึ่งเป็นตัวแปรคู่ความสัมพันธ์ที่มีความสัมพันธ์ต่ำกว่าความสัมพันธ์ตัวแปรอื่น ดังนั้นจึงควรให้ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการนิเทศแบบคลินิกเพิ่มมากขึ้นเพื่อและ ยกระดับกิจกรรมการนิเทศภายในที่ส่งเสริมให้บุคลากรผู้สอนได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในระหว่างสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อเทคนิคการนิเทศภายใน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาระยอง เขต 1
2. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลมาตรฐานกระบวนการจัดการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1

เอกสารอ้างอิง

- บุญชม ศรีสะอาด .(2554). *หลักการวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- รัชนก มีชูชนธ์ และสมใจ สืบเสาะ.(2565). การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการบริหารงานวิชาการ. *วารสารการบริหารและนวัตกรรมการจัดการ*, 10(2), 1-12.
- วัลลภา ชูธง .(2565). *การนิเทศแบบคลินิกในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนคลองหนองใหญ่*. (ออนไลน์) (อ้างเมื่อ 8 เมษายน 2566). จาก www.slideshare.net/wallapa-34252414.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1. *แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน 3 ปีพ.ศ.2563-2565*. (ออนไลน์) (อ้างเมื่อ 6 มกราคม 2566). จาก <http://rayongpeo.go.th/attachments/article/>
- สำนักงานทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). *แนวทางการประเมินคุณภาพมาตรฐานการศึกษาระดับปฐมวัยระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์การศึกษาพิเศษ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- หน่วยการศึกษานิเทศ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). *แนวทางการนิเทศภายในโดยใช้ห้องเรียนเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- Ikot Osurua & Akwa Ibom (2020) *Teaching And Learning With Media Technology*. Akwa Ibom State, Nigeria, Novateur.
- Jaewoo Choi & Woonsun Kang (2019) *Sustainability Of Cooperative Professional Development: Focused On Teachers' Efficacy*. Korea: Gyeongsan-si, Gyeongsangbuk-do.

- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.
- Likert, R., (1993). *New Way of Managing Conflict*. New York: McGraw-Hill.
- Yang DONG, et al. (2019). Is the Student-Centered Learning Style More Effective Than the Teacher-Student Double-Centered Learning Style in Improving Reading Performance. *Learning Styles and Reading Comprehension*, November(10), 1-10.

การศึกษาการบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลกระทบต่อระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3

The Study of the General Affair of School Administrators Effecting the Students' Caring System under Chonburi Primary Educational Area Office 3

เต็มเดช ไชยสำโรง¹ ฐิติพัฒน์ หิรัญนิธิธำรง² สมชัย พุทธา³

Temdech ChaiSamrong¹ Thitipat Hirannithithamrong² Somchai Putta³

¹หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก
Master of Education Program in Educational Administration Faculty of Arts, Krirk University

¹⁻², ประ.ด. อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก.

Ph.D. Lecturer Department of Educational Administration Faculty of Arts Krirk University

Corresponding Author E-mail: tamdetaee@gmail.com

(Received: 5 July 2023, Revised: 18 August 2023, Accepted: 22 August 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ศึกษาระดับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และ 3) ศึกษาการบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลกระทบต่อระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารและครูของสถานศึกษา 70 แห่ง จากการเปิดตารางของเครจซี่และมอร์แกน ด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น ผู้วิจัยกำหนดผู้ให้ข้อมูลจากสถานศึกษาละ 5 คน เท่าๆ กัน รวมจำนวน 350 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามทดสอบความเชื่อมั่น โดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคของตัวแปรด้านการบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษาเท่ากับ 0.95 และตัวแปรด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เท่ากับ 0.97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก และ 3) ผลการวิเคราะห์การบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลกระทบต่อระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่า ด้านแนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการลงโทษนักเรียน ด้านงานกิจการนักเรียน ด้านการรับนักเรียน และด้านการจัดทำสำมะโนผู้เรียนส่งผลกระทบต่อระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ประสิทธิภาพการทำนาย ร้อยละ 73.30 โดยเขียนเป็นสมการพยากรณ์ถดถอยเชิงพหุคูณ ดังนี้

คำสำคัญ: การบริหารงานทั่วไป, ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน, ผู้บริหารสถานศึกษา

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ $\hat{Y}_{tot} = .439 + .379 (X_4) + .254 (X_3) + .179 (X_2) + .087 (X_1)$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน $\hat{Z} = .431 (Z_4) + .253 (Z_3) + .189 (Z_2) + .091 (Z_1)$

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to study the level of general administration affairs of school administrators, 2) to study the level of the student caring system, and 3) to study the general administration affairs of school administrators affecting the student caring system, under Chonburi Primary Educational Area Office 3. The sample consisted of school administrators and teachers of 70 schools from Krejcie and Morgan's table package and a stratified random sampling method. The respondents were assigned to five from each school of 350 total equally. The research instrument was a reliability questionnaire using the Cronbach alpha coefficient of 0.95 for school administrators' general administration affairs variables and 0.97 for the student caring system. The statistics used for analyzing data include frequency, percentage, mean, standard deviation, and stepwise multiple regression analysis.

The results of the research showed that 1) the general administration affairs of school administrators as a whole and in each aspect of the study was at the highest level, 2) the overall and each aspect of student caring systems were at a high level, and 3) the result analysis of the general administration affairs of school administrators affected the student caring systems were found the guidelines for organizing activities modify behavior in punishing students, student affairs, admissions, and student census impact the student caring systems at the level of .01 significant statistically of predictive efficiency was 73.30 percent, by writing to multiple-regression prediction equation. as follows.

Predictive equation in raw score $\hat{Y}_{tot} = .439 + .379 (X_4) + .254 (X_3) + .179 (X_2) + .087 (X_1)$

Predictive equation as standardized score $\hat{Z} = .431 (Z_4) + .253 (Z_3) + .189 (Z_2) + .091 (Z_1)$

Keywords: General Affair, Student Caring System, School Administrators

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างประชากร สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ในยุคโลกาภิวัตน์ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งทำให้มีผลกระทบต่อระบบการศึกษา ซึ่งเป็นกลไกหลักในการพัฒนาสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลง เด็กเยาวชนซึมซับแนวคิดวัฒนธรรมต่างประเทศ ทำให้มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมตามวัยเยาวชนเปรียบเสมือนทรัพยากรมนุษย์อันเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศ ซึ่งกระแสนิยมเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิต บางอย่างเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสมกับสภาพสังคมไทยก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ (สำนักประชาสัมพันธ์ , ออนไลน์. 2565) และต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิต สถาบันครอบครัวเป็นหน่วยที่เล็กที่สุดแต่มีความสำคัญมากที่สุดก็มีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคมและเศรษฐกิจพ่อแม่ต้องไปทำงานหาเลี้ยงครอบครัวไม่มีเวลาอบรมสั่งสอนดูแลใกล้ชิดลูก ทำให้เด็ก ๆ เรียนรู้ชีวิตด้วยตนเองจากสังคมนอกบ้านและอาจถูกชักจูงไปในทางที่เสื่อมเสีย ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ

การพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ความสามารถโดยผ่านกระบวนการทางการศึกษานั้น ด้วยการส่งเสริมสนับสนุนนักเรียน การช่วยเหลือแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากส่งผลกระทบต่อปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาการระบาดของสารเสพติด ปัญหาการแข่งขันในรูปแบบต่าง ๆ และปัญหาจากครอบครัว มีการปรับตัวที่ไม่เหมาะสมหรืออื่น ๆ ตามมาตรฐานกระทรวงศึกษาธิการ (2553) ว่าด้วย ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน การป้องกันและแก้ไข ปัญหาและการส่งต่อนักเรียน จึงต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยเฉพาะครูทุกคนในโรงเรียน เนื่องจากความหลากหลายแต่ละปัญหาที่เกิดขึ้นผ่านกระบวนการทำงานที่เป็นระบบและมีหลักฐานการปฏิบัติงานที่มีเทคนิควิธีการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยเฉพาะนักเรียนกลุ่มเสี่ยง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 39 กำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาที่ต้องปฏิบัติตามภารกิจ 4 งาน คือ ด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารทั่วไปในการปฏิรูปการศึกษาตามแนวทางที่ได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติ ดังกล่าว สภาพการณ์ทางด้านระบบบริหารและการจัดการจะเปลี่ยนไปมาก มีการกระจายอำนาจทั้งในด้านบริหารและด้านวิชาการลงสู่ระดับพื้นที่เข้ามามีบทบาทในการบริหารและการจัดการศึกษาในพื้นที่ของตนเองอย่างมาก การกระจายอำนาจ การบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 กำหนดการบริหารทั่วไป ไว้ดังนี้ การพัฒนาระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ การประสานงานพัฒนาเครือข่ายการศึกษา การวางแผนการบริหารงานการศึกษางานวิจัย เพื่อพัฒนานโยบายและแผน การจัดระบบการบริหารพัฒนาองค์กร การพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงาน งานเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาการดำเนินงานธุรการ การดูแลอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อม การจัดทำสำมะโนผู้เรียน การรับนักเรียนหรือแม้กระทั่ง การเสนอความเห็นเกี่ยวกับเรื่องการจัดตั้ง ยุบ รวมหรือเลิกสถานศึกษา จาก

ปัญหาตามรายงานผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 มีการดำเนินงาน การดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองนักเรียนได้ดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด และจากผลการติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ 2564 สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลบุรี เขต 3 พบว่า ประเมินผลตามระดับคุณภาพ พบว่า ผู้เรียนที่เข้าร่วม กิจกรรมที่ส่งเสริมสนับสนุนในการสร้างภูมิคุ้มกัน พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ในทุกรูปแบบ ยังไม่เป็นไปตามตัวชี้วัดยังไม่ถึงร้อยละ 85 และพบว่า นโยบายให้ดำเนินงานตามกฎหมายกระทรวง ศึกษาธิการ การบริหารงานทั่วไปเป็นกระบวนการสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้การบริหารงานอื่นๆ การจัดการศึกษาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อให้ได้ข้อมูลนักเรียนที่เป็นปัจจุบันในการสำรวจข้อมูล ทั่วไป พบปัญหาหลายประการ เช่น ปัญหาครอบครัว ปัญหาหย่าร้างปัญหา สภาพเช่นนี้ นักเรียนเหล่านี้ ถ้าถูกชักจูงไปในทางที่ไม่ดี เช่น การใช้สารเสพติดหรือไปเที่ยวเตร่ มั่วสุม อาจคล้อยตามได้ง่าย จากปัญหา ดังกล่าว โรงเรียนจึงต้องหาวิธีช่วยเหลือและป้องกันปัญหาต่าง ๆ เพื่อให้ นักเรียนเรียนอย่างมีความสุข การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงเป็นภาระสำคัญของสถานศึกษา

งานบริหารทั่วไปเป็นภารกิจหนึ่งของโรงเรียนในการสนับสนุนส่งเสริมการปฏิบัติงานของโรงเรียน ให้บรรลุตามนโยบายและมาตรฐานการศึกษาที่โรงเรียนกำหนดให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เช่น การดำเนินงานธุรการ การประชาสัมพันธ์ งานประสานราชการ การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร งานเทคโนโลยี สารสนเทศ การจัดทำสำมะโนผู้เรียน การรับนักเรียน การจัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน การดูแลสถานที่ และสภาพแวดล้อม งานบริการสาธารณะ งานเลขานุการคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การ ประสานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา การส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการ งบประมาณและบุคลากร การระดม ทรัพยากรเพื่อการศึกษา งานส่งเสริมงานกิจการนักเรียน การส่งเสริมสนับสนุนและประสานงาน งานการศึกษา ของบุคคลชุมชน องค์กร หน่วยงานสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2545) ซึ่ง ผู้รับผิดชอบควรรู้แนวปฏิบัติ เพื่อสนับสนุนให้การจัดการศึกษาบรรลุเป้าหมายเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มี ประสิทธิภาพและประสิทธิผล การบริหารทั่วไปเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยประสาน ส่งเสริมและสนับสนุนให้ การบริหารงานอื่น ๆ บรรลุตามมาตรฐานคุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีบทบาทหลักในการประสาน ส่งเสริม สนับสนุนและอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการให้บริการทางการศึกษาทุกรูปแบบ ทั้งการศึกษาใน ระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตามบทบาทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา ตลอดจนการจัดให้บริการการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงานและสถาบันสังคมอื่น จากการศึกษารายงานของปรรอรรถรัตน์พิมพรม (2559) เรื่อง การบริหารงานทั่วไปในสถานศึกษาตามความคิดเห็น ของผู้บริหารสถานศึกษาและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี พบว่า ภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ งานเทคโนโลยีการศึกษา งาน กิจการนักเรียน งานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน งานสร้างเครือข่ายทางการศึกษา งานธุรการ งานเครือข่าย ข้อมูลสารสนเทศ งานประชาสัมพันธ์ และด้านงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษา เรื่อง การบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 โดยศึกษาตามแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547) เฉพาะตัวแปรอิสระที่มีความสอดคล้องกับประเด็นที่ศึกษา คือ การบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษา 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการจัดทำสำมะโนผู้เรียน 2) ด้านการรับนักเรียน 3) ด้านงานกิจการนักเรียน และ 4) ด้านแนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการลงโทษนักเรียนในส่วน of ตัวแปรตามผู้วิจัยได้ศึกษาเฉพาะตัวแปรที่เกิดปัญหาที่พบ โดยศึกษาตามมาตรฐานกระทรวงศึกษาธิการ ร่วมกับกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2544) ซึ่งได้ตัวแปรตามคือ ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วย 1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) ด้านการคัดกรองนักเรียน 3) ด้านส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน 4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาย และ 5) ด้านการส่งต่อนักเรียน เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการลงโทษนักเรียน เพื่อให้ทราบว่า มีการบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านใดบ้างที่ส่งผลต่อ ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 อันจะก่อประโยชน์ การพัฒนาปรับปรุงการบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีคุณภาพมาตรฐานอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษากระบวนการบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3
2. ศึกษาาระดับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3
3. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์การบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษาที่สามารถทำนายระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3

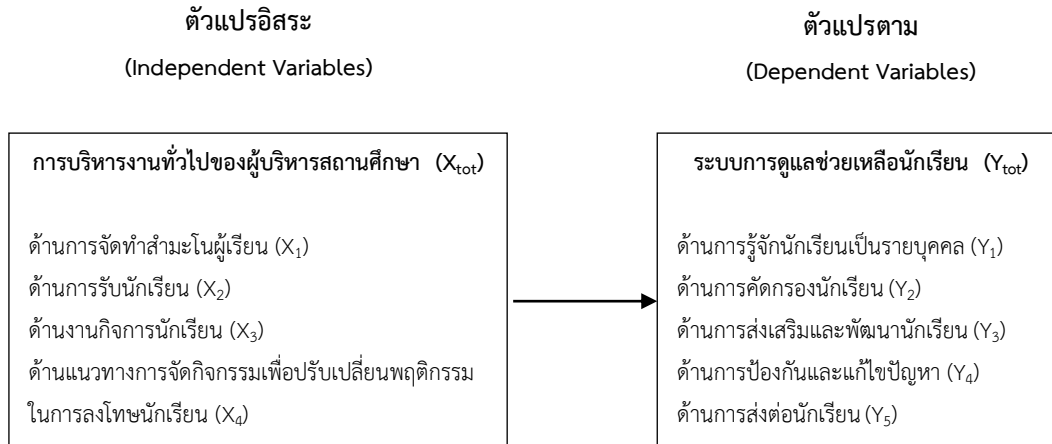
สมมติฐานของการวิจัย

การบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษา อย่างน้อยหนึ่งตัวแปรสามารถทำนายระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 ผู้วิจัย ศึกษาตามมาตรฐานสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547) ซึ่งได้ตัวแปรอิสระคือ การบริหารงานทั่วไปของผู้บริหาร ได้แก่ 1) ด้านการจัดทำสำมะโนผู้เรียน 2) ด้านการรับนักเรียน 3) ด้านงานกิจการนักเรียน และ 4) ด้านแนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการลงโทษนักเรียนและผู้วิจัยขอก้าวถึง กระทรวงศึกษาธิการ (2553) เฉพาะตัวแปรตามคือ ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน ได้แก่ 1) ด้านรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2)

ด้านการคัดกรองนักเรียน 3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหาและ 5) การส่งต่อนักเรียน ผู้วิจัยจึงกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยปรากฏภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูโรงเรียนในสังกัดสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 จำนวน 81 แห่ง จำนวน 2,066 คน (ฝ่ายสารสนเทศทางการศึกษา 2565 : 38) ตามบัญชีรายชื่อสถานศึกษา

2. กลุ่มตัวอย่างการวิจัยคือ ผู้บริหารและครูโรงเรียนในสังกัดสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 ได้มาจากการเปิดตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan : 608) ด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่าง 70 แห่ง และผู้วิจัยได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลจากสถานศึกษาละ 5 คน เท่าๆ กัน ได้แก่ ผู้อำนวยการหรือ รองผู้อำนวยการ 1 คน หัวหน้าฝ่าย 2 คน และครู 2 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 350 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษาและเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 มีค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคของตัวแปรด้านการบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษาเท่ากับ 0.95 และตัวแปรด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เท่ากับ 0.97 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อยและน้อยที่สุด ตามลำดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเสนอคำร้องต่อผู้อำนวยการหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต เพื่อออกหนังสือถึงผู้อำนวยการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม
2. ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้ Google form โดยเก็บข้อมูลในรูปแบบออนไลน์ การจัดเก็บรูปแบบเอกสารและโดยการโทรศัพท์ อีเมล โน้ตบุ๊ก

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearsn's Product Moment Correlation Coefficient) และวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน (Stepwise multiple Regression Analysis)

สรุปผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามในครั้งนี้ จำนวน 350 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 246 คน คิดเป็นร้อยละ 70.30 มีอายุ 40 ปีขึ้นไป จำนวน 131 คน คิดเป็นร้อยละ 37.40 โดยมีระดับการศึกษาปริญญาตรีจำนวน 209 คน คิดเป็นร้อยละ 59.70 ซึ่งมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน 5-10 ปี จำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 32.60 มีวิทยฐานะ ครูชำนาญการพิเศษ จำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 34.90 และมีความรู้หน้าที่หลักในโรงเรียนเป็นหัวหน้างาน จำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 40 เท่ากันกับครู จำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 40

2. ผลการวิเคราะห์ระดับการบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.52$, S.D. = 0.42) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน จากมากไปหาน้อย ลำดับ 1 คือ ด้านงานกิจการนักเรียน (X_3) อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.56$, S.D. = 0.45) ลำดับ 2 คือ ด้านการจัดทำสำมะโนผู้เรียน (X_1) อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.55$, S.D. = 0.47) ลำดับ 3 คือ ด้านการรับนักเรียน (X_2) อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.53$, S.D. = 0.48) และสุดท้าย ลำดับ 4 คือ ด้านแนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการลงโทษนักเรียน (X_4) อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.46$, S.D. = 0.51) ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์ระดับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.49$, S.D. = 0.45) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน จากมากไปหาน้อย ลำดับ 1 คือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล (Y_1) อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.57$, S.D. = 0.46) ลำดับ 2 คือ ด้านการส่งต่อนักเรียน (Y_5) อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.51$, S.D. = 0.51)

ลำดับ 3 คือ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา (Y_4) อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.47$, S.D. = 0.51) ลำดับ 4 คือ ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน (Y_3) อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.46$, S.D. = 0.53) ลำดับ 5 คือ ด้านการคัดกรองนักเรียน (Y_2) อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.45$, S.D. = 0.49) ตามลำดับ

4. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 พบว่า มีความสัมพันธ์ในทางบวกสูงมาก ซึ่งเสี่ยงต่อการเกิดภาวะร่วมเส้นตรงพหุคูณในตัวแปรอิสระ (ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์, 2547: 277) ความสัมพันธ์ของตัวแปรเกณฑ์ที่ใช้คือ ค่า Tolerance ต้องมากกว่า 0.19 เกณฑ์ที่ใช้คือ ค่า (VIF) ต้องไม่เกิน 5.3 ผู้วิจัยจึงได้ทำการทดสอบ (Co linearity Statistics) พบว่า ค่าดัชนีบอกภาวะร่วมเส้นตรงพหุคูณคือ ค่า (VIF) ของตัวแปรอิสระ (X) ทุก ๆ ด้าน ไม่เกิน 5.3 และ ค่า Tolerance มากกว่า 0.19 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด ผู้วิจัยจึงทำการทดสอบ Regression โดยใช้วิธีการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน (Stepwise multiple Regression Analysis) เป็นลำดับต่อไป

5 ผลการวิเคราะห์การศึกษาการบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณแบบขั้นตอน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
Regression	52.539	4	13.135	232.785**	.000
Residual	19.467	345	.056	-	-
Total	72.006	349	-	-	-

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple R)	.854
ค่าประสิทธิภาพในการทำนาย (R Square)	.730
ค่าประสิทธิภาพในการทำนายที่ปรับแล้ว (Adjusted R Square)	.727
ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการทำนาย (Standard Error)	.23754

ตัวแปรที่ได้รับคัดเลือกเข้าสมการ

ตัวแปรพยากรณ์	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	b	Std. Error	Beta		
ค่าคงที่ (Constant)	.439	.139	-	3.166**	.002
ด้านแนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการลงโทษนักเรียน (X_4)	.379	.037	.431	10.288*	.001
ด้านงานกิจการนักเรียน (X_3)	.254	.048	.253	5.263**	.000
ด้านการรับนักเรียน (X_2)	.179	.042	.189	4.278**	.000
ด้านการจัดทำสำมะโนผู้เรียน (X_1)	.087	.042	.091	2.064*	.040

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01, * นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 ตัวแปรที่ได้รับคัดเลือกเข้าสมการคือ ด้านแนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการลงโทษนักเรียน (X_4), ด้านงานกิจการนักเรียน (X_3), ด้านการรับนักเรียน (X_2), ด้านการจัดทำสำมะโนผู้เรียน (X_1) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple R) เท่ากับ .854 ค่าประสิทธิภาพในการทำนาย (R Square) เท่ากับ .730 หมายความว่า การบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านแนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการลงโทษนักเรียน (X_4), ด้านงานกิจการนักเรียน (X_3), ด้านการรับนักเรียน (X_2), ด้านการจัดทำสำมะโนผู้เรียน (X_1) สามารถทำนายความแปรปรวนของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน (Y_{tot}) ได้อยู่ที่ 73.00 ค่าประสิทธิภาพในการทำนายที่ปรับแล้ว (Adjusted R Square) เท่ากับ .727 และความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการทำนาย (Standard Error) เท่ากับ .23754 ในลักษณะนี้ แสดงให้เห็นว่าในลักษณะนี้ แสดงให้เห็นว่า การบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 4 ด้านส่งผลต่อระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเขียนเป็นสมการพยากรณ์ถดถอยเชิงพหุคูณ ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$\hat{Y}_{tot} = .439 + .379 (X_4) + .254 (X_3) + .179 (X_2) + .087 (X_1)$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$\hat{Z} = .431 (Z_4) + .253 (Z_3) + .189 (Z_2) + .091 (Z_1)$$

การทดสอบสมมติฐาน

การบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษา อย่างน้อยหนึ่งตัวแปรสามารถทำนายระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยพบว่าตัวแปรที่ได้รับคัดเลือกเข้าสมการครบทั้ง 4 ตัวแปร ได้แก่ ด้านแนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการลงโทษนักเรียน ด้านงานกิจการนักเรียน ด้านการรับนักเรียน และด้านการจัดทำสำมะโนผู้เรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย

1.การบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารในสถานศึกษานำหลักการบริหารงานทั่วไป มาปฏิบัติของงานกิจการนักเรียน และการจัดทำสำมะโนผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับอนุเดช บ้านสระ (2564: 185-202) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 สภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดสอดคล้องกับฉัตรชัย ตันตรานนท์ (2562:50) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาแนวทางการพัฒนางานบริหารทั่วไปโรงเรียนวชิรวิทย์เชียงใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า สภาพการบริหารจัดการงานบริหารทั่วไปโรงเรียนโดยภาพรวมมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก

ดังแสดงในผลการวิจัยที่ชี้ให้เห็นว่า สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีระบบการบริหารงานทั่วไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติเพราะสถานศึกษาถือเป็นหัวใจสำคัญ สำหรับการพัฒนานักเรียนได้อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานตามระบบการบริหารสถานศึกษา ความสำเร็จหรือความล้มเหลวเกิดจากประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษานั้นเองส่วนที่ พบว่า เป็นอันดับสุดท้ายคือ ด้านแนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการลงโทษนักเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารมีกระบวนการหลักแนวทางพฤติกรรมทางจิตวิทยารองรับการเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เรียนที่ยังขาดประสิทธิภาพอยู่บ้าง ผู้วิจัยเสนอว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ชลบุรี เขต 3 ควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อเปลี่ยนแปลงในการลงโทษนักเรียน สถานศึกษาควรกำหนดแนวทางในการส่งเสริมพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้แก่ผู้เรียน

2. ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุดที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 ทุกแห่ง นำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อช่วยใน

การส่งต่อนักเรียน ครูประจำชั้นพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดกับผู้ปกครองในทุกภาคเรียนอย่างสม่ำเสมอ มีข้อมูลนักเรียนในระยะเบี่ยงเบนครบในทุกๆ ด้าน สอดคล้องกับกรดา มลิล (2564 : 31-41) ศึกษาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ระดับมาก สอดคล้องกับจิตราพร สุทธิสาร (2562) ดังแสดงในผลการวิจัยที่ชี้ให้เห็นว่าสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อกำกับติดตามให้เป็นแนวทางในการปฏิบัติเพราะสถานศึกษาถือเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการพัฒนานักเรียนได้อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อให้ นักเรียนประสบความสำเร็จในการศึกษานั้นเองส่วนที่ พบว่า เป็นอันดับสุดท้ายคือ ด้านการคัดกรองนักเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารมีกระบวนการคัดกรองนักเรียนของผู้เรียนที่ยังขาดประสิทธิภาพอยู่บ้าง ผู้วิจัยเสนอว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ชลบุรี เขต 3 ควรมีการนำผลการคัดกรองที่ได้มาจำแนกตามเกณฑ์ที่จัดขึ้นให้มีประสิทธิภาพ แจ้งให้ผู้ปกครองรับทราบถึงตัวชี้วัดเกณฑ์ของสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการจัดกลุ่ม และสอดคล้องกับเพลินพิศ สิงห์คำ (2560 : 26) ได้อธิบายว่า การคัดกรองนักเรียนนั้น เป็นการพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียนเพื่อจัดนักเรียนเป็นกลุ่มปกติ คือ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา นักเรียนได้รับการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียนแล้วอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มเสี่ยงกลุ่มมีปัญหา ซึ่งโรงเรียนต้องให้การช่วยเหลือป้องกันหรือแก้ไขตามแต่กรณีอย่างเป็นระบบ

3. การบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลกระทบต่อระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้โดยพบว่า ตัวแปรที่ได้รับคัดเลือกเข้าสมการครบทั้ง 4 ตัวแปร ได้แก่ ด้านแนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการลงโทษนักเรียน ด้านงานกิจการนักเรียน ด้านการรับนักเรียน และด้านการจัดทำสำมะโนผู้เรียน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 ให้ความสำคัญ การมีส่วนร่วมในการบริหารงานทั่วไปตระหนักถึงการใช้แนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการลงโทษนักเรียน มีการจัดกิจกรรม การรับนักเรียนและการจัดทำสำมะโนผู้เรียนในสถานศึกษา จึงทำให้ประสบผลสำเร็จในการบริหารงานทั่วไปอย่างมีประสิทธิภาพซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปิยะนันท์ เอี่ยมพิจิตร และคณะ (2565) ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ชุมชนต่อการบริหารงานทั่วไปของบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนบ้านบางเบาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราดผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ชุมชนต่อการบริหารงานทั่วไปของบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนบ้านบางเบาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในภาพรวมและ

รายด้าน มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของพงศ์เทพ กันยะมี (2564) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิตถ์ เขต 2 พบว่า ทั้ง 5 ปัจจัยคือ ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา ปัจจัยด้านครูที่ปรึกษา ปัจจัยด้านครูแนะแนว ปัจจัยด้านการประสานงานและปัจจัยด้านการฝึกอบรม ในภาพรวมส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิตถ์ เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์และส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จากผลการวิจัยดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 ควรตระหนักถึงความสำคัญและการนำเอาการบริหารงานทั่วไปทั้ง 4 ด้านไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาอย่างจริงจัง โดยการใช้เข้าไปใช้แบบบูรณาการในทุกมิติ ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3

ส่วนที่พบว่า การบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลท้ายสุดคือ ด้านการจัดทำสำมะโนผู้เรียนทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สถานศึกษาควรให้การสนับสนุนในการอบรมครูเรื่องการจัดทำบัญชีจำนวนของนักเรียนและดำเนินการส่งเสริมบริการสุขภาพพลานามัย โดยยึดหลักมีส่วนร่วมในการบริหารงานทั่วไปในสถานศึกษา โดยมุ่งเน้นงานที่เกี่ยวกับการจัดเตรียมหรือการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลผู้วิจัยเสนอว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ควรใช้หลักการบริหารงานทั่วไปในเรื่อง ด้านงานกิจการนักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาและครูควรให้การส่งเสริมด้านคุณธรรมจริยธรรมอย่างสม่ำเสมอและพร้อมให้บริการอาหารกลางวันสำหรับนักเรียนได้อย่างเหมาะสมต่อผู้เรียนทุกวัน ดังที่ นาวิ กริธาทรัพย์ (2553:10) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับงานกิจการนักเรียนนั้น หมายถึง การดำเนินกิจกรรมต่าง เกี่ยวกับตัวนักเรียน เพื่อเสริมสร้างทักษะและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้เรียนให้บรรลุจุดหมายตามที่หลักสูตรกำหนด เพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนที่มีคุณธรรมจริยธรรมและเป็นคนดีของสังคมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรดา มลิลดา. (2564). การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์*, 8(2), 31-41.
- กรมสุขภาพจิต. (2554). *คู่มือครูที่ปรึกษาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน*. กรุงเทพฯ: เรนส์อิมเมจกรุ๊ป.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). *หลักสูตรพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลง เพื่อรองรับการกระจายอำนาจสำหรับผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา*. นครปฐม: สถาบันพัฒนาครูคณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *คู่มือครูที่ปรึกษาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน*. กรุงเทพฯ: อิมเมจกรุ๊ป.
- กระทรวงศึกษาธิการ (2544). *คู่มือฝึกอบรมวิทยากรการปรับกระบวนการทัศน์และพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา*. มปท.: กระทรวงสาธารณสุข.
- จิตรพร สุทธิสาร. (2562). *การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือของสถานศึกษา เอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1*. วิทยานิพนธ์ กศ.บ. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ฉัตรชัย ตันตรานนท์. (2562). *การศึกษาแนวทางการพัฒนางานบริหารทั่วไปโรงเรียนวชิรวิทย์ เชียงใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- นาวิ กริธาทรัพย์. (2553). *การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดทรงธรรม สังกัดเทศบาลเมืองพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ*. วิทยานิพนธ์. (กศ.ม.) มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 10) กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาสน
- ปรวรรณรัตน์ พิมพ์ม. (2559). *การบริหารงานทั่วไปในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี. การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 13. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน วันที่ 8-9 ธันวาคม 2559*.
- ปิยะนันท์ เอี่ยมพิจิตร และคณะ (2565). *ความสัมพันธ์ชุมชนต่อการบริหารงานทั่วไปของบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนบ้านบางบัวสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยทองสุข.
- ฝ่ายสารสนเทศทางการศึกษา. (2565). *สารสนเทศทางการศึกษา*. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3.
- พงศ์เทพ กันยะมี (2564) *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิษฐ์ เขต 2*. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 6(8), 297-317.
- เพลินพิศ สิงห์คำ. (2560). *การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์. (2547). *สถิติสำหรับการวิจัยและเทคนิคการใช้ SPSS (Statistics For Research and SPSS Application Techniques)*. ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ: เจริญดีมั่นคงการพิมพ์.

- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3. (2564). รายงานผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2564 กลุ่มนโยบายและแผน. (ออนไลน์) (อ้างเมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2565). จาก <https://chonburiarea3.go.th/year-report/>.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). เอกสารการนิเทศการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและชุมชน. กรุงเทพฯ: ศูนย์สภานาถปฐว.
- สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2545). แนวทางการบริหารและการจัดการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- สำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์. (2560). สธ.เชียงใหม่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันจัดกิจกรรม “จ้างกินจ้างใจ ใส่ใจสุขภาพ ไม่หลงเชื่อโฆษณาโอ้อวดเกินจริง” เนื่องในวันคุ้มครองผู้บริโภคไทย. (ออนไลน์) (อ้างเมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2565). จาก http://thainews.prd.go.th/website_hth/news/news_detail/WNSOC6104290010041
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). แนวทางการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน.
- สุวริย์ ศิริโกคาภิรมย์. (2546). การวิจัยทางการศึกษา. ลพบุรี: สถาบันราชภัฏเทพสตรี.
- อนุเดช บ้านสระ (2564). แนวทางการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี, 13(2), 185-202.
- Conbach, L. Joseph. (1984). *Essential of Psychology and Education*. New York: Mc-Graw Hill
- Krejcie, Robert V. and Daryle, W. Morgan, (1970). Determining Size for Research Activities. *Educational Psychological Measurement*, 30(3), 608-A,

การพัฒนาแบบจำลองการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามทฤษฎี คอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับ ชีวิตจริงเพื่อส่งเสริมความสามารถทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย The Development of Learning Experience Model Based on Constructivist Theory Together with the Concept of Realistic Mathematics Education to Encourage Math Ability of Early Childhood

ดารา วิมลอักษร | Dara Wimolakson

โรงเรียนอนุบาลอุดรธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1
Anuban Udon Thani School Udon Thani Primary Educational Service Area Office 1

Corresponding Author E-mail: darachild32@gmail.com

(Received: 27 July 2023, Revised: 17 August 2023, Accepted: 21 August 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เพื่อ 1) สร้างและพัฒนาแบบจำลองการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง 2) ศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์ โดยได้ดำเนินการวิจัยเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพ ปัญหา ระยะที่ 2 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการจัดประสบการณ์ และระยะที่ 3 ศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์ โดยนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลอุดรธานี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 ได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม จำนวน 1 ห้องเรียน นักเรียนจำนวน 27 คน ใช้ระยะเวลาในการทดลองจำนวน 14 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 30 – 40 นาที เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย 1) แผนการจัดประสบการณ์ 2) แบบทดสอบวัดความสามารถทางคณิตศาสตร์ 3) แบบวัดเจตคติ และ 4) แบบสังเกตพฤติกรรมเจตคติทางคณิตศาสตร์ ใช้แบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและหลังการจัดประสบการณ์ เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ และการทดสอบทีแบบไม่อิสระ ผลการวิจัย พบว่า

1. รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง มีองค์ประกอบ ได้แก่ 1) แนวคิดและหลักการ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) ขั้นตอนการจัดประสบการณ์ จำนวน 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1. ขั้นนำเสนอสถานการณ์ 2. ขั้นระดมความคิดกลุ่มใหญ่ 3. ขั้นปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มย่อย 4. ขั้นนำเสนอผลงาน 5. ขั้นประเมิน และสรุป 4) การประเมินผล

2. ผลการใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง เพื่อส่งเสริมความสามารถทางคณิตศาสตร์ ของเด็กปฐมวัย

2.1 ความสามารถทางคณิตศาสตร์ ของเด็กปฐมวัย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 27.67 คิดเป็นร้อยละ 92.23 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ ร้อยละ 80 เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

2.2 ความสามารถทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย หลังการจัดประสบการณ์สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.3 เด็กปฐมวัย มีเจตคติต่อการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ คอนสตรัคติวิสต์, คณิตศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง, ปฐมวัย

ABSTRACT

The purpose of this research were 1) to create and development of the experience model based on constructivist theory together with the concept of realistic mathematics education 2) to study the effect of using a learning experience model. The research was carried out in 3 phases. Phase 1: A study of problem conditions, in the second phase, creating and inspecting the quality of the learning experience model, and in the third phase, studying the results of using the learning experience model. by applying to the sample group is the early childhood children in kindergarten 3 years, Anuban Udon Thani School, semester 2, academic year 2022.

The sample consisted of 27 the early childhood students, they were selected by cluster random sampling, using the experimental period of 14 weeks, 3 days per week, 30-40 minutes per day. The tools used consisted of 1) theoretical learning experience plan. constructivism together with the concept of Realistic Mathematics Education; 2) a mathematical ability test; 3) an attitude questionnaire and 4) the mathematical attitude behavior observation form. The design of this research was a one-group pre-test and post-test design. The mean, standard deviation, percentage and t-test for Dependent.

The findings for this research were as follows:

1. The learning experience model based on constructivist theory combined with realistic mathematics education consisted of 1) concepts and principles, 2) objectives of the model, and 3) steps of the experience 5 stages; 1. situation presentation, 2. large group brainstorming, 3. small group activities practice, 4. Presentation and 5. assessment and summary and 4) Evaluation

2. The results of using a learning experience model based on constructivist theory combined with realistic mathematics education to encourage mathematical abilities of early childhood students;

2.1 The mathematical ability of early childhood students with an average of 27.67 or 92.23 percent, which was not less than the criteria of 80 percent.

2.2 The mathematical abilities of the early childhood students after the experience was higher than the experience statistically significant at the .01 level

2.3 The early childhood students' attitude towards organizing learning experiences was at the highest level.

Keywords: Constructivist, Realistic Mathematics Education, Early childhood

บทนำ

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ได้มุ่งเน้นให้ความสำคัญการพัฒนาทักษะการคิดโดยแก้ไขจุดหมายด้านสติปัญญาเพื่อให้มีความสามารถในการคิดที่เป็นพื้นฐานการเรียนรู้เพราะผลการพัฒนาคุณภาพเด็กที่จบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยในช่วงที่ผ่านมาไม่สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันและเพื่อสร้างรอยเชื่อมต่อยุทธศาสตร์การศึกษาระดับปฐมวัยกับระดับประถมศึกษา จึงได้เพิ่มเติมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ลงในหลักสูตร คือความสามารถในการคิดรวบยอดและความสามารถในการคิดเชิงเหตุผล ซึ่งจะส่งผลดีในการปรับตัวรับความเปลี่ยนแปลง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ซึ่งความสามารถในการคิดรวบยอดและความสามารถในการคิดเชิงเหตุผลนั้นเป็นส่วนหนึ่งของความสามารถทางด้านคณิตศาสตร์ และคณิตศาสตร์นั้นนับเป็นความสามารถทางสติปัญญา และเป็นทักษะด้านหนึ่งที่ต้องส่งเสริมหรือจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก เนื่องจากคณิตศาสตร์มีบทบาทอย่างยิ่งในชีวิตประจำวันของมนุษย์ สอดคล้องกับ วรวรรณ เหมชะญาติ (2551) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เป็นการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถทางสติปัญญา และเป็นทักษะด้านหนึ่งที่ต้องพัฒนาให้ปรากฏแต่เยาว์วัย การส่งเสริมและการสนับสนุนธรรมชาติของการอยากรู้คณิตศาสตร์ จึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นคณิตศาสตร์ที่เหมาะสมสำหรับเด็กอนุบาลจึงต้องเป็นคณิตศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับโลกของเด็ก และสอดคล้องกับ กลุยา ตันติผลาชีวะ (2551) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย คือการใช้สถานการณ์ในชีวิตประจำวันของเด็กเป็นฐาน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้จำเป็นต้องมีการวางแผนให้เด็กมีโอกาสค้นคว้าแก้ปัญหาและพัฒนาความคิดรวบยอดทางคณิตศาสตร์

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น จึงควรจัดให้เด็กได้รับการส่งเสริมด้านความคิดรวบยอด และกระบวนการทางคณิตศาสตร์ ตั้งแต่ระดับปฐมวัย เพราะเป็นวัยที่สำคัญที่สุดในการส่งเสริมพัฒนาการทุกด้าน โดยเฉพาะพัฒนาการด้านสติปัญญา เด็กจะเกิดการเรียนรู้ได้มากที่สุด ซึ่งกิจกรรมการเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์ เป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมและกระตุ้นให้เด็กเกิดการคิดที่เป็นพื้นฐานของการพัฒนาทางด้าน

สติปัญญา โดยที่ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เป็นทฤษฎีที่ให้ความสำคัญที่ตัวผู้เรียน สอดคล้องกับแนวคิดของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทฤษฎีนี้เห็นว่า ความรู้เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นโดยผู้เรียน ผู้เรียนใช้ความรู้และประสบการณ์ที่มีอยู่เป็นพื้นฐานในการสร้างความรู้ใหม่ (อัมพร ม้าคนอง, 2546) ผู้สอนต้องจัดกิจกรรมให้เกิดการเรียนรู้ที่เหมาะสม องค์ความรู้เกิดขึ้นในขณะที่ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรม หรือเกิดจากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน หรือเกิดจากการทำความเข้าใจกับปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ดังนั้น การเรียนรู้แบบนี้ จึงเป็นการผสมผสานระหว่างสิ่งที่ผู้เรียนรู้อยู่แล้ว กับ สิ่งที่ต้องเรียนใหม่ อีกทั้งผู้สอนช่วยให้ผู้เรียนสร้างความรู้ความเข้าใจใหม่ ทำให้มีทัศนที่ยังไม่สมบูรณ์ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น (วีณา ประชากุลและประสาธ เนืองเฉลิม, 2553) และทฤษฎีนี้ยังมุ่งให้ผู้เรียนสร้าง ความรู้จากการช่วยกันแก้ปัญหา จะเริ่มต้นด้วยปัญหาที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งทางปัญญา นั่นคือ ประสบการณ์และโครงสร้างทางปัญญามีอยู่เดิมไม่สามารถจัดการกับปัญหานั้นได้ลงตัวเหมือนที่เคยแก้มาแล้ว ต้องมีการคิดค้นเพิ่มเติมที่เรียกว่า “การปรับโครงสร้าง” หรือ “การสร้างโครงสร้างใหม่” ทางปัญญา (บุญเลี้ยง ทุมทอง, 2556)

นอกจากทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์แล้วยังมีแนวคิดอื่นที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์ได้ สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง (Realistic Mathematics Education: RME) ซึ่งเป็นแนวคิดหนึ่งในการจัดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่เหมาะสมกับการสอนที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อการประยุกต์ใช้ความรู้คณิตศาสตร์ในโลกความจริง มาร่วมกับทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อให้เด็กมีความรู้ความเข้าใจได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น แนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง มีรากฐานมาจากแนวคิดที่ว่า คณิตศาสตร์เป็นกิจกรรมหนึ่งของมนุษย์ ไม่ได้เป็นเพียงวิชาที่ถ่ายทอดเนื้อหาความรู้ แต่การเรียนรู้คณิตศาสตร์ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้คิดค้นคณิตศาสตร์ด้วยการลงมือปฏิบัติ สอดคล้องกับ คอบบ์ (Cobb, 1994) ที่กล่าวว่า แนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง มีความเหมาะสมกับการสอนที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อประยุกต์ใช้ความรู้ทางคณิตศาสตร์ในโลกจริง และเน้นที่การพัฒนาทัศนคติทางคณิตศาสตร์จากปัญหาบริบทชีวิตจริง ซึ่งการสอนคณิตศาสตร์ที่ใช้สถานการณ์ในชีวิตจริงเป็นจุดเริ่มต้นในการเรียนรู้และพัฒนาทัศนคติทางคณิตศาสตร์ ผู้เรียนสร้างความคิดทางคณิตศาสตร์ขึ้นเองจากการเชื่อมโยงสถานการณ์ชีวิตจริงกับคณิตศาสตร์ภายใต้การแนะนำของครู แล้วอภิปรายร่วมกับเพื่อน นำไปสู่การพัฒนาความรู้และความเข้าใจที่สูงขึ้น (Gravemeijer & Terwel, 2000; Meyer, 2001; Van den Heuvel-Panhuizen, 2000) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Dickinson et al. (2010) ที่พบว่า แนวทางการศึกษาคณิตศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงสามารถช่วยพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของผู้เรียนได้ และงานวิจัยของ Fauzan et al. (2002) ที่พบว่า การสอนคณิตศาสตร์โดยใช้การศึกษาคณิตศาสตร์ที่สอดคล้องกับชีวิตจริงส่งผลในเชิงบวกกับกระบวนการเรียนการสอนในห้องเรียน นักเรียนมีพฤติกรรมการเรียนรู้ในเชิงบวกเป็นวิธีการที่มีศักยภาพสำหรับการเรียนการสอนและการเรียนรู้คณิตศาสตร์ของนักเรียนโดยเฉพาะการให้เหตุผล

จากแนวคิดและสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง เพื่อส่งเสริมความสามารถทางคณิตศาสตร์ ของเด็กปฐมวัย โดยมีผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความเหมาะสมสอดคล้องของรูปแบบการจัดประสบการณ์ และนำไปทดลองเพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง ซึ่งผลที่ได้จากการวิจัยจะทำให้ได้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความสามารถทางคณิตศาสตร์ และสามารถนำผลการวิจัยมาช่วยพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการจัดประสบการณ์ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อ

1. สร้างและพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง เพื่อส่งเสริมความสามารถทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย
2. ศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง เพื่อส่งเสริมความสามารถทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ดังนี้
 - 2.1 ศึกษาและเปรียบเทียบความคิดรวบยอดและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ระหว่างก่อนและหลังได้รับการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง
 - 2.2 ศึกษาเจตคติของเด็กปฐมวัย ที่มีต่อการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง

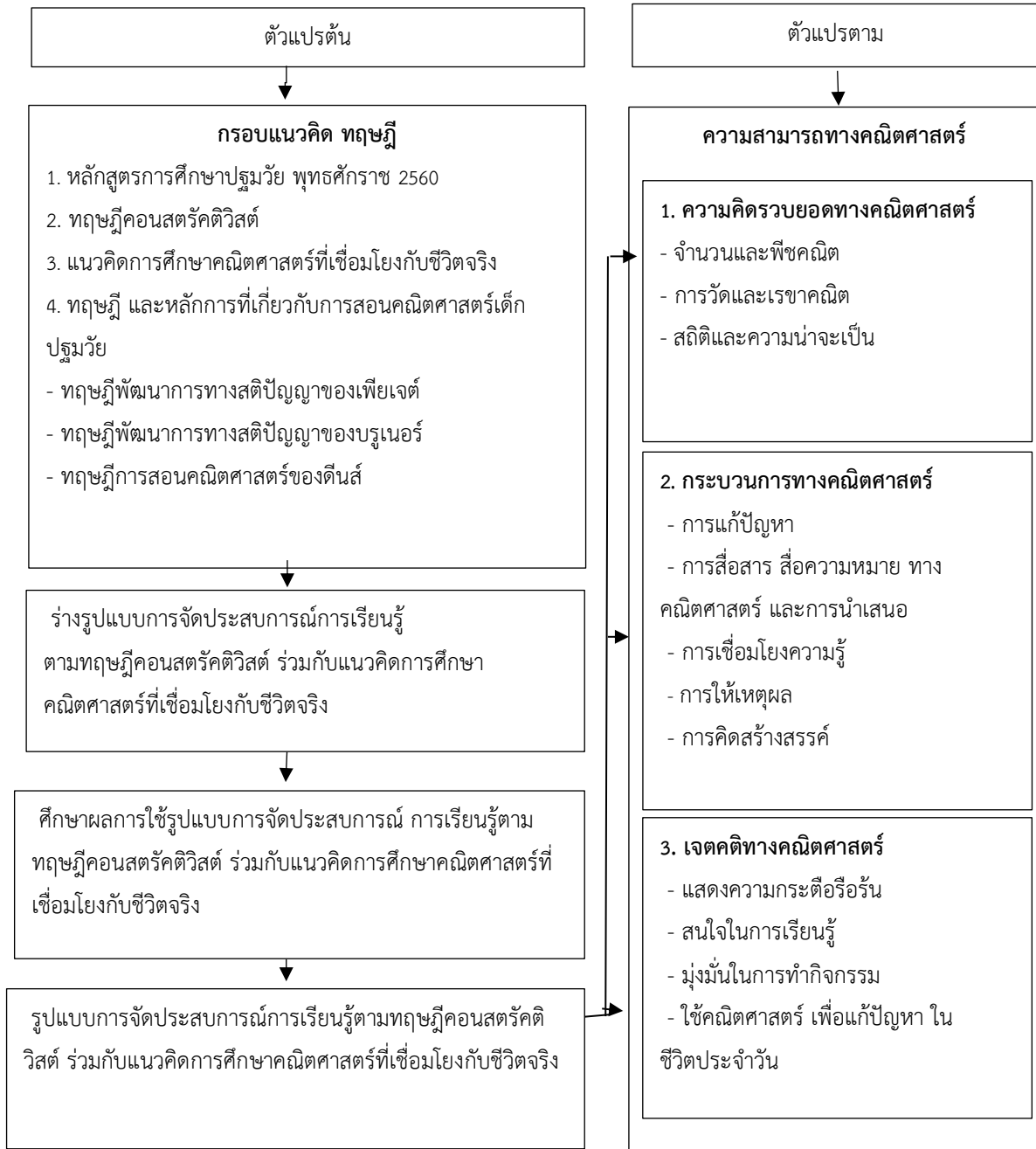
สมมติฐานของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานของการวิจัย ดังนี้

1. เด็กปฐมวัย มีความสามารถทางคณิตศาสตร์ หลังได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80
2. เด็กปฐมวัย มีความสามารถทางคณิตศาสตร์ หลังการจัดประสบการณ์สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์ด้วยรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษา แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้นำมาพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความสามารถทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ดังแสดงกรอบแนวคิดในการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลอุดรธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 ที่เปิดสอนระดับปฐมวัยตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 9 ห้องเรียน มีนักเรียนจำนวน 249 คน

กลุ่มเป้าหมาย กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3/1 โรงเรียนอนุบาลอุดรธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 ที่เปิดสอนระดับปฐมวัยตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 1 ห้องเรียน มีนักเรียนจำนวน 27 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย 1) แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง 2) แบบทดสอบวัดความสามารถทางคณิตศาสตร์

3) แบบวัดเจตคติ และ 4) แบบสังเกตพฤติกรรมเจตคติทางคณิตศาสตร์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 ระยะเวลาในการศึกษา 14 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 30 - 40 นาที ในช่วงเวลา 09.20 - 10.00 น. ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการและเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติพื้นฐานในการบรรยายข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลทางสังคมศาสตร์ ประกอบด้วย ร้อยละ (%) ความถี่ (f) ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐาน

1) การเปรียบเทียบความสามารถทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดประสบการณ์โดยใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง เพื่อส่งเสริมความสามารถทางคณิตศาสตร์ ของเด็กปฐมวัย กับเกณฑ์ร้อยละ 80 โดยใช้การทดสอบ ค่าที่แบบกลุ่มเดียว (One Sample t -test)

2) การเปรียบเทียบความสามารถทางคณิตศาสตร์ ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดประสบการณ์โดยใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง เป็นการทดสอบความแตกต่างด้วย การทดสอบทีแบบไม่อิสระ (t - test for Dependent) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง เพื่อส่งเสริมความสามารถทางคณิตศาสตร์ ของเด็กปฐมวัย

1.1 รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง เพื่อส่งเสริมความสามารถทางคณิตศาสตร์ ของเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย 1) ชื่อรูปแบบ 2) ความเป็นมาและความสำคัญ 3) แนวคิด ทฤษฎีพื้นฐานที่นำมาใช้พัฒนารูปแบบ 4) หลักการของรูปแบบ 5) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 6) ขั้นตอนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามรูปแบบ มี 5 ขั้นตอน ได้แก่ 6.1 ชี้นำเสนอสถานการณ์ 6.2 ขั้นการระดมความคิด 6.3 ขั้นการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มย่อย 6.4 ชี้นำเสนอผลงาน และ 6.5 ขั้นการประเมินและสรุป 7) การวัดและการประเมินผลตามรูปแบบ

1.2 คุณภาพของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง เพื่อส่งเสริมความสามารถทางคณิตศาสตร์ ของเด็กปฐมวัย ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.52

สรุปผลการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง เพื่อส่งเสริมความสามารถทางคณิตศาสตร์ ของเด็กปฐมวัย ตามที่ปรากฏในภาพที่ 2

2. การศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง เพื่อส่งเสริมความสามารถทางคณิตศาสตร์ ของเด็กปฐมวัย

2.1 ผลการศึกษาและเปรียบเทียบความสามารถทางคณิตศาสตร์ ของเด็กปฐมวัย ระหว่างก่อนและหลังการใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง สรุปผลการวิจัย ดังนี้

2.1.1 ผลการศึกษาความสามารถทางคณิตศาสตร์ ของเด็กปฐมวัย เปรียบเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 80 ภายหลังการใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง พบว่า เด็กปฐมวัยมีความสามารถทางคณิตศาสตร์ โดยมีคะแนนเฉลี่ยไม่น้อยกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 เป็นไปตามสมมุติฐานที่กำหนดไว้

2.1.2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถทางคณิตศาสตร์ ของเด็กปฐมวัย ระหว่างก่อนและหลังการใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง พบว่า เด็กปฐมวัย มีคะแนนเฉลี่ยหลังการจัดประสบการณ์ สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์

รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง เพื่อส่งเสริมความสามารถทางคณิตศาสตร์ ของเด็กปฐมวัย

ตอนที่ 1 บทนำ ความหมายและความสำคัญ

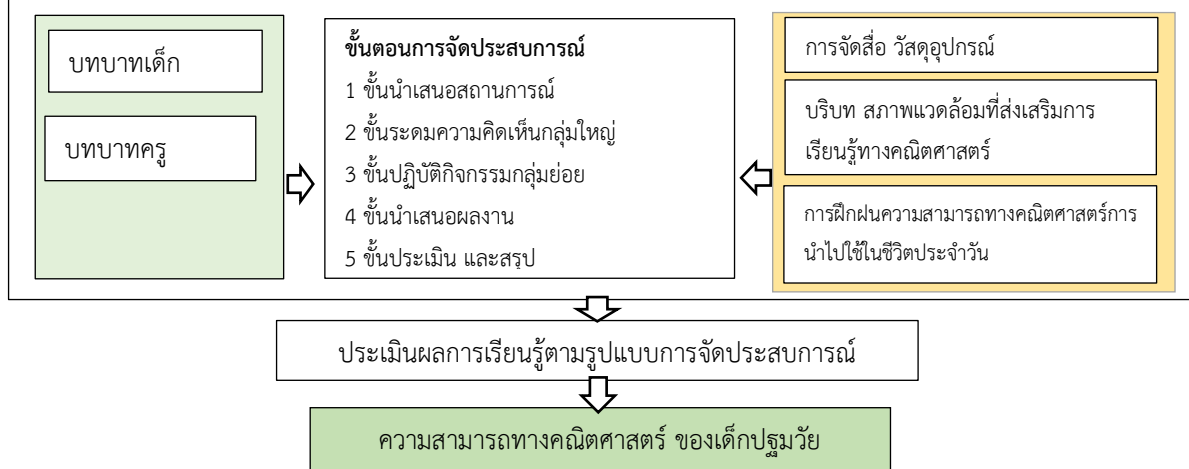
แนวคิด ทฤษฎีพื้นฐาน : ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง

หลักการของรูปแบบ : 1. การสร้างการเรียนรู้ ความรู้จะถูกสร้างจากประสบการณ์ โดยใช้ข้อมูลที่รับมาใหม่ร่วมกับข้อมูลหรือความรู้เดิมที่มีอยู่แล้ว รวมทั้งประสบการณ์เดิมมาสร้างความหมายในการเรียนรู้ของตนเอง 2. การเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์ต้องกระตุ้นด้วยสถานการณ์ปัญหาที่ท้าทายทำให้เกิดความสนใจหรือเจตคติและแรงจูงใจ ที่จะทำให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง 3. การเรียนรู้เกิดจากการที่ผู้เรียนได้ลงมือทำ เรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า 4. การเรียนรู้เกิดจากการร่วมมือ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เน้นการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การใช้ภาษา วัฒนธรรม มีการแลกเปลี่ยนแนวคิดที่หลากหลายกับเพื่อนในกลุ่ม เพื่อให้สามารถนำความรู้ไปใช้แก้ปัญหา และนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน 5. การเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์เกิดขึ้นในสภาพจริง เหมาะสม สอดคล้องกับบริบทสภาพจริง สามารถนำไปสู่การเชื่อมโยงความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน 6. การช่วยเหลือหรือการได้รับการสนับสนุนจากผู้ใหญ่ เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามช่วงพัฒนาการ หากผู้เรียนมีพัฒนาการต่ำกว่าระดับพัฒนาการตามช่วงอายุ มีความจำเป็นต้องได้รับ การช่วยเหลือ 7. การใช้ภาษาและการแลกเปลี่ยนมุมมองที่หลากหลาย เน้นการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การแสดงแนวคิดที่แตกต่าง และเรียนรู้ร่วมกันเพื่อแก้ปัญหา 8. การเรียนมนโนทัศน์หรือทักษะทางคณิตศาสตร์เป็นกระบวนการที่มีระยะเวลาและเป็นนามธรรม 9. การจัดโครงสร้างสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ไม่จัดแยกกันอย่างโดด ๆ แต่มีการผสมผสานเชื่อมโยงสาระ การเรียนรู้เข้าด้วยกันเพื่อใช้ในการแก้ปัญหา

วัตถุประสงค์ของรูปแบบ : 1. เพื่อส่งเสริมให้เด็กสร้างความรู้จากประสบการณ์ของตนเอง ภายใต้สถานการณ์ หรือปัญหาที่ท้าทาย และมีความหมายต่อเด็ก 2) เพื่อส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้ด้วยการลงมือทำ ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า 3) เพื่อส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้ ทำงานร่วมกับเพื่อนเป็นกลุ่ม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล สามารถนำความรู้ไปใช้แก้ปัญหาและนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน 4) เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ให้เด็กได้เรียนรู้ตามบริบทสภาพจริงสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน 5) เพื่อส่งเสริมให้เด็กได้รับการช่วยเหลือ สนับสนุนจากผู้ใหญ่หรือผู้ที่มีประสบการณ์มากกว่าในการพัฒนาตามช่วงพัฒนาการที่เหมาะสมกับวัย 6) เพื่อสร้างรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์ ที่ผสมผสานบูรณาการเชื่อมโยงสาระการเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์ มโนทัศน์ ทักษะทางคณิตศาสตร์ อย่างชัดเจน

ตอนที่ 2 กระบวนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามรูปแบบ

ภาพที่ 2 รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง เพื่อส่งเสริมความสามารถทางคณิตศาสตร์ ของเด็กปฐมวัย

3. ผลการศึกษาเจตคติของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ด้วยรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง เด็กปฐมวัยมีเจตคติที่ดีต่อการจัดประสบการณ์การเรียนรู้คณิตศาสตร์ ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง เพื่อส่งเสริมความสามารถทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย

1. รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง เพื่อส่งเสริมความสามารถทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย มีค่าเฉลี่ย 4.34 ซึ่งมีความเหมาะสมอยู่ในระดับ มากที่สุด ได้ผลสรุปเช่นนี้ อันเนื่องมาจากเหตุผลดังนี้

1.1 การศึกษาข้อมูลในการกำหนดรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เพื่อนำข้อมูลมากำหนดกรอบแนวคิดในการพัฒนารูปแบบ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากนโยบายสู่การปฏิบัติ โดยศึกษา รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 หมวด 5 มาตรา 54 ซึ่งกำหนดไว้ว่ารัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลา 12 ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พุทธศักราช 2562 มีเป้าหมายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ให้มีพัฒนาการที่รอบด้าน ทั้งทางร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ให้สมกับวัย โดยที่แผนการศึกษาชาติ (พุทธศักราช 2560-2579) ได้กำหนดในยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ซึ่งมีเป้าหมายให้ผู้เรียนมีทักษะและคุณลักษณะ ที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ที่ต้องการบุคคลที่มีความสามารถในการสร้างสรรค์ มีไหวพริบ รอบรู้ คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น สามารถสร้างกระบวนการเรียนรู้ด้วยตัวเองและใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความหมายของการเรียนรู้ชีวิต สติปัญญาและความสามารถของบุคคล โดยที่สติปัญญามีความสำคัญเพราะเป็นพื้นฐานในการสร้างความรู้ ความเข้าใจ การตัดสินใจใช้เหตุผลและผล พิจารณาไตร่ตรอง ข้อมูลอย่างรอบคอบ ซึ่งจะส่งผลให้การดำรงชีวิตประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ (คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550: 56) สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 มีเป้าหมายในการพัฒนาเด็กทุกคนให้ได้รับการพัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาอย่างมีคุณภาพและต่อเนื่อง และจากการศึกษาทฤษฎีองค์ความรู้เรื่องพัฒนาการเด็ก รวมทั้งรายงานการวิจัยต่าง ๆ ชี้ให้เห็นว่า ช่วงปฐมวัยเป็นช่วงเวลาที่สำคัญและจำเป็นที่สุดของการวางรากฐานการเจริญเติบโตในทุกด้าน เพราะเด็กปฐมวัยเป็นวัยเริ่มต้นของชีวิตที่เป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ และเติบโตเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ(กระทรวงศึกษาธิการ, 2565)

1.2 การออกแบบและพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความสามารถทางคณิตศาสตร์ ของเด็กปฐมวัย มีการวางแผนอย่างเป็นระบบเพื่อให้ได้รูปแบบการจัดประสบการณ์การ

เรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ โดยเริ่มต้นจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและข้อค้นพบจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน สภาพปัจจุบันด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อกำหนดหลักการ เป้าหมาย และองค์ประกอบอื่น ๆ ของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับข้อมูลพื้นฐาน การกำหนด เป้าหมายของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อให้ครูผู้สอนสามารถนำรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ไปใช้ให้ ตรงกับจุดมุ่งหมายของการจัดประสบการณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุผล สอดคล้องกับ ทิศนา ขัมมณี (2556) ได้เสนอกรอบของรูปแบบการเรียนการสอนจำเป็นต้องมีองค์ประกอบ สำคัญ คือ 1) มีปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิด หรือความเชื่อที่เป็นพื้นฐานหรือเป็นหลักของ รูปแบบการสอนนั้น ๆ 2) มีการบรรยายและอธิบายสภาพหรือลักษณะของการจัดการเรียนการสอนที่ สอดคล้องกับหลักการที่ยึดถือ 3) มีการจัดระบบ คือ มีการจัดองค์ประกอบและความสัมพันธ์ของ องค์ประกอบของระบบให้สามารถพัฒนาผู้เรียนไปสู่เป้าหมายของระบบหรือกระบวนการนั้น ๆ และ 4) มีการอธิบายหรือให้ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีสอนและเทคนิคการสอนต่าง ๆ อันจะช่วยให้กระบวนการเรียนการสอนนั้น ๆ เกิดประสิทธิภาพสูงสุด รูปแบบการเรียนการสอนจะต้องได้รับการพิสูจน์ ทดสอบ สามารถทำนายผลที่จะเกิดตามมาได้ และมีศักยภาพในการสร้างความคิดรวบยอด และความสัมพันธ์ ใหม่ ๆ ได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Joyce, Weil and Calhoun (2011) ที่กล่าวว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและเหมาะสมนั้นควรมีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ หลักการ แนวคิด ทฤษฎี พื้นฐาน วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ ระบบสังคม หลักการตอบสนอง และระบบสนับสนุน

สรุปได้ว่า การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ มาวิเคราะห์กำหนดกรอบในการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ส่งผลให้ รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง สามารถส่งเสริมความสามารถทางคณิตศาสตร์ให้กับเด็กปฐมวัยได้อย่างมีประสิทธิภาพตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

ผลการศึกษาการใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง เพื่อส่งเสริมความสามารถทางคณิตศาสตร์ ของเด็กปฐมวัย

จากผลการวิจัย มีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายผล ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง

กระบวนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง ที่ส่งเสริมความสามารถทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ตามความ

คิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ มีความเหมาะสมในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.34 ทั้งนี้ เนื่องจากรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ได้รับการพัฒนาขึ้นจากการสังเคราะห์ทฤษฎี แนวคิด และหลักการที่เหมาะสมสอดคล้องกับพัฒนาการและหลักการเรียนรู้คณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ส่งผลให้ได้รูปแบบการจัดประสบการณ์ที่มีกระบวนการจัดกิจกรรม 5 ขั้นตอน ที่มีความเหมาะสมต่อการนำไปใช้ในการส่งเสริมความสามารถทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย

2. การเปรียบเทียบความสามารถทางคณิตศาสตร์

จากการดำเนินการวิจัย พบว่า ความสามารถทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการจัดประสบการณ์ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง หลังการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบฯ เด็กปฐมวัยมีคะแนนเฉลี่ย สูงกว่า ก่อนการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบฯ ทั้งในภาพรวมและรายด้าน และเมื่อนำคะแนนเฉลี่ยหลังการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบฯ มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 80 พบว่า ความสามารถทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย หลังการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบฯ มีค่าเฉลี่ย 27.67 คิดเป็นร้อยละ 92.23 ซึ่งไม่ต่ำกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ โดยคะแนนเฉลี่ยความสามารถทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ก่อนการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบฯ มีค่าเฉลี่ย 13.85 คิดเป็นร้อยละ 46.17 หลังการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบฯ มีค่าเฉลี่ย 26.67 คิดเป็นร้อยละ 92.23 โดยที่ค่าเฉลี่ยหลังการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบฯ สูงกว่า ก่อนการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบฯ แสดงให้เห็นว่า รูปแบบการจัดประสบการณ์ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง สามารถส่งเสริมความสามารถทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยได้ ทั้งนี้มีประเด็นที่น่าสนใจมาอภิปรายผล ดังนี้

การจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการจัดประสบการณ์ฯ เป็นการจัดกิจกรรมที่ สอดคล้องกับแนวคิดพื้นฐานของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ซึ่งได้ระบุว่า การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ต้องจัดในลักษณะบูรณาการผ่านการเล่น การลงมือทำ ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า และสนองความต้องการความสนใจของเด็ก (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2560) ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ (2560) ได้ระบุว่า กระบวนการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย เป็นกระบวนการที่มีความต่อเนื่องตลอดเวลาจากการเล่นและประสบการณ์ตรงในชีวิตประจำวัน ผ่านการลงมือปฏิบัติ การใช้ประสาทสัมผัสในการสำรวจ และการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งต่าง ๆ รอบตัว เพื่อให้เกิดการสร้างความรู้ด้วยตนเอง และการถ่ายทอดจากผู้ที่มีประสบการณ์และมีความรู้มากกว่า ทำให้เกิดการพัฒนาทักษะการคิดและความคิดสร้างสรรค์ พัฒนาภาษา ความรู้ความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ทักษะพื้นฐานที่สำคัญและความสามารถในการด้านต่าง ๆ ตลอดจนเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ของเด็ก รวมทั้งความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง บุคคล สิ่งต่าง ๆ และสถานการณ์รอบตัว อนึ่งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดประสบการณ์ฯ นอกจากการศึกษาแนวคิดที่นำมาใช้ในการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์แล้ว ผู้วิจัยได้ศึกษาจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถทางคณิตศาสตร์ ของนักวิชาการต่าง ๆ อาทิเช่น งานวิจัยของ เชวง ช้อนบุญ (2554) ปพนวัจน์ ลภัสภิญโญโชค (2558) วิจิตรา จันทรศิริ (2559) จิราพร นิล

มุก (2560) เพื่อสนับสนุนแนวคิดในการออกแบบแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดประสบการณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งมีขั้นตอนการสร้างอย่างเป็นระบบและมีวิธีการที่ถูกต้องเหมาะสม โดยยึดหลักการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ศึกษาแนวทางการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์จากหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่นำมาใช้ในการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์ให้มีความเข้าใจ ก่อนนำไปเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะและปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ทั้งด้านการศึกษาปฐมวัย และด้านการสอนคณิตศาสตร์ ซึ่งถือเป็นการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ อย่างเป็นระบบ

ผลการศึกษาเจตคติ ต่อการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์ ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง พบว่า คะแนนเฉลี่ยความสามารถทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย หลังการจัดประสบการณ์สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์ ดังนั้น การจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ส่งผลต่อเจตคติของเด็กปฐมวัยที่มีต่อการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามรูปแบบฯ ทั้งนี้เนื่องจาก กระบวนการจัดประสบการณ์ มีการสร้างความสนใจโดยใช้นิทาน เพลง เกม ให้เด็กได้ร้องเพลง เล่นเกม หรือการใช้สถานการณ์ปัญหา เพื่อกระตุ้นความสนใจในการทำกิจกรรม ครูใช้สื่อของจริง รูปภาพหรือสัญลักษณ์ ตามลำดับ ซึ่งเป็นการนำสื่อที่เป็นรูปธรรมมาใช้ในการจัดประสบการณ์ เพื่อให้เด็กสามารถสรุปเชื่อมโยงไปสู่สิ่งที่ เป็นนามธรรม และเป็นการเตรียมเด็กให้พร้อมในการเรียนรู้ในขั้นที่สูงขึ้น จะเห็นได้ว่า การจัดประสบการณ์สิ่งเร้าต่าง ๆ ที่สร้างความสนใจ เป็นการสร้างเจตคติที่ดีให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน สอดคล้องกับ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553) ที่กล่าวว่า เจตคติเกิดจากประสบการณ์ สิ่งเร้าต่าง ๆ รอบตัวของบุคคล ในการตอบสนองต่อสิ่งเร้า ภายในของจิตใจ อีกทั้งการจัดประสบการณ์ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง มีการจัดประสบการณ์โดยให้เด็กได้เรียนรู้อย่างอิสระ ได้วิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาด้วยตนเอง เด็กได้คิดอย่างอิสระ สร้างความหมายในการเรียนรู้ด้วยตนเอง และได้ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ภายใต้สถานการณ์ที่มีความร่วมมือ ช่วยเหลือ ยอมรับซึ่งกันและกัน ครูมีบทบาทเป็นผู้ที่คอยอำนวยความสะดวก มีความเป็นกันเอง ยิ้มแย้มแจ่มใส ให้ความอบอุ่น ทำให้เด็กมีความไว้วางใจ ซึ่งส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงเจตคติในทางที่ดีขึ้น สอดคล้องกับ ธีรวุฒิ เอกะกุล (2549) ที่กล่าวว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงเจตคติของบุคคล คือ การมีประสบการณ์ที่ดี การได้ติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น การมีพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างที่ดี ส่งผลให้เกิดเจตคติที่ดีต่อสิ่งที่ได้เรียนรู้ นอกจากนี้ การจัดบรรยากาศในการเรียนรู้ด้วยสถานการณ์ หรือปัญหาที่ท้าทาย จะช่วยกระตุ้นให้เด็กอยากค้นหาคำตอบ หรือสร้างความสนใจให้กับเด็ก เปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับเพื่อน ก็จะส่งเสริมให้เด็กมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้อีกทางหนึ่ง

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง สามารถส่งเสริมความสามารถทางคณิตศาสตร์ ของเด็กปฐมวัยได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การนำรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงไปใช้ ผู้สอนควรมีการเตรียมตัวให้พร้อม โดยศึกษาและทำความเข้าใจกระบวนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง ให้ชัดเจน และเข้าใจก่อนนำไปใช้ โดยผู้สอนที่นำรูปแบบการจัดประสบการณ์ฯ ไปใช้ จะมีบทบาทที่เปลี่ยนไปจากเดิม โดยเปลี่ยนจากผู้ถ่ายทอดความรู้ มาเป็นผู้อำนวยความสะดวก และเป็นผู้ชี้แนะให้เด็กสามารถดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 สถานการณ์ปัญหา หรือปัญหา ที่นำมากระตุ้นให้เด็กเรียนรู้ ควรเป็นปัญหาที่ใกล้ตัวเด็ก ที่เด็กได้มีโอกาสพบเจอในชีวิตประจำวัน เหมาะสมกับวัย สอดคล้องกับเนื้อหา หรือหน่วยการจัดประสบการณ์ที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับเด็ก เพื่อกระตุ้นให้เด็กเกิดความสนใจ กระตือรือร้นและมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการนำรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง ไปจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเรียนรู้ทางด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ การแก้ปัญหาและการใช้เหตุผล ซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้น

2.2 ควรศึกษาการนำรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง ไปจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถทางด้านภาษาและการสื่อสาร ทักษะทางสังคม การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ซึ่งมีความจำเป็นที่ต้องปลูกฝังตั้งแต่อยู่ในวัยปฐมวัย

2.3 ควรศึกษาการนำรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง ไปจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะในการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ให้แก่เด็กปฐมวัย เพื่อให้สามารถทำงานและอยู่ร่วมกับคนอื่น ในสังคม รวมไปถึงการมีทักษะในการแก้ปัญหา การปรับตัว การใช้เหตุผล การวางแผนและการนำตนเอง ของเด็กปฐมวัย

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2565). แนวดำเนินงานโครงการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต “เด็กปฐมวัย” สำหรับโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดและโรงเรียนอนุบาลประจำเขตพื้นที่การศึกษา. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน: เอกสารอิเล็กทรอนิกส์.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2551). การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: สารานุกรม.
- จิราพร นิลมุก. (2560). การพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ ของเด็กปฐมวัยโดยการจัดประสบการณ์ด้วยกระบวนการวิจัย. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลย์สงคราม.
- เขวง ช้อนบุญ. (2554). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบ MATH -3C เพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย. ดุษฎีนิพนธ์ สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ.
- ทิตนา แคมมณี. (2556). รูปแบบการเรียนการสอน: ทางเลือกที่หลากหลาย. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ธีรวิทย์ เอกะกุล. (2549). การวัดเจตคติ. อุบลราชธานี: วิทยาออฟเซตการพิมพ์.
- บุญเลี้ยง หุมทอง. (2556). ทฤษฎีและการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ . พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: เอส.พรินติ้ง ไทย แฟคตอรี.
- ปพนวจน์ ลักสกลโยธโชค (2558) การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมมนทัศน์ และกระบวนการทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- วรรณรณ เหมชะญาติ. (2551). หลักสูตรอนุบาลจุฬาลักษณ์สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิจิตรา จันทรศิริ. (2559). การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานเพื่อส่งเสริมทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย. ดุษฎีนิพนธ์ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วีณา ประชากุล ประสาท เนื่องเฉลิม. (2553). รูปแบบการเรียนการสอน. มหาสารคาม: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อัมพร ม้าคอง. (2546). คณิตศาสตร์: การสอนและการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Cobb, P. (1994). Where is the Mind ? Constructivist and Sociocultural Perspectives on Mathematical Development. *Educational Researcher*, 23(7), 13-20.
- Doorman, M., Drijvers, P., Dekker, T., Van den Heuvel-Panhuizen, M. De Lange, J., and Wijers, M. (2007). Problem Solving as a Challenge for Mathematics Education in The Netherlands. *J.ZDM Mathematics Education*, 39(5-6), 405-418.

- Fauzan, A., Slettenhaar, D., & Plomp, T. (2002). *Traditional mathematics education vs. realistic mathematics education: Hoping for changes*. In Proceedings of the 3rd international mathematics education and society conference (pp. 1-4). CiteSeerX. <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.470.6981&rep=rep1&type=pdf>
- Gravemeijer, K. (1997). Solving word problems, a case of modeling? Learning and Instruction, 7(4), 389-397. Retrieved from <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S095947529700011X>
- Gravemeijer, K., & Terwel, J. (2000). Hans Freudenthal: A mathematician on didactics and curriculum theory. Journal of Curriculum Studies, 32(6), 777-796.
- Joyce, B., Weil, M., & Calhoun, E. (2004). *Models of teaching*. (7th ed.). Boston: Allyn & Bacon
- Meyer, M. R. (2001). *Representation in realistic mathematics education*. In A. A. Cuoco, & F. R. Curcio (Eds.), The roles of representation in school mathematics (pp. 238-250). NCTM
- Van den Heuvel-Panhuizen. (2000). *Mathematics Education in the Netherlands*. Retrieved August 24, 2014, from <https://www.fi.uu.nl/en/rme/TOURdef+ref>.

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

สมุทรปราการ เขต 1

Creative Leadership of School Administrators Affecting The Motivation and Performance of Teachers in Schools under Samut Prakan Primary Educational Service Area Office 1

จันทนา จอดนาค^{1*} สุวิทย์ สลามเต๊ะ²

Jantana Chodnak¹ Suwit Salamteh²

¹นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ

Master of Education in Educational Administration, Suvarnabhumi Institute of Technology

²อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ

Lecturer of Faculty of Education and Liberal Arts, Suvarnabhumi Institute of Technology

*Corresponding Author E-mail: jodnak.jantana@gmail.com

(Received: 14 August 2023, Revised: 27 August 2023, Accepted: 13 December 2023)

บทคัดย่อ

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นแนวทางในการบริหารงานและปฏิบัติตน ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำมาใช้เพื่อสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูและเพื่อการบริหารงานที่มี ประสิทธิภาพ การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา 2) เพื่อศึกษาระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิง สร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู และ 4) เพื่อศึกษาอำนาจพยากรณ์ ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 ปีการศึกษา 2565 กำหนด ขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ เครจซีและมอร์แกน ได้จำนวน 327 คน ดำเนินการสุ่มแบบแบ่งชั้นตาม สัดส่วน แล้วคัดเลือกครูด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้การวิจัยเป็นแบบสอบถามภาวะผู้นำเชิง สร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.98 ใน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก 3) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู มีความสัมพันธ์กันในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 4) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ได้แก่ ด้านการมีความสามารถในการแก้ปัญหาและด้านการมีวิสัยทัศน์ ได้ร้อยละ 68.0 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ

$$\begin{aligned}\hat{Z} &= \beta_4 Z_{x4} + \beta_3 Z_{x3} \\ &= 9.582 Z_{x4} + 0.258 Z_{x3}\end{aligned}$$

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์; ผู้บริหารสถานศึกษา; แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู

ABSTRACT

The creative leadership of school administrators is a guideline for administration and behavior. The school administrators can use this principle in order to create the motivation and performance of teachers and to administrate effectively. This research aims 1) to study the creative leadership of school administrators, 2) to study teacher's motivation and performance, 3) to study the relationship between the creative leadership of school administrators and teacher's motivation and performance, and 4) to perform and regression analysis of how the creative leadership of school administrators affecting teacher's motivation and performance. The sample were 327 teachers under Samut Prakan Primary Educational Service Area Office 1 in the academic year 2022. The sample size was determined using Krejcie and Morgan's table. The sample was selected by proportional stratified random sampling and simple random sampling. The research instrument was questionnaire about the creative leadership of school administrators affecting teacher's motivation and performance in school under Samut Prakan Primary Educational Service Area Office 1. It had and overall confidence level of 0.98. The statistic use for data analysis were: percentage, mean, standard deviation, Pearson's product moment correlation coefficient and stepwise multiple regression analysis.

The results of this research showed that: 1) The creative leadership of school administrators was at a high level overall; 2) Teacher's motivation and performance was at a high level overall; 3) The relationship between the creative leadership of school administrators and teacher's motivation and performance correlated positively at the relatively moderate

level of .01 of significance; and 4) Creative leadership of school administrators affecting teacher's motivation and performance, consisted of two principles: Problem-solving, and Vision The predictive coefficient or predictive power was 68.0% at the .05 level of significance. The regressive equation in the form of standard score :

$$\begin{aligned}\hat{Z} &= \beta_4 Z_{x4} + \beta_3 Z_{x3} \\ &= 9.582 Z_{x4} + 0.258 Z_{x3}\end{aligned}$$

Keywords: Creative leadership; School administrators; Teacher's motivation and performance

บทนำ

การศึกษาคือเครื่องมือที่สำคัญในการสร้างคน สร้างสังคมและสร้างชาติเนื่องจากการศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างความได้เปรียบของประเทศเพื่อการแข่งขันและยืนหยัดในเวทีระดับโลกภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัตในศตวรรษที่ 21 โดยประเทศไทยมีจุดเน้นในการขับเคลื่อนวิทยาการ ความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี รวมถึงการวิจัย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) การจัดการศึกษาจะประสบความสำเร็จ ผู้บริหารซึ่งเป็นผู้นำองค์กรจึงต้องได้รับการพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการบริหารตนเอง บริหารงาน และบริหารบุคลากรอย่างต่อเนื่องเพื่อนำไปสู่การบริหารงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (วิโรจน์ สารรัตนะ, 2556) ผู้บริหารเป็นผู้กำหนดทิศทางในการดำเนินงานต่างๆ ให้บรรลุตามเป้าหมายที่ชัดเจน มีความรอบรู้ในทางวิชาการ มีความคิดริเริ่มใหม่ๆ และส่งเสริมการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม ส่งเสริมให้มีการพัฒนาบุคลากร การพัฒนาผู้เรียนและมีการพัฒนานวัตกรรมใหม่ๆ ที่จะเอื้ออำนวยต่อการศึกษา(เพ็ญญา ศรีภูธร, 2562)

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เป็นความสามารถในการผลักดันให้ผู้ร่วมงานสามารถปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุเป้าหมายโดยอาศัยการสร้างแรงบันดาลใจแรงจูงใจ ส่งเสริมและแนะนำกระบวนการภายในองค์กรที่จะทำ ให้บุคลากรกล้าคิดกล้าตัดสินใจ มีความคิดสร้างสรรค์เพื่อหาแนวทางในการบริหารและการสื่อสารภายใน องค์กร มีความสามารถในการปรับตัวและปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานมีความยืดหยุ่นเข้ากับสถานการณ์ ได้ดี สอดคล้องกับ เตือนใจ สุนกุล (2562) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของตนเอง สามารถพัฒนาด้านทักษะ ความรู้และความเข้าใจหลักการต่างๆ เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปรับตัวและตอบสนองต่อการเปลี่ยนของสังคมได้อย่างเหมาะสม การกระตุ้นการปฏิบัติงานของผู้ร่วมงานให้ไปสู่เป้าหมายที่ต้องการนั้นผู้บริหารองค์กรจะต้องสามารถนำกลยุทธ์ที่จะทำให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความพึงพอใจ และมีการเสริมสร้างปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพของคนทั้งในเชิงสถาบัน ระบบโครงสร้างของสังคมให้เข้มแข็ง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2555) การแก้ปัญหาคุณภาพของการศึกษามีความจำเป็นจะต้องให้ความสำคัญกับการสร้างแรงจูงใจให้กับครู ดังนั้นผู้บริหาร

สถานศึกษาต้องดูแลเอาใจใส่ให้ครูมุ่งมั่น ตั้งใจทำหน้าที่ในการสอนอย่างสม่ำเสมอ และจำเป็นต้องสร้างระบบการตอบแทนครูที่มีประสิทธิภาพ ผลที่ตามมาก็คือครูจะมีแรงจูงใจในการสอน ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ญัตตินัย ไทยถาวร (2561) ได้พบว่า การเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานเป็นสิ่งที่มีความสำคัญเพราะเป็นขวัญและกำลังใจเพื่อให้ผ่านพ้นอุปสรรคในการทำงานและแก้ไขปัญหาเหล่านั้นได้สำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับ ดวงกมล โถทอง (2563) ได้พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานมีความสำคัญและจำเป็นต่อสถานศึกษา เนื่องจากเป็นสิ่งที่ช่วยกระตุ้นให้ครูเต็มใจที่จะใช้ความพยายามอย่างเต็มที่ในการทำงานและให้ความร่วมมือปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา

จากผลการทดสอบของสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (O-Net) ประจำปีการศึกษา 2564 พบว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละต่ำกว่าระดับประเทศ สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เมื่อจำแนกเป็นรายกลุ่มสาระการเรียนรู้พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละต่ำกว่าระดับประเทศมีจำนวน 4 กลุ่มคือคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษและสังคมศึกษา ดังนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 จึงจำเป็นต้องพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความรู้ ความสามารถในการจัดการเรียนการสอน มุ่งเน้นใช้ฐานความรู้และระบบความคิดที่บูรณาการและเชื่อมโยงความรู้สู่ชีวิตประจำวัน มีคุณธรรม จริยธรรม มีความสุขในการปฏิบัติงานร่วมกัน มีใจรักในการทำงานอย่างมีพลังสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดีต่อการทำงาน ผู้บริหารและเพื่อนร่วมงาน มีความสามัคคีเพื่อที่จะนำความรู้มาพัฒนางานได้อย่างเต็มความสามารถและมีประสิทธิภาพ(สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 ,2565)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาข้างต้นผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต1 เพราะจะทำให้การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาเกิดประสิทธิผล มีแนวทางในการวางแผนการดำเนินงานและพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารเพื่อให้ครูและบุคลากรภายในสถานศึกษาเกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของสถานศึกษาก่อให้เกิดประสิทธิผลแก่สถานศึกษาและนักเรียนต่อไป

คำถามการวิจัย

1. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 อยู่ในระดับใด อย่างไร
2. แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 อยู่ในระดับใด อย่างไร

3. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 หรือไม่ อย่างไร

4. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาด้านใดบ้างส่งผลต่อการแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1

2. เพื่อศึกษาระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู

4. เพื่อศึกษาอำนาจพยากรณ์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่องภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎี แนวคิดของนักการศึกษา นักวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและขอเสนอตามหัวข้อดังนี้

1. จากการศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์แนวคิดของนักวิชาการได้แก่ Stoll & Temperley (2009); Harris (2009) ; Ash & Persall (2007); Ubben Hughes & Norris (2011) ; กิตติกาญจน์ ปฏิพันธ์ (2555) ; สมชาย รุ่งเรือง (2560) ; ภารณีทิพย์ ปั่นก้อน (2559) ; วินา สุทธิโพธิ์ (2561) ; เสาวณีย์ สมบูรณ์ศิริโรจน์ (2562) ; พชร อินทาปัจ (2563) ; จักรกฤษณ์ โปตาพล (2564); และ แก้วมณี ปัทมะ (2564) โดยใช้การสังเคราะห์ที่มีระดับความถี่ตั้งแต่ 4 ขึ้นไปจึงได้ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้

1) การมีจินตนาการ หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกของผู้บริหารถึงการมีกระบวนการสร้างภาพในจิตใจที่มีเป้าหมายโดยอาศัยความรู้สึคนึกคิด ตามหลักการ เหตุผลและเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิม มีความคิดใหม่ๆ ที่จะนำไปสู่การคิดริเริ่มสร้างสรรค์ผลงานและการสร้างนวัตกรรม มีสติปัญญาไหวพริบในการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ มีอารมณ์ขันในการทำงาน มองโลกแง่ดี มีความบริสุทธิ์ใจในการทำงาน

2) การมีความยืดหยุ่น หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารในการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาโดยไม่ยึดติดกับความคุ้นเคยหรือกรอบ

แนวคิดเดิมๆ เป็นผู้ที่คิดและมองปัญหาพร้อมหาทางออกได้ หลายทิศทาง เปิดกว้างยอมรับฟังข้อเสนอแนะ ความคิดใหม่ ๆ จากครูและบุคลากร เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

3) การมีวิสัยทัศน์ หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกของผู้บริหารในการมองและกำหนดภาพแห่งความสำเร็จในอนาคตของสถานศึกษาที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีโดยมีการวิเคราะห์สภาพปัญหาจากแหล่งข้อมูลต่างๆ เข้าใจความเป็นไปของสถานศึกษาสามารถวางแผนและมีแนวทางในการดำเนินงานที่ชัดเจน มีการกำหนดขั้นตอนในการปฏิบัติงานและเป้าหมายของสถานศึกษาให้สามารถเตรียมความพร้อมในการปรับเปลี่ยนในทุกๆ ด้านเพื่อก้าวสู่ความเป็นเลิศในอนาคต โดยเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วม

4) การมีความสามารถในการแก้ปัญหา หมายถึง การแสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษาสามารถวางแผนกลยุทธ์และบริหารสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล สามารถแก้ปัญหาต่างๆ ในสถานศึกษาได้ โดยอาศัยกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สามารถให้คำปรึกษาและแก้ปัญหาการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรได้โดยการวางตัวเป็นกัลยาณมิตรที่ดี

2. จากการศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามแนวคิดของนักวิชาการได้แก่ ทฤษฎีความต้องการของเมอร์เรย์ (บุชมาส ผาดี, 2563); ทฤษฎีสองปัจจัยของเฮิร์ชเบอร์เกอร์ (ดวงกมล โถทอง, 2563); ทฤษฎีการจูงใจ ERG ของอัลเดอร์เฟอร์ (ภูมิภัทร สุวรรณศรี, 2560) ; ทฤษฎีแรงจูงใจของแมคเคลแลนด์ (1961); ทฤษฎีแรงจูงใจของเฮอร์แมน (1970); ทฤษฎีการบริหารองค์การอย่างเป็นทางการของบาร์นาร์ด (ธนพรรธ อนุเวช, 2564); ทฤษฎีของแดเนียล โกลแมน (เกรียงไกร ประเสริฐ, 2562); ทฤษฎีของ Hackman and Oldham (ปรีทัศน์ ญาตินิยม, 2562); และทฤษฎีการกำหนดเป้าหมาย (Goal Setting Theory) (วิรัช สงวนวงศ์วาน, 2551) โดยใช้การสังเคราะห์ที่มีระดับความถี่ตั้งแต่ 4 ขึ้นไปจึงได้แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ประกอบด้วย 5 ด้านดังนี้

1) ด้านความสำเร็จ หมายถึง ความสามารถของครูในการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายให้เต็มที่ และดีที่สุด มีความกระตือรือร้นสูง สามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในขณะทำงานได้ด้วยตนเอง จนบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายของสถานศึกษาจนเป็นที่พอใจของตน มีความภาคภูมิใจในผลงานที่ได้ปฏิบัติ และได้รับการยกย่องชมเชยในผลงานจากผู้บริหารสถานศึกษา

2) ด้านการยอมรับนับถือจากเพื่อนร่วมงาน หมายถึง การที่ครูได้รับการยอมรับในความรู้ความสามารถและได้รับการไว้วางใจให้ปฏิบัติงานจนประสบความสำเร็จ ได้รับความรัก การยกย่องชมเชย และกำลังใจจากผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน หรือบุคคลอื่น มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการปฏิบัติงานต่างๆ ร่วมกับผู้อื่นทำให้ตนเองรู้สึกว่าเป็นบุคคลสำคัญของสถานศึกษาทำให้เกิดความภาคภูมิใจ

3) ด้านความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น หมายถึง การติดต่อเพื่อสร้างความสัมพันธ์กันระหว่างครู บุคลากร ผู้บริหารและบุคคลอื่น ความเป็นมิตรเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน ร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นใน

การปฏิบัติงานอย่างเป็นกันเอง ร่วมมือกันปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจและมีความสุขในการปฏิบัติงานจนบรรลุผลสำเร็จ

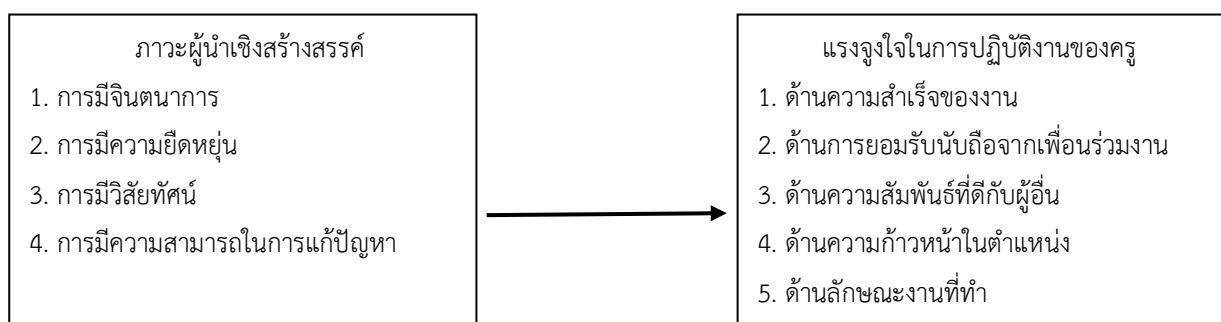
4) ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่ง หมายถึง การที่ครูได้รับการเลื่อนตำแหน่งในการปฏิบัติงานที่สูงขึ้นโดยพิจารณาจากผลงานอย่างยุติธรรม ได้รับโอกาสจากผู้บังคับบัญชาในการพัฒนาความรู้ความสามารถส่งเสริมให้ได้มีโอกาสศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น เพื่อเพิ่มความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงาน

5) ด้านลักษณะงานที่ทำ หมายถึง การที่ครูได้ปฏิบัติงานหรือรับผิดชอบงานต่างๆ ตรงกับความรู้ ความถนัด และความสามารถของตน เป็นงานที่มีความท้าทายและสามารถใช้ความคิดสร้างสรรค์ได้อย่างอิสระ กระตือรือร้นในงานประสบความสำเร็จและเกิดความภาคภูมิใจในผลงานของตนเอง

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ตัวแปรต้น(ตัวแปรทำนาย)
แปรเกณฑ์)

ตัวแปรตาม(ตัว

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต1 ในปีการศึกษา 2565 จากจำนวนสถานศึกษาทั้งหมด 72 โรงเรียน จำนวนครู 2,018 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1, 2565)

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต1 ในปีการศึกษา 2565 กำหนดกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้ตารางเทียบหากกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

จำนวน 327 คนและใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) หลังจากนั้นคัดเลือกครูด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 แบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ประสบการณ์ในการทำงาน และตำแหน่งในปัจจุบัน มีลักษณะตัวเลือกที่กำหนดคำตอบไว้ให้ (force choice)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1

ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยนำมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อโดยใช้ค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน(Pearson) ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item total correlation) เพื่อตรวจสอบความชัดเจนของภาษาและนำไปหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์ของแอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1990) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.98

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. ขออนุญาตรับรองจากคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 1 ปีการศึกษา 2565 เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูล

2. ผู้วิจัยจัดส่งแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยทำการส่งแบบสอบถามไปยังโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างและทำการเก็บแบบสอบถามการวิจัยคืน หลังจากส่งแบบสอบถามไปแล้ว 30 วัน ได้รับคืน 327 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำข้อมูลที่ได้แปลความหมายของระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาและแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 1 โดยวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistic) โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ใช้ในการอธิบายข้อมูล

2. วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistic) เป็นการวิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนในจังหวัดสมุทรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 สถิติที่ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) เพื่อเลือกสมการพยากรณ์ที่ดีที่สุด

สรุปผลการวิจัย

1. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการมีความสามารถในการแก้ปัญหา ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการมีจินตนาการและด้านการมีความยืดหยุ่น ตามลำดับ

2. แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจาก มากไปหาน้อย คือ ด้านความความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น รองลงมาคือด้านความสำเร็จ ด้านลักษณะงานที่ทำ ด้านการยอมรับนับถือจากเพื่อนร่วมงานและด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งตามลำดับ

3. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร (X) และตัวแปร (Y) ตัวแปรภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์กันในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 โดยตัวแปรที่ได้รับเลือกเข้าสมการได้แก่ ด้านการมีความสามารถในการแก้ปัญหาและด้านการมีวิสัยทัศน์ โดยมีประสิทธิภาพในการทำนาย ร้อยละ 68.0 สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ

$$\begin{aligned}\hat{Z} &= \beta_4 Z_{x4} + \beta_3 Z_{x3} \\ &= 9.582 Z_{x4} + 0.258 Z_{x3}\end{aligned}$$

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษา ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยซึ่งผลการวิจัยสามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน

จากผลการวิจัยสามารถนำมาอภิปรายผลเป็นรายด้าน ได้ดังนี้

1) ด้านการมีจินตนาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 โดยรวมและรายข้อทุกข้ออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารมีกระบวนการสร้างภาพในจิตใจที่มีเป้าหมายโดยอาศัยความรู้สึกรักนึกคิด ตามหลักการ และเหตุผล มีความคิดใหม่ๆที่จะนำไปสู่การคิดริเริ่มสร้างสรรค์ผลงานและนวัตกรรม มีสติปัญญาไหวพริบในการ แก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งจะส่งผลให้ครูและบุคลากรในสถานศึกษาเกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน มีความกระตือรือร้นเพื่อที่จะปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับงานวิจัยของ รอชียะห์ ลาเต๊ะ (2561) ที่ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี ได้กล่าวว่า การมีจินตนาการ หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษาถึง การมีความคิดสร้างสรรค์ มีสติปัญญาเฉลียวฉลาด มองโลกแง่ดี ให้โอกาสให้อภัยและมีความบริสุทธิ์ใจใน การทำงาน เพื่อกระตุ้นให้บุคลากรทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

2) ด้านการมีความยืดหยุ่นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 โดยรวมและรายข้อทุกข้ออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหาร มีความสามารถในการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสถานการณ์และบริบทของสถานศึกษา มองปัญหาพร้อมหาทาง ออกได้หลายมิติ สามารถปรับเปลี่ยนความคิดวิธีการอย่างมีคุณภาพได้ตลอดเวลา เปิดกว้างยอมรับฟัง ข้อเสนอแนะจากครูและบุคลากร เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เตือนใจ สุนกุล (2562) ที่ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ได้กล่าวว่า การมีความยืดหยุ่น หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามี ความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์และบริบทที่เปลี่ยนแปลง มีการปรับปรุง และแก้ไข กฎระเบียบ วิธีการปฏิบัติงานให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา มีความรู้ ความสามารถในการแก้ไข ปัญหาการดำเนินงานด้วยวิธีที่หลากหลาย เปิดโอกาสและยอมรับฟังความคิดเห็น มีการปรับเปลี่ยน ความคิด แผนงานได้ตลอดเวลาโดยไม่ยึดติดกับกฎเกณฑ์หรือความคุ้นเคย สร้างบรรยากาศที่ดีในการ ทำงานโดยเน้นการส่งเสริมการทำงานแบบมีส่วนร่วม

3) ด้านการมีวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สมุทรปราการ เขต 1 โดยรวมและรายข้อทุกข้อ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษา มีการมองและกำหนดภาพแห่งความสำเร็จในอนาคตของสถานศึกษาที่ มีการวิเคราะห์สภาพปัญหาจาก แหล่งข้อมูลต่างๆ เข้าใจความเป็นไปของสถานศึกษาทั้งในอดีตและปัจจุบันส่งผลให้สามารถวางแผนและมี แนวทางในการดำเนินงานที่ชัดเจน มีการกำหนดขั้นตอนในการปฏิบัติงานเพื่อบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนด เปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผน และกำหนดเป้าหมายของสถานการศึกษา ซึ่งจะ ส่งผลให้ครูเกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วินา สุทธิโพธิ์ (2561) ที่ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเลย เขต 2 ได้กล่าวว่า การมีวิสัยทัศน์หมายถึงการที่ผู้บริหารสถานศึกษามีพฤติกรรมที่

แสดงออกในการมองเห็นภาพในอนาคตของโรงเรียนมีการวิเคราะห์สภาพปัญหาและวางแผนงานโดยเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วม ตระหนักถึงความสำคัญของภาระหน้าที่ ช่วยกระตุ้นให้ครูและบุคลากรทำงานได้อย่างเต็มศักยภาพและอำนวยความสะดวกให้ครูและบุคลากรทำงานให้เสร็จทันเวลารวมทั้งเป็นที่ปรึกษาให้กำลังใจและยกย่องการกระทำของครูและบุคลากร

4) ด้านการมีความสามารถในการแก้ปัญหาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาสามารถวางแผนกลยุทธ์และบริหารสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล สามารถแก้ปัญหาต่างๆ ในสถานศึกษารวมทั้งแก้ปัญหการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรได้ โดยอาศัยกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ขวัญฤทัย ภู่อาระ (2562) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ได้กล่าวว่า การที่ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถให้คำปรึกษาและ แก้ปัญหาการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรได้อย่างเหมาะสม และให้ความสำคัญกับการเป็นที่ปรึกษาที่ดีที่สามารถเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาให้ครูได้โดยการวางตัวเป็นกัลยาณมิตรที่ไม่ใช่ผู้บังคับบัญชา

2. แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน ผู้วิจัยนำเสนอการอภิปรายผลแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูเป็นประเด็นสำคัญรายด้าน ดังนี้

1) ด้านความสำเร็จของงาน พบว่า โดยรวมและรายข้อทุกด้าน อยู่ในระดับมากทุกข้อทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารมีความเชื่อมั่นในความสามารถของครูและบุคลากรในการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย สามารถแก้ไขปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นได้ด้วยตนเอง จนบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้และได้รับการยกย่องชมเชยจากผู้บริหารทำให้ครูเกิดความภาคภูมิใจในผลงานของตน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงกมล โถทอง (2563) ได้กล่าวว่า ความสำเร็จของงาน หมายถึง การให้ความทุ่มเทกำลังกายและใจในการทำงานและทำงานที่ได้รับมอบหมายจนบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ มีความเพียรพยายามในการพัฒนาตนเองและสามารถทำงานให้สำเร็จลุล่วงสำเร็จรวมถึงมีความพึงพอใจและภูมิใจในผลงานการปฏิบัติงานของตนเอง และผู้บริหารสถานศึกษาให้การยกย่องชมเชยมีผลงานที่สร้างชื่อเสียงให้กับหน่วยงานเพื่อผลดีต่อตนเองและองค์กร

2) ด้านการยอมรับนับถือจากเพื่อนร่วมงาน พบว่าโดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารได้สนับสนุนให้ครูได้ทำงานในรูปแบบการทำงานเป็นทีมทำให้ครูมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆของโรงเรียน ได้รับการยอมรับในความรู้ความสามารถและไว้วางใจให้ปฏิบัติงานที่มอบหมายจนประสบความสำเร็จ ได้รับความรัก การยกย่องชมเชยและกำลังใจในการปฏิบัติงานจากผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน หรือบุคคลอื่น มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการปฏิบัติงานต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐดนัย ไทยถาวร (2561) ได้กล่าวว่า การได้รับการยอมรับนับถือ หมายถึง การ ได้รับการ

ยอมรับนับถือ การยกย่องชมเชย และความไว้วางใจ และการให้กำลังใจจากผู้บริหาร เพื่อนร่วมงาน หรือ บุคคลจากหน่วยงานอื่น ยอมรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ตลอดจนส่งผลในการปฏิบัติงานให้บรรลุ เป้าหมายขององค์กรได้ดียิ่งขึ้น

3) ด้านความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น พบว่าโดยรวมและรายช้อยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเป็น เพราะ ผู้บริหารมีการติดต่อเพื่อสร้างความสัมพันธ์กับครู บุคลากร และบุคคลอื่น มีความเป็นมิตรเอาใจใส่ ซึ่งกันและกัน ร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการปฏิบัติงานอย่างเป็นกันเอง ทำให้ครูมีความสุขในการ ปฏิบัติงานจนบรรลุผลสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงกมล โถทอง (2563) ได้กล่าวว่า การมี ความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น หมายถึง การสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีในองค์กร มีการติดต่อสร้างสัมพันธ์เกี่ยวข้อง กันระหว่างผู้ปฏิบัติงานทั้งผู้บริหารสถานศึกษาและเพื่อนร่วมงานในองค์กร มีความรู้สึกสบายใจในการ ปฏิบัติงานร่วมกับเพื่อนร่วมงานและสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันในเรื่องของการปฏิบัติงานได้อย่าง เป็นกันเอง ผู้บริหารมีความเอาใจใส่และเป็นกันเอง ให้ความช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา ให้การยอมรับ ความสามารถและให้เกียรติซึ่งกันและกัน

4) ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งพบว่าโดยรวมและรายช้อยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารยอมรับในความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานของครูทำให้ได้รับการเลื่อนตำแหน่งในการ ปฏิบัติงานที่สูงขึ้น ได้รับโอกาสในการพัฒนาความรู้ความสามารถ ตลอดจนได้มีโอกาสศึกษาต่อในระดับที่ สูงขึ้นเพื่อนำความรู้ที่ได้รับมาใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของ ธนพรรธ อนุเวช (2564) ได้กล่าวว่า ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่ คือการที่ครูได้รับการเลื่อนขั้น ตำแหน่งในการทำงานที่สูงขึ้นอย่างเป็นธรรม ได้รับโอกาสจากผู้บังคับบัญชาในการพัฒนาตนเองทั้งความรู้ ความสามารถ ทักษะทางวิชาชีพ ตลอดจนส่งเสริมให้ครูได้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น เพื่อนำความรู้และ ประสบการณ์มาปรับใช้ในการปฏิบัติงาน ส่งผลให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและองค์กร

5) ด้านลักษณะงานที่ทำ พบว่าโดยรวมและรายช้อยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหาร ส่งเสริมให้ครูได้ปฏิบัติงานหรือรับผิดชอบงานต่างๆตรงกับความรู้และความสามารถของตน เป็นงานที่มี ความท้าทายและสามารถใช้ความคิดสร้างสรรค์ได้อย่างอิสระ ซึ่งทำให้ครูเกิดความพึงพอใจในการ ปฏิบัติงานเกิดความสุขในการทำงาน กระตือรือร้นในงานประสบความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฐานะรัตน์ จินรัตน์ (2561) ได้กล่าวว่า ลักษณะงานที่ปฏิบัติ หมายถึง การที่ครูได้ปฏิบัติงานที่ตรงกับความรู้ ความสามารถ เป็นงานที่สนใจและมีความถนัดเหมาะสมกับความรู้ความสามารถ มีอิสระในการจัดการเรียน การสอนและมีอิสระในการปฏิบัติงาน งานที่ปฏิบัติต้องเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ ซึ่งทำให้เกิดความ พึงพอใจในการปฏิบัติงาน และเป็นแรงจูงใจให้ครูตั้งใจปฏิบัติงานจนประสบความสำเร็จ

3. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาและแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 มีความสัมพันธ์กันในเชิงบวกทั้งนี้อาจเป็น เพราะผู้บริหารสถานศึกษามีกระบวนการคิดตามหลักการและเหตุผล สามารถกำหนดและวางแผนการ ดำเนินงานในสถานศึกษาที่ชัดเจนโดยเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผนและแก้ปัญหา

การปฏิบัติงานของครูและบุคลากรได้ โดยอาศัยกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณรวมทั้งเป็นที่ปรึกษาให้กำลังใจและยกย่องการกระทำของครูและบุคลากร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรพรรณ เทียนคันฉัตร (2560) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู พบว่า ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับค่อนข้างสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 ด้วยสมการพหุการณพบว่าภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการมีความสามารถในการแก้ปัญหาและด้านการมีวิสัยทัศน์ ร่วมกันส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู โดยมีประสิทธิภาพในการทำนาย ร้อยละ 68.0 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ ธิดิสดา แก้วหาญ (2564) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย พบว่ามีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ 3 ด้านคือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์และด้านการทำงานเป็นทีม โดยร่วมกันทำนายสมรรถนะครู ร้อยละ 66.0 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับ จันจิรา น้ำขาว(2560) ที่กล่าวว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ด้านการแก้ปัญหา เป็นการแก้ปัญหาร่วมกันของผู้บริหารและครูสามารถร่วมกันเลือกทางออกที่ดีที่สุดในการแก้ปัญหาที่ทำให้ทุกฝ่ายพอใจโดยมุ่งเน้นประโยชน์สูงสุดของโรงเรียน

ข้อเสนอแนะการวิจัย

จากการศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 ควรนำผลการศึกษาไปใช้และศึกษาค้นคว้าวิจัย ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 จากผลการวิจัยภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 จากการวิเคราะห์อำนาจการพยากรณ์ของตัวแปรพบว่า ด้านการมีวิสัยทัศน์และด้านการมีความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ดังนั้นผู้บริหารจึงควรมีวิสัยทัศน์ในการวิเคราะห์สภาพปัญหาของสถานศึกษาสามารถวางแผนและมีแนวทางในการดำเนินงาน มีการกำหนดขั้นตอนในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน เปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดเป้าหมายของสถานศึกษา สามารถแก้ปัญหาต่างๆ ในสถานศึกษาได้ โดยอาศัยกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ให้คำปรึกษาและแก้ปัญหการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรได้โดยการวางตัวเป็นกัลยาณมิตรที่ดี

1.2 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการมีจินตนาการการมีวิสัยทัศน์ การมีความยืดหยุ่น และการมีความสามารถในการแก้ปัญหามีความสัมพันธ์ทางบวกกับ

แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ชี้ให้เห็นว่าหากผู้บริหารสถานศึกษาใช้ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ พร้อมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้ครูและบุคลากรภายในโรงเรียนได้ปฏิบัติงานที่ตรงกับความรู้ความสามารถของตนเอง มีส่วนร่วมในการทำงาน สามารถใช้ความคิดสร้างสรรค์ได้อย่างอิสระ ได้รับการยอมรับในความรู้ความสามารถจากผู้บริหารและเพื่อนร่วมงาน มีโอกาสในการพัฒนาความรู้ความสามารถที่จะนำมาใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการศึกษาค้นคว้าผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าครั้งต่อไปดังต่อไปนี้

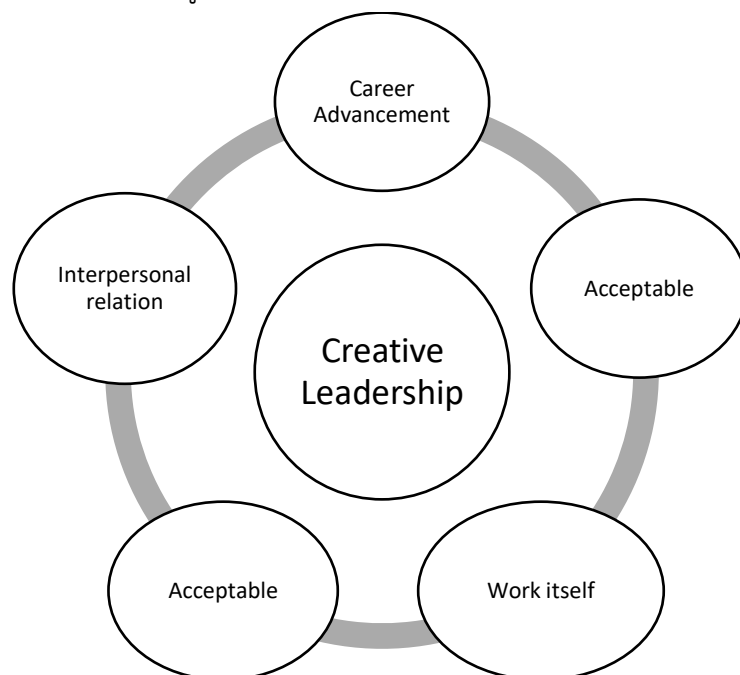
2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1

2.2 ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1

2.3 ควรมีการศึกษาเช่นเดียวกันกับการศึกษานี้ แต่ศึกษาประชากรกลุ่มอื่น เช่น ครูในสังกัดอาชีวศึกษา ครูที่สอนโรงเรียนเอกชนในระบบ และนอกระบบ เป็นต้น

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยทำให้เกิดองค์ความรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการเขต 1 ในรูปแบบ CAWAI

ภาพที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู

สามารถอธิบายได้ดังนี้

รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการเขต 1 ทั้ง 5 ด้านคือ 1) ด้านความสำเร็จของงาน (Achievement) 2) ด้านการยอมรับนับถือจากเพื่อนร่วมงาน (Acceptable) 3) ด้านความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น (Interpersonal relation) 4) ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่ง (Career Advancement) 5) ด้านลักษณะงานที่ทำ (Work itself) หรือเรียกว่า CAWAI model ในส่วนของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะทำให้การบริหารจัดการสถานศึกษาประสบความสำเร็จและบรรลุตามจุดมุ่งหมาย ผู้บริหารจะต้องมีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ มีการเสริมแรงจูงใจให้กับครู เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจในการสร้างผลงานที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทและเป็นกำลังสำคัญของสถานศึกษาในการพัฒนางานให้ประสบความสำเร็จ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2555). *แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการฉบับที่ 11 พ.ศ.2555-2559*.

กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

ขวัญฤทัย ภูสาระ. (2562). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับ*

ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต

1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

จันทร์จิรา น้าขาว. (2562). *ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารกับการบริหารงานวิชาการใน โรงเรียน*

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต6. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขา
การบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ฐานะรัตน์ จินรัตน์. (2561). *แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษาใน*

สถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

ณัฐดนัย ไทยถาวร. (2561). *แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนระดับประถมศึกษา จังหวัดสระบุรี.*

วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

ดวงกมล โถทอง. (2563). *ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับ*

แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาตราด. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา.

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

- เตือนใจ สุนกุล. (2562). *ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต2. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.*
- ธนพรรธ อนุเวช. (2564). *แนวทางการสร้างเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและ พัฒนาการศึกษ. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.*
- ธิติสุดา แก้วหาญ. (2564). *ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะครู สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย. Journal of Modern Learning Development, 6(4), 172.*
- เพ็ญญา ศรีภูธร. (2562). *การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการ บริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.*
- รอชียะห์ ลาเต๊ะ. (2561). *ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนา อิสลามจังหวัดปัตตานี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและการจัดการ การศึกษาอิสลาม. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.*
- วินา สุทธิโพธิ์. (2561). *ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหาร การศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.*
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2556). *แนวคิด ทฤษฎี และประเด็นเพื่อการบริหารทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: ทิพย์สุทธิ.*
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579. กรุงเทพฯ: พริก หวานกราฟฟิค.*
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต1. (2565). *แผนปฏิบัติการประจำปี บประมาณ พ.ศ.2565. (ออนไลน์) (อ้างเมื่อวันที่ 25 สิงหาคม 2565). จาก <http://samutprakan1.go.th/>*
- อรพรรณ เทียนคันฉัตร. (2560). *ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจ ใน การปฏิบัติงานของครู. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.*
- Cronbach, L.J. (1990). *Essentials of psychological testing.* (5thed.). New York: Harper & Row.
- Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). *Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.*

วิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

สมุทรปราการ เขต 1

Vision for School Administrators Affecting The Motivation and Performance of Teachers In Schools Coming under The Samut Prakan Primary Educational Service Area Office 1

ปริญญ์ สมตัว^{1*} สุมิตรา ยาประดิษฐ์²
Parinya Somtua^{1*} Sumitra Yapradit²

¹นักศึกษาลัทธิศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ
Master of Education in Educational Administration, Suvarnabhumi Institute of Technology

²อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ
Lecturer Faculty of Education and Liberal Arts, Suvarnabhumi Institute of Technology

*Corresponding author e-mail: parinya97638@gmail.com

(Received: 16 August 2023, Revised: 2 September 2023, Accepted: 8 September 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับวิสัยทัศน์ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 2) ศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 3) ศึกษาวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาและแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 จำนวน 327 คน สุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นและสุ่มอย่างง่าย ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน (Stepwise multiple regression) และการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า 1) วิสัยทัศน์ผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี ด้านการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ ด้านการเผยแพร่วิสัยทัศน์ ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ และด้านการมอบอำนาจ 2) แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และรายด้านอยู่ในระดับมากและปานกลาง เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความสำเร็จในการทำงาน ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน และ ด้านความรับผิดชอบในการทำงาน 3) วิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู มี 5 ด้าน คือ การสร้างวิสัยทัศน์ การปฏิบัติตาม

วิสัยทัศน์ การเผยแพร่วิสัยทัศน์ การเป็นแบบอย่างที่ดี การมอบอำนาจ สามารถพยากรณ์แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา โดยรวมได้ ร้อยละ 61.6 สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐานคือ ร้อยละ 61.6 สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐานคือ $\hat{ZY}_{tot} = 0.192x_1 + 0.391x_2$

คำสำคัญ: วิสัยทัศน์ผู้บริหารสถานศึกษา; แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู

ABSTRACT

This research aims to investigate three key aspects: 1) the level of vision among school administrators in Samut Prakan Primary Educational Service Area Office 1. 2) the motivation level in teacher performance under the jurisdiction of Samut Prakan Primary Educational Service Area Office 1. and 3) the relationship between school administrators' vision and teacher motivation in school performance within the Office of Samut Prakan Primary Educational Service Area 1. The sample group consisted of 327 teachers from various schools under the Office of Samut Prakan Primary Educational Service Area Office Area 1. Statistical analyses such as percentage, mean, standard deviation, stepwise multiple regression, and Pearson's correlation coefficient were employed to analyze the data. The research findings are as follows 1. Vision of School Administrators: The overall level of vision among school administrators was rated low to high in the aspects of being a good role model, disseminating the vision, creating a vision, and delegating power. 2. Teacher Motivation: The overall level of teacher motivation was found to be moderate level and each aspects were rated high and moderate level: including achievement, respect, nature of work, career path, and responsibilities. 3. Impact of School Administrators' Vision on Teacher Motivation: The study revealed that the school administrators' vision significantly influenced teacher performance motivation across five aspects, creating vision, implementing the vision, propagating the vision, being a good role model, and delegating power. These factors could predict by collectively accounting for 61.6 percent of the variance in teachers' performance motivation. The forecasting equation in the standard form was determined to be 61.6 percent, denoted as $\hat{ZY}_{tot} = 0.192x_1 + 0.391x_2$

Keywords: Vision for school administrators; motivation for teachers.

บทนำ

การจัดการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์เพื่อให้มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย สติปัญญาความรู้ คุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรม ดังจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความรู้ความสามารถในการสื่อสาร การคิดการแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี มีทักษะชีวิต มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) รวมทั้งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้กำหนดจุดมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาว่า ต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกายจิตใจสติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ในการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) รัฐบาลมุ่งเน้นให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ โดยมีเป้าหมายหลักสามประการ คือ พัฒนาคูณภาพมาตรฐานการศึกษา การเรียนรู้ของคนไทย เพิ่มโอกาสทางการศึกษา เรียนรู้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ในการบริหารจัดการศึกษา โดยมีกรอบการปฏิรูปการศึกษา 4 ประการ คือ พัฒนาคูณภาพคนไทยยุคใหม่ พัฒนาคูณภาพครูยุคใหม่ พัฒนาคูณภาพสถานศึกษาแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ และพัฒนาคูณภาพการบริหารจัดการยุคใหม่

การปฏิรูปการศึกษาจะประสบความสำเร็จย่อมต้องอาศัยปัจจัยหลักหลายอย่าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจัยในระดับปฏิบัติ คือ สถานศึกษามีผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาอื่นๆรวมทั้งทรัพยากรที่จำเป็น ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการบริหาร และการจัดการศึกษา เพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายของการศึกษา ซึ่งจำเป็นต้องมีศักยภาพ สมรรถภาพและคุณลักษณะที่เชื่อมต่อการจัดการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถ และคุณธรรมจริยธรรม เพื่อจัดดำเนินการให้บรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายและจุดมุ่งหมายของการบริหาร (ธีระ รุญเจริญ, 2550) ดังนั้น การบริหารสถานศึกษาผู้บริหาร คือกลไกสำคัญที่จะทำให้การดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษามีประสิทธิภาพ และพัฒนาคูณภาพนักเรียนให้บรรลุเป้าหมาย จึงจำเป็นที่ผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์ ปรับเปลี่ยนแนวคิดในการบริหารจัดการเป็นผลจากการกระจายอำนาจในการบริหารงาน ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีภารกิจและความรับผิดชอบต่อการพัฒนาสถานศึกษา ซึ่งในด้านการกำหนดนโยบายและน่านโยบายสู่การปฏิบัติด้วยการวางแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาสถานศึกษา วิสัยทัศน์จึงเป็นหลักในการกำหนดเป้าหมายของสถานศึกษาที่สร้างความคาดหวัง ความมั่นใจให้กับคณะครูอาจารย์ นักเรียน และบุคคลอื่นๆ รวมถึงการใช้เป็นกรอบในการกำกับติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินงานวิชาการเป็นหัวใจสำคัญของการวางแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาสถานศึกษา (ดิลกะ ลัทธพิพัฒน์, 2555) วิสัยทัศน์มีความสำคัญต่อผู้บริหารที่จะต้องมีความ

บุคคล โดยต้องรู้จักสร้างวิสัยทัศน์และกำหนดวิสัยทัศน์ที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมขององค์การหรือสถานศึกษาในอนาคต สามารถมองคนเป็น ใช้คนเป็น รู้จักพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และวิสัยทัศน์ยังเป็นส่วนที่ช่วยกำหนดทิศทางในการปฏิบัติงานที่จะเกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในการบริหารการศึกษาอีกทางหนึ่งด้วย

ผู้บริหารเป็นบุคคลที่นำพาสถานศึกษาไปสู่เป้าหมาย ให้สถานศึกษาของตนนั้นประสบความสำเร็จ การนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงจะต้องเริ่มต้นด้วยวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนก่อนเป็นอันดับแรก เพราะนั่นคือการกำหนดทิศทาง เป็นการวางเป้าหมายในอนาคต เป็นคุณสมบัติที่สำคัญประการหนึ่งของผู้บริหาร คือการเป็นบุคคลที่มีวิสัยทัศน์ในการมองภาพที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคตของสถานศึกษา เพื่อนำพาสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ ซัชคิน (Sashkin, 1988) ได้กล่าวถึง วิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ว่า วิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาประกอบด้วย 1) การสร้างวิสัยทัศน์ 2) การเผยแพร่วิสัยทัศน์ 3) การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ 4) การเป็นแบบอย่างที่ดี จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาทุกคนควรมีการกำหนดวิสัยทัศน์ ชี้ทิศทางเป้าหมายในการทำงานให้เสร็จตามแผนที่วางไว้และเหมาะสมกับภารกิจศักยภาพและสภาพแวดล้อม ของสถานศึกษาของตน มาผลักดันทุกวิถีทางที่จะให้วิสัยทัศน์นั้นเป็นจริง เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการพัฒนาผู้บริหาร โดยต้องมีความรู้ มีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน แสดงภาพในอนาคตที่เป็นไปได้จริง

ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นอย่างยิ่ง ที่ผู้บริหารสถานศึกษา ต้องมองเห็นความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และพร้อมที่จะเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์ของการบริหารจัดการ ส่งเสริมให้บุคคลมีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อการศึกษาพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ผู้บริหาร ที่มีวิสัยทัศน์นั้น จะต้องทำให้โรงเรียนสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีคุณภาพเป็นที่น่าพอใจแก่ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคม ผู้บริหารโรงเรียนทุกแห่งจำเป็นต้องเปิดโอกาสให้หลายฝ่าย มีส่วนร่วม กำกับดูแล สนับสนุน ส่งเสริม พร้อมกับให้มีบทบาทในการกำหนดทิศทางทางการจัดการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พุทธศักราช 2553 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559)

ครูเป็นบุคลากรที่มีความสำคัญในกระบวนการจัดการเรียนการสอน และมีบทบาทที่สำคัญในการสร้างเสริมประสบการณ์ และขัดเกลาให้เกิดความดีงามต่างๆให้แก่ผู้เรียน การปฏิบัติหน้าที่ของครูจำเป็นต้องมี การจูงใจ ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะทำให้การปฏิบัติงานประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีความเข้าใจ มีความสามารถในการสร้างแรงจูงใจให้ครู เพื่อสร้างความร่วมมือในการทำงานอย่างเต็มศักยภาพ เกิดความพึงพอใจ เกิดความผูกพันต่อองค์การ มีการตื่นตัว เกิดความคาดหวัง ผลักดัน ให้แสดงพฤติกรรมในการปฏิบัติงานอย่างมีทิศทางเดียวกัน เพื่อให้องค์การบรรลุตามเป้าหมายอย่าง มีประสิทธิภาพ การทำงานของมนุษย์จะต้องมีแรงขับเคลื่อนที่ทำให้มนุษย์จะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งขึ้น โดยเฉพาะจะต้องมีเป้าหมาย เพื่อให้สามารถกำหนดทิศทางของการกระทำนั้นได้ และจะต้องมี

สภาพแวดล้อมที่จะเป็นตัวช่วยให้มนุษย์กับการกระทำของตนเองให้เหมาะสม เพื่อไปสู่เป้าหมายได้ง่ายขึ้น (พงศพัศ ทองคำ, 2559)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 มุ่งเน้นให้มีการพัฒนาผู้เรียนในด้านความรู้ ทักษะ และคุณธรรมตามนโยบาย มีความพร้อมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพ พัฒนาการศึกษโดยสร้างเครือข่าย เพื่อการพัฒนาศึกษาอย่างยั่งยืน เพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพในการจัดการศึกษา การดำเนินงานของสถานศึกษาภายใต้การกำกับดูแลของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 และการวิจัยนี้จะช่วยให้มีการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้เป็นผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะผู้บริหารในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 โดยส่วนมากแล้วจะเป็นผู้ที่เข้ารับตำแหน่งใหม่ ที่ยังไม่ค่อยมีประสบการณ์ในการบริหารงาน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1, 2562) จึงขาดทักษะ กลยุทธ์ที่รอบด้านในการบริหารงาน บริหารคนในองค์กรให้เกิดแรงจูงใจและความรักในองค์กร จึงส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน และมีส่วนเกี่ยวข้อง

จะเห็นได้ว่า วิสัยทัศน์ของผู้บริหารมีความสำคัญในการสร้างแนวคิดเพื่อนำไปสู่การสร้างนโยบาย กระบวนการพัฒนาระบบการศึกษาในสถานศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับการจัดการศึกษา สามารถสร้างกระบวนการที่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน และบริหารสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จได้นั้น ครูเป็นบุคลากรที่เปรียบเสมือนกลไกสำคัญที่จะทำให้โรงเรียนขับเคลื่อนไปได้อย่างราบรื่น ผู้บริหารต้องรู้จักศึกษาตัวแปรที่เป็นปัจจัย กลวิธี เทคนิค ที่จูงใจให้บุคลากรในหน่วยงานของตนปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ ที่มีความสามารถ รู้จักใช้ครูอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ในการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สร้างความพึงพอใจให้บุคลากรรักงานและชอบงาน ทำให้บุคลากรในองค์กรปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความสำเร็จในการทำงาน ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ ด้านความรับผิดชอบในงาน ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน (Herzberg et al., 1959) การจูงใจมีอิทธิพลมากต่อพฤติกรรม การทำงานของครูและบุคลากร จึงควรให้ความสนใจกับการประยุกต์ความรู้เรื่องการจูงใจไปใช้ประโยชน์ เพื่อขับเคลื่อนสถานศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ จากความเป็นมาและความสำคัญของวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา และแรงจูงใจ การปฏิบัติงานของครู

งานวิจัยวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการเขต 1 ได้ศึกษาระดับวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา และแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู รวมถึงการศึกษาวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการเขต 1 เพื่อนำผลที่ได้จากการวิจัยมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการปรับวิสัยทัศน์ และกลยุทธ์ในการบริหารงาน พัฒนางานวิชาชีพ ยกระดับคุณภาพการบริหารให้มีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผลสูงสุด และรักษาระดับแรงจูงใจของคณะครู อันจะส่งผลให้การจัดการศึกษาประสบผลสำเร็จบรรลุตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่กำหนดไว้ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1
2. เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1
3. เพื่อศึกษาวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการเขต 1

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ขอบเขตด้านตัวแปร

- 1.1. ตัวแปรต้น คือ วิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 5 ด้าน
 - 1.1.1 ด้านการสร้างวิสัยทัศน์
 - 1.1.2 ด้านการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์
 - 1.1.3 ด้านการเผยแพร่วิสัยทัศน์
 - 1.1.4 ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี
 - 1.1.5 ด้านการมอบอำนาจ
- 1.2. ตัวแปรตาม คือ แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ประกอบด้วย 5 ด้าน
 - 1.2.1 ด้านความสำเร็จในการทำงาน
 - 1.2.2 ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ
 - 1.2.3 ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ
 - 1.2.4 ด้านความรับผิดชอบในงาน
 - 1.2.5 ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 จาก 72 โรงเรียน จำนวน 2,018 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการเขต 1, แผนปฏิบัติงานประจำปีงบประมาณ 2565) โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง เทียบหากกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่ และ มอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 327 คน ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ไม่เกิน 5%

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) วิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการเขต 1

3.1. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1.1 ผู้วิจัยได้ประมวลองค์ความรู้ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยการสังเคราะห์แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามแนวคิดของนักวิชาการ 12 คน ได้แก่ พิชาย รัตนติลภ ฌ ภูเก็ต, สมชาย เทพแสง, ไพฑูรย์ สีนลารัตน์, สถาบัน เพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, ชัชคิน, เวสเลย์ และมินท์เบิร์ก, บรอน, นานัส, พิชเซอร์, ลีธูด และคณะ, วิลมอร์, แซคคาโร และแบงค์, คูบริน สรุปวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา ได้เป็น 5 ด้าน คือ 1) ด้านการ สร้างวิสัยทัศน์ 2) ด้านการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ 3) ด้านการเผยแพร่วิสัยทัศน์ 4) ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี 5) ด้านการมอบอำนาจ และผู้วิจัยได้ยึดกรอบแนวคิดเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ตามแนวคิดทฤษฎีของเฮิร์ชเบิร์กและคณะ กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ 1) ด้านความสำเร็จในการทำงาน 2) ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ 3) ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ 4) ด้านความรับผิดชอบในงาน 5) ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน

3.1.2 นำข้อมูลมาสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ เนื้อหา และทฤษฎีที่สอดคล้องกับหัวข้อและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ จากนั้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องพร้อมทั้งแนะนำและแก้ไขปรับปรุงแบบสอบถาม

3.1.3 นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ประเมินค่าความสอดคล้อง (IOC: Index of Congruence) นำแบบสอบถามไปปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผลการประเมินความสอดคล้องให้ตั้งแต่ 0.80 ขึ้นไป

3.1.4 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้ว ไปทดลอง (Try Out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 30 ชุด จากนั้นนำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.956

3.1.5 ปรับปรุงแบบสอบถาม นำสำเนาแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วจำนวน 327 ชุด ไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง วิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการเขต 1 สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล วิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า วิสัยทัศน์ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}_{\text{tot}} = 4.31$, S.D. = 0.50) และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับ มาก ทุกด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.52) รองลงมาคือ ด้านการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ใน ระดับมาก ($\bar{X} = 4.31$, S.D.

= 0.54) ด้านการเผยแพร่วิสัยทัศน์ มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.54) ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ใน ระดับมาก ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = 0.53) ส่วนด้านการมอบอำนาจ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = 0.64) ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิสัยทัศน์ผู้บริหารสถานศึกษา (ผู้อำนวยการ) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 ในภาพรวม โดยรวมและรายด้าน X_{tot}

จำนวน n (= 327)				
วิสัยทัศน์ผู้บริหารสถานศึกษา				
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับที่
1. ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ X_1	4.26	0.53	มาก	4
2. ด้านการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ X_2	4.31	0.54	มาก	2
3. ด้านการเผยแพร่วิสัยทัศน์ X_3	4.31	0.54	มาก	3
4. ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี X_4	4.43	0.52	มาก	1
5. ด้านการมอบอำนาจ X_5	4.22	0.64	มาก	5
เฉลี่ยรวม X_{tot}	4.31	0.50	มาก	

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 ในภาพรวม (Y_{tot}) อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.18$, S.D. = 0.48) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีระดับแรงจูงใจมากและปานกลาง โดยเรียงจากมากไปหาน้อย ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านความสำเร็จในการทำงาน ($\bar{X} = 3.53$, S.D. = 0.56) รองลงมา คือ ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ($\bar{X} = 3.17$, S.D. = 0.61) ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ ($\bar{X} = 3.11$, S.D. = 0.47) ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน ($\bar{X} = 3.07$, S.D. = 0.55) ส่วนด้านความรับผิดชอบในการทำงาน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X} = 3.03$, S.D. = 0.50) ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 โดยรวมและรายด้าน

จำนวน n (= 327)				
แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู				
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับที่
1. ด้านความสำเร็จในการทำงาน Y_1	3.53	0.56	มาก	1
2. ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ Y_2	3.17	0.61	ปานกลาง	2
3. ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ Y_3	3.11	0.47	ปานกลาง	3
4. ด้านความรับผิดชอบในการทำงาน Y_4	3.03	0.50	ปานกลาง	5
5. ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน Y_5	3.07	0.55	ปานกลาง	4
เฉลี่ยรวม Y_{tot}	3.18	0.48	ปานกลาง	

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา และแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู พบว่า ตัวแปรวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา และแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู มีความสัมพันธ์กันในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร (X) และตัวแปร (Y)

วิสัยทัศน์ของผู้บริหาร สถานศึกษา	แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู					
	Y_1	Y_2	Y_3	Y_4	Y_5	Y_{tot}
การสร้างวิสัยทัศน์	0.612**	0.635**	0.576**	0.593**	0.625**	0.680**
การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์	0.668**	0.712**	0.707**	0.682**	0.681**	0.769**
การเผยแพร่วิสัยทัศน์	0.665**	0.666**	0.659**	0.650**	0.631**	0.730**
การเป็นแบบอย่างที่ดี	0.642**	0.653**	0.611**	0.593**	0.546**	0.680**
การมอบอำนาจ	0.627**	0.630**	0.575**	0.581**	0.549**	0.662**
X_{tot}	0.712**	0.733**	0.694**	0.689**	0.674**	0.782**

4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ของตัวพยากรณ์ที่ดีที่สุดที่ใช้ในการพยากรณ์วิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการเขต 1 พบว่า ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์ วิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการเขต 1 มี 2 ตัวแปร คือ การสร้างวิสัยทัศน์ (X_1) การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ (X_2) โดยมีค่า

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.789 ค่าประสิทธิภาพในการทำนาย (R^2) เท่ากับ 0.622 นั่นคือ ตัวแปรทั้ง 2 ตัว ร่วมกันทำนายแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในภาพรวม (Y_{tot}) ได้ร้อยละ 61.6 ค่าประสิทธิภาพการทำนายที่ปรับแล้ว (Adjusted R^2) เท่ากับ 0.616 มีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการทำนาย (Standard Error) เท่ากับ 0.301 ในลักษณะนี้แสดงว่าตัวแปรวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา ร่วมกันส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสามารถเขียนสมการวิเคราะห์การถดถอยได้ดังนี้ $\hat{Y}_{tot} = 0.175x_1 + 0.350x_2$

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบหลายขั้นตอน (Y_{tot})

ตัวแปรพยากรณ์ตามลำดับ การเข้าสมการ	Unstandardized Coefficients		Unstandardized Coefficients	t	Sig
	β	Std. Error	Beta		
(ค่าคงที่)					
การสร้างวิสัยทัศน์ (X_1)	0.175	0.051	0.192	3.427	0.001
การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ (X_2)	0.350	0.077	0.391	4.523	0.001
การเผยแพร่วิสัยทัศน์ (X_3)	0.134	0.082	0.149	1.641	0.102
การเป็นแบบอย่างที่ดี (X_4)	0.054	0.063	0.058	0.852	0.395
การมอบอำนาจ (X_5)	0.047	0.049	0.063	0.969	0.333

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

1. วิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปหาต่ำสุด พบว่า ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี มีค่าเฉลี่ยที่สูงที่สุด รองลงมาคือ ด้านการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ และด้านการมอบอำนาจ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 ให้คำปรึกษาและให้กำลังใจในการปฏิบัติงานกับบุคลากร เป็นที่ศรัทธาของทุกคนที่เกี่ยวข้อง มีความกระตือรือร้นในการทำงาน เพียรพยายามและมุ่งมั่น พร้อมทั้งผู้บริหารสถานศึกษาแสดงตนด้านการประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี สร้างการยอมรับและความน่าเชื่อถือให้บุคลากรยอมรับ ด้วยความเต็มใจ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (สุคนธ์ เจริญสันเทียะ, 2558) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ วิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา ได้กล่าวถึง การเป็นแบบอย่างที่ดี ไว้ว่า ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการประพฤติตนเป็นคนมี

คุณธรรมจริยธรรมโดยสร้างความน่าเชื่อถือและไว้วางใจเป็นที่ศรัทธาของทุกคนที่เกี่ยวข้องและเป็นผู้ที่อุทิศตนเพื่อการเปลี่ยนแปลง และผู้บริหารสถานศึกษามีการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ มีการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา สร้างความเชื่อมั่นและยึดมั่นในวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา ส่งการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงสถานศึกษาไปในทิศทางที่ดีขึ้น พร้อมทั้งผู้บริหารสถานศึกษา สามารถแสดงออกในการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีทำให้เกิดความน่าเชื่อถือให้กับครูและผู้ที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ทองอินทร์ ปัญญานาค, 2556) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การนำวิสัยทัศน์ไปสู่การปฏิบัติ ได้กล่าวถึง การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ไว้ว่า การนำภาพของสถานศึกษาที่ร่วมกันสร้างขึ้นไปกระทำอย่างเป็นระบบโดยผ่านงานโครงการแผนปฏิบัติการขององค์กรที่เป็นรูปธรรมสามารถเห็นผลได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งด้านการมอบอำนาจนั้นมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษากำกับดูแล ติดตามผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้รับมอบอำนาจ และมีวิธีมอบอำนาจสั่งการ อนุญาต อนุมัติ หน้าที่และความรับผิดชอบดำเนินการให้แก่ผู้อื่นเป็นผู้ปฏิบัติงานแทน มีการจัดระบบให้บุคลากรได้ใช้ศักยภาพในการทำงานอย่างเต็มที่ภายใต้การกระจายอำนาจและการบริหารแบบมีส่วนร่วม สอดคล้องกับงานวิจัยของ (อภิญา ตีประทีป, 2559) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ วิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา ได้กล่าวถึง การมอบอำนาจ ไว้ว่า การถ่ายโอนอำนาจจากผู้บังคับบัญชาไปสู่ผู้ใต้บังคับบัญชาและให้การช่วยเหลือ รวมถึงอิสระในการตัดสินใจ และแก้ปัญหาต่างๆเป็นการสร้างให้บุคคลรับรู้คุณค่า เพิ่มประสิทธิภาพของตนเองโดยใช้ความสามารถในการปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณภาพ

2. แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และรายด้านอยู่ในระดับมาก และปานกลาง เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยจากสูงที่สุดไปหาต่ำสุด พบว่า ด้านความสำเร็จในการทำงาน มีค่าเฉลี่ยที่สูงที่สุด รองลงมาคือ ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ และด้านความรับผิดชอบในการทำงาน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ทั้งนี้ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 ได้รับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน ในการปฏิบัติงานได้สำเร็จลุล่วงตามที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้ สามารถวางแผนการปฏิบัติงานเพื่อป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้น การได้รับคำชมเชย การยกย่องจากผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานในการปฏิบัติงานและมีความภาคภูมิใจในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายสำเร็จ รวมถึงการได้รับโอกาสในการใช้ความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ โดยผู้บริหารมีส่วนช่วยให้ปฏิบัติงานได้สำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเฮิร์ซเบิร์ก และคณะ (Herzberg et al, 1959) กล่าวไว้ว่า ความสำเร็จในการทำงานของบุคลากรคือ ความสามารถของบุคลากรในการทำงานให้เสร็จสิ้น และประสบผลสำเร็จได้เป็นอย่างดี สามารถแก้ปัญหาและป้องกันปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น ส่งผลให้เห็นถึงผลงานของบุคลากรได้ย่อมจะรู้สึกมีความพึงพอใจและปลื้มใจในผลสำเร็จของงาน และได้รับความไว้วางใจในเรื่องการทำงาน ได้รับการยอมรับจากเพื่อนร่วมงาน และตำแหน่งหน้าที่ที่ปฏิบัติงาน ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความยอมรับความสามารถในการทำงาน ยอมรับความคิดเห็นที่ท่านเสนอแนะอยู่เสมอ ซึ่งด้านความรับผิดชอบในการทำงาน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 ได้รับมอบหมายงานเหมาะสมกับอำนาจหน้าที่และ

ปฏิบัติงานได้สำเร็จตามระยะเวลาที่กำหนด พร้อมทั้งได้รับความไว้วางใจจากผู้บังคับบัญชาในการปฏิบัติงานที่รับผิดชอบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เฮิร์ซเบิร์ก และคณะ (Herzberg et al, 1959) กล่าวว่า ความรับผิดชอบในงาน คือ บุคลากรจะมีความพึงพอใจเมื่อได้รับมอบหมายงานที่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ หากได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบงานแล้วจะทำให้มีความรักงานมีความพอใจในงานมากยิ่งขึ้น มีอำนาจในการตัดสินใจในงานที่ได้รับมอบหมายได้อย่างเต็มที่ไม่ว่าจะมีความกดดันไปจนขาดความเป็นอิสระในการทำงาน

3. วิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 มีตัวแปรได้รับเลือกเข้าสมการตามลำดับ คือ การสร้างวิสัยทัศน์ (X_1) การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ (X_2) แสดงได้ว่าตัวแปรวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา ร่วมกันส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 สามารถสร้างภาพในอนาคตของสถานศึกษาที่ต้องการให้เป็นไปได้อย่างชัดเจน และสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา สร้างภาพในอนาคตของสถานศึกษาที่ต้องการให้เป็นไปได้อย่างชัดเจน และสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษามีการสื่อสาร ประชุมครู และบุคลากรทางการศึกษา ในการวิเคราะห์สภาพการณ์เพื่อกำหนดจุดเด่นและจุดด้อย กำหนดทิศทางสถานศึกษาทั้งในปัจจุบันและการเปลี่ยนแปลงในอนาคตสามารถมองปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาว่าเป็นสิ่งที่ท้าทายที่สามารถพัฒนาและแก้ไขได้ จึงเป็นการแสดงถึงการสร้างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ อาทิตยา สุขประเสริฐ (2558) ได้กล่าวว่า การสร้างวิสัยทัศน์ คือความสามารถของผู้บริหารคือสามารถมองเห็นภาพในอนาคตขององค์กรได้อย่างชัดเจนว่าประสิทธิภาพที่ดีที่สุดขององค์กรที่ต้องการอย่างแท้จริงคืออะไร และผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 มีการส่งเสริมสนับสนุนให้ครู และผู้ที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาได้สร้างความเชื่อมั่น และยึดมั่นในวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา ส่งเสริมพัฒนาและเปลี่ยนแปลงสถานศึกษาไปในทิศทางที่ดีขึ้น และผู้บริหารสถานศึกษาได้แสดงออกในการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีทำให้เกิดความน่าเชื่อถือให้กับครูและผู้ที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นการแสดงถึงการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทองอินทร์ ปัญญา (2556) ได้กล่าวไว้ว่า การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ คือการนำภาพของสถานศึกษาที่ร่วมกันสร้างขึ้นไปกระทำอย่างเป็นระบบ โดยผ่านงานโครงการ แผนปฏิบัติการขององค์กรที่เป็นรูปธรรมสามารถเห็นผลได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ข้อเสนอแนะและการนำไปประยุกต์ใช้ในด้านวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา

1.1.1 ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ ผู้บริหารสถานศึกษา มีการกระตุ้นครูและผู้ที่เกี่ยวข้องให้เกิด

ความคิดสร้างสรรค์และคตินอกกรอบในการทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด

1.1.2 ด้านการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ ผู้บริหารสถานศึกษาจัดทำแผนการนำวิสัยทัศน์ไปสู่การปฏิบัติโดยมีรายละเอียด ขั้นตอนแผนการในแต่ละด้านอย่างชัดเจน

1.1.3 ด้านการเผยแพร่วิสัยทัศน์ ผู้บริหารสถานศึกษา สร้างความเชื่อมั่นให้ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องเห็นว่าจะสามารถปฏิบัติงานให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่สร้างได้

1.1.4 ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี ผู้บริหารสถานศึกษา มีจิตบริการ จิตอาสา และการบริการให้เกิดความประทับใจทั้งหน่วยงานภายในและหน่วยงานภายนอกสถานศึกษา

1.1.5 ด้านการมอบอำนาจ ผู้บริหารส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรหรือผู้รับมอบอำนาจได้มีโอกาสทำงานที่ท้าทายความสามารถ

1.2 ข้อเสนอแนะและการนำไปประยุกต์ใช้ในด้านแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู

1.2.1 ด้านความสำเร็จในการทำงาน ผู้บริหารควรให้โอกาสครูทุกคนได้นำเสนอผลสำเร็จของการปฏิบัติงาน เพื่อนำชื่อเสียงมาสู่ครู

1.2.2 ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ผู้บริหารควรให้ความยอมรับ ความคิดเห็นที่ครูเสนอแนะ

1.2.3 ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ ผู้บริหารควรให้ครูมีอิสระในการเสนอความคิดและตัดสินใจในงานที่ปฏิบัติ

1.2.4 ด้านความรับผิดชอบในการทำงาน ผู้บริหารควรให้โอกาสการตัดสินใจในการดำเนินงานกับครูได้อย่างเต็มที่

1.2.5 ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน ผู้บริหารควรสนับสนุน ส่งเสริมให้ครูในสถานศึกษา มีโอกาสในการศึกษาต่อเพื่อให้มีวุฒิส่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเช่นเดียวกันกับการศึกษาครั้งนี้ แต่ศึกษาประชากรกลุ่มอื่น เช่น ครูที่สอนโรงเรียนเอกชนในระบบ นอกกระบบ โรงเรียนกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

2.2 ควรมีการวิจัยปัญหาและอุปสรรค ที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1

องค์ความรู้ใหม่

วิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา คือ คุณสมบัติของผู้บริหาร เป็นกรอบในการกำหนดเป้าหมายของสถานศึกษาได้อย่างชัดเจน ด้วยเหตุนี้ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมองเห็นความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและพร้อมที่จะเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลง ปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์ของการบริหารจัดการ ผู้บริหารต้องเปิดโอกาสให้หลายฝ่ายมีส่วนร่วม กำกับดูแล สนับสนุน ส่งเสริม พร้อมกับให้บทบาทในการ

กำหนดทิศทางการจัดการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย 1) การสร้างวิสัยทัศน์ 2) การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ 3) การเผยแพร่วิสัยทัศน์ 4) การเป็นแบบอย่างที่ดี 5) การมอบอำนาจ และเนื่องจากครูเป็นบุคลากรที่มีความสำคัญการปฏิบัติหน้าที่ของครูจำเป็นต้องมีการจูงใจซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การปฏิบัติงานประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความเข้าใจ สามารถสร้างแรงจูงใจ สร้างความร่วมมือในการทำงานอย่างเต็มศักยภาพ ให้ครูเกิดความพึงพอใจ เกิดความผูกพัน ผลักดันให้ครูปฏิบัติงานอย่างมีทิศทางเดียวกัน ซึ่งประกอบด้วย 1) ด้านความสำเร็จในการทำงาน 2) ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ 3) ด้านลักษณะงาน ที่ปฏิบัติ 4) ด้านความรับผิดชอบในงาน 5) ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2555). *แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการฉบับที่ 11 พ.ศ.2555-2559*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- ดิลกะ ลัทธพิพัฒน์. (2555). *ผลกระทบของการสร้างความรับผิดชอบทางการศึกษาต่อสัมฤทธิ์ผลของนักเรียนไทย*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.
- ทองอินทร์ ปัญญานาค. (2556). *แนวทางพัฒนาการนำวิสัยทัศน์ไปสู่การปฏิบัติของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต2*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร มหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- ธีระ รุญเจริญ. (2555). *ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: ข้างฟ้าง.
- พงศพัศ ทองคำ. (2559). *แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนราชประชาสถาลัยฝ่ายมัธยมรัชดาภิเษกในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดสมุทรปราการ*. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พิชาย รัตนดิลก ณ ภูเก็ต. (2552). *องค์การและการบริหารจัดการ*. นนทบุรี: ธิงค์ปัยอนด์บุ๊คส์.
- ไพฑูรย์ สีนารัตน์. (2553). *การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ ในแก่นการจัดการศึกษา*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. (2553). *กรณีศึกษาภาวะผู้นำ*. พิมพ์ครั้งที่4. กรุงเทพฯ: เรดเพิร์นครีเอชั่น.
- สมชาย เทพแสง. (2552). *ภาวะผู้นำวิสัยทัศน์ รูปแบบใหม่ของผู้บริหารโรงเรียนในทศวรรษหน้า*. *วารสารบริหารศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 6(11), 83-95.
- สุคนธ์ เอ็งสันเทียะ. (2558). *ปัจจัยที่มีผลต่อวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต4*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1. (2562). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2562*. สมุทรปราการ : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต1.
- อภิญา ตีประทีป. (2559). พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การภายหลังการควรวรรณนาการจากปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์การ การสื่อสารในองค์การ และการมอบอำนาจในองค์การที่ส่งผ่านความเครียดในบทบาทหน้าที่. *ดุชนิพนธ์ (บริหารธุรกิจ) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง*.
- อาทิตย์ สุธประเสริฐ. (2558). *วิสัยทัศน์เมืองน่าอยู่และยุทธศาสตร์การพัฒนาของภาคประชาชนในเขตตำบลปากน้ำประแส อำเภอกะลา จังหวัดระยอง*. *วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา), จันทบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี*.
- Dubrin, A. J. (2010). *Principles of Leadership*. South-Western: Cengage Learning.
- Fisher, K. (1993). *Leading Self – Directed Work Teams : A Guide to Developing New Team Leadership Skill*. New York: McGraw – Hill.
- Herzberg, F., Mausner, B., & Synderman, B. (1959). *The Motivation to work (2nded.)*. New York: Johniley and Sons.
- Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.
- Leithwood, K. A. and et al. (1999). *A Century Quest to Understanding School Leadership*. San Francisco: Jossey Bass.
- Nanus, B. R. (1992). *Visionary Leadership*. San Francisco : Jossey – Bass.
- Sashkin, M. (1988). “*The Visionary Leader*,” In Charismatic Leadership : The Elusive Factor in Organizational Effectiveness. Conger, J. A. and Kanango, R. N., Editor. P122 – 160. San Francisco : Jossey – Bass.
- Westley, F. and Mintzberg, H. (1989). Visionary Leadership and Stategic Management. *Strategic Management Journal*, 10(S1), 17-32.
- Wilmore, E. L. (2002). *Principal Leadership : Applying the New Educational Leadership Constituent Council (ELCC) Standards*. Thousand Oak, California : Corwin.
- Zaccaro, S.J. and Banks, D. (2004). Leader Visioning and Adaptability : Bridging the Gap between Research and Practice on Developing the Ability to Manage Change. *Human Resource Management*, 43(4), 367-380.

การพัฒนาแบบการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบวัดมาตรฐาน
ความสามารถทางภาษา (Cefr) โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อ
การสื่อสาร (CLT) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาลเมือง
อำนาจเจริญ (พุทธรูทยาน)

The Development of a teaching model for communicative English
according to The Common European Framework of Reference for
Languages (Cefr) by learning management based on The Communicative
Language Teaching (CLT) for Prathom Suksa 6 students at Muang Amnat
Charoen Municipal School (Phuttha Uthayan)

ภัชรรัตน์ โพธิ์มัตย์ | Patchararat Phomart

โรงเรียนเทศบาลเมืองอำนาจเจริญ (พุทธรูทยาน) เทศบาลเมืองอำนาจเจริญ

Muang Amnat Charoen Municipal School (Phuttha Uthayan), Muang Amnat Charoen Municipal

*Corresponding author e-mail: parinya97638@gmail.com

(Received: 27 August 2023, Revised: 31 August 2023, Accepted: 3 September 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการจัดการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตาม
กรอบวัดมาตรฐานความสามารถทางภาษา (Cefr) โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อ
การสื่อสาร (CLT) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 3) เพื่อทดลองใช้รูปแบบการสอน และ 4) เพื่อ
ประเมินรูปแบบการสอน กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา
2564 โรงเรียนเทศบาลเมืองอำนาจเจริญ (พุทธรูทยาน) จำนวน 32 คน จัดเป็นกลุ่มทดลองโดยจัดการสอน
ตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้น และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียน
เทศบาล 1 วัดเทพมงคล จำนวน 32 คน จัดเป็นกลุ่มควบคุมจัดการสอนตามรูปแบบปกติ รวมทั้งสิ้น 64 คน
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แบบทดสอบวัดความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษ 2) แบบ
มาตราส่วนประเมินค่าวัดความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษ และ 3) แบบวัดเจตคติของนักเรียนที่มี
ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการสอนภาษาอังกฤษตามกรอบวัดมาตรฐาน
ความสามารถทางภาษา (Cefr) โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (CLT) สำหรับ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า
ที และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า สภาพการสอนภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามกรอบ
วัดมาตรฐานความสามารถทางภาษา (Cefr) ระดับ A1 ขึ้นเริ่มต้นสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มี

12 มาตรฐาน และแนวการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (CLT) มีขั้นตอนของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน 2) ขั้นนำเสนอ 3) ขั้นฝึก 4) ขั้นการใช้ภาษา และ 5) ขั้นสรุป ผลการพัฒนาแบบการสอน มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) กรอบแนวคิดทฤษฎีพื้นฐาน 2) หลักการ 3) จุดมุ่งหมาย 4) สารการเรียนรู้ 5) ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ และ 6) การวัดและประเมินผล มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการสอนโดยผู้ทรงคุณวุฒิอยู่ในระดับมากที่สุด ความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษหลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่เรียนตามรูปแบบการสอนปกติและเจตคติของนักเรียนกลุ่มทดลองที่เรียนตามรูปแบบการสอนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการสอน ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: รูปแบบการสอน; ความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษ; กรอบวัดมาตรฐานความสามารถทางภาษา (Cefr); การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (CLT)

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to study the management of teaching English for communication purposes; for Prathomsuksa 6 students, 2) to develop a model for teaching English for communication according to The Framework for Language Proficiency (Cefr) by managing learning according to The teaching method for communicative language (CLT) for students, Grade 6 , 3) to try out the teaching style and 4) to evaluate the teaching style. The target groups were 32 students of Prathomsuksa 6, semester 2, Academic year 2021, Muang Amnat Charoen Municipality School (Buddha Uthayan) organized as an experimental group by teaching according to the developed model, and Prathom Suksa 6 students in the second semester of the Academic Year 2021, Municipal School 1, Wat Thap Mongkol, 32 people were organized into a normal teaching management control group, totaling 64 people. The research tools consisted of 1) a measurement test English communication ability, 2) English communication competence assessment scale, and 3) students' attitudes toward teaching and learning activities, using the English teaching model according to the measuring framework. The Common European Framework of Reference for Languages (Cefr) by learning management based on The Communication Language Teaching (CLT) approach for Prathomsuksa 6 students. Data were analyzed by means of averaging, standard deviation, T test and content analysis.

The results showed that the conditions of teaching English for grade 6 students according to the The Common European Framework of Reference for Languages (Cefr) Level A1, Beginning Level for grade 6 students. There were 12 standards and learning management approaches according to teaching guidelines of The Communication Language Teaching (CLT). There are 5 organizing learning activities, namely; 1) introduction to the lesson, 2) presentation, 3) practice, 4) language usage, and 5) conclusion. There were 6 components of teaching model development, namely 1) basic theoretical framework, 2) principles, 3) aims, 4) learning content, 5) learning process, and 6) measurement and evaluation. The suitability and feasibility of the teaching style by the experts were at the highest level. The average scores of the experimental group students' ability to communicate in English after the experiment were higher than those of the control group students who followed the normal teaching style, and the attitudes of the experimental group students after the experimental teaching style were higher than before with a statistically significant significance at the .01 level and the appropriateness assessment results possibilities and usefulness of the teaching style overall and each aspect was at the highest level.

Keywords: Teaching style; English communicative competence; The Common European Framework of Reference for Languages (Cefr); The Communicative Language Teaching (CLT)

บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 “การเรียนรู้ภาษาอังกฤษคือหน้าต่างของโลกสมัยใหม่” (Nishanthi, 2018) เพราะ “ภาษาอังกฤษคือภาษาโลก” (กิมพลีชัย เตชะราชนัย, 2560) ภาษาอังกฤษจึงเป็นภาษากลางที่สามารถใช้สื่อความหมายได้ทั่วโลก เป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างยิ่งในการใช้เพื่อติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น ประเทศไทยได้ตระหนักถึงความสำคัญของภาษาอังกฤษและได้สนับสนุนให้มีการพัฒนาความสามารถทางภาษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะพื้นฐานด้านภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารให้ผู้เรียนมีการสื่อสารสามารถใช้ทักษะทั้ง 4 คือ ฟัง พูด อ่าน และเขียน ใช้เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการแสวงหาและสื่อความรู้ ข้อมูล หรือความบันเทิงได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยการสืบค้น ซึ่งมีความสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศโดยได้กำหนดสาระการเรียนรู้ออกเป็น 4 สาระ คือ สาระที่ 1 ภาษาเพื่อการสื่อสาร สาระที่ 2 ภาษาและวัฒนธรรมมีสาระที่ 3 ภาษากับความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น และสาระที่ 4 ภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก โดยมุ่งหวังให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อรายวิชาภาษาอังกฤษ สามารถใช้ภาษาต่างประเทศสื่อสารในสถานการณ์ต่าง ๆ แสวงหาความรู้ ประกอบอาชีพ และศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นมีความรู้ความเข้าใจใน

เรื่องราวและวัฒนธรรมอันหลากหลายของประชาคมโลก โดยสามารถถ่ายทอดความคิดและวัฒนธรรมไทยไปสู่สังคมโลกได้อย่างสร้างสรรค์มุ่งสู่ยุคไทยแลนด์ 4.0 ในศตวรรษที่ 21 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

โรงเรียนเทศบาลเมืองอานาจเจริญ (พุทธอุทยาน) สังกัดเทศบาลเมืองอานาจเจริญ จังหวัดอานาจเจริญ เป็นโรงเรียนขนาดกลาง ที่เปิดสอนตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาลเมืองอานาจเจริญ (พุทธอุทยาน) ปีการศึกษา 2563 วิชาภาษาอังกฤษ (63) พบว่า ผลคะแนนเฉลี่ย 26.34 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 9.46 นักเรียนมีคะแนนสูงสุด 65.00 คะแนนและคะแนนต่ำสุด 12.50 คะแนน และได้รับข้อเสนอแนะสาระที่โรงเรียนควรเร่งพัฒนาเนื่องจากคะแนนเฉลี่ยของโรงเรียนต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ ได้แก่ 1) ภาษาและวัฒนธรรม 2) ภาษาเพื่อการสื่อสาร และ 3) ภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (สทศ.), 2563) ซึ่งเป็นข้อมูลที่โรงเรียนมีความจำเป็นต้องนำไปพัฒนานักเรียนในด้านการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารเพื่อครอบคลุมสาระภาษาและวัฒนธรรม ภาษาเพื่อการสื่อสารและภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก และการจัดการเรียนรู้ภาษาเพื่อการสื่อสารสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมีทิศทางที่สอดคล้องกับนโยบาย มีเป้าหมายที่ชัดเจนและบรรลุผลตามเจตนารมณ์ของการจัดการศึกษา โดยเน้นการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร Communicative Language Teaching (CLT) ตามกรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษาของสหภาพยุโรป The Common European Framework of Reference for Languages (Cefr) ซึ่งเป็นนโยบายสำคัญของกระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562)

เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีทิศทางในการดำเนินการที่เป็นเอกภาพ มีเป้าหมายการเรียนรู้และการพัฒนาที่เทียบเคียงได้กับมาตรฐานสากล ที่เป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ จึงใช้กรอบอ้างอิงทางภาษาของสหภาพยุโรป The Common European Framework of Reference for Languages (Cefr) เป็นกรอบความคิดหลักในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในระดับ A1 ซึ่งมีความสัมพันธ์กันในการพัฒนาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยพัฒนารูปแบบการพัฒนารูปแบบการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบวัดมาตรฐานความสามารถทางภาษา (Cefr) โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (CLT) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นเครื่องมือในการพัฒนาผู้เรียน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบวัดมาตรฐานความสามารถทางภาษา (Cefr) โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (CLT) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

2. เพื่อพัฒนารูปแบบการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบวัดมาตรฐานความสามารถทางภาษา (Cefr) โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (CLT) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบวัดมาตรฐานความสามารถทางภาษา (Cefr) โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (CLT) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยเปรียบเทียบความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษ และเจตคติก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียน

4. เพื่อประเมินรูปแบบการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบวัดมาตรฐานความสามารถทางภาษา (Cefr) โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (CLT) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการพัฒนารูปแบบการสอน ดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาการจัดการเรียนรู้ศึกษาสภาพการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารกลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาลเมืองอานาจเจริญ (พุทธอุทยาน) จำนวน 9 คน ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) จำนวน 3 คน ศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบวัดมาตรฐานความสามารถทางภาษา (Cefr) โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (CLT) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน

ระยะที่ 2 สร้างรูปแบบการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารและคู่มือรูปแบบการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบวัดมาตรฐานความสามารถทางภาษา (Cefr) โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (CLT) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน

ระยะที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการสอน ในสภาพจริง กับกลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาลเมืองอานาจเจริญ (พุทธอุทยาน) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 เป็นกลุ่มทดลอง และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาล 1 วัดเทพมงคล เป็นกลุ่มควบคุม

ระยะที่ 4 ประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์รูปแบบการสอนโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 17 คน

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และศึกษาสภาพการสอนภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามกรอบวัดมาตรฐานความสามารถทางภาษา (Cefr) ระดับ A1 ขึ้นเริ่มต้นสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความสามารถสื่อสารได้ดังต่อไปนี้ 1) แนะนำตัวเองง่าย ๆ

และการท้าทายเบื้องต้น 2) บอกได้ว่าตัวเองและผู้อื่นมาจากไหน และสามารถอธิบายข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับเมืองนั้นๆได้ 3) พูดถึงครอบครัวและเพื่อนร่วมงาน อธิบายรูปลักษณ์และนิสัยส่วนตัวของพวกเขาได้ 4) อธิบายการแต่งตัวในระดับพื้นฐานและสอบถามพนักงานขายด้วยคำถามง่ายๆ 5) พูดคุยเกี่ยวกับอาหารโปรดและสั่งอาหารง่ายๆ สำหรับซื้อกลับบ้าน 6) พูดเกี่ยวกับกิจกรรมประจำวัน สามารถนัดพบเพื่อนและเพื่อนร่วมงานได้ 7) อธิบายสภาพอากาศปัจจุบันและแนะนำกิจกรรมที่สอดคล้องกับการพยากรณ์อากาศ 8) พูดคุยเรื่องทั่วไปเกี่ยวกับสุขภาพและอธิบายอาการทั่วไปแก่แพทย์ได้ 9) อธิบายที่ตั้งของบ้านและบอกทิศทางได้ 10) พูดคุยเกี่ยวกับงานอดิเรกและความสนใจ สามารถวางแผนกิจกรรมสนุกๆ กับเพื่อนหรือเพื่อนร่วมงานได้ 11) สามารถติดต่อเรื่องพื้นฐานที่โรงแรม รวมถึงการเช็คอินและเช็คเอาท์ และ 12) อธิบายผลิตภัณฑ์ทั่วไป สามารถซื้อสิ่งของในระดับพื้นฐานและส่งคืนสินค้าที่เสียหายคืนได้ และการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (CLT) มีขั้นตอนของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน 2) ขั้นนำเสนอ 3) ขั้นฝึก 4) ขั้นการใช้ภาษา และ 5) ขั้นสรุป

2. ผลการพัฒนารูปแบบการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบวัดมาตรฐานความสามารถทางภาษา (Cefr) โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (CLT) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาลเมืองอานาจเจริญ (พุทธอุทยาน) มีองค์ประกอบ 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) กรอบแนวคิดทฤษฎีพื้นฐาน 2) หลักการ 3) จุดมุ่งหมาย 4) สารการเรียนรู้ 5) ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ และ 6) การวัดและประเมินผล โดยมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการสอนโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน อยู่ในระดับดีมากที่สุด

3. ความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษหลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลอง ที่เรียนตามรูปแบบการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบวัดมาตรฐานความสามารถทางภาษา (Cefr) โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (CLT) มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่เรียนตามรูปแบบการสอนปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เจตคติของนักเรียนกลุ่มทดลองที่เรียนตามรูปแบบการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบวัดมาตรฐานความสามารถทางภาษา (Cefr) โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (CLT) หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบวัดมาตรฐานความสามารถทางภาษา (Cefr) โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (CLT) ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

1. ผลการสังเคราะห์เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แนวทางการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบวัดมาตรฐานความสามารถทางภาษา (Cefr) โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (CLT) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้นักเรียนมีความสามารถในการ

ฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนควบคู่กัน ตามกรอบวัดมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษ (Cefr) สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นเริ่มต้น ระดับ A1 มีระดับความสามารถ คือ 1) แนะนำตัวเองง่าย ๆ และการทักทายเบื้องต้น 2) บอกได้ว่าตัวเองและผู้อื่นมาจากไหน และสามารถอธิบายข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับเมืองนั้นๆได้ 3) พูดถึงครอบครัวและเพื่อนร่วมงาน อธิบายรูปลักษณ์และนิสัยส่วนตัวของพวกเขาได้ 4) อธิบายการแต่งตัวในระดับพื้นฐานและสอบถามพนักงานขายด้วยคำถามง่ายๆ 5) พูดคุยเกี่ยวกับอาหารโปรดและสั่งอาหารง่ายๆ สำหรับซื้อกลับบ้าน 6) พูดเกี่ยวกับกิจกรรมประจำวัน สามารถนัดพบเพื่อนและเพื่อนร่วมงานได้ 7) อธิบายสภาพอากาศปัจจุบันและแนะนำกิจกรรมที่สอดคล้องกับการพยากรณ์อากาศ 8) พูดคุยเรื่องทั่วไปเกี่ยวกับสุขภาพและอธิบายอาการทั่วไปแก่แพทย์ได้ 9) อธิบายที่ตั้งของบ้านและบอกทิศทางได้ 10) พูดคุยเกี่ยวกับงานอดิเรกและความสนใจ สามารถวางแผนกิจกรรมสนุกๆ กับเพื่อนหรือเพื่อนร่วมงานได้ 11) สามารถติดต่อเรื่องพื้นฐานที่โรงแรม รวมถึงการเช็คอินและเช็คเอาท์ และ 12) อธิบายผลิตภัณฑ์ทั่วไป สามารถซื้อสิ่งของในระดับพื้นฐานและส่งคืนสินค้าที่เสียหายคืนได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของปณิศา ไชยลือชา (2559) ได้พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษโดยใช้แนวคิดสมดุลภาษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า 1. รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) แนวคิดทฤษฎีพื้นฐาน 2) หลักการ 3) วัตถุประสงค์ 4) เนื้อหา 5) กระบวนการเรียนการสอน มี 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นสาธิต ขั้นเรียนรู้ ขั้นฝึกทักษะ ขั้นนำไปใช้ และขั้นสรุปและประเมินผล และ 6) การวัดและประเมินผล 2. ผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอน พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยรูปแบบมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 และสูงกว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01

2. ผลการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ 1) กรอบแนวคิดทฤษฎีพื้นฐาน 2) หลักการ 3) จุดมุ่งหมาย 4) สารการเรียนรู้ 5) ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (CLT) 5 ขั้นตอน และ 6) การวัดและประเมินผล ผลการประเมินรูปแบบ คู่มือการใช้รูปแบบ และแผนการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบวัดมาตรฐานความสามารถทางภาษา (Cefr) โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (CLT) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาลเมืองอานาจเจริญ (พุทธอุทยาน) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน พบว่า รูปแบบการสอน คู่มือการใช้รูปแบบ และแผนการจัดการเรียนรู้ มีความเหมาะสมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดและความเป็นไปได้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากสอดคล้องกับงานวิจัยของสุทัศน์ สังคะพันธ์ (2559) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถด้านการสื่อสารในการฟังและการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า ผลการพัฒนารูปแบบมีองค์ประกอบของรูปแบบ ได้แก่ 2.1) แนวคิดและ ทฤษฎีพื้นฐาน 2.2) วัตถุประสงค์ 2.3) ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 2.4) หลักการตอบสนอง 2.5) ระบบสนับสนุน และ 2.6) การวัดและประเมินผล และรูปแบบมีกระบวนการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นการกระตุ้นความสนใจ ขั้นการแนะนำเนื้อหา ขั้น

การฝึกปฏิบัติ ขั้นการนำเสนอผลการปฏิบัติ และ ขั้นการสรุปและประเมินและมีผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ โดยผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับมาก และผลการประเมินรูปแบบ

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการสอนกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาลเมืองอำนาจเจริญ (พุทธอุทยาน) ความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษหลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลองที่เรียนตามรูปแบบ มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่เรียนตามรูปแบบการสอนปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และคะแนนเฉลี่ยความก้าวหน้าวัดความสามารถในการสื่อสารจากการปฏิบัติจริงหลังจบการเรียนรู้แต่ละหน่วยการเรียนรู้ของนักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของปนัดดา กอมณี (2562) ได้ทำการวิจัย เรื่อง รูปแบบการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจและอภิปัญญาสำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยประยุกต์ยุทธศาสตร์อภิปัญญาร่วมกับแนวคิดพหุปัญญา เพื่อทดลองใช้รูปแบบการเรียนรู้ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนชุมชนห้วยไผ่ แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 31 คน และกลุ่มควบคุม 32 คน ผลการวิจัยพบว่า คะแนนเฉลี่ยความสามารถการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ และคะแนนเฉลี่ยอภิปัญญาของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เจตคติของนักเรียนกลุ่มทดลองที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เจตคติของนักเรียนกลุ่มทดลองมีผลสอดคล้องกับการวิจัยของ Aslem, Ahmed, and Mazherm (2015) ได้ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานเพื่อส่งเสริมทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่างคือครูผู้สอนภาษาอังกฤษ จำนวน 10 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-5 จำนวน 32 คน ผลการวิจัยพบว่า ร้อยละ 90 ของจำนวนครูและนักเรียนทั้งหมดรู้สึกประทับใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน ครูผู้สอนมีความสนใจที่จะจัดการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐานเพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและสร้างสรรค์มากยิ่งขึ้น นักเรียนมีทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษดีขึ้น และมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษมากยิ่งขึ้น

4. ผลการประเมินรูปแบบการสอน พบว่า ภาพรวมรูปแบบการสอน มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นประโยชน์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิรัตน์ เกตุเรือง (2550) ได้ทำการวิจัย เรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้ ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสขนาดเล็ก ผลการวิจัย พบว่า การประเมินรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับ

นักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสขนาดเล็ก พบว่าทั้ง 3 องค์ประกอบ และปัจจัยที่เป็นเงื่อนไขของความสำเร็จ มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากทุกรายการ

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ครูผู้สอนที่ประสงค์ที่จะนำรูปแบบการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบวัดมาตรฐานความสามารถทางภาษา (Cefr) โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (CLT) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาลเมืองอานาจเจริญ (พุทธอุทยาน) ไปใช้ ควรศึกษาค้นคว้าประกอบต่าง ๆ ของรูปแบบการสอนให้เข้าใจเป็นอย่างดี ก่อนนำไปใช้จริงกับผู้เรียน ซึ่งครูผู้สอนสามารถศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับรูปแบบการสอน สิ่งที่ต้องเตรียมก่อนสอน รวมถึงบทบาทของครูผู้สอน และบทบาทของผู้เรียนได้ในคู่มือการใช้รูปแบบการสอน และแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อเป็นแนวปฏิบัติและนำรูปแบบการศึกษาดังกล่าวไปใช้ได้อย่างถูกต้องและเกิดประสิทธิผล

1.2 สถานศึกษา หรือหน่วยงานการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ควรส่งเสริมให้มีการรูปแบบการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบวัดมาตรฐานความสามารถทางภาษา (Cefr) โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (CLT) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาลเมืองอานาจเจริญ (พุทธอุทยาน) ไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาด้านการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารอย่างเป็นรูปธรรมต่อเนื่องและขยายผลในสถานศึกษาอื่น ๆ เนื่องจากรูปแบบการศึกษาดังกล่าวได้รับการพัฒนาและ ให้ผลเป็นที่น่าพอใจ ซึ่งจะช่วยลดปัญหาด้านการเรียนรู้และการสื่อสารภาษาอังกฤษของเด็กไทย

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาและพัฒนา รูปแบบการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยใช้ แนวคิด ทฤษฎีที่แตกต่างออกไปจากรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้น ซึ่งอาจได้รูปแบบการสอนที่มี ขั้นตอนการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย อันจะเอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบวัดมาตรฐานความสามารถทางภาษา (Cefr) แต่ละระดับ

2.2 ควรมีการวิจัยและพัฒนา รูปแบบการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบวัดมาตรฐานความสามารถทางภาษา (Cefr) ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อที่จะศึกษาความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษ ของผู้เรียนครบทุกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และจะได้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการเสริมทักษะ ด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษให้ผู้ที่เกี่ยวข้องนำไปปรับปรุง หรือ ส่งเสริมการใช้ภาษาอังกฤษแก่ผู้เรียนในระดับชั้น เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุเกณฑ์ความสามารถในการสื่อสาร ภาษาอังกฤษตามกรอบวัดมาตรฐานความสามารถทางภาษา (Cefr) ในทุกระดับ

องค์ความรู้ใหม่

รูปแบบการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบวัดมาตรฐานความสามารถทางภาษา (Cefr) โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (CLT) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาลเมืองอำนาจเจริญ (พุทธอุทยาน) นอกจากเป็นรูปแบบการสอนที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแล้ว ยังมีจุดเน้นคือการมุ่งให้ผู้เรียนมีทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษตามกรอบวัดมาตรฐานความสามารถทางภาษา (Cefr) ตามช่วงชั้นที่จบ คือ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สามารถสื่อสารภาษาอังกฤษตามมาตรฐาน (Cefr) ระดับ A1 ที่สังเคราะห์รูปแบบขึ้นมา 12 มาตรฐาน ด้วยการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (CLT) ที่สามารถยกระดับทักษะนักเรียนด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษอย่างมีมาตรฐานเพื่อใช้ในการสืบค้นข้อมูล เรียนรู้และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุม สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ปนัดดา กอมณี. (2562). *รูปแบบการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ และอภิปญญาสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยประยุกต์ยุทธศาสตร์อภิปญญาร่วมกับแนวคิดพหุสัมผัส*. คุรุศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ปณิศา ไชยลือชา. (2560). *การพัฒนาแบบการเรียนรู้การสอนภาษาอังกฤษโดยใช้แนวคิดสมดุลภาษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. ปริญญาโทปริญญาดุสิตบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- กิมพลีชัย เตชะราชันย์. (2560). *พัฒนาการบทบาทของภาษาอังกฤษในนโยบายการเรียนการสอนภาษาของ ไทย*. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 10(3), 121-139.
- วิรัตน์ เกตุเรือง. (2559). *รูปแบบการบริหารจัดการการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสขนาดเล็ก*. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 19(3), 313-327.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2561). *สรุปผลการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐาน (O-Net)*. (ออนไลน์) (อ้างเมื่อ 7 มิถุนายน 2563). จาก <http://www.newonetestresult.niets.or.th/AnnouncementWeb/Login.aspx>.

- สุทัศน์ สักกะพันธ์. (2556). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถด้านการสื่อสารในการฟัง และพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. ปรินญาณินพนธ์ ปรินญาณินพนธ์ บัณฑิต มหาวิทยาลัทยมหาสารคาม.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). รายงานการสังเคราะห์แนวคิดและวิธีการ จัดการ เรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย. กรุงเทพฯ: โรง พิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- Aslem, M., Ahmed, M., & Mazherm, M. (2015). Enhancing communication skills of ESL primary students through activity based learning. *European Journal of Language Studies*, 2(1), 1-11.
- Nishanthi, R. (2018). The Importance of Learning English in Today World. *International Journal of Trend in Scientific Research and Development*, 3, 871-874.

ผลการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5Es ร่วมกับ google classroom ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

The Results of 5Es Learning Management with Google Classroom on Learning Achievement Science and Technology of Mathayomsuksa 6 Students

อภิสิทธิ์ แสนหุ้ม^{1*} สมชาย พาชอบ²

Apisit Saenhoom¹ Somchai Pachob²

¹นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยพิชัยบัณฑิต

¹Student of Master of Education Program in Curriculum and Instruction, Faculty of Education Pitchayabundit College

²อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยพิชัยบัณฑิต

Master of Education Program in Curriculum and Instruction, Faculty of Education Pitchayabundit College

Corresponding author email: boat.apisit1904@gmail.com

(Received: 7 September 2023, Revised: 18 September 2023, Accepted: 22 September 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระหว่างก่อนและหลัง เรียน 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 75 และ 3) ศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5Es ร่วมกับ google classroom ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอุดรพัฒนาการ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 กลุ่มตัวอย่างจำนวน 40 คน ได้จากการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีค่าอำนาจจำแนก ระหว่าง 0.28 – 0.42 ค่าความยากง่าย ระหว่าง 0.40 – 0.72 และค่าความเชื่อมั่น 0.88 3) แบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที แบบไม่อิสระ

ผลการวิจัย พบว่า 1.ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5Es ร่วมกับ google classroom หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5Es ร่วมกับ google classroom หลังเรียน สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3. ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ต่อแบบสืบเสาะหาความรู้ 5Es ร่วมกับ google classroom ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5Es, google classroom, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ABSTRACT

The purposes of this research were to 1) compare the science achievement between before and after learning 2) compare the science achievement between after learning and the standard 75 percentage and 3) to study the satisfaction of learning through the 5Es with google classroom on learning achievement science and technology of Mathayomsuksa 6 students of Udonpattanakarn School semester 1, academic Year 2023 sample groups of 40, were through cluster random sampling. The research instruments were 1) lesson plans 2) the achievement tests had discrimination values between 0.28 - 0.42, difficulty values between 0.40 - 0.72, and reliability value was 0.88 3) the satisfaction questionnaire. The statistics for data analysis comprised; mean, standard deviation, percentage, and t-test for dependent samples.

The results of this research found that; 1. The achievement of Mathayomsuksa 6 students who learn by using 5Es learning management with google classroom after learning is higher than before statistically significant at the .01 level 2. The achievement of Mathayomsuksa 6 students who learned by using the 5Es learning management with google classroom after school was higher than the criteria of 75% with statistical significance at the .01 level. 3. The satisfaction with the learning management of the 5Es learning management with google classroom of Mathayomsuksa 6 students overall was at a high level.

Keywords: 5Es learning management, Google classroom, Achievement

บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการอย่างหนึ่งที่ช่วยพัฒนาบุคคลให้เจริญก้าวหน้ามีความรู้และความสามารถในการเข้าใจปัญหาต่างๆ ในชีวิตให้ถูกต้อง และสามารถนำความรู้ความเข้าใจเหล่านั้นไปใช้ในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างมีระบบและอย่างมีประสิทธิภาพ และยังมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมความก้าวหน้าของบุคคล ผู้ที่ได้รับการอบรมให้มีความรู้ความสามารถที่จะพัฒนาตนเองให้เจริญก้าวหน้าทางอาชีพการงานและทางจิตใจ การจัดการศึกษาที่ดีสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 และ (ฉบับที่ 3) พุทธศักราช 2553 มีสาระสำคัญที่มุ่งเน้นการจัดการศึกษาซึ่งต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จัก

รักษามลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง กระทรวงศึกษาธิการ (2553)

จากรายงานแผนยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของโรงเรียนอุดรพัฒนการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ในปีการศึกษา 2563 และปีการศึกษา 2564 ที่ผ่านมา คิดเป็นร้อยละ 78.46 และร้อยละ 79.15 ตามลำดับ ซึ่งยังไม่ถึงเกณฑ์ร้อยละ 80 การจัดการเรียนการสอนแบบ 5Es เป็นการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผสมผสานระหว่างการใช้กระบวนการคิดและทักษะต่าง ๆ เพื่อที่จะแก้ไขปัญหาหรือค้นหาคำตอบทำให้เกิดความเข้าใจและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ซึ่งเป็นแนวคิด ในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมี 5 ขั้นตอน ตามสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2560) ได้แก่ 1. ขั้นสร้างความสนใจ (Engagement) 2. ขั้นสำรวจและค้นหา (Exploration) 3. ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป (Explanation) 4. ขั้นขยายความรู้ (Elaboration) และ 5. ขั้นประเมิน (Evaluation) ต่อมาสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยเรียกว่าวิธีการสืบเสาะหาความรู้(Inquiry cycle) โดยทฤษฎีการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้มีความเชื่อว่า การเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาด้วยวิธีการฝึกให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้โดยผู้สอนตั้งคำถามกระตุ้น ให้ผู้เรียนใช้กระบวนการทางความคิดหาเหตุผลจากการค้นพบความรู้หรือแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่ถูกต้องด้วยตนเอง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ เสาวลักษณ์ หล้าสิงห์ (2558) วิจัย การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิทยาศาสตร์ โดยใช้การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ด้วยสื่อประสม เรื่อง ระบบประสาทและอวัยวะรับความรู้สึก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาชีววิทยาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ด้วยสื่อประสม เรื่อง ระบบประสาทและอวัยวะรับความรู้สึก หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากหลักการและเหตุผลดังกล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษา ผลการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5Es ร่วมกับ google classroom ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5Es ร่วมกับ google classroom ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5Es ร่วมกับ google classroom ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 กับเกณฑ์ร้อยละ 75
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5Es ร่วมกับ google classroom ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Design) โดยผู้วิจัย ได้ออกแบบการวิจัยเป็นประเภทการทดสอบก่อนและหลังกับกลุ่มเดียว (one group pretest posttest design) Fitz-Gibbon & Morris (1987)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้ คือ

1.1. ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอุดรพัฒนการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 14 ห้อง จำนวนนักเรียน 670 คน

1.2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอุดรพัฒนการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 ห้อง ม.6/5 จำนวนนักเรียน 40 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม ซึ่งทุกห้องเรียนจัดนักเรียนความสามารถ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จำแนกตามลักษณะการใช้ ดังนี้

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5Es ร่วมกับ google classroom ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 8 แผน

2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เรื่อง โปรแกรมภาษาซี เป็นแบบทดสอบแบบปรนัย เลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

2.3 แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5Es ร่วมกับ google classroom ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย

การสร้างเครื่องมือในการวิจัยผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ ตามขั้นตอนดังนี้

3.1 แผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5Es ร่วมกับ google classroom

3.1.1 ศึกษาวิธีการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ทฤษฎี หลักการและแนวคิดในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5Es ร่วมกับ google classroom และจัดทำกำหนดการสอน รายวิชาเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เรื่อง โปรแกรมภาษาซี

3.1.2 เขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5Es ร่วมกับ google classroom เรื่อง โปรแกรมภาษาซี ตามกำหนดการสอน จำนวน 8 แผนการเรียนรู้ รวมเวลา 16 ชั่วโมง โดยแผนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วยหัวข้อ ดังนี้ 1) สารระสำคัญ 2) ตัวชี้วัด/จุดประสงค์การเรียนรู้ 3) สารการเรียนรู้ 4) สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน 5) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 6) กิจกรรมการเรียนรู้ 7) การวัดและประเมินผล 8) สื่อ / แหล่งการเรียนรู้ 9) บันทึกหลังการสอน

3.1.3 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสม แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอของอาจารย์ที่ปรึกษา

3.1.4 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญ ด้านการสอนสุขศึกษาและพลศึกษา และด้านการจัดการเรียนรู้จำนวน 3 ท่าน เพื่อประเมินความตรงตามเนื้อหา ความถูกต้อง เหมาะสม โดยใช้แบบประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) คือ เหมาะสมมากที่สุด เหมาะสมมาก เหมาะสมปานกลาง เหมาะสมน้อย เหมาะสมน้อยที่สุด โดยกำหนดเกณฑ์ในการพิจารณา บุญชม ศรีสะอาด (2560) กำหนดเกณฑ์ความเหมาะสม / ถูกต้องที่ใช้ได้คือผลการประเมินมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป ซึ่งถือว่าแผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมในการนำไปใช้จัดการเรียนรู้ ซึ่งได้ค่าเฉลี่ยของความเหมาะสม อยู่ระหว่าง 4.08 – 4.23 และจัดพิมพ์เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ เป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3.2.1 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สารระวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เพื่อสร้างแบบทดสอบให้ครอบคลุม มาตรฐานการเรียนรู้และสอดคล้องกับตัวชี้วัด

3.2.2 ศึกษาการสร้างแบบทดสอบ ค่าความเที่ยงตรง ค่าอำนาจจำแนก ค่าความยากง่าย และวิธีการหาค่าความเชื่อมั่น ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ประเภทปรนัย ชนิดเลือกตอบ จากเอกสาร หนังสือ ตำราที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยทางการศึกษา

3.2.3 วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สารการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ และระดับพฤติกรรมในการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้แก่ คือ ความรู้ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์และการประเมินค่า

3.2.4 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเทคโนโลยี ตามตารางวิเคราะห์ การสร้างแบบทดสอบ ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ เรื่อง โปรแกรมภาษาซี แบบปรนัยชนิดเลือกตอบ ชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 45 ข้อ

3.2.5 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ที่สร้างขึ้น เสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อให้ข้อเสนอแนะปรับปรุง จากนั้นนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญชุดเดิม เพื่อประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อสอบรายข้อกับจุดประสงค์การเรียนรู้คำนวณค่า IOC (Index of Item-Objective Congruence) ของข้อสอบรายข้อแล้ว

คัดเลือกข้อสอบที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป จำนวน 41 ข้อ ซึ่งมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 เพื่อนำไปทดลองใช้หาค่าอำนาจจำแนก ความยากง่าย และความเชื่อมั่นของแบบทดสอบต่อไป

3.2.6 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอุดรพัฒนาการ ซึ่งได้เรียนในเนื้อหาไปแล้ว นำกระดาษคำตอบของแบบทดสอบมาตรวจให้คะแนน โดยข้อที่ตอบถูก ให้ 1 คะแนน ตอบผิดให้ 0 คะแนน และวิเคราะห์คุณภาพของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคะแนนจากการสอบมาตรวจให้คะแนน และหาค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) และคัดเลือกข้อสอบที่มีความยากง่าย (p) ระหว่าง 0.20 - 0.80 และค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.2 ขึ้นไป พบว่า มีค่าอำนาจจำแนก ระหว่าง 0.28 - 0.42 และค่าความยากง่าย ระหว่าง 0.40 - 0.72 คัดเลือกข้อสอบที่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 30 ข้อ

3.2.7 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่เลือกไว้ทั้ง 30 ข้อ มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ โดยใช้วิธีของ Kuder-Richardson จากสูตร KR-20 บุญชม ศรีสะอาด (2560) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.88 และจัดพิมพ์แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้ว จำนวน 30 ข้อ เพื่อนำไปใช้ในการทดสอบจริงกับกลุ่มเป้าหมายต่อไป

3.3 แบบสอบถามความพึงพอใจ

3.3.1 วิเคราะห์ประเด็นเกี่ยวกับ หลักการ แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวกับความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนแบบสืบเสาะหาความรู้แบบ 5Es ร่วมกับ google classroom เรื่อง โปรแกรมภาษาซี และวิธีการสร้างเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ประเภทแบบสอบถามจากเอกสาร หนังสือ ตำรา ที่เกี่ยวข้อง

3.3.2 กำหนดนิยามความพึงพอใจเพื่อใช้เป็นกรอบในการกำหนดรายการสอบถามของแบบสอบถาม และออกแบบโครงสร้างแบบสอบถามตามชนิดของแบบสอบถามความพึงพอใจที่ เลือกใช้ และกำหนดรายการสอบถามและสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจตามโครงสร้าง ของแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

3.3.3 นำแบบสอบถามความพึงพอใจเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ ความถูกต้อง ความชัดเจน ภาษาที่ใช้ของแบบสอบถาม แล้วนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขและนำแบบสอบถามความพึงพอใจเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่านประเมินความสอดคล้อง (Index of Item - Objective Congruence: IOC) ของข้อคำถามกับพฤติกรรมที่ต้องการวัดวัด โดยหาค่า IOC ไพศาล วรคำ (2556) เลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป พบว่า แบบสอบถามมีค่า IOC ระหว่าง 0.67 - 1.00 และปรับปรุงแบบสอบถามความพึงพอใจตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ นำไปใช้สอบถามความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อตามขั้นตอนต่อไปนี้

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอุดรพัฒนาการ จังหวัดอุดรธานี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 ซึ่งเป็นนักเรียน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 40 คน โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

4.1 ทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง โปรแกรมภาษาซี ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 30 ข้อ ใช้เวลาในการทดสอบ 1 ชั่วโมง

4.2 ทำความเข้าใจกับนักเรียน เกี่ยวกับขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรมในแผนการจัดการเรียนรู้ และอธิบายวิธีการศึกษา เพื่อให้ให้นักเรียนมีความเข้าใจตามขั้นตอนที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ จัดกิจกรรมตามแผนการจัดการเรียนรู้โดยการสืบเสาะหาความรู้ 5Es ร่วมกับ google classroom ตามลำดับ จนครบจำนวน 8 แผน เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเรียน โดยการทดสอบย่อยเมื่อสิ้นสุดกิจกรรมแต่ละแผน

4.3 ทดสอบหลังเรียน (Post-test) กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง เมื่อสิ้นสุดการทดลองจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสืบเสาะหาความรู้ 5Es ร่วมกับ google classroom เรื่อง โปรแกรมภาษาซี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 30 ข้อ ใช้เวลาในการทดสอบ 1 ชั่วโมง

4.4 นักเรียนตอบแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5Es ร่วมกับ google classroom โปรแกรมภาษาซี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

5. วิเคราะห์ข้อมูล

5.1 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างก่อนและหลังที่เรียนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5Es ร่วมกับ google classroom โดยใช้การวิเคราะห์ค่าทีแบบไม่อิสระ (t-test for Dependent Samples)

5.2 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างก่อนและหลังที่เรียนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5Es ร่วมกับ google classroom กับเกณฑ์ร้อยละ 75 โดยการวิเคราะห์ค่าทีแบบไม่อิสระ One Samples t-test

5.3 วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5Es ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างก่อนและหลังที่เรียนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5Es ร่วมกับ google classroom นำเสนอตาม ตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างก่อนและหลังที่เรียนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5Es ร่วมกับ google classroom

การทดสอบ	N	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S. D.	t	p-value
ก่อนเรียน	40	30	18.25	1.12	22.829**	0.000
หลังเรียน	40	30	24.88	1.45		

**p ≤ .01

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5Es ร่วมกับ google classroom ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างก่อนและหลังที่เรียนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5Es ร่วมกับ google classroom กับเกณฑ์ร้อยละ 75 นำเสนอตาม ตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างก่อนและหลังที่เรียนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5Es ร่วมกับ google classroom

คะแนน	$\bar{X}$	S. D.	ร้อยละ	t	p-value
ตามเกณฑ์	22.50		75	10.335**	0.000
หลังเรียน	24.88	1.45	82.80		

**p ≤ .01

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนด้วยการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5Es ร่วมกับ google classroom มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 24.88 คิดเป็นร้อยละ 82.80 แสดงว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5Es ร่วมกับ google classroom ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า นักเรียนที่มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5Es ร่วมกับ google classroom โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้อมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ กิจกรรมการ

เรียนรู้สอดคล้องกับเนื้อหาพร้อมกับ google classroom รองลงมา คือ ครูจัดสภาพแวดล้อมและสร้างบรรยากาศในห้องเรียนเหมาะสมกับการเรียนรู้ของผู้เรียน มีความเป็นกันเอง กระตุ้น และจูงใจให้นักเรียนสนใจและร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับ google classroom และเนื้อหามีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ของรายวิชาและข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดครูแจ้งจุดประสงค์และกระตุ้นให้นักเรียนสนใจในการเรียน ๆ

อภิปรายผล

ผลการวิจัย เรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5Es ร่วมกับ google classroom ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สามารถอภิปรายผลการศึกษาค้นคว้าได้ดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5Es ร่วมกับ google classroom ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เนื่องจากการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5Es ร่วมกับ google classroom ทำให้นักเรียนได้สำรวจ และจัดการความคิดอย่างเป็นระบบ มีการทำกิจกรรมทำให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียนมีการตรวจสอบแก้ไขตามข้อเสนอแนะของกรรมการควบคุม และได้ผ่านการประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องระหว่างสาระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ร่วมกับ google classroom สามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฏฐิณี มาลาศรีและสมชาย พาชอบ (2564) ได้ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5Es เสริมด้วยเกมคอมพิวเตอร์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5Es เสริมด้วยเกมคอมพิวเตอร์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กับงานวิจัยปวีณวิธสา บำรุงอุดมรัตน์ (2564) ได้ศึกษาการศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับบทเรียนออนไลน์โดยใช้ Google Sites เรื่องสมดุลเคมีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับบทเรียนออนไลน์โดยใช้ Google Sites หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนด้วยการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5Es ร่วมกับ google classroom มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 24.87 คิดเป็นร้อยละ 82.80 แสดงว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เนื่องจากการออกแบบตามลำดับขั้นตอนการเรียนรู้และความง่ายของเนื้อหากิจกรรมแต่ละกิจกรรมภายใน google classroom ส่งผลให้ผู้เรียนเรียนรู้เนื้อหาได้ตามวัตถุประสงค์การสอนที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของกนกพร สีแดง (2563) ได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น ด้วยสื่อการสอนสมัยใหม่ เพื่อศึกษาการคิดวิเคราะห์และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง เซลล์

และการทำงานของเซลล์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียน กับเกณฑ์ร้อยละ 70 พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 76.44 ของคะแนนทั้งหมด เมื่อนำมา ทดสอบด้วยสถิติ One Sample t-test กับเกณฑ์ร้อยละ 70 พบว่า สูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 กับวิจัยอรพรรณ นวลจันทร์และ อัมพร วัจนะ (2564) การศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ด้วยชุด กิจกรรมวิดีโอสาธิตการทดลอง เรื่องของไหล โดยใช้ Google Classroom เป็นสื่อ ร่วมกับการสอนแบบ สืบเสาะ 5Es ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้าสมุทรปราการคะแนน สอบหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. นักเรียนที่มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบ เสาะหาความรู้ 5Es ร่วมกับ google classroom โดยรวมอยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเป็นผลเนื่องมาจาก นักเรียนมีอิสระในการเรียนจากการเรียนรู้ โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5Es ร่วมกับ google classroom รวมทั้งนักเรียนได้ ค้นคว้า สำรวจ การทดลอง และกิจกรรมที่หลากหลายสอดคล้องกับงานวิจัยของปวีณวิธสา บำรุงอุดมรัชต์ (2564) ได้ศึกษาการศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับบทเรียนออนไลน์โดยใช้ Google Sites เรื่องสมดุลเคมี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการ จัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับบทเรียนออนไลน์โดยใช้ Google Sites อยู่ในระดับมาก กับวิจัย อรพรรณ นวลจันทร์และ อัมพร วัจนะ (2564) ได้ศึกษาการศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ด้วยชุด กิจกรรมวิดีโอสาธิตการทดลอง เรื่องของไหล โดยใช้ Google Classroom เป็นสื่อ ร่วมกับการสอนแบบ สืบเสาะ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา น้อมเกล้าสมุทรปราการ พบว่า นักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมวิดีโอสาธิตการทดลอง เรื่องของไหล โดยใช้ Google Classroom เป็นสื่อ ร่วมกับการสอนแบบสืบเสาะสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้

จึงขอเสนอแนะในประเด็นต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจที่จะศึกษางานวิจัยดังต่อไปนี้

1.1 จากผลการวิจัย พบว่า นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น เข้าใจง่าย นักเรียน กล้าแสดงออกทางความคิด การกระทำ และการพูด และแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน จึงควรมีการนำไป ปรับใช้ในระดับชั้นอื่น ๆ และรายวิชาอื่น

1.2 จากผลการวิจัย พบว่า นักเรียนบางคนใช้เวลาทำกิจกรรมตามชุดกิจกรรมมาก เนื่องจาก มีปัญหาด้านคอมพิวเตอร์ ดังนั้น ควรจะคำนึงถึงศักยภาพของเครื่องคอมพิวเตอร์และพื้นฐานการเล่น เกมคอมพิวเตอร์ที่เหมาะสมแล้วผู้สอนควรจะทำให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนความคิด ประสพการณ์ ระหว่างกันเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่

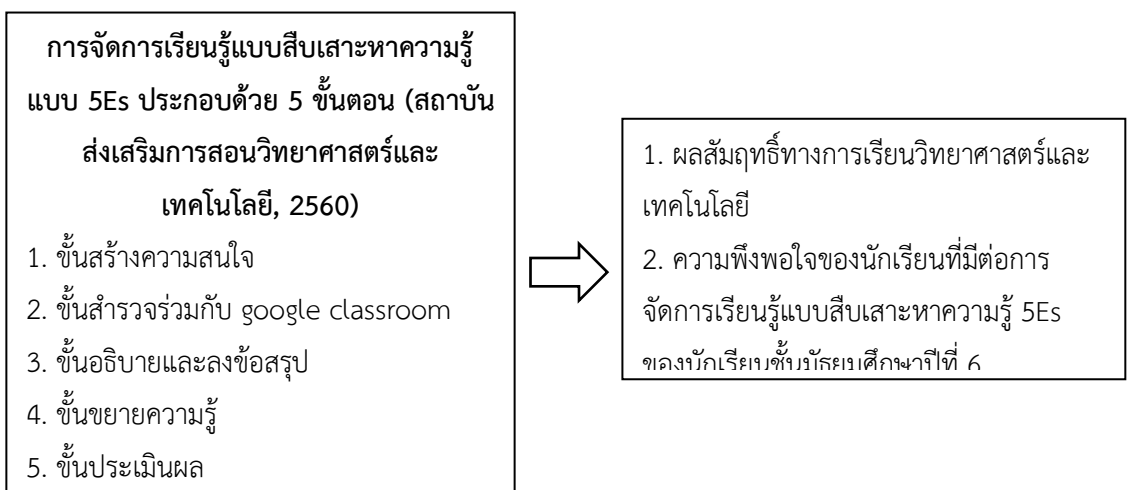
2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรจัดการเรียนรู้ตามวงจรการเรียนรู้ 5Es ร่วมกับ Google Classroom การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ไปศึกษากับตัวแปรตามอื่นๆ เช่น ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ หรือแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

2.2 ควรจัดการเรียนรู้ตามวงจรการเรียนรู้ 5Es ร่วมกับ Google Classroom การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ทดลองสอนในระดับชั้นอื่นๆด้วย เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5Es ร่วมกับ google classroom ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 การศึกษาครั้งนี้เป็นแบบแผนการทดลองแบบ One Group Pre-test Post-test Design สามารถสร้างองค์ความรู้ โดยได้ แผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5Es ร่วมกับ google classroom ที่กลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มีประสิทธิภาพ แนวทางส่งเสริมพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5Es ร่วมกับ google classroom ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ในการศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5Es
ร่วมกับ google classroom

เอกสารอ้างอิง

- กนกพร สีแดง. (2563). การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น ด้วยสื่อการสอนสมัยใหม่เพื่อศึกษาการคิดวิเคราะห์และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เซลล์และการทำงานของเซลล์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- ณัฐธินิย์ มาลาศรีและสมชาย พาชอบ (2564) ผลการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5Es เสริมด้วยเกมคอมพิวเตอร์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. การศึกษาค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยพิจญ์บัณฑิต.
- บุญชม ศรีสะอาด.(2560). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปวิณวิธสา บำรุงอุดมรัชต์ (2564) การศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับบทเรียนออนไลน์โดยใช้ Google Sites เรื่องสมมูลเคมีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 11(1), 260-274.
- ไพศาล วรคำ. (2556). การวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. มหาสารคาม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- เสาวลักษณ์ หล้าสิงห์ (2558). ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิทยาศาสตร์โดยใช้การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ด้วยสื่อประสม เรื่อง ระบบประสาทและอวัยวะรับความรู้สึก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. *E-Journal, Silpakorn University สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปะ*, 8(1), 1243-1255.
- อรพรรณ นวลจันทร์และ อัมพร วัจนะ (2564) การศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมวีดิโอสาธิตการทดลอง เรื่องของไหล โดยใช้ Google Classroom เป็นสื่อ ร่วมกับการสอนแบบสืบเสาะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 6(5), 105-117.
- Fitz – Gibbon, C. T. & Morris, L. L. (1987). *How to design a program evaluation*. Newbury Park, CA:Sage.

แนวทางเสริมสร้างการบริหารงานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี Guidelines for Enhancing The Management of Learning Process Development in The Digital Age of Schools under The Office of Secondary Educational Service Area Suphanburi

วรวัลย์ คำเที่ยง^{1*} ภูมิพัฒน์ รักพรหมมงคล²

Worawalan Khamthiang^{1*} Poompipat Rukponmongkol²

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

Master of Education Program educational administration course Kamphaeng Phet Rajabhat University

² ประธานสาขาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

President of Educational Administration Branch, Faculty of Education, Kamphaeng Phet Rajabhat University

Corresponding author email: nuta2529@gmail.com

(Received: 23 August 2023, Revised: 20 August 2023, Accepted: 25 August 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี 2) เพื่อเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษาและประสบการณ์การปฏิบัติงาน 3) เพื่อเสนอแนวทางพัฒนาการบริหารงานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี จำนวน 317 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับและแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน T-test F-test และวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารงานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของโดยรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาารายด้าน พบว่า ด้านจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานความรู้ด้านต่างๆ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมและด้านประสานความร่วมมือกับทุกฝ่ายเพื่อจัดการเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลาตามลำดับ และปัญหาการบริหารงานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล มีค่าความถี่มากที่สุดแต่ละด้าน คือ ครูขาดแรงจูงใจในการจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารขาดการดูแลการมีส่วนร่วมและการให้คำแนะนำครูในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้

ผู้บริหารจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาอุปกรณ์เทคโนโลยีการสอนไม่เพียงพอต่อการจัดการศึกษา ผู้บริหารขาดการพัฒนากระบวนการสื่อสารสนเทศของสถานศึกษาและผู้บริหารขาดทักษะการใช้เครือข่าย สื่อ Social Media ในการสร้างเครือข่ายกับองค์กรอื่นๆ ผู้ปกครองและนักเรียน 2) การเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาพบว่าไม่แตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามวุฒิการศึกษาและประสบการณ์การปฏิบัติงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) แนวทางการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา ผู้บริหารควรกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ และเป้าหมายการบริหารวิชาการด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ โดยการมีส่วนร่วมกับครูและบุคลากรทางการศึกษา ส่งเสริมให้ครูพัฒนาทักษะการใช้สื่อ นวัตกรรม แพลตฟอร์มและเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการจัดการเรียนรู้ และดำเนินการนิเทศ ติดตาม เพื่อให้คำปรึกษา แนะนำและให้กำลังใจครูและบุคลากรทางการศึกษา

คำสำคัญ: การพัฒนากระบวนการเรียนรู้, ยุคดิจิทัล

ABSTRACT

The purposes of this thesis were to 1) study the conditions and problems of learning process development management in the digital age of schools under the Suphanburi Secondary Educational Service Area Office, 2) compare the management conditions of learning process development in the digital age of schools under the Suphanburi Secondary Educational Service Area Office classified according to educational qualifications and work experience, 3) propose guidelines for developing the management of learning process development in the digital age of schools under the Suphanburi Secondary Educational Service Area Office. The samples used in this research were: School administrators and teachers Under the Office of Suphan Buri Secondary Education Service Area, 317 people. Tools used to collect data were a 5 point estimating questionnaire and a structured interview. Data analysis The statistics used were frequency, percentage, mean, standard deviation, T-test, F-test and analyze the content.

From this study, the results were as following: 1) The state of administration in developing learning processes in the digital age of overall is at a good level When considering each aspect, it was found that the aspect of teaching and learning by combining various knowledge have the highest average The aspect with the lowest average value was the setting of atmosphere and environment and coordination with all parties to manage learning anytime, anywhere, respectively. Administration problems in learning process

development in the digital age with the highest frequency value in each aspect, that is, teachers lack motivation in learning management. Administrators lack supervision, involvement and teacher guidance in designing learning activities. Administrators allocate budgets for the development of teaching technology devices that are not sufficient for educational management. Administrators lack the development of educational information systems and administrators lack skills in using social media networks to create networks with other organizations. parents and students. 2) Comparison of academic administration conditions in terms of learning process development in the digital age of educational institutions found that there was no difference. When classified by educational background and work experience Statistically significant at the .05 level. 3) Guidelines for academic administration in the development of learning processes in the digital age of educational institutions Administrators should set policies, visions and goals for academic administration in terms of learning process development. by engaging with teachers and educational personnel Encourage teachers to develop skills in using media, innovation, platforms and modern technology in learning management. and carry out supervision, follow-up to give advice Advise and encourage teachers and educational personnel.

Keywords: Learning process development, Digital age

บทนำ

การจัดการเรียนการสอนทางออนไลน์ในยุคดิจิทัล เป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงวิธีการเรียนการสอนที่เป็นอยู่เดิมเป็นการเรียนการสอนที่ใช้เทคโนโลยีที่ก้าวหน้า การจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์อย่างมีประสิทธิภาพจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ ซึ่งการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ประกอบด้วย ผู้สอน ผู้เรียน เนื้อหา สื่อการเรียนและแหล่งเรียนรู้กระบวนการจัดการเรียนรู้ ระบบการติดต่อสื่อสาร ระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ การวัดและ การประเมินผล โดยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนมีหลากหลายวิธีที่จะทำให้ผู้สอนและผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันได้ การพิจารณาองค์ประกอบและรูปแบบที่สอดคล้องเหมาะสมกับลักษณะวิชา และบริบทของผู้เรียนจะนำไปสู่การจัดการเรียนรู้ทางออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยเทคโนโลยีในปัจจุบันและนวัตกรรมที่สร้างสรรค์ความสะดวกในการเรียนการสอนได้แก่ปลายนิ้ว ทำให้เราสามารถเรียนรู้ทุกเนื้อหาได้จากทุกคน ทุกที่ ทุกเวลา เพื่อนำไปสู่เป้าหมายเดียวกันใน ซึ่งเป็นการเรียนการสอนวิถีใหม่ (New Normal) แต่เป้าหมายของการศึกษาอาจยังคงเดิม (เจริญ ภูวจิตร, 2564)

การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด 2019 ในปัจจุบันส่งผลให้โรงเรียนทั่วประเทศต้องจัดการเรียนการสอนตามแบบวิถีใหม่ ในรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นแบบ on – site ,

on-line ,on-hand, on-air, on –demand หรือรูปแบบอื่น ๆ ตามความเหมาะสมกับสภาพความพร้อมของโรงเรียน ของครูผู้สอน และของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนมีคุณภาพเป็นไปตามหลักสูตรสถานศึกษา เต็มตามศักยภาพของผู้เรียน การบริหารจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความปกติใหม่ (New Normal) มีความสำคัญต่อการบริหารจัดการ สะท้อนให้เห็นว่าการจัดการเรียนการสอนมีความต้องการการปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนรู้ (Change Learning) เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 ที่เกิดขึ้นและด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ครูผู้สอนในฐานะผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่ผู้เรียนต้องมีการปรับตัวและเตรียมทักษะเพื่อรับมือกับแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบใหม่พร้อมรับกับสถานการณ์ความไม่แน่นอนที่อาจเกิดขึ้นได้อยู่เสมอ ซึ่งการเตรียมการและการฝึกฝนทักษะของครูด้านการพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยี สอดคล้องกับภูมิพิพัฒน์ รักพรหมงคล (2558) กล่าวว่า การพัฒนาสถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ด้านบุคคลที่รอบรู้ ควรพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาให้มีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย สามารถใช้อินเทอร์เน็ตในการสืบค้นข้อมูล การสื่อสาร การถ่ายทอด และการเป็นผู้ให้คำปรึกษาที่ดี รวมทั้งความกระตือรือร้นในการบริหารจัดการปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ และประเมินผลที่เหมาะสมกับสถานการณ์ให้ได้มากที่สุด เพื่อปฏิบัติหน้าที่ครูส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ ที่มีประสิทธิภาพให้แก่ผู้เรียน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี ได้ดำเนินการบริหารจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของสถานศึกษาด้วยการนิเทศการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ พบว่าสถานศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี ได้ดำเนินการจัดการเรียนการสอน โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและวิชาการเป็นปัจจุบัน มีการวิเคราะห์มาตรฐาน ตัวชี้วัดหลักสูตรสถานศึกษา จัดหาสื่อ นวัตกรรมทางเทคโนโลยีและนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ครอบคลุมทุกตัวชี้วัด มีการจัดทำเอกสารต่างๆของชั้นเรียนเสร็จเรียบร้อยเป็นปัจจุบัน และผลการบริหารจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี พบว่า การจัดการเรียนการสอนสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ควรได้รับการปรับปรุง แก้ไข สนับสนุนและดำเนินเร่งด่วน เพื่อให้การดำเนินการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาขับเคลื่อนไปได้อย่างราบรื่น เกิดประสิทธิผลทางการศึกษา

ผู้วิจัยเห็นความสำคัญของการจัดการเรียนการสอน โดยการนำเทคโนโลยี สื่อ นวัตกรรมที่ทันสมัยมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ภายใต้สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ซึ่งผู้บริหารและครูผู้สอนต้องมีความรู้ มีทักษะในการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ภายใต้สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น พัฒนาการบริหารการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในช่วงสถานการณ์การเปลี่ยน สอดคล้องกับไพบูลย์ วงศ์เมืองคำ และภูมิพิพัฒน์ รักพรหมงคล (2563) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอน ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูสามารถใช้ ICT เป็นเครื่องมือในการออกแบบ และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพปัญหา เปรียบเทียบและหาแนวทางเสริมสร้างการบริหารงานการพัฒนาระบบการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี เพื่อทราบข้อมูลการการบริหารงานการพัฒนาระบบการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารและครูผู้สอน เพื่อเป็นข้อเสนอแนะ และแนวทางในการบริหารงานการพัฒนาระบบการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และส่งผลดีต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานการพัฒนาระบบการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานการพัฒนาระบบการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษา และประสบการณ์การปฏิบัติงาน
3. เพื่อเสนอแนวทางเสริมสร้างการบริหารงานการพัฒนาระบบการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี

สมมติฐานการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารงานการพัฒนาระบบการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรีต่างกัน
2. กลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์การปฏิบัติงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารงานการพัฒนาระบบการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรีแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตการวิจัยเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพ ปัญหาและเปรียบเทียบการบริหารงานการพัฒนาระบบการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ศึกษาเกี่ยวกับสภาพ ปัญหาและเปรียบเทียบการบริหารงานการพัฒนาระบบการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี

2. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี จำนวน 32 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 31 คน รองผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 55 คน และครูผู้สอน จำนวน 1,669 คน รวมจำนวนประชากรทั้งสิ้น 1,755 คน

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Sample Random Sampling) การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, pp. 607-610) ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 317 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 16 คน และครูผู้สอน จำนวน 301 คน

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

1. ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ สภาพและปัญหาการบริหารงานการพัฒนาระบบการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น

2.1.1 วุฒิการศึกษา ได้แก่ ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี

2.1.2 ประสบการณ์การปฏิบัติงาน ได้แก่ น้อยกว่า 10 ปี, ตั้งแต่ 10 - 20 ปี และมากกว่า 20 ปีขึ้นไป

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ สภาพการบริหารงานการพัฒนาระบบการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี

ขั้นตอนที่ 2 แนวทางเสริมสร้างการบริหารงานการพัฒนาระบบการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี

นำผลการศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานการพัฒนาระบบการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรีจากขั้นตอนที่ 1 มาหาแนวทางจากผู้บริหารสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการบริหารงานสถานศึกษาด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลหรือผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล จำนวน 17 คน ซึ่งมีขอบเขตดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางเสริมสร้างการบริหารงานการพัฒนาระบบการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี ซึ่งขอบข่ายที่ใช้ในการหาแนวทางเสริมสร้างการบริหารงานการพัฒนาระบบการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรีคือ ผลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1

2. ขอบเขตผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการบริหารงานด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล หรือการบริหารสถานศึกษาด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล หรือผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล จำนวน 17 คน

2.1 ผู้บริหารการศึกษาหรือรองผู้บริหารการศึกษาที่มีประสบการณ์ในการบริหารงานด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลไม่น้อยกว่า 3 ปี จำนวน 4 คน

2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาหรือรองผู้บริหารสถานศึกษาที่ได้รับรางวัลในการบริหารงานด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล หรือวิทยฐานะไม่น้อยกว่าชำนาญการพิเศษ จำนวน 7 คน

2.3 ศึกษานิเทศก์ที่มีประสบการณ์ในการรับผิดชอบด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลไม่น้อยกว่า 3 ปี มีวิทยฐานะไม่น้อยกว่าชำนาญการพิเศษ จำนวน 3 คน

2.4 นักวิชาการที่มีงานวิจัย ผลงานหรือศึกษาเกี่ยวกับพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ในยุคดิจิทัลหรือการใช้สื่อเทคโนโลยี จบการศึกษาไม่น้อยกว่าปริญญาเอก จำนวน 3 คน

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ แนวทางเสริมสร้างการบริหารงานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีการดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพ ปัญหาและเปรียบเทียบการบริหารงานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี จำนวน 317 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ และแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความถี่และค่าร้อยละ ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางเสริมสร้างการบริหารงานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี โดยสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการบริหารงานด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล หรือการบริหารสถานศึกษาด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล หรือผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล จำนวน 17 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาศภาพการบริหารงานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี

ตารางที่ 1 แสดงสภาพการบริหารงานด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี โดยรวมและรายด้าน

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การจัดเนื้อหาและกิจกรรมที่สอดคล้องกับความถนัดและความสนใจของผู้เรียน	4.38	0.47	มาก
2. การฝึกทักษะกระบวนการคิด การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์	4.38	0.52	มาก
3. จัดกิจกรรมการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง	4.40	0.49	มาก
4. จัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานความรู้ด้านต่างๆ	4.46	0.44	มาก
5. การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม	4.32	0.52	มาก
6. ส่งเสริมสนับสนุนครูผู้สอนในการใช้สื่อเทคโนโลยี	4.38	0.48	มาก
7. ประสานความร่วมมือกับทุกฝ่ายเพื่อจัดการเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา	4.32	0.50	มาก
รวมเฉลี่ย	4.38	0.49	มาก

ผลการศึกษาสภาพการบริหารงานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี พบว่าในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีสภาพการบริหารงานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลมากที่สุด ได้แก่ ด้านจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานความรู้ด้านต่างๆ ส่วนด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมและด้านประสานความร่วมมือกับทุกฝ่ายเพื่อจัดการเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา มีค่าน้อยที่สุด

2. ผลการศึกษาปัญหาการบริหารงานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี แต่ละด้านมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

2.1 ด้านการจัดเนื้อหาและกิจกรรมที่สอดคล้องกับความถนัดและความสนใจของผู้เรียน พบว่า ปัญหาการบริหารงานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลมากที่สุด คือ ครูขาดแรงจูงใจในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง และผู้บริหารส่งเสริมครูในการออกแบบเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ขาดความหลากหลายและยืดหยุ่นมีปัญหาน้อยที่สุด

2.2 ด้านการฝึกทักษะกระบวนการคิด การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ พบว่า ข้อที่มีปัญหาการบริหารงานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลมากที่สุด คือ ผู้บริหารขาดการดูแลหรือให้คำแนะนำครูในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้จากสถานการณ์จริงให้ผู้เรียนสามารถเผชิญสถานการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นจริงในปัจจุบัน รองลงมา คือ ผู้บริหารขาดการให้คำแนะนำครูในการออกแบบกิจกรรมที่กระตุ้นให้ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้ความรู้สร้างผลงานได้ และผู้บริหารขาดการมีส่วนร่วมกับครูในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงของครูหรือผู้เรียนตามลำดับ

2.3 ด้านจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง พบว่า ข้อที่มีปัญหาการบริหารงานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลมากที่สุด คือ ผู้บริหารขาดความร่วมมือกับครูในการสร้าง

ประสบการณ์ หรือสถานการณ์จริง เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาจากสภาพจริง รองลงมา คือ ผู้บริหารเน้นให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาจากสถานการณ์ การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ และผู้บริหารขาดการสนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงของ ครูหรือผู้เรียนให้ค้นพบและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองตามลำดับ

2.4 ด้านการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานความรู้ด้านต่างๆ พบว่า ข้อที่มีปัญหาการบริหารงาน การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลมากที่สุด คือ ผู้บริหารอำนวยความสะดวกให้ครูจัดการ เรียนการสอนโดยใช้ Social Media ไม่เพียงพอต่อความต้องการของครู รองลงมา คือ ผู้บริหารขาดการ อำนวยความสะดวกให้ครูจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย และนวัตกรรมที่หลากหลาย และผู้บริหารสนับสนุนให้ครูจัดการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ วัสดุที่ไม่อยู่ในท้องถิ่น ชุมชนเป็นสื่อใน การจัดการเรียนการสอนและผู้บริหารอำนวยความสะดวกสื่อแอปพลิเคชัน เช่น Application Google Flipped Classroom Zoom หรือ OBS สื่อสารได้ตอบกับผู้เรียนให้ครูจัดการเรียนการสอนระบบออนไลน์ โดยใช้ไม่สอดคล้องกับความต้องการของครูตามลำดับ

2.5 ด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม พบว่าข้อที่มีปัญหาการบริหารงานการพัฒนา กระบวนการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลมากที่สุด คือ ผู้บริหารอำนวยความสะดวกในจัดสรรอุปกรณ์เทคโนโลยีการ สอนไม่เพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอนครู รองลงมา คือ ผู้บริหารจัดสรรงบประมาณไม่เพียงพอในการ ปรับปรุงสภาพแวดล้อม อาคารสถานที่และห้องเรียนให้เอื้อบรรยากาศในการจัดการเรียนการสอน และ ประเด็นที่น้อยที่สุดคือผู้บริหารขาดการสนับสนุนให้ครูจัดบรรยากาศห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ความคิด สร้างสรรค์และสร้างสรรค์ผลงานตามลำดับ

2.6 ด้านส่งเสริมสนับสนุนครูผู้สอนในการใช้สื่อเทคโนโลยี พบว่า ข้อที่มีปัญหาการบริหารงาน การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลมากที่สุด คือ ผู้บริหารสนับสนุนงบประมาณไม่เพียงพอในการ จัดซื้อจัดหา ซ่อมแซมอุปกรณ์ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา รองลงมา คือ ผู้บริหารจัดสรรงบประมาณ ไม่เพียงพอต่อการสนับสนุน ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ระบบเครือข่ายภายในสถานศึกษาให้มีความ ทันสมัย และประเด็นที่น้อยที่สุดคือผู้บริหารขาดการส่งเสริมและพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ในยุค ดิจิทัลให้มีประสิทธิภาพตามลำดับ

2.7 ด้านการประสานความร่วมมือกับทุกฝ่ายเพื่อจัดการเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา พบว่า ข้อที่มี ปัญหาการบริหารงานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลมากที่สุด คือ ผู้บริหารขาดการดำเนินงาน พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาให้ผู้ปกครองชุมชนและสังคมสามารถเข้าถึงได้ทุกที่ทุกเวลา และผู้บริหารขาดทักษะการใช้เครือข่าย สื่อ Social Media ในการติดต่อสื่อสาร สร้างเครือข่ายองค์กร ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน และหน่วยงานอื่นๆ รองลงมา คือ ผู้บริหารขาดการส่งเสริม สนับสนุนให้บุคคล องค์กร หน่วยงาน ในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษารูปแบบเครือข่าย และประเด็นที่น้อยที่สุดคือผู้บริหารขาด การมีส่วนร่วมกับผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานและองค์กรอื่นๆ ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามลำดับ

3. ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษาและประสบการณ์การทำงานซึ่งมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 แสดงผลการเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษา

สภาพการบริหารงานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้	ปริญญาตรี (n=192)		สูงกว่าปริญญาตรี (n=105)		t	Sig.
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1. ด้านการจัดเนื้อหาและกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียน	4.37	0.47	4.42	0.47	-.971	.332
2. ด้านการฝึกทักษะกระบวนการคิดการเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์	4.38	0.49	4.39	0.56	-.242	.809
3. ด้านจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง	4.39	0.49	4.42	0.49	-.586	.558
4. ด้านจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานความรู้ด้านต่างๆ	4.45	0.45	4.46	0.40	-.153	.878
5. ด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม	4.31	0.53	4.34	0.51	-.477	.634
6. ด้านส่งเสริมสนับสนุนครูผู้สอนในการใช้สื่อเทคโนโลยี	4.39	0.48	4.35	0.49	.592	.555
7. ด้านประสานความร่วมมือกับทุกฝ่ายเพื่อจัดการเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา	4.33	0.49	4.32	0.50	.083	.934

ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษาไม่มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 3 แสดงผลการเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี จำแนกตามประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

สภาพการบริหารงานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้		df	SS	MS	F	Sig.
1.ด้านการจัดเนื้อหาและกิจกรรมที่สอดคล้องกับความถนัดและความสนใจของผู้เรียน	ระหว่างกลุ่ม	2	.007	.430	.016	.984
	ภายในกลุ่ม	294	66.475	.509		
	รวม	296	66.472			
2.ด้านการฝึกทักษะกระบวนการคิด การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์	ระหว่างกลุ่ม	2	.865	.432	1.619	.200
	ภายในกลุ่ม	294	78.513	.267		
	รวม	296	79.378			
3.ด้านจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง	ระหว่างกลุ่ม	2	.201	.100	.420	.658
	ภายในกลุ่ม	294	70.262	.239		
	รวม	296	70.463			
4.ด้านจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานความรู้ด้านต่างๆ	ระหว่างกลุ่ม	2	.469	.235	1.234	.293
	ภายในกลุ่ม	294	55.894	.190		
	รวม	296	56.364			
5.ด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม	ระหว่างกลุ่ม	2	.017	.009	.031	.969
	ภายในกลุ่ม	294	80.490	.274		
	รวม	296	80.507			
6.ด้านส่งเสริมสนับสนุนครูผู้สอนในการใช้สื่อเทคโนโลยี	ระหว่างกลุ่ม	2	.368	.184	.786	.457
	ภายในกลุ่ม	294	68.901	.234		
	รวม	296	69.270			
7.ด้านประสานความร่วมมือกับทุกฝ่ายเพื่อจัดการเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา	ระหว่างกลุ่ม	2	.030	.015	.060	.942
	ภายในกลุ่ม	294	72.700	.274		
	รวม	296	72.730			

ผลการบริหารงานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี จำแนกตามประสิทธิภาพการทำงานไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. แนวทางเสริมสร้างการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี

ปรับโครงสร้างเวลาเรียน จัดให้มีการบูรณาการระหว่างรายวิชา ปรับตัวชี้วัดและผลการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ และปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัด และเหมาะสมกับผู้เรียน ใช้สื่อ นวัตกรรม แพลตฟอร์มและเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาช่วยในการจัดการเรียนรู้ สร้างความตระหนักและสร้างเป้าหมายร่วมกับครู ร่วมกำหนดทิศทางในการเดินไปสู่เป้าหมายนั้นๆ ผู้บริหารจะต้องใช้กระบวนการ PLC ในการร่วมคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหาร่วมกับครู กำหนดนโยบายเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง Active Learning เพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียน มีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง เหมาะสมกับสถานการณ์ด้วยวิธีการที่หลากหลายและยืดหยุ่นได้ ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้โดยนำกระบวนการแก้ปัญหาแบบ Learning by doing ผ่านกิจกรรมจากสถานการณ์ปัจจุบัน ประสบการณ์จริง เน้นการลงมือปฏิบัติจริง สนับสนุนให้ครูจัดการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้และวัสดุท้องถิ่นในชุมชนเป็นสื่อในการจัดการเรียนการสอน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความสนใจ อำนาจความสะดวกให้ครูจัดการเรียนการสอนระบบออนไลน์โดยใช้สื่อแอปพลิเคชัน เช่น Application Google Flipped Classroom Zoom หรือ OBS จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา จัดสรรงบประมาณดำเนินงานตามโครงการและกิจกรรมในการพัฒนา ปรับปรุง ซ่อมแซมสภาพแวดล้อม กำหนดนโยบายให้ครูได้ใช้เทคโนโลยีงานในการจัดการเรียนการสอนและงานอื่นๆจนเป็นปกติ พัฒนาระบบสารสนเทศ เว็บไซต์ และเพจเฟซบุ๊กของสถานศึกษาให้ทันสมัย และจัดทำข้อมูลสารสนเทศให้เป็นปัจจุบัน ถูกต้องและทันต่อเหตุการณ์ สอดคล้องกับมานพ จันท์ศรี และภูมิพิพัฒน์ รักพรหมคล (2564) ได้เสนอแนวทางพัฒนาการบริหารระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศไว้ว่า ควรส่งเสริมให้มีระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศเพื่อใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษา ครอบคลุมงานทั้ง 4 ด้าน การจัดการเรียนการสอน และใช้เป็นสื่อในการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียน

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารงานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานความรู้ด้านต่างๆ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ด้านการจัดเนื้อหาและกิจกรรมที่สอดคล้องกับความถนัดและความสนใจของผู้เรียน การประยุกต์และส่งเสริมสนับสนุนครูผู้สอนในการใช้สื่อเทคโนโลยี และด้านการฝึกทักษะกระบวนการคิด การเผชิญสถานการณ์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สถานศึกษาส่วนใหญ่พัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานความรู้ด้านต่างๆ จัดเนื้อหาและกิจกรรมที่สอดคล้องกับความถนัดและความสนใจของผู้เรียน โดยฝึกทักษะกระบวนการคิด การเผชิญสถานการณ์และประสบการณ์จริง รวมทั้งสนับสนุนและส่งเสริมให้ครูใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับอติพร เกิดเรือง (2560) ได้ศึกษาการส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อรองรับสังคมไทยในยุคดิจิทัลผลการศึกษา พบว่า การจัดการศึกษาในยุคดิจิทัล ต้องคำนึงถึงการปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง เน้นการสร้างสรรค์ปรับแต่ง

การเรียนรู้ การคิดเชิงวิพากษ์ และการแก้ปัญหาที่ซับซ้อน เน้นการใช้เครือข่ายออนไลน์ในการจัดการเรียนรู้ สร้างสถานการณ์จำลองให้ผู้เรียนพบประสบการณ์จริง เนื้อหาการเรียนรู้ควรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้บน เครือข่ายออนไลน์ สามารถสร้างองค์ความรู้ แบ่งปันความรู้และเนื้อหาผ่านเครือข่ายออนไลน์ และส่งเสริม ความรู้ในโลกแห่งการทำงานมากขึ้น

2. ปัญหาการบริหารงานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี พบว่า

ครูขาดแรงจูงใจในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ผู้บริหารขาด การมีส่วนร่วมกับครูออกแบบเนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้และการวัดและประเมินผล และผู้บริหารส่งเสริมครู ในการออกแบบเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ขาดความหลากหลายและยืดหยุ่นตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็น เพราะผู้บริหารสถานศึกษาขาดการจัดการประชุมชี้แจงการดำเนินการ จึงทำให้ขาดการมีส่วนร่วมกับครู ในการออกแบบเนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้และการวัดและประเมินผล สอดคล้องกับงานวิจัยของพระอนันต์ ธรรมวิริโย (นามทอง), สุนทร สายคำ และประจิตร มหาหิง (2564) ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่าถึงการพัฒนา กระบวนการเรียนรู้ไว้ว่า 1) ควรปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษ ที่ 21 2) ควรจัดการ เรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง แบบ (Active Learning) 3) ควรใช้สื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย ผ่านแพลตฟอร์มการเรียนรู้ดิจิทัล 4) ควรใช้วิธีการประเมินที่หลากหลาย ใช้เครื่องมือสำหรับการพัฒนา คุณภาพภายในโรงเรียน

3. การเปรียบเทียบการบริหารงานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษาและประสบการณ์การ ทำงาน พบว่า

3.1 การบริหารงานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษาไม่มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ทุกโรงเรียนเห็นความสำคัญของการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้การจัดการเรียนรู้ก้าวทันกับความเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในยุคปัจจุบัน ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนจึงมีแนวการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในยุค ดิจิทัลของสถานศึกษาไปในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องกับกมลวรรณ สุอารี, รุจิรี ภู่อาระ และภาวิดา ธาราศรี สุทธิ (2565) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียน โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1 พบว่าครูที่มีวุฒิการศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียน โดย ภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

3.2 การบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี จำแนกตามประสบการณ์การทำงานไม่มีความ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารงานวิชาการเป็นหัวใจ

สำคัญของการจัดการศึกษาของทุกโรงเรียน จึงให้ความสำคัญกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ ประสพการณ์การทำงานจึงไม่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของอรนิตย์ สุวรรณไตรย์, ชวนคิด มะเสนา และอัสวฤทธิ อุทัยรัตน์ (2558) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการเมื่อจำแนกตามประสพการณ์การทำงานต่างกันมีการบริหารงานวิชาการไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

4. แนวทางเสริมสร้างการบริหารงานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

สถานศึกษาควรปรับโครงสร้างเวลาเรียน จัดให้มีการบูรณาการระหว่างรายวิชา ปรับตัวชีวิตและผลการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ และปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดและเหมาะสมกับผู้เรียน ใช้สื่อ นวัตกรรม แพลตฟอร์มและเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาช่วยในการจัดการเรียนรู้ สร้างความตระหนักและสร้างเป้าหมายร่วมกับครู ร่วมกำหนดทิศทางการเดินไปสู่เป้าหมายนั้นๆ ผู้บริหารจะต้องใช้กระบวนการ PLC ในการร่วมคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหาร่วมกับครู สอดคล้องกับวิชิต อ่อนจันทร์ และภูมิพิพัฒน์ รักพรหมงคล (2564) ได้กล่าวถึงแนวทางการพัฒนาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SBM) ด้านหลักการมีส่วนร่วม โดยโรงเรียนควรมีการประชุมวางแผนการดำเนินงานของโรงเรียนร่วมกัน กำหนดนโยบายเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง Active Learning เพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียน มีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง เหมาะสมกับสถานการณ์ด้วยวิธีการที่หลากหลายและยืดหยุ่นได้ ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้โดยนำกระบวนการแก้ปัญหาแบบ Learning by doing ผ่านกิจกรรมจากสถานการณ์ปัจจุบัน ประสพการณ์จริง เน้นการลงมือปฏิบัติจริง สนับสนุนให้ครูจัดการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้และวัสดุท้องถิ่นในชุมชนเป็นสื่อในการจัดการเรียนการสอน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความสนใจของ อำนวยความสะดวกให้ครูจัดการเรียนการสอนระบบออนไลน์โดยใช้ สื่อ แอปพลิเคชัน เช่น Application Google Flipped Classroom Zoom หรือ OBS จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา จัดสรรงบประมาณดำเนินงานตามโครงการและกิจกรรมในการพัฒนา ปรับปรุง ซ่อมแซมสภาพแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับสุนิรันดร์ รุ่งเรืองรัมย์ และภูมิพิพัฒน์ รักพรหมงคล (2563) กล่าวว่า ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายในที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ ได้แก่ 1) จัดสรรงบประมาณด้านวิชาการตามสัดส่วนที่กำหนด 2) บริหารจัดการ เทคโนโลยี และอินเทอร์เน็ต เพื่อการศึกษาอย่างพอเพียงและใช้งานได้ดี 3) มีข้อมูลสารสนเทศเพียงพอต่อการพัฒนางานวิชาการ กำหนดนโยบายให้ครูได้ใช้เทคโนโลยีจนในการจัดการเรียนการสอนและงานอื่นๆจนเป็นปกติ พัฒนาระบบสารสนเทศ เว็บไซต์ และเพจเฟซบุ๊กของสถานศึกษาให้ทันสมัย และจัดทำข้อมูลสารสนเทศให้เป็นปัจจุบัน ถูกต้องและทันต่อเหตุการณ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของอรนิตย์ สุวรรณไตรย์, ชวนคิด มะเสนา และอัสวฤทธิ อุทัยรัตน์ (2558) ที่ได้กล่าวถึงเงื่อนไขที่ส่งเสริมการบริหารงานวิชาการ ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ และความถนัดของผู้เรียนโดย

คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ในงานส่งเสริมงานวิชาการมีการจัดงบประมาณ เพื่อการเรียนการสอน อย่างเพียงพอ งานกลุ่มประสบการณ์/สาระการเรียนรู้ มีการควบคุม ดูแล กำกับการใช้หลักสูตรของกลุ่ม สาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ประเมินผลการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง งานวัดผลประเมินผลมี ความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ และการ จัดการเรียนการสอน มีการจัดงานประกัน คุณภาพสถานศึกษา โดยกำหนดเป้าหมายของสถานศึกษาจาก ตัวชี้วัดและมาตรฐานการศึกษา และจัดระบบโครงสร้างสถานศึกษาให้รองรับการจัดระบบประกัน คุณภาพสถานศึกษา นอกจากนั้นงานวิจัยของพระอนันต์ ธรรมวิริโย (นามทอง), สุนทร สายคำ และประจิตร มหาหิง (2564) ได้ให้แนวทางการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ไว้ว่า 1) ควร ปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษ ที่ 21 2) ควรจัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนเป็น ศูนย์กลาง แบบ (Active Learning) 3) ควรใช้สื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยผ่านแพลตฟอร์มการเรียนรู้ ดิจิทัล 4) ควรใช้วิธีการประเมินที่หลากหลาย ใช้เครื่องมือสำหรับการพัฒนาคุณภาพภายในโรงเรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การนำผลการวิจัยไปใช้พัฒนาด้านนโยบาย
 1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน
 2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนด แผนพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าทาง เทคโนโลยี
 3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาควรกำหนดนโยบายให้ใช้สื่อ เทคโนโลยีที่ ทันสมัย มาใช้ในการบริการงานและการปฏิบัติงาน
2. การนำผลการวิจัยไปใช้พัฒนาองค์กร
 1. สถานศึกษาขนาดใหญ่ที่มีจำนวนนักเรียนจำนวนมากจึงควรจัดซื้อ จัดหา ซ่อมแซมอุปกรณ์ สื่อ เทคโนโลยีรวมถึง ปรับปรุงสภาพแวดล้อม อาคารสถานที่และห้องเรียนให้เอื้อต่อการจัดการเรียนการ สอนและเพียงพอต่อความต้องการของครูและนักเรียน
 2. สถานศึกษาขนาดกลางควรพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ระบบเครือข่ายภายใน สถานศึกษาให้มีความทันสมัย เพื่อให้ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคมติดต่อได้สะดวกรวดเร็วและสามารถรับ ข้อมูลข่าวสารได้ถูกต้องและรวดเร็ว รวมทั้งการจัดซื้อ จัดหา ซ่อมแซมวัสดุ อุปกรณ์ สื่อ เทคโนโลยีต่างๆให้ พร้อมและเพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอน
 3. สถานศึกษาขนาดเล็กควรพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ระบบเครือข่ายภายในให้มี ความทันสมัย และจัดสรรงบประมาณให้เหมาะสมในการสนับสนุนการจัดซื้อ จัดหา นวัตกรรม วัสดุ อุปกรณ์

และสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย รวมถึงการปรับปรุงซ่อมแซม อุปกรณ์ สภาพแวดล้อม อาคารสถานที่และ ห้องเรียนให้เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนและเพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอน

4. สถานศึกษาควรนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย แผนพัฒนา กระบวนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี

3. การนำผลการวิจัยไปใช้พัฒนาด้านบุคลากร

1. ผู้บริหารควรร่วมกับครูออกแบบเนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลจาก สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงต่างๆ ให้ครอบคลุมมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดและเหมาะสมกับผู้เรียน

2. ผู้บริหารควรนิเทศ ติดตาม สังเกตการจัดการเรียนการสอน และร่วมกันอภิปรายกับครู เพื่อให้กำลังใจ คำปรึกษา ช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาทางการสอน

3. ครูควรพัฒนาตนเองและวิชาชีพอย่างต่อเนื่องโดยการอบรมในระบบและรูปแบบออนไลน์ เพื่อเพิ่มความรู้และทักษะในการผลิตสื่อ นวัตกรรม และใช้สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย แอปพลิเคชันต่างๆ

4. ผู้ปกครองและนักเรียนควรได้รับการพัฒนาความรู้และทักษะด้านใช้สื่อเทคโนโลยี แพลตฟอร์มและแอปพลิเคชันต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรนำแนวทางเสริมสร้างการบริหารงานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของ สถานศึกษาไปใช้และทำการวิจัยเชิงคุณภาพด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในสถานศึกษา

2. ควรนำแนวทางเสริมสร้างการบริหารงานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของ สถานศึกษาไปใช้ทำการวิจัยเชิงพัฒนารูปแบบหรือระบบการบริหารงานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยใช้ เทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในยุคที่มีสถานการณ์การเปลี่ยนในปัจจุบัน เพื่อใช้ในการ จัดการศึกษาของสถานศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง

3. ควรทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้ทุกฝ่าย ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

4. ควรนำแนวทางเสริมสร้างการบริหารงานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล ของสถานศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการสร้างรูปแบบการบริหารงานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้หรือด้าน อื่น ๆ ในสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กมลวรรณ สุอารี, รุจิร ภู่อาร และภาวิดา ธาราศรีสุทธิ. (2565). การบริหารการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริม ทักษะในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียนโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1. วารสารวิชาการวิทยาลัยสันตพล. 8(2), 75.
- เจริญ ภู่วิจิตร. (2564). การจัดการเรียนรู้ทางออนไลน์อย่างมีประสิทธิภาพในยุคดิจิทัล. (ออนไลน์) (อ้างเมื่อ 30 พฤษภาคม 2565). จาก <http://www.nidtep.go.th/2017/publish/doc/20210827.pdf>

- พระอนันต์ ธมมวิริโย (นามทอง), สุนทร สายคำ และประจิตร มหาหิง. (2564). การบริหารงานวิชาการใน ยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1. *Modern Learning Development Center*. 6(1), 264-276.
- ไพบุลย์ วงศ์เมืองคำ และภูมิพัฒน์ รักพรหมงคล. (2563). แนวทางพัฒนาการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสารเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของสถานศึกษาในกลุ่มคลองน้ำไหล สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเขต 2. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏ ลำปาง*, 9(2), 52-63.
- ภูมิพัฒน์ รักพรหมงคล. (2558). แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาสถานศึกษา เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง*, 4(1), 143-160.
- มานพ จันทรศรี และภูมิพัฒน์ รักพรหมงคล. (2564). แนวทางพัฒนาการบริหารระบบและเครือข่ายข้อมูล สารสนเทศในกลุ่มโรงเรียนคลองน้ำไหล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กำแพงเพชร เขต 2. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง*, 10(1), 89-99.
- วิจิต อ่อนจันทร์ และ ภูมิพัฒน์ รักพรหมงคล. (2564). แนวทางการพัฒนาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็น ฐาน (SBM) ในกลุ่มคลองน้ำไหล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง*, 10(1), 100 -108.
- สุนันตร์ รุ่งเรืองรัชชัย และภูมิพัฒน์ รักพรหมงคล. (2563). กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการสำหรับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ของจังหวัดกำแพงเพชร. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี*, 14(1), 76-92.
- อดิพร เกิดเรือง. (2560). การส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อยอมรับสังคมไทยในยุคดิจิทัล. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง*, 6(1), 173-184.
- อรนิตย์ สุวรรณไตรย์, ขวนคิด มะเสนะ และอศุภฤทธิ์ อุทัยรัตน์. (2558). สภาพและปัญหาการบริหารงาน วิชาการโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารบัณฑิต วิทยาลัยพิษณุพนธ์*, 10(1), 108.
- Krejcie, R.V. & Morgan, D.W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30, 607-610.

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำด้านดิจิทัลของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร Digital Leadership Development Model for Graduate Students of Education in Educational Administration Program at Sakon Nakhon Rajabhat University

ไชยา ภาวะบุตร* | Chaiya Pawabutra

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
Education Administration Program, Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University

*Corresponding author e-mail: chaiya.p@snru.ac.th

(Received: 12 November 2023, Revised: 28 November 2023, Accepted: 30 November 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาองค์ประกอบ สร้างและพัฒนารูปแบบและศึกษาประสิทธิผลรูปแบบภาวะผู้นำด้านดิจิทัลของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร การวิจัยแบ่งออกเป็น ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำด้านดิจิทัล ระยะที่ 2 การร่างและสร้างรูปแบบภาวะผู้นำด้านดิจิทัล ระยะที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา จำนวน 106 คน ได้มาโดยแบ่งเป็นระดับชั้นโดยใช้ร้อยละ 74 ของจำนวนนักศึกษา จำแนกเป็นนักศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน 86 คน และนักศึกษาระดับปริญญาเอก จำนวน 20 คน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 2 ด้าน ด้านที่ 1 สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำด้านดิจิทัล มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .989 ด้านที่ 2 สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำด้านดิจิทัล มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .980 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .991 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

1. องค์ประกอบภาวะผู้นำด้านดิจิทัล ประกอบด้วย การบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัล การพัฒนาความคล่องทางดิจิทัล การสร้างนวัตกรรมการเรียนและการทำงาน การรู้ทันเทคโนโลยีดิจิทัล การคิดสร้างสรรค์การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเรียนและการทำงาน และคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำด้านดิจิทัล คือ การศึกษาเอกสารประกอบ การอบรมเชิงปฏิบัติการ การฝึกปฏิบัติจริง

2. ผลการสร้างและพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำด้านดิจิทัล ประกอบไปด้วย 1) ความเป็นมาและความสำคัญของรูปแบบ 2) หลักการของรูปแบบ 3) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 4) เนื้อหาของรูปแบบ 5)

กระบวนการของรูปแบบ 6) การวัดและประเมินผล และผลการประเมินร่างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำด้านดิจิทัล พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ผลการเปรียบเทียบคะแนนก่อน-หลังการพัฒนาภาวะผู้นำด้านดิจิทัล พบว่า โดยรวมหลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนา ค่าดัชนีประสิทธิผลของการพัฒนาภาวะผู้นำด้านดิจิทัล โดยรวม ดัชนีประสิทธิผลจึงมีค่าเพิ่มขึ้นมีค่าเท่ากับ 0.963 หรือคิดเป็นร้อยละ 96.30

คำสำคัญ: รูปแบบการพัฒนา, ภาวะผู้นำดิจิทัล

ABSTRACT

The objectives of this study were to 1) examine the components, 2) create and develop, and 3) investigate the effectiveness of the digital leadership model and the digital leadership model for graduate students in the Educational Administration program at Sakon Nakhon Rajabhat University. The research was divided as follows: Phase 1: Examining Digital Leadership, Phase 2: Drafting and Constructing Digital Leadership, and Phase 3: Model Implementation. The sample groups in this research consisted of 106 graduate students enrolled in the Educational Administration program and classified as 86 master students and 20 doctoral students. Using proportional stratified random sampling, a sample group consisting of thirty participants was used. The research instrument used for data collection was a set of five-point rating scale questionnaires with two parts. In part 1, the current conditions of Digital Leadership, the reliability value was .989. In part 2, the desirable conditions of digital leadership, the reliability value was .980. and the reliability value for the whole was .991. The statistical tools used to analyze data were frequency, percentage, mean, and standard deviation. The results were as follows:

1. The components of the Digital Leadership Model consisted of 1) the integration of digital technology, 2) the development of digital fluency, 3) the creation of working and learning innovation, 4) digital literacy, 5) creativity in using digital technology in learning and working, and 6) the morality, ethics, and code of conduct in the use of digital technology. Furthermore, the development of the Digital Leadership for Graduate Students of Education in Educational Administration Program at Sakon Nakhon Rajabhat University comprised of five development methods: 1) the study of documents, 2) workshops, and 3) training.

2. The results of the creation and development of the model of digital leadership included: 1) model rationale, 2) model principal, 3) model objectives, 4) model content, 5) model process, and 6) Measurement and Evaluation. Overall, the result of the drafted development model of Digital Leadership was rated at the highest level.

3. The comparison between pre- and post-development stages of the digital leadership development model revealed that post-development was greater than pre-development. Overall, the digital leadership development effectiveness index has grown to a value of 0.963 or 96.30 percent.

Keywords: Development Model, Digital Leadership

บทนำ

การบริหารการศึกษาเป็นกระบวนการปฏิบัติงานด้านการจัดการทางการศึกษาให้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยหลักการและปัจจัยการบริหารที่มุ่งบริหารคนและงานสู่ความสำเร็จ ส่วนผู้บริหารก็จะต้องมีภาวะผู้นำในการกำกับ ควบคุม นำพาครู บุคลากรทางการศึกษารวมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงาน องค์กรมาร่วมมือกันในการจัดการศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และอีกทั้งทำให้ได้รับรู้ถึงทิศทางและจุดมุ่งหมายการบริหารงานอย่างชัดเจนภายใต้ภาวะความเปลี่ยนแปลงของโลก (ไชยา ภาวะบุตร, 2565)

หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต และหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เป็นหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นตามมาตรฐานทางวิชาการและวิชาชีพ และความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัย คือ เป็นสถาบันอุดมศึกษาของท้องถิ่นที่เป็นศูนย์กลางทางวิชาการและเครือข่ายการเรียนรู้ คู่คุณธรรม เพื่อพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และเป็นหลักสูตรที่เอื้อต่อการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาทั้งที่มีความเป็นนักวิชาการ นักวิชาชีพทางการบริหาร และภาวะผู้นำโดยเน้นด้านคุณธรรม จริยธรรม และความเป็นสากลเพื่อเป็นแบบอย่างให้กับสาธารณชน นักเรียน นักศึกษา และเยาวชน ตลอดจนการจัดกิจกรรมเสริมต่าง ๆ โดยเฉพาะกิจกรรมความร่วมมือทางวิชาการกับสถาบันอื่นทั้งในประเทศและนอกประเทศ และได้กำหนดคุณลักษณะทางด้านภาวะผู้นำโดยได้ให้มีการบูรณาการศาสตร์ทั้งการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำเข้าด้วยกันเพื่อให้มีความสมบูรณ์อันจะก่อประโยชน์ให้กับผู้เรียนให้มีประสิทธิผลยิ่งขึ้น ซึ่งรวมไปถึงภาวะผู้นำด้านดิจิทัลของนักศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษาด้วย

ภาวะผู้นำด้านดิจิทัล เป็นสิ่งที่มีคุณค่าและมีประโยชน์แก่การบริหารสถานศึกษาให้ทำงานในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงต้องมีการกำหนดกรอบนโยบายที่ชัดเจน ที่ทุกคนสามารถปฏิบัติตามได้และนอกเหนือจากการบริหารโดยทั่วไปแล้วเพื่อให้บริหารจัดการศึกษาบรรลุผลสำเร็จ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาในยุคใหม่ในศตวรรษที่ 21 จึงต้องมีคุณลักษณะโดดเด่นเหมาะสม มีความรู้ความเข้าใจ เชิง

ทฤษฎี ทักษะ บทบาทหน้าที่ คุณธรรมและประสบการณ์ทางการบริหารการศึกษายุคใหม่ เพื่อนำพาสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ และทันสมัยเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของโลก (ชัยยนต์ เพาพาน, 2559)

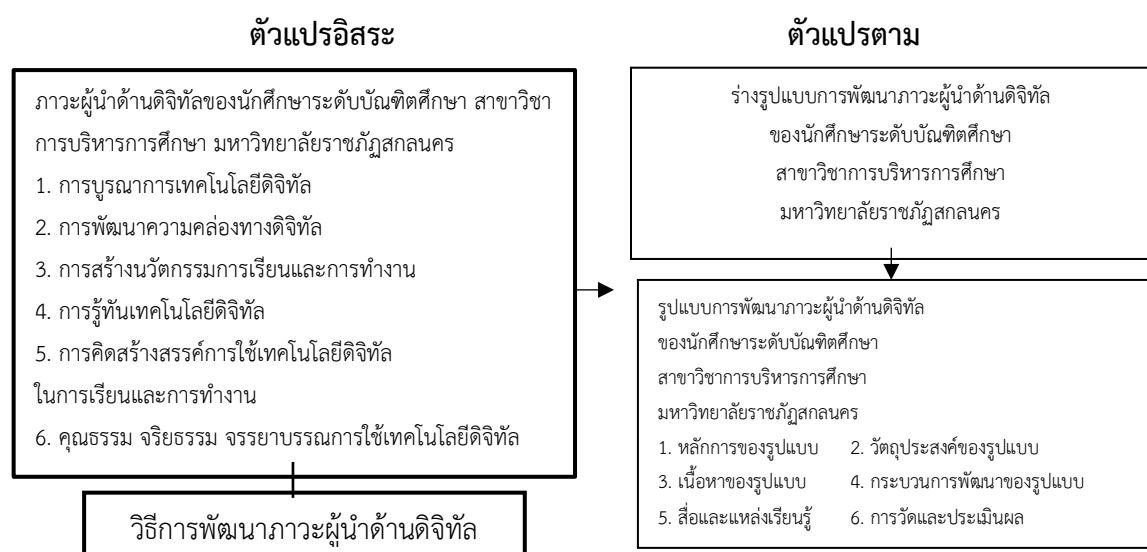
ด้วยเหตุนี้จึงได้กำหนดให้นักศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษาได้รับการพัฒนาภาวะด้านดิจิทัล เพื่อให้ได้ก้าวทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก สามารถใช้เทคนิคและเครื่องมือในการบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความรู้ ความสามารถ และทักษะที่จำเป็นเพื่อการพัฒนาให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากเทคโนโลยีดิจิทัล ได้อย่างปลอดภัย สร้างสรรค์ และใช้งานอย่างมีคุณธรรม จริยธรรม โดยการพัฒนาภาวะผู้นำด้านดิจิทัลของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ซึ่งจะมีคุณค่าต่อการพัฒนาคุณภาพของการจัดการศึกษาและส่งผลต่อนักศึกษาทั้งในด้านการเรียนในระดับบัณฑิตศึกษาและการทำงานต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำด้านดิจิทัลของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
2. เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำด้านดิจิทัลของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
3. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบภาวะผู้นำด้านดิจิทัลของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในขั้นตอนการวิจัยเชิงสำรวจ ได้แก่ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ปีการศึกษา 2565 จำนวน 144 คน จำแนกเป็นนักศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน 117 คน นักศึกษาระดับปริญญาเอก จำนวน 27 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในขั้นตอนการวิจัยเชิงสำรวจ ได้แก่ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ปีการศึกษา 2565 จำนวน 106 คน ประกอบด้วยนักศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน 86 คน และนักศึกษาระดับปริญญาเอก จำนวน 20 คน ในการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้ตารางของ Krejcie and Morgan (1970) และแบ่งเป็นระดับชั้น โดยใช้ร้อยละ 74 ของจำนวนนักศึกษา ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน 86 คน และนักศึกษาระดับปริญญาเอก จำนวน 20 คน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน 25 คน และนักศึกษาระดับปริญญาเอก จำนวน 5 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำด้านดิจิทัลของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล สภาพปัจจุบัน มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง .519-.865 และมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .989 สภาพที่พึงประสงค์ อำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .346-.682 และมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .980 และมีค่าความเชื่อมั่น ทั้งฉบับเท่ากับ .991

ระยะที่ 2 การร่างและสร้างรูปแบบ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ใช้แบบประเมินร่างรูปแบบ แบบประเมินความสอดคล้องของรูปแบบภาวะผู้นำด้านดิจิทัล

ระยะที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบทดสอบก่อนและหลังการพัฒนา แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ และแบบประเมินตนเองก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 106 คน จำแนกเป็นนักศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน 86 คน และนักศึกษาระดับปริญญาเอก จำนวน 20 คน

ระยะที่ 2 การประเมินร่างรูปแบบ โดยแบบประเมินความสอดคล้องของรูปแบบภาวะผู้นำด้านดิจิทัล จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 10 คน

ระยะที่ 3 การทดสอบก่อนและหลังการพัฒนา โดยแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 10 คน และแบบประเมินตนเองก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบ จาก นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา จำนวน 30 คน จำแนกเป็นนักศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน 25 คน และนักศึกษาระดับปริญญาเอก จำนวน 5 คน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Percentage) เพื่อหาร้อยละของแบบสอบถามที่จำแนกกลุ่มตัวอย่าง ค่าเฉลี่ย (Mean)
2. สถิติที่ใช้หาคุณภาพของเครื่องมือ ประกอบด้วย การหาค่าอำนาจจำแนกของจำแนกรายข้อกับคะแนนรวม โดยใช้ค่าสหสัมพันธ์อย่างง่าย (Item-total Correlation) ของเพียร์สัน (Pearson) และการหาความเชื่อมั่น (Reliability) การหาค่าความเชื่อมั่นของ แบบสอบถาม โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's d-Coefficient)

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปได้ดังนี้

1. ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำด้านดิจิทัล

- 1.1) ผลการศึกษาค้นคว้าองค์ประกอบภาวะผู้นำด้านดิจิทัล โดยการวิเคราะห์เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Document Analysis) ประกอบด้วย การบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัล การพัฒนาความคล่องทางดิจิทัล การสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้และการทำงาน การรู้ทันเทคโนโลยีดิจิทัล การคิดสร้างสรรค์การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเรียนและการทำงาน และคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล
- 1.2) วิธีการพัฒนาภาวะผู้นำด้านดิจิทัล มีวิธีการพัฒนาประกอบด้วย 5 วิธี คือ การศึกษาเอกสารประกอบการอบรมเชิงปฏิบัติการ การฝึกปฏิบัติจริง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบชุมชนวิชาชีพ (PLC) การนิเทศติดตาม
- 1.3) รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำด้านดิจิทัล ประกอบด้วย 6 ส่วน คือ หลักการของรูปแบบวัตถุประสงค์ของรูปแบบ เนื้อหาของรูปแบบกระบวนการพัฒนาของรูปแบบ สื่อและแหล่งเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล
- 1.4) ผลศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น พบว่า สภาพปัจจุบัน โดยรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และความต้องการจำเป็น เมื่อจัดเรียงลำดับพบว่า ด้านการบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัล การพัฒนาความคล่องทางดิจิทัล การสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้และการทำงาน การรู้ทันเทคโนโลยีดิจิทัล การคิดสร้างสรรค์การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเรียนและการทำงาน และคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณ การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลตามลำดับ

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น
ที่พึงประสงค์ ภาวะผู้นำด้านดิจิทัลของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหาร
การศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ภาวะผู้นำด้านดิจิทัลของนักศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา	สภาพปัจจุบัน (n=106)		สภาพที่พึงประสงค์ (n=106)		PNI	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. การบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัล	3.75	.52	4.51	.48	.20	1
2. การพัฒนาความคล่องทางดิจิทัล	3.90	.58	4.65	.39	.20	1
3. การสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้และการทำงาน	3.77	.57	4.54	.47	.20	1
4. การรู้ทันเทคโนโลยีดิจิทัล	3.93	.62	4.61	.44	.17	2
5. การคิดสร้างสรรค์การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ในการเรียนและการทำงาน	3.91	.60	4.61	.45	.17	2
6. คุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณการใช้เทคโนโลยี ดิจิทัล	3.96	.61	4.65	.43	.16	3
รวม	3.87	.52	4.59	.41		

2. ระยะที่ 2 การร่างและสร้างรูปแบบ

2.1) ผลการสร้างและพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำด้านดิจิทัล ประกอบไปด้วย (1) ความเป็นมาและความสำคัญของรูปแบบ (2) หลักการของรูปแบบ (3) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ (4) เนื้อหาของรูปแบบ (5) กระบวนการของรูปแบบ และ (6) การวัดและประเมินผล 2.2) ผลการประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อร่างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำด้านดิจิทัล พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2.3) ผลการประเมินความสอดคล้องของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำด้านดิจิทัล โดยพบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่ารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำด้านดิจิทัล มีความสอดคล้องกันในด้านความเป็นมา หลักการ วัตถุประสงค์ ด้านเนื้อหา กระบวนการพัฒนา สื่อและแหล่งเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผล ความสอดคล้อง ด้านโครงสร้าง (Construct Validity) ด้านเนื้อหา (Content Validity) ด้านรูปแบบ (Format) ด้านการใช้ภาษา (Wording) และด้านอื่น ๆ 2.4) ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำด้านดิจิทัล จากผู้เชี่ยวชาญ พบว่า โดยรวมและรายด้านมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ของรูปแบบ
การพัฒนาภาวะผู้นำด้านดิจิทัลของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

รูปแบบการพัฒนา ภาวะผู้นำด้านดิจิทัล	ระดับความเหมาะสม			ระดับความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ความเป็นมาและความสำคัญของรูปแบบ	4.60	.516	มากที่สุด	5.00	.000	มากที่สุด
2. หลักการของรูปแบบ	4.70	.483	มากที่สุด	4.90	.316	มากที่สุด
3. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ	4.70	.483	มากที่สุด	4.70	.483	มากที่สุด
4. เนื้อหาของรูปแบบ	4.65	.308	มากที่สุด	4.70	.391	มากที่สุด
4.1) การบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัล	4.60	.516	มากที่สุด	4.80	.421	มากที่สุด
4.2) การพัฒนาความคล่องทางดิจิทัล	4.80	.421	มากที่สุด	4.60	.516	มากที่สุด
4.3) การสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้และการทำงาน	4.60	.516	มากที่สุด	4.70	.483	มากที่สุด
4.4) การรู้ทันเทคโนโลยีดิจิทัล	4.70	.483	มากที่สุด	4.70	.483	มากที่สุด
4.5) การคิดสร้างสรรค์การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ในการเรียนและการทำงาน	4.70	.483	มากที่สุด	4.70	.483	มากที่สุด
4.6) คุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณการใช้เทคโนโลยี ดิจิทัล	4.60	.516	มากที่สุด	4.70	.483	มากที่สุด
5. กระบวนการพัฒนาของรูปแบบ	4.60	.516	มากที่สุด	4.80	.421	มากที่สุด
6. สื่อและแหล่งเรียนรู้	4.60	.516	มากที่สุด	4.80	.421	มากที่สุด
7. การวัดและประเมินผล	4.70	.483	มากที่สุด	4.80	.421	มากที่สุด
โดยรวม	4.66	.39	มากที่สุด	4.81	.281	มากที่สุด

3. ระยะที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบ

ผลการนำรูปแบบที่ได้ไปทดลองใช้กับนักศึกษา จำนวน 30 คน 3.1) ผลการเปรียบเทียบคะแนน ก่อน-หลังการพัฒนา รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำด้านดิจิทัล พบว่า โดยรวมและรายด้านหลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนา ทุกด้าน 3.2) ค่าดัชนีประสิทธิผลของพัฒนาภาวะผู้นำด้านดิจิทัล โดยรวม มีค่าเท่ากับ 0.963 หรือคิดเป็นร้อยละ 96.30 ดัชนีประสิทธิผลจึงมีค่าเพิ่มขึ้น 3.3) ระดับภาวะผู้นำด้านดิจิทัล ก่อน-หลังการฝึกปฏิบัติการ พบว่า ผลการประเมินพฤติกรรมกรรมการฝึกปฏิบัติภาวะด้านดิจิทัล โดยรวมหลังการฝึกปฏิบัติสูงกว่าก่อนการฝึกปฏิบัติ 3.4) การนิเทศ ติดตาม การพัฒนาภาวะผู้นำด้านดิจิทัล หลังการฝึกปฏิบัติจริง 1 สัปดาห์ โดยให้ผู้ฝึกปฏิบัติจริงได้สรุปเกี่ยวกับผลการพัฒนาภาวะผู้นำด้านดิจิทัลของตนเอง สามารถสรุปได้ว่า นักศึกษาที่เข้ารับการพัฒนาระหนักถึงความสำคัญและความเป็นไปได้ ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการส่งเสริมและการพัฒนาภาวะผู้นำด้านดิจิทัล 3.5) การประชุมสรุปผลการใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำด้านดิจิทัล โดยนักศึกษาที่เข้าร่วมทดลองใช้รูปแบบ สรุปผลได้ว่า นักศึกษาสามารถนำความรู้และ

ทักษะที่ได้ไปพัฒนาอย่างรอบด้านได้เป็นอย่างดีทั้งการศึกษาค้นคว้า การนำเสนองาน และการทำวิทยานิพนธ์ และมีความสำคัญในการพัฒนาตนเองและการปฏิบัติงานในสถานศึกษา

ตารางที่ 3 แสดงผลค่าดัชนีประสิทธิผลของการพัฒนาภาวะผู้นำด้านดิจิทัลของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ภาวะผู้นำด้านดิจิทัล	N	ผลรวมคะแนน หลังการพัฒนา	ผลรวมคะแนน ก่อนการพัฒนา	E.I.
1. ด้านการบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัล	30	296	204	0.958
2. ด้านการพัฒนาความคล่องทางดิจิทัล	30	296	218	0.950
3. ด้านการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้และการทำงาน	30	296	213	0.953
4. ด้านการรู้ทันเทคโนโลยีดิจิทัล	30	296	209	0.955
5. ด้านการคิดสร้างสรรค์การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ในการเรียนและการทำงาน	30	298	206	0.978
6. ด้านคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณการใช้เทคโนโลยี ดิจิทัล	30	299	216	0.987
รวม	30	296.83	211	0.963

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาค้นคว้าประกอบภาวะผู้นำด้านดิจิทัล ผู้วิจัยได้นำมาอภิปรายผล เป็นรายด้านได้ดังนี้

1.1 การบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัล โดยจะต้องมีความสามารถในการบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลในการเรียนและการทำงาน ให้สอดคล้องกับโลกสมัยปัจจุบันและอนาคตที่วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงนวัตกรรมใหม่ ๆ ตลอดเวลา โดยได้มีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการพัฒนาและสร้างความเจริญทางการศึกษาและการเรียนรู้ของสถาบันการศึกษาทุกระดับมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับมหาวิทยาลัยที่ความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสร้างให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนทั่วโลกมีการบูรณาการผสมเชื่อมโยงเทคโนโลยีเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ อาทิ การสนทนาแบบออนไลน์ เป็นต้น ส่งผลทำให้การศึกษาเรียนรู้มีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น อันเป็นประโยชน์ทางด้านการจัดการเรียนการสอนและการวิจัย และการปฏิบัติหน้าที่ประจำของนักศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษาซึ่งส่วนใหญ่เป็นครูสายผู้สอน ดังที่ พรชัย เจดามาน และคณะ (2559) ได้กล่าวถึงการบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลในการเรียนการสอน ได้แก่ 1) มีความพึงพอใจในการอบรมเชิงปฏิบัติการเพราะทำให้กลุ่มเป้าหมาย 2) มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการเรียนรู้แบบบูรณาการ 3) รู้วิธีการเชื่อมโยงและผสมผสานเนื้อหาตลอดจนกระบวนการต่าง ๆ เข้าด้วยกันอย่างกลมกลืน ซึ่งบันเย็น เพ็งกระจ่าง (2561) ได้สรุปการบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลในการเรียนการสอนว่ามีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษใหม่จะช่วยเตรียมความพร้อมในทุกด้าน คือ 1) ให้รู้คนรู้จักคิด เรียนรู้ ทำงาน

แก้ปัญหา สื่อสารและร่วมมือทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพไปตลอดชีวิต 2) เปลี่ยนแปลงไปตามความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีโดยการเตรียมคนไปเผชิญการเปลี่ยนแปลง 3) คนยุคใหม่ต้องมีทักษะที่สูงในการเรียนรู้และปรับตัวเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในด้านรูปแบบเศรษฐกิจ 4) การพึ่งพาอาศัยเพิ่มมากขึ้น 5) ภูมิทัศน์ในการเรียนรู้ที่เปลี่ยนไป และสัญญาฯ แซ่มซอย (2562) ได้สรุปการบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลในการเรียนการสอน ได้แก่ 1) ผู้ฝึกสอนหรือผู้ชี้แนะ (Coach) 2) นักตั้งคำถาม (Questioner) 3) นักออกแบบการเรียนรู้ (Learning designer) 4) นักจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ (Context provider) 5) นักเทคโนโลยี (Educational technology)

1.2 การพัฒนาความคล่องทางดิจิทัล ซึ่งเป็นลักษณะสำคัญของนักศึกษาที่ต้องมีความมุ่งมั่นพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัล สามารถค้นหาตนเองได้เพื่อสร้างแนวคิดใหม่ทางดิจิทัล สามารถเป็นผู้ใช้งานดิจิทัลได้อย่างคล่องแคล่ว ตระหนักว่าจะต้องเป็นผู้นำในการใช้งานดิจิทัลได้อย่างคล่องแคล่ว เชื่อมั่นในการใช้เทคโนโลยี (Digital Native) สามารถจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้และนวัตกรรมดิจิทัลได้อย่างมืออาชีพ ออกแบบสถานที่ทำงานเพื่อช่วยสร้างบรรยากาศให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ และการเสริมสร้างพลังอำนาจด้วยเทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ดิจิทัลต่าง ๆ สอดคล้องกับ จินณวัตร ปะโคทั้ง (2561) ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาความคล่องทางดิจิทัลไว้ดังนี้ 1) พัฒนาครูให้มีความรู้ในด้านเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง 2) สร้างเครือข่ายการเรียนรู้อย่างหลากหลายที่สามารถพัฒนาตนเองได้ 3) สามารถพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนได้ทุกเวลา และกัษพร คำทอง (2563) ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาความคล่องทางดิจิทัลไว้ดังนี้ 1) มีความมุ่งมั่นพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง 2) สามารถค้นหาตนเองได้ 3) สร้างแนวคิดใหม่ สอดคล้องกับ อินทิรา ชูศรีทอง (2563) ได้สรุปแบบการพัฒนาความคล่องทางดิจิทัลเพื่อการจัดการเรียนรู้ คือ EAIT Model ประกอบด้วย 1) การเริ่มต้น 2) การประยุกต์ 3) การแพร่กระจาย 4) ปรับโฉมใหม่ Marc (2010) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาความคล่องทางดิจิทัล ไว้ดังนี้ 1) มีความมุ่งมั่นพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง 2) สามารถค้นหาตนเองได้ 3) มีทักษะการสอนแบบมืออาชีพ 4) มีบุคลิกภาพที่เหมาะสม และ Park Y. (2016) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาความคล่องทางดิจิทัล ไว้ดังนี้ 1) มีความมุ่งมั่นพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง 2) สร้างแนวคิดใหม่ 3) มีทักษะการสอนแบบมืออาชีพ 4) เป็นผู้ที่ไม่เรียนรู้

1.3 การสร้างนวัตกรรมการเรียนและการทำงาน ซึ่งจะต้องมีพฤติกรรมที่สามารถนำข้อมูลมาใช้เพื่อประกอบการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา เช่น การออกแบบการจัดการเรียนรู้ การปฏิบัติจริงในการศึกษาและวิจัย และวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเพื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล ตลอดจนสามารถเรียกใช้ข้อมูลสารสนเทศได้อย่างอิสระ โดยนำมาใช้ได้อย่างไม่จำกัดทำให้เกิดประโยชน์ในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับองค์กรตั้งแต่การทำงานประจำวัน การวางแผนกลยุทธ์ การบริหารจัดการคุณภาพอย่างต่อเนื่องโดยใช้แหล่งข้อมูลสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่ จินณวัตร ปะโคทั้ง (2561) ได้กล่าวถึงลักษณะการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ ดังนี้ 1) จัดการเรียนรู้แบบ Active Learning เน้นการปฏิบัติจริง 2) ใช้การวิจัยเพื่อการเรียนรู้ 3) สอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน 4) วัดและประเมินผลตามสภาพจริง 5) จัดการ

เรียนรู้เพื่อมุ่งการทำงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์ สอดคล้องกับ Marc (2010) ได้กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เพื่อให้เกิดนวัตกรรม ไว้ดังนี้ 1) จัดการเรียนรู้แบบ Active Learning เน้นการปฏิบัติจริง และจัดการเรียนรู้เพื่อมุ่งการทำงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์ 2) จัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ลักษณะ STEM Education 3) สอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน และ Fansher (2011) ได้กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เพื่อให้เกิดนวัตกรรม ประกอบด้วย 1) สอนแบบโครงงาน โดยครูเป็นผู้กระตุ้นในการทำกิจกรรม สร้างผลงานด้วยตัวนักเรียนเอง 2) สอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน และ Park Y. (2016) ได้กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เพื่อให้เกิดนวัตกรรม ไว้ดังนี้ 1) ใช้สื่อและเทคโนโลยีประกอบการจัดการเรียนรู้ 2) ใช้การวิจัยเพื่อการเรียนรู้ 3) วัดและประเมินผลตามสภาพจริง

1.4 การรู้ทันเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งจะต้องเป็นผู้ที่มีลักษณะที่มีความคิดมุมมองเชิงอนาคตในการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตได้อย่างหลากหลาย ใช้โปรแกรมค้นหาข้อมูล ฐานข้อมูลออนไลน์ และสามารถประเมินผลข้อมูลการใช้และการจัดการสารสนเทศ ประเมินความถูกต้อง และการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากอินเทอร์เน็ตเพื่อการผลิตสื่อสร้างสรรค์ ออกแบบบทเรียนออนไลน์ และประยุกต์ใช้ข้อมูลที่มีประสิทธิภาพในการศึกษาและการปฏิบัติงานอย่างสร้างสรรค์ มีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงองค์การด้วยการพัฒนานวัตกรรมดิจิทัล และประยุกต์ใช้ดิจิทัลเพื่อยกระดับความเป็นเลิศขององค์การ การเข้าใจกลยุทธ์ที่สนับสนุนเป้าหมายจะเป็นการเพิ่มโอกาสในการแข่งขันขององค์การด้วยนวัตกรรมดิจิทัล ดังที่ จินฉวนต๊ะ ปะโคทัง (2561) ได้กล่าวถึงการรู้เท่าทันเทคโนโลยีในโลกศตวรรษที่ 21 คือ การรับรู้สิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นแล้วตอบสนอง รับสิ่งที่รับรู้มาเป็นกระบวนการทัศนใหม่ทันที แสดงถึงการขาดทักษะการคิดแบบขาดวิจารณญาณ ผลที่เกิดขึ้นก็จะตกอยู่ภายใต้การชวนเชื่อและไม่สามารถกำหนดตนเองได้ การสร้างทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี เพื่อให้เกิดการเท่าทันไม่ตกอยู่ภายใต้การถูกชักจูง ชวนเชื่อ และหวัดคึด จินดานุรักษ์ (2559) ได้กล่าวถึงทักษะการรู้ทันเทคโนโลยีดิจิทัลมี 4 มิติ คือ 1) มิติการใช้ (Use) 2) มิติเข้าใจ (Understand) 3) มิติการสร้าง (Create) 4) มิติการเข้าถึง (Access) นัทธิรัตน์ พิระพันธ์ และคณะ (2560) ได้กล่าวถึงการรู้ทันเกี่ยวกับยุคดิจิทัล (Digital Age Literacy) มี 8 ลักษณะ ดังนี้ 1) การรู้ขั้นพื้นฐาน (Basic Literacy) ได้แก่ ความรู้ด้านการคำนวณ (Numeracy Literacy) และความรู้ด้านเทคโนโลยี (Information Technology Literacy) 2) การรู้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ (Scientific Literacy) 3) การรู้เกี่ยวกับเศรษฐศาสตร์ (Economic Literacy) 4) การรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยี (Technology Literacy) 5) การรู้เกี่ยวกับสิ่งที่เห็น (Visual Literacy) 6) การรู้ด้านสารสนเทศ (Information Literacy) 7) การรู้เกี่ยวกับความหลากหลายทางวัฒนธรรม (Multicultural Literacy) 8) การรู้เกี่ยวกับความตระหนักรู้ต่อโลก (Global Awareness) ส่วนสุกัญญา แซ่มซ้อย (2562) ได้กล่าวถึงการรู้เท่าทันเทคโนโลยีดิจิทัล ได้แก่ 1) ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลค้นหาสื่อ ข้อมูลและสารสนเทศได้ 2) วิเคราะห์ผลกระทบของสื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์, สื่อสังคมออนไลน์ และสื่อบันเทิงต่อผู้รับสื่อได้ 3) ประเมินสื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์, สื่อสังคมออนไลน์ และสื่อบันเทิงได้ 4) สร้างสรรค์สื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์, สื่อสังคมออนไลน์และสื่อบันเทิงได้ 5) ประเมินและเลือกใช้สารสนเทศได้ 6) ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการประมวลและนำเสนอสารสนเทศได้ 7) ใช้เทคโนโลยี

ดิจิทัลในการสื่อสารหรือนำเสนอสื่อและสารสนเทศอย่างปลอดภัย ไม่ผิดจริยธรรมและกฎหมาย สอดคล้องกับ Beetham and Sharp (2013) กล่าวว่า การรู้เท่าทันดิจิทัล คือ 1) มีความรู้ความเข้าใจ (Recognized Need) 2) มีความสนใจใฝ่รู้ที่จะศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการใช้โปรแกรมต่าง ๆ และ Kaganer, Sieberand Zamora (2014) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการรู้ทันเทคโนโลยีดิจิทัลไว้ว่า 1) การรู้ดิจิทัลเป็นทักษะของบุคคลในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเข้าถึงและการสื่อสาร 2) จัดการ วิเคราะห์ ประเมินผลสารสนเทศเพื่อนำไปสู่การสร้างความรู้ใหม่และสื่อสารไปยังผู้อื่นได้ 3) การมีส่วนร่วมในการเรียนรู้แบบใหม่มีผลต่อสังคมโดยรวมในการสร้างโอกาสการเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ 4) มีความคิดสร้างสรรค์และการสร้างนวัตกรรม และ 5) เป็นพลเมืองดิจิทัล

1.5 การคิดสร้างสรรค์การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเรียนและการทำงาน โดยเป็นผู้ที่มีความเข้าใจขีดความสามารถของคนในองค์กร การจัดการและสร้างสมดุลของทักษะความสามารถของคนในองค์กรให้เหมาะสมกับสถานการณ์ สามารถจัดการกับปัญหาในการเรียนและการทำงาน การสร้างสรรค์ สร้างนวัตกรรมดิจิทัลใหม่ มีความเป็นมืออาชีพในการศึกษาและทำงานตามแผนที่กำหนด ดังที่ จินฉนวน ปะโคทัง (2561) ได้กล่าวถึง เทคนิคการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของครูมืออาชีพมีดังนี้ 1) เทคนิคการสร้างความคิดใหม่ 2) เทคนิคการตีระดมพลังสมอง 3) เทคนิคอุปมาอุปไมย 4) เทคนิคการคิดอย่างมีประสิทธิภาพ 5) เทคนิคการคิดแบบ SCAMPER สุกัญญา แซ่มซ้อย (2562) ได้กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ คือ 1) สังคมยุคใหม่มีสื่อที่หลากหลายและมาในหลายรูปแบบ 2) ครูต้องวิเคราะห์ได้ว่าสิ่งใดเหมาะสมสิ่งใดไม่เหมาะสมแล้วถ่ายไปทอดไปสู่ผู้เรียนได้อย่างถูกต้อง 3) คิดค้นหานวัตกรรมใหม่มาใช้ประกอบการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับ Beetham and Sharpe (2013) ได้กล่าวถึงความคิดสร้างสรรค์ คือ 1) ความสามารถที่จะสังเคราะห์ 2) สร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ ๆ หรือสิ่งใหม่ ๆ ขึ้นมาได้

1.6 คุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล โดยต้องเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างในการใช้ ICT อย่างถูกต้องปลอดภัย สื่อสารถูกต้องตามกฎหมาย คุณธรรม จริยธรรม และต้องรู้จักตนเอง ยอมรับข้อบกพร่องของตนเองและของผู้อื่น พร้อมทั้งการจัดกิจกรรมส่งเสริมในการเรียนและการทำงานให้เป็นผู้ที่มีคุณลักษณะพึงประสงค์ได้ สอดคล้องกับ สุกัญญา แซ่มซ้อย (2562) ได้กล่าวถึงคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลไว้ว่า 1) ความเข้มแข็งในจรรยาบรรณ คุณธรรม จริยธรรม 2) ชักชวนให้คนอื่น ๆ ทำเพื่อสังคม 3) ปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคม 4) มีแนวทางในการในการปฏิบัติตนเองและสังคม และอินทรีรา ชูศรีทอง (2563) ได้เสนอแนวคิดองค์ประกอบของคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลไว้ดังนี้ 1) การใช้ ICT และการสื่อสารถูกต้องตามกฎหมาย คุณธรรม จริยธรรม 2) เป็นแบบอย่างในการใช้ ICT อย่างถูกต้องปลอดภัย 3) ใช้ ICT อำนาจความสะดวกในการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางสังคมและวัฒนธรรมด้วยความรับผิดชอบ 4) มีความรู้เกี่ยวกับการใช้ข้อมูลสารสนเทศและลิขสิทธิ์ 5) มีส่วนร่วมในการเผยแพร่กฎหมายลิขสิทธิ์ และทรัพย์สินทางปัญญา Fansher (2011) ได้เสนอแนวคิดองค์ประกอบของคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ไว้ดังนี้ 1) ครูเชื่อมั่นในตนเอง หนักแน่น แสดงบทบาทผู้นำเสมอต้นเสมอปลาย 2)

ครูรู้จักตนเอง ยอมรับข้อบกพร่องของตนเอง และของผู้อื่น 3) จัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 4) ดูแลเอาใจใส่ผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ และ Park Y. (2016) ได้กล่าวถึงคุณธรรมจริยธรรม จรรยาบรรณการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ไว้ดังนี้ 1) ส่งเสริมให้ครูร่วมรับผิดชอบในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมร่วมกัน 2) ยกย่องและให้ความสำคัญของความซื่อสัตย์ของครู 3) ยกย่องชมเชยความเป็นกัลยาณมิตรทั้งกลุ่มครูและคนทั่วไป 4) ยกย่องชมเชยความเสียสละ ความมีจิตอาสา ในการพัฒนาศิษย์ให้เป็นคนดี 5) จัดให้มีรางวัลในความมีจิตวิญญาณความเป็นครูในโรงเรียน 6) สนับสนุน ส่งเสริม และให้ความสำคัญในความหวังดีในความรักต่อศิษย์และเพื่อนร่วมงาน

2. ผลการสร้างและพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำด้านดิจิทัลของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ประกอบด้วย 1) ความเป็นมาและความสำคัญของรูปแบบ 2) หลักการของรูปแบบ 3) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 4) เนื้อหาของรูปแบบ 5) กระบวนการของรูปแบบ 6) การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นองค์ประกอบของรูปแบบที่ได้รับการยอมรับในการนำมาใช้เพื่อการพัฒนา สอดคล้องกับ รัชฎาภรณ์ อัครจันทร์ (2560) เรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาภาค 11 มีองค์ประกอบของรูปแบบ 6 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) หลักการของรูปแบบ 2) ความมุ่งหมายของรูปแบบ 3) เนื้อหาของรูปแบบ 4) กระบวนการของรูปแบบ 5) สื่อและแหล่งเรียนรู้ และ 6) การวัดและประเมินผล ส่วนสรุทธิ ดีปู (2560) รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครราชสีมา มี 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) แนวคิดและหลักการกำกับรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์การร่างรูปแบบ 3) คุณลักษณะภาวะผู้นำและพฤติกรรมภาวะผู้นำนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครราชสีมา 4) แผนพัฒนาภาวะผู้นำนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครราชสีมา และ 5) กระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำ นอกจากนี้ Dessler (1991) มีองค์ประกอบของรูปแบบ 6 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) หลักการของรูปแบบ 2) ความมุ่งหมายของรูปแบบ 3) เนื้อหาของรูปแบบ 4) กระบวนการของรูปแบบ 5) สื่อและแหล่งเรียนรู้ และ 6) การวัดและประเมินผล

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบภาวะผู้นำด้านดิจิทัลของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ซึ่งได้ทำการศึกษาในหลายด้าน ดังนี้

3.1 ผลการเปรียบเทียบคะแนนก่อน-หลังการพัฒนา พบว่า โดยรวมหลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนา เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า หลังการพัฒนามีคะแนนสูงกว่าก่อนการพัฒนาทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า องค์ประกอบของภาวะผู้นำด้านดิจิทัล ทั้ง 6 องค์ประกอบ คือ การบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัล การพัฒนาความคล่องทางดิจิทัล การสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้และการทำงาน การรู้ทันเทคโนโลยีดิจิทัล การคิดสร้างสรรค์การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเรียนและการทำงาน และคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อความทันสมัย ทันเหตุการณ์ สามารถมองเห็นการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตจากสถานการณ์ในปัจจุบันทำให้นักศึกษาเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในด้านการเรียนและการทำงาน มีทักษะและความรู้ดิจิทัล มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนและการทำงาน และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีดิจิทัล รวมทั้งนักศึกษาได้นำความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้

ด้วยการปฏิบัติจริงไปประยุกต์ใช้ในโรงเรียนของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ผลการเปรียบเทียบคะแนนก่อน-หลังการพัฒนาภาวะผู้นำด้านดิจิทัล โดยรวมหลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับ ไชยา ภาวะบุตร, สุรัตน์ ดวงชาต และสุภัทนา หาญสุริย์ (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และผลการทดลองใช้ พบว่า ก่อนการทดลองใช้ผู้เข้าร่วมพัฒนาประเมินตนเองมีระดับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และหลังการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าร้อยละความก้าวหน้า เท่ากับ 25.80 และผลการทดสอบความรู้ พบว่า คะแนนของผู้ที่ได้รับการพัฒนาหลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.2 ค่าดัชนีประสิทธิผลของการพัฒนาภาวะผู้นำด้านดิจิทัลของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี โดยรวม มีค่าเท่ากับ 0.963 หรือคิดเป็นร้อยละ 96.30 ดัชนีประสิทธิผลจึงมีค่าเพิ่มขึ้น และระดับภาวะผู้นำด้านดิจิทัล ก่อน-หลังการฝึกปฏิบัติการ พบว่า ผลการประเมินพฤติกรรมการฝึกปฏิบัติภาวะด้านดิจิทัล โดยรวมหลังการฝึกปฏิบัติสูงกว่าก่อนการฝึกปฏิบัติ ส่วนการนิเทศ ติดตาม การพัฒนาภาวะผู้นำด้านดิจิทัล หลังการฝึกปฏิบัติจริง 1 สัปดาห์ โดยให้ผู้ฝึกปฏิบัติจริงได้สรุปเกี่ยวกับผลการพัฒนาภาวะผู้นำด้านดิจิทัลของตนเอง สามารถสรุปได้ว่า นักศึกษาที่เข้ารับการพัฒนาระหนักถึงความสำคัญและความเป็นไปได้ ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการส่งเสริมและการพัฒนาภาวะผู้นำด้านดิจิทัล และผลการประชุมสรุปผลการใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำด้านดิจิทัลโดยนักศึกษาที่เข้าร่วมทดลองใช้รูปแบบ จำนวน 30 คน สามารถสรุปผลได้ว่านักศึกษาสามารถนำความรู้และทักษะที่ได้ไปพัฒนาอย่างรอบด้านได้เป็นอย่างดีทั้งการศึกษา ค้นคว้า การนำเสนองาน และการทำวิทยานิพนธ์ และมีความสำคัญในการพัฒนาตนเองและการปฏิบัติงานในสถานศึกษาซึ่งสอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบันที่ก้าวสู่สังคมดิจิทัล การศึกษาในศตวรรษที่ 21 และประเทศไทย ยุค 5.0 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะปัจจุบันโลกได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสังคมได้เปลี่ยนแปลงไปมาก ทำให้ทุกภาคส่วนต้องปรับตัวเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้ชีวิตประจำวันและการทำงาน ดังเช่นนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี จะต้องปฏิบัติงานประจำของตนเองคือการเป็นครูทำหน้าที่สอนในโรงเรียน และจะต้องมาเรียนในวันเสาร์และอาทิตย์ซึ่งเป็นภาคพิเศษ ในมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ทั้งการเรียนแบบออนไซต์และออนไลน์ ซึ่งการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลจึงเป็นส่วนสำคัญที่จะต้องเกี่ยวข้องกับการทำงานและการเรียนของนักศึกษา จึงทำให้ค่าดัชนีประสิทธิผลของการพัฒนาภาวะผู้นำด้านดิจิทัล มีค่าดัชนีประสิทธิผลจึงมีค่าเพิ่มขึ้นในทุกด้าน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ญัฐยาภรณ์ เล็กสิงห์โต (2564) พบว่า ประสิทธิภาพของรูปแบบจากการทดลองใช้มีค่าดัชนีประสิทธิผลของการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีการพัฒนาสูงกว่าระยะก่อนการปฏิบัติการ มีค่าเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 70

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาภาวะผู้นำด้านดิจิทัล พบว่า สภาพปัจจุบัน โดยรวม อยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ พบว่า โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด และความต้องการจำเป็นเมื่อจัดเรียงลำดับพบว่า ด้านการบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัล การพัฒนาความคล่องทางดิจิทัล การสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้และการทำงาน การรู้ทันเทคโนโลยีดิจิทัล การคิดสร้างสรรค์การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเรียนและการทำงาน และคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณ การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ตามลำดับ ซึ่งผู้บริหารหลักสูตร/ประธานสาขาวิชา สามารถนำข้อมูลที่ได้นี้ไปเป็นแนวทางในการพัฒนานักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาให้มีภาวะผู้นำด้านดิจิทัลเพื่อใช้ในการเรียนและการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

1.2 จากผลการสร้างและพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำด้านดิจิทัล ซึ่งผลการประเมินความสอดคล้องด้านโครงสร้าง (Construct Validity) ด้านเนื้อหา (Content Validity) ด้านรูปแบบ (Format) ด้านการใช้ภาษา (Wording) และด้านอื่น ๆ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญ มีความเห็นความสอดคล้องกันในด้านความเป็นมา หลักการ วัตถุประสงค์ ด้านเนื้อหา กระบวนการพัฒนา สื่อและแหล่งเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผล และผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้นจึงนับได้ว่าเป็นรูปแบบการพัฒนาที่มีคุณภาพที่สามารถนำไปใช้เพื่อพัฒนานักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร และมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ได้

1.3 จากผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำด้านดิจิทัล ซึ่งผลการเปรียบเทียบคะแนนก่อน-หลังการพัฒนา พบว่า โดยรวมหลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนา เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า หลังการพัฒนามีคะแนนสูงกว่าก่อนการพัฒนาทุกด้าน และมีค่าดัชนีประสิทธิผลของพัฒนาภาวะผู้นำด้านดิจิทัล โดยรวมมีค่าเท่ากับ 0.963 หรือคิดเป็นร้อยละ 96.30 ดัชนีประสิทธิผลจึงมีค่าเพิ่มขึ้น และมีระดับภาวะผู้นำด้านดิจิทัลของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ก่อน-หลังการฝึกปฏิบัติการ พบว่า โดยรวมหลังการฝึกปฏิบัติสูงกว่าก่อนการฝึกปฏิบัติ ดังนั้นสามารถให้เห็นได้ว่าเมื่อนำรูปแบบนี้ไปทดลองใช้แล้วทำให้นักศึกษามีภาวะผู้นำด้านดิจิทัลสูงขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรดำเนินการวิจัยรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำด้านดิจิทัลให้กับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยอื่น ๆ ระดับภาค หรือระดับ ประเทศ เพื่อนำข้อค้นพบที่ได้มาเปรียบเทียบว่ามีความเหมือนแตกต่างกัน หากมีความแตกต่างจะได้พิจารณาถึงสาเหตุที่แตกต่าง ถ้ามีความศึกษาเหมือนกันจะได้เป็นเครื่องยืนยันข้อค้นพบ ซึ่งจะทำให้ข้อค้นพบที่ได้มีความน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น

2.2 ควรนำรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำด้านดิจิทัล ไปทดลองกับนักศึกษาในสถานศึกษาอื่นที่ทำการเปิดสอนในระดับอาชีวศึกษา เช่น สถานักศึกษาวิทยาลัยเทคนิค เพื่อจะได้พัฒนาภาวะผู้นำด้านดิจิทัลให้กับกลุ่มนักศึกษาที่เป็นผู้แทนหรือผู้นำของนักศึกษาในระดับอาชีวศึกษา ซึ่งผลที่ได้จะได้ใช้เป็นแนวทาง

ในการพัฒนาคุณภาพของนักศึกษาและยกระดับคุณภาพเรียนและการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กัญชพร คำทอง. (2563). กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการในยุคไทยแลนด์ 4.0 ของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดขอนแก่น. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 5(3), 446-460.
- จิณณวัตร ปะโคทัง. (2561). *ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ*. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ชัยยนต์ เพาพาน. (2559). ผู้บริหารโรงเรียนยุคใหม่ในศตวรรษที่ 21. *วารสารคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์*, 1(1), 304-306.
- ไชยา ภาวะบุตร. (2565). *ภาวะผู้นำทางวิชาการ*. ฉบับปรับปรุง พิมพ์ครั้งที่ 3. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ไชยา ภาวะบุตร, สุรัตน์ ดวงชาทม และสุมัทนา หาญสุริย์. (2563). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. *วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 9(33), 1-10.
- ณัฐยาภรณ์ เล็กสิงโต. (2564). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของครูโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*.
- ทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์. (2559). *ครูวิทยาศาสตร์มืออาชีพ*. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์การเรียนรู้ทางไกลเชิงนวัตกรรม*, 6(1), 159-173.
- นันทิธีรัตน์ พิระพันธุ์ และคณะ. (2560). การพัฒนาแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาสมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสำหรับครูไทยในศตวรรษที่ 2. *รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.
- บันเย็น เพ็งกระจ่าง. (2561). *การพัฒนาครูด้านการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนสาธิตน์วิเทศคลองหลวง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษา*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเกริก.
- พรชัย เจดามาน และคณะ. (2559). ยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อการบริหารจัดการสู่การเปลี่ยนผ่านศตวรรษที่ 21 : ไทยแลนด์ 4.0. *วารสารหลักสูตรและการเรียนการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 2(1), 1-14.

- รัชฎากร อัครจันทร์. (2560). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สรฤดี ดีปุ. (2560). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำนักศึกษาคู่มือมหาวิทยาลัยราชภัฏ เขตนครชัยบุรินทร์. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- เสาวลักษณ์ รัตนพันธ์. (2560). ความรู้เกี่ยวกับงานบริการวิชาการแก่สังคม. (ออนไลน์) จาก <http://www.chumphon2.mju.ac.th/km/?p=520>
- สุกัญญา แซ่มซ้อย. (2562). การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อินทรา ชูศรีทอง. (2563). รูปแบบการพัฒนาครูการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการ ภาค 11. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- Beetham, H., & Sharpe, R. (Eds.). (2013). *Rethinking pedagogy for a digital age: Designing for 21st century learning*. New York, NY: Routledge.
- Dessler, G. (1991). *Human Resource Management*. 8th ed. New Jersey: Prentice-Hall.
- Fansher, H. (2011). *21st Century Learning Environments: Building a Better School*. Canada: Springbank Community High School.
- Kaganer, E., Sieber, S., & Zamora, J. (2014). The 5 keys to a Digital Mindset. *IESE*. From URL: <http://www.forbes.com/sites/iese/2021/03/11/the-5-keys-to-a-digitalmindset/2>.
- Krejcie, R.V., & D.W. Morgan. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.
- Marc, D. (2010). Demographic vistas. In *Demographic Vistas*. University of Pennsylvania Press.
- Park. Y. (2016). *8 Digital skills we must teach our children*. Retrieved October 15, 2016, from <http://www.weforum.org>.

การส่งเสริมและพัฒนากำหนดผลประเมินภายนอกไปใช้พัฒนาคุณภาพสถานศึกษา :

กรณีศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์

Promoting and developing the use of external evaluation results to
improve the quality of educational institutions: case study of Non-Din
Daeng Subdistrict Municipality Child Development Center in Buriram
Province

รัตน์ฐาภัทร ธนโชติสุขสบาย^{1*} พิศุทธิ์ บัวเปรม² ประสิทธิ์ ไชยศรี³ ณัฐตะวัน ลิมประสงค์⁴

Ratthaphat Thanachotsuksabai^{1*} Pisut Bourpream² Prasit Chairsri³ Nattawan Limprasong⁴

^{1*} อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น วิทยาเขตวัชรพล

^{1*} Lecturer in Educational Administration, Graduate School of Western University, Watcharapol Campus

^{2,3,4} อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

^{2,3,4} Lecturer In Educational Administration, Graduate School Of Phetchabun Rajabhat University

*Corresponding author e-mail: sookchote@gmail.com

(Received: 13 November 2023, Revised: 4 December 2023, Accepted: 6 December 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการส่งเสริมและพัฒนากำหนดผลประเมินภายนอกไปใช้พัฒนาคุณภาพสถานศึกษา กรณีศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์ กลุ่มเป้าหมายหรือผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงาน ได้แก่ นักวิชาการจาก สมศ. ผู้ประสานงานจากสถาบันอุดมศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร และครู รวม 16 คน มีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือก คือ บุคคลดังกล่าวจะต้องเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานในโครงการส่งเสริมการนำผลประเมินไปใช้พัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลโนนดินแดง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์ สังกัดสำนักงานเทศบาลตำบลโนนดินแดง การเก็บข้อมูลเป็นลักษณะการสัมภาษณ์เชิงลึก เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ และมีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบการพรรณนาเชิงวิเคราะห์

ผลการวิจัย พบว่า การส่งเสริมและพัฒนากำหนดผลประเมินภายนอกไปใช้พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมุ่งพัฒนาตามมาตรฐาน 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านผู้เรียน มีขั้นตอนของการพัฒนา ได้แก่ 1.1 การวางแผนพัฒนาเด็ก 1.2 จัดทำโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมสุขนิสัย 1.3 การบันทึกประเมินผลรายบุคคล 1.4 การนำผลประเมินมาพัฒนา 2) ด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา มีขั้นตอนของการพัฒนา ได้แก่ 2.1 การประเมินพัฒนาการเด็ก 2.2 การนำเสนอผลการประเมิน 2.3 กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และให้ข้อมูลป้อนกลับ 2.4 กิจกรรมแสดงผลงาน 3) ด้านบริหารสถานศึกษา มีขั้นตอนของการพัฒนา ได้แก่ 3.1 การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา 3.2 การบริหารตามระบบบริหารวงจรคุณภาพ (PDCA) 3.3 การบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ 3.4 การพัฒนา

อาคารสถานที่ ภูมิทัศน์ สภาพแวดล้อม 3.5 การประเมินผล และนำผลประเมินมาปรับปรุง 3.6 การเผยแพร่ผลการดำเนินงาน และ 4) ด้านอื่น ๆ มีขั้นตอนของการพัฒนา ได้แก่ 4.1 กระบวนการบริหารการจัดการเรียนการสอนตามบริบทของศูนย์พัฒนาเด็ก 4.2 ข้อมูลแบบอย่างที่ดีหรือนวัตกรรม 4.3 นำเสนอแหล่งข้อมูลหลักฐานอ้างอิงโดยจัดทำลิงค์หรือ QR Code ที่สามารถเชื่อมโยงแหล่งข้อมูลได้

คำสำคัญ : การนำผลประเมินไปใช้, พัฒนาคุณภาพ, ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก, สถานศึกษา

ABSTRACT

This research is qualitative research. The objective is to study the promotion and development of using external evaluation results to develop the quality of educational institutions, a case study of Non-Din Daeng Subdistrict Municipality Child Development Center Buriram Province. The target group or key informants are those involved in the operation, including academics from ONESQA and coordinators from higher education institutions. A total of 16 persons, educational supervisors, administrators, and teachers were selected as a purposive sample. The criteria for selection are that the person must be involved in the project to promote the use of evaluation results to develop the quality of educational institutions in Non-Din Daeng Subdistrict Municipality Child Development Center Non-Din Daeng District Buriram Province Under the jurisdiction of Non-Din Daeng Subdistrict Municipality Office. Data collection is in the form of in-depth interviews. The tool used was an interview form and data analysis using descriptive analysis.

The results of the research found that promoting and developing the use of external evaluation results to develop the quality of educational institutions at Non-Din Daeng Subdistrict Municipality Child Development Center, Buriram Province. Aiming to develop standards in 4 areas as follows: 1) Students, there are stages of development including 1.1 planning child development 1.2 creating projects/activities to promote healthy habits 1.3 recording individual evaluations 1.4 using evaluation results for development. 2) Teacher and educational personnel, there are stages of development including 2.1 Child development assessment 2.2 Presentation of assessment results 2.3 Learning exchange activities and provide feedback 2.4 Activities to display work 3) Educational institution administration, there are stages of development including 3.1 Creating an education development plan 3.2 Management according to the quality cycle management system (PDCA) 3.3 Systematic management 3.4 Developing buildings, landscapes, and environments 3.5 Evaluating and using the evaluation results to improve. 3.6 Publication of performance results and 4) Other areas have stages of development including 4.1 Management process for organizing teaching and learning according to the context of the child development center 4.2 Information on best practices or innovations 4.3 Presenting sources of reference evidence by providing links or QR Codes that can be linked to sources of information.

Keywords: Using evaluation result, Quality Development, Child Development Center, Educational institution

บทนำ

การศึกษาถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการผลิตทรัพยากรมนุษย์ออกไปสู่สังคม และสถานศึกษาก็ถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งในการผลิตและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพอย่างสมบูรณ์ กล่าวคือ การจะสร้างมนุษย์ให้กลายเป็นคนดี คนเก่ง และมีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขนั้น จึงเป็นภารกิจใหญ่ของสถานศึกษาที่จะสร้างระบบการผลิตเยาวชนของชาติให้มีประสิทธิภาพ เป็นบุคคลที่มีความรู้คู่คุณธรรม มีความสามารถตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งกลไกในการผลักดันให้การจัดการศึกษามีคุณภาพที่ดีได้นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและมีการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ เพื่อให้นักเรียนเป็นพลเมืองที่ดีของชาติและสามารถนำความรู้ที่ได้ไปสร้างสรรค์พัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า มั่นคง และทัดเทียมกับนานาชาติได้อย่างภาคภูมิใจ (สุนันทา ศรีพุด และคณะ, 2565)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 4 ได้ให้ความหมายไว้ว่า “สถานศึกษา” คือ สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย โรงเรียน ศูนย์การเรียนรู้ วิทยาลัย สถาบัน มหาวิทยาลัย หน่วยงานการศึกษา หรือหน่วยงานอื่นของรัฐหรือของเอกชน ที่มีอำนาจหน้าที่หรือมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา “มาตรฐานการศึกษา” คือ ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพ ที่พึงประสงค์และมาตรฐานที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่ง และเพื่อใช้เป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับการส่งเสริมและกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผล และการประกันคุณภาพทางการศึกษา และ “การประกันคุณภาพภายนอก” คือ การประเมินผลและการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากภายนอก โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา และ มาตรา 9 (2) (3) (4) ได้ระบุถึงการจัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษา โดยยึดหลักการคือ ให้มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2566)

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ดังกล่าว ทำให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ส่วนราชการต่าง ๆ ดำเนินการได้ถูกถ่ายโอนให้เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีกฎหมายจัดตั้งขึ้น หากแต่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ส่วนราชการต่าง ๆ ถ่ายโอนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและท้องถิ่นปกครองส่วนท้องถิ่นจัดตั้งขึ้นเองนั้นยังมีความแตกต่างหลากหลาย ทั้งในด้านโครงสร้างการบริหารงาน ด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนจากชุมชน รวมถึงการพัฒนาคุณภาพ จึงทำให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้กำหนดมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้มีมาตรฐานและมีคุณภาพเป็นไปในแนวทางเดียวกัน แบ่งเป็น 6 ด้าน ดังนี้ 1. ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2. ด้านบุคลากร 3. ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย 4. มาตรฐานด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร 5. มาตรฐานด้านการมีส่วนร่วม และส่งเสริมสนับสนุน 6. มาตรฐานด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2559)

ขณะเดียวกัน ทางสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาที่มีแนวคิดที่จะให้สถานศึกษานำผลการประเมินภายนอกมาพัฒนาปรับปรุงและวางแผนการดำเนินงานของสถานศึกษาเพื่อที่จะแก้ปัญหาการพัฒนาการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเมื่อพิจารณาที่ผลงานวิจัยเกี่ยวกับการนำผลประเมินภายนอกไปใช้พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาที่ผ่านมาของนักวิจัย จะพบว่า งานวิจัยที่ผ่านมาในอดีตมีการศึกษาการนำผลการประเมินไปใช้อย่างต่อเนื่อง แต่ผลงานวิจัยส่วนใหญ่เป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม และข้อเสนอแนะของงานวิจัยในอดีตส่วนใหญ่ผู้วิจัยได้เสนอแนะว่า ควรมีการศึกษาการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ในการพัฒนาสถานศึกษา โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ รวมถึงการพิจารณาปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อการนำผลการประเมินไปใช้ให้ครอบคลุมทั้งปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านผู้สอน ปัจจัยด้านกระบวนการทำงาน และปัจจัยด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัด จึงทำให้ผลงานวิจัยปัจจุบันในเรื่องดังกล่าวยังขาดผลงานวิจัยในเชิงคุณภาพที่จะมาช่วยเติมเต็มให้การศึกษาเกี่ยวกับการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ในการพัฒนาสถานศึกษามีความสมบูรณ์ครอบคลุมในทุกมิติมากขึ้น (ทัศนศิริพันธ์ สว่างบุญ และคณะ, 2559)

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นสถานศึกษาที่อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบและการปกครองของเทศบาลตำบลโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์ มีวิสัยทัศน์ที่ว่า “โนนดินแดงเมืองสะอาดน่าอยู่ คู่สุขภาพดีถ้วนหน้า การศึกษาก้าวไกล ใส่ใจสิ่งแวดล้อม เพียบพร้อมวัฒนธรรม น้อมนำเศรษฐกิจพอเพียง” มีจุดมุ่งหมายที่เน้นพัฒนาทางการศึกษาให้มีคุณภาพมากขึ้น เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง ซึ่งก่อนหน้านี้ในพื้นที่ประสบปัญหาที่มีประชาชนจากอำเภอและจังหวัดใกล้เคียงอพยพมาบุกเบิกที่ดินทำกินจำนวนมากและมีการต่อสู้ด้วยอาวุธจากสถานการณ์การก่อการร้ายของฝ่ายคอมมิวนิสต์ที่มีความรุนแรงในพื้นที่ ทำให้ประชาชนเกิดปัญหาความอดอยาก ความทุกข์ยาก เกิดความระส่ำระสายทั่วพื้นที่ (เทศบาลตำบลโนนดินแดง, 2566)

จากสภาพปัญหาความไม่สงบของพื้นที่ดังกล่าว จึงส่งผลต่อผลการประเมินคุณภาพการศึกษาของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ที่พบว่า จุดที่เป็นปัญหาหลักของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์ มี 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ไม่เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเด็กให้มากขึ้น และไม่มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมโครงการต่าง ๆ ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กฯ และไม่มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและเครือข่ายศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้วยกันให้เป็นองค์กรภาคี 2) ด้านครู/ผู้ดูแลเด็กที่ให้การดูแลจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ และการเล่นเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยที่ไม่มีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์อย่างหลากหลายและไม่ได้ใช้แหล่งเรียนรู้ในการพัฒนาตนเอง และ 3) ด้านคุณภาพของเด็กปฐมวัยที่มีเด็กอายุ 2-3 ปี ไม่ได้รับการพัฒนาการเติบโตที่สมวัยทั้งทางด้านน้ำหนัก/ส่วนสูงที่สมส่วน และเด็กยังขาดการรับรู้ และเข้าใจในเรื่องภาษา การช่วยเหลือตนเอง และการเข้าสังคมกับเพื่อน (มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์, 2566)

ด้วยปัญหาและเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะต่อยอดงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา และเห็นความสำคัญของการพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพโดยการใช้ผลการประเมินให้เป็นกระบวนการขับเคลื่อนในการทำงาน ช่วยในการวางแผนและดำเนินงาน เกิดวงจรการทำงานที่มีคุณภาพอย่างต่อเนื่องจนทำให้คุณภาพของสถานศึกษาได้มาตรฐานและมีประสิทธิผล บทความวิจัยนี้ จะนำเสนอผลการส่งเสริมและพัฒนาการนำผลประเมินภายนอกไปใช้พัฒนาคุณภาพสถานศึกษา เพื่อให้ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นระบบที่สร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและช่วยส่งเสริมพัฒนาคุณภาพการบริหารสถานศึกษาให้ดีขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาการส่งเสริมและพัฒนาการนำผลประเมินภายนอกไปใช้พัฒนาคุณภาพสถานศึกษา กรณีศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประเภทของงานวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการเก็บข้อมูลเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) โดยเป็นการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. แหล่งข้อมูล แบ่งเป็น 2 ประเภท

2.1 แหล่งข้อมูลแบบทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยการศึกษาค้นคว้าจากข้อมูลออนไลน์และออฟไลน์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการส่งเสริมและพัฒนาการนำผลประเมินภายนอกไปใช้พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและข้อมูลพื้นฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์ ได้แก่ บันทึกการประชุม รายงานประจำปี รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา วารสารวิชาการ และรายงานการวิจัย เป็นต้น

2.2 แหล่งข้อมูลแบบปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นแหล่งข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) โดยมีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ที่เป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานและเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์

กลุ่มเป้าหมายหรือผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

มีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือก คือ บุคคลดังกล่าวจะต้องเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานในโครงการส่งเสริมการนำผลประเมินไปใช้พัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลโนนดินแดง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์ สังกัดสำนักงานเทศบาลตำบลโนนดินแดง ซึ่งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ได้แก่

นักวิชาการจาก สมศ. ผู้ประสานงานจากสถาบันอุดมศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร และครูของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์ รวม 16 คน และใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structure interview) ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนากำหนดผลประเมิณภายนอกไปใช้พัฒนาคุณภาพสถานศึกษา แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล ตอนที่ 2 การส่งเสริมและพัฒนากำหนดผลประเมิณภายนอกไปใช้พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์ ในด้านผู้เรียน ด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา และด้านบริหารสถานศึกษา และตอนที่ 3 การส่งเสริมและพัฒนากำหนดผลประเมิณภายนอกไปใช้พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์ ในด้านอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากตอนที่ 2 ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์โดยใช้คำถามปลายเปิดแบบตัวต่อตัว โดยอาศัยแนวคิดของ ชาย โพธิสิตา (2554) ที่กล่าวว่า “คำถามที่เหมาะสมสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพจะเป็นคำถามประเภทที่มุ่งหาคำตอบสำหรับกลุ่มตัวอย่าง สถานที่ หรือบริบทที่เจาะจงเปิดกว้างสำหรับข้อมูลหลากหลาย เพื่อที่จะสามารถทำความเข้าใจในระดับลึก และเป็นคำถามที่มุ่งทำความเข้าใจความหมายและกระบวนการของสิ่งที่ศึกษาเป็นหลัก”

4. การตรวจสอบข้อมูล

เมื่อเก็บข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบด้วยวิธีการสามเส้า (Triangulation) โดยใช้การตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งที่มาต่าง ๆ กัน ได้แก่ จากการวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์เชิงลึก และจากข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่ออธิบายสภาพการณ์และมิติที่ต่างกันได้

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์และข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ทั้งหมด มาวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งผู้วิจัยจะทำการตรวจสอบข้อมูลก่อนทำการวิเคราะห์เพื่อให้ผลการวิจัยที่มีความเที่ยงตรงและมีความน่าเชื่อถือของข้อมูล มีการเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้จากแหล่งต่าง ๆ จากผู้ให้ข้อมูล จากนั้นใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาโดยการตีความจากข้อมูลเบื้องต้นให้เป็นข้อมูลที่สื่อความหมายของผู้ให้ข้อมูล ด้วยการแยกประเภทและการลดทอนข้อมูลเพื่อจัดเป็นหมวดหมู่ แล้วนำมาตีความและสร้างข้อสรุปโดยนำผลการสรุปต่างๆ มาเชื่อมโยงจนเกิดเป็นโครงสร้างของข้อสรุปที่สามารถตอบปัญหาได้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาการส่งเสริมและพัฒนากำหนดผลประเมิณภายนอกไปใช้พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า ผลการนำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาหรือผลจากการประเมินภายนอกสู่การปฏิบัตินั้น ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลโนน

ดินแดนยังขาดความพร้อมในอีกหลาย ๆ ด้าน เช่น องค์ความรู้ในเรื่องของการบริหารจัดการศึกษา การออกแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการ และพฤติกรรมของผู้เรียนซึ่งเป็นเด็กเล็ก การวิเคราะห์เด็กตามแนวทางของการ คัดกรองเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เป็นต้น ดังนั้น จึงได้มีการกำหนดแผนพัฒนาคุณภาพขึ้นมาในรูปแบบของกิจกรรม/โครงการที่เป็นเชิงปฏิบัติ โดยมุ่งพัฒนาตามมาตรฐาน 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านผู้เรียน มีการดำเนินงานผ่านโครงการปฐมนิเทศผู้ปกครอง โครงการกิจกรรมเยี่ยมบ้านนักเรียน และโครงการส่งเสริมสุขภาพช่องปากเด็กเล็กก่อนวัยเรียน โดยกำหนดตัวชี้วัดเพื่อสร้างความเข้าใจ มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน และเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูและผู้ปกครองเด็ก เพื่อให้ครูได้รู้ถึงเจตคติของเด็กและผู้ปกครองที่มีต่อครูและเห็นสภาพแวดล้อม ความเป็นอยู่ที่แท้จริงของครอบครัวเด็ก และเพื่อให้เด็กก่อนวัยเรียนได้รับการส่งเสริมในช่องปาก โดยแก้ปัญหาเด็กก่อนวัยเรียนมีฟันผุไม่เกินร้อยละ 50 และเพื่อให้ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจในการดูแลสุขภาพช่องปากอย่างถูกต้องวิธี ซึ่งขั้นตอนของการพัฒนาเพื่อให้ได้มาตรฐานในด้านนี้ ได้แก่ 1) การวางแผนพัฒนาเด็กโดยมีการวิเคราะห์สภาพปัญหา และร่วมกันวางแผนดำเนินการตามแผน 2) จัดทำโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมสุขนิสัย 3) การบันทึกประเมินผลพัฒนาการการเรียนรู้เด็กรายบุคคลอย่างสม่ำเสมอ 4) การนำผลประเมินคุณภาพของเด็กปฐมวัยมาพัฒนา

2. ด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา มีการดำเนินงานผ่านโครงการพัฒนาบุคลากร โดยกำหนดตัวชี้วัดเพื่อให้ครู/ผู้ดูแลเด็กและบุคลากรทางการศึกษาตระหนักและเห็นความสำคัญในช่วงปฐมวัย ซึ่งเป็นช่วงที่มีอัตราของการพัฒนาการสูง และเพื่อให้ครู/ผู้ดูแลเด็กและบุคลากรทางการศึกษามีความรู้ ความเข้าใจในหลักจิตวิทยา หลักวิชาการในการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ซึ่งขั้นตอนของการพัฒนาเพื่อให้ได้มาตรฐานในด้านนี้ ได้แก่ 1) การประเมินพัฒนาการเด็ก กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูผู้ปกครอง ชุมชน 2) การนำเสนอผลการประเมินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กรายงานพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน 3) กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และให้ข้อมูลป้อนกลับเพื่อพัฒนาปรับปรุงการจัดประสบการณ์ 4) กิจกรรมแสดงผลงานการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และพัฒนาการของเด็กสู่ชุมชน

3. ด้านบริหารสถานศึกษา มีการดำเนินงานผ่านโครงการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยกำหนดตัวชี้วัดเพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีแผนพัฒนาการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น และเพื่อเป็นกรอบและทิศทางในการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามเป้าหมาย ปรัชญา วิสัยทัศน์ และวัตถุประสงค์ที่ปรากฏเป็นอัตลักษณ์ผู้เรียน ซึ่งขั้นตอนของการพัฒนาเพื่อให้ได้มาตรฐานในด้านนี้ ได้แก่ 1) การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาระยะยาวแผนปฏิบัติการประจำปีอย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับบริบท 2) การบริหารตามระบบบริหารวงจรคุณภาพ (PDCA) 3) การบริหารจัดการอย่างเป็นระบบที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมเพื่อความปลอดภัย 4) การพัฒนาอาคารสถานที่ ภูมิทัศน์ สภาพแวดล้อม 5) การประเมินผล และนำผลประเมินมาปรับปรุงให้ดีขึ้นในปีถัดไป 6) การเผยแพร่ผลการดำเนินงานในลักษณะต่าง ๆ ทั้งระบบออนไลน์ และเอกสาร

4. ด้านอื่น ๆ มีการดำเนินงานผ่านโครงการจัดทำ/ซื้อสื่อวัสดุการเรียนการสอน โดยกำหนดตัวชี้วัด เพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอน และเพื่อส่งเสริมให้เด็กเกิดความสนใจในการเรียนรู้ ค้นคว้า และสนุกสนาน เกิดจินตนาการความคิดสร้างสรรค์ในการเล่นและมีพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาเหมาะสมตามวัย ซึ่งขั้นตอนของการพัฒนาเพื่อให้ได้มาตรฐานในด้านนี้ ได้แก่ 1) กระบวนการบริหารจัดการจัดการเรียนการสอนและคุณภาพของเด็กตามบริบทของศูนย์พัฒนาเด็ก 2) ข้อมูลแบบอย่างที่ดี (Best Practice) หรือนวัตกรรม (Innovation) 3) นำเสนอแหล่งข้อมูลหลักฐานอ้างอิงเป็นร่องรอยหลักฐาน ภาพถ่าย จัดทำลิงค์หรือ QR Code ที่สามารถเชื่อมโยงแหล่งข้อมูลได้

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยที่พบว่า การส่งเสริมและพัฒนานำผลประเมินภายนอกไปใช้พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์ มุ่งพัฒนาตามมาตรฐาน 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านผู้เรียน มีขั้นตอนของการพัฒนาเพื่อให้ได้มาตรฐานในด้านนี้ ได้แก่ 1) การวางแผนพัฒนาเด็กโดยมีการวิเคราะห์สภาพปัญหาและร่วมกันวางแผนดำเนินการตามแผน 2) จัดทำโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมสุขนิสัย 3) การบันทึกประเมินผลพัฒนาการเรียนรู้นักเรียนรายบุคคลอย่างสม่ำเสมอ 4) การนำผลประเมินคุณภาพของเด็กปฐมวัยมาพัฒนา ซึ่งสอดคล้องและแตกต่างกับผลการวิจัยของเนตรนภา คำหนองหว้า (2560) ที่ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาแบบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีประสิทธิภาพในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ในประเด็นที่พบว่า มีการวางแผนระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยการวิเคราะห์นักเรียนเป็นรายบุคคล มีการคัดกรองนักเรียน การแก้ไขปัญหานักเรียน และการส่งต่อ และมีกระบวนการทำงานของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในรูปแบบวงจรคุณภาพ PDCA มีการประสานงานและการมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นกระบวนการที่สอดคล้องกับผลการวิจัยเรื่องนี้ แต่มีบางประเด็นที่ผลการวิจัยไม่สอดคล้องกัน คือ ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 มีเรื่องภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ความรับผิดชอบหน้าที่ของบุคลากร การทำงานเป็นทีม และความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อระบบ ในขณะที่ การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นสถานศึกษาระดับปฐมวัยที่มีรูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาที่แตกต่างจากระดับประถมศึกษา และมีหน่วยงานสังกัดที่ต่างกัน จึงทำให้ปัจจัยดังกล่าวไม่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2. ด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา มีขั้นตอนของการพัฒนาเพื่อให้ได้มาตรฐานในด้านนี้ ได้แก่ 1) การประเมินพัฒนาการเด็ก กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครู ผู้ปกครอง ชุมชน 2) การนำเสนอผลการประเมินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กรายงานพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน 3) กิจกรรมการ

แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และให้ข้อมูลป้อนกลับเพื่อพัฒนาปรับปรุงการจัดประสบการณ์ และ 4) กิจกรรมแสดงผลงานการจัดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และพัฒนาการของเด็กกลุ่มชน ซึ่งสอดคล้องและแตกต่างกับผลการวิจัยของ สุนันทา ศรีพุทธ และคณะ (2565) เรื่อง การพัฒนารูปแบบการนำผลการประเมินคุณภาพภายในไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ที่ระบุว่า สภาพการนำผลการประเมินคุณภาพภายในไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ประกอบด้วย ขั้นตอนประเมินผล (Evaluation) ขั้นตอนดำเนินการ (Action) ขั้นสร้างความตระหนัก (Awareness) ขั้นติดตามตรวจสอบ (Check) และขั้นวางแผน (Plan) ประเด็นที่ผลการวิจัยดังกล่าวมีความสอดคล้องกัน คือ สภาพการนำผลการประเมินการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาจะมีรูปแบบการพัฒนาที่คล้ายกัน คือ เป็นไปตามวงจรการบริหารคุณภาพ PDCA แต่มีบางประเด็นที่ผลการวิจัยไม่สอดคล้องกัน คือ การนำผลการประเมินคุณภาพภายในไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 มีเพิ่มเติมในเรื่องการสร้างความรู้ความเข้าใจเข้ามา ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การบริหารจัดการด้านครูและบุคลากรทางการศึกษาในระดับประถมศึกษา มีโครงสร้างการบริหารงานที่ซับซ้อนมากกว่าและมีปริมาณบุคลากรมากกว่าระดับปฐมวัยจึงจำเป็นต้องมีการสร้างการรับรู้ สร้างความตระหนักรู้ให้ครูเห็นความสำคัญก่อนจึงจะทำให้การพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้

3. ด้านบริหารสถานศึกษา มีขั้นตอนของการพัฒนาเพื่อให้ได้มาตรฐานในด้านนี้ ได้แก่ 1) การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาระยะยาวแผนปฏิบัติการประจำปีอย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับบริบท 2) การบริหารตามระบบบริหารวงจรคุณภาพ (PDCA) 3) การบริหารจัดการอย่างเป็นระบบที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมเพื่อความปลอดภัย 4) การพัฒนาอาคารสถานที่ภูมิทัศน์ สภาพแวดล้อม 5) การประเมินผล และนำผลประเมินมาปรับปรุงให้ดีขึ้นในปีถัดไป 6) การเผยแพร่ผลการดำเนินงานในลักษณะต่าง ๆ ทั้งระบบออนไลน์ และเอกสาร ซึ่งสอดคล้องและแตกต่างกับงานวิจัยของเก็จกนก เอื้อวงศ์ (2565) ที่ศึกษาเรื่องการนำนโยบายไปปฏิบัติของผู้บริหารสถานศึกษา: สมรรถนะและแนวทางการพัฒนาพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีสมรรถนะในการนำนโยบายไปปฏิบัติให้บรรลุผล สมรรถนะที่สำคัญในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งประกอบด้วย 1) สมรรถนะการแปลงนโยบายเป็นแผนงานและโครงการที่เป็นขั้นตอนสู่การปฏิบัติ 2) สมรรถนะการสร้างการเข้าใจและการยอมรับนโยบาย มีทักษะการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี 3) สมรรถนะการจัดโครงสร้างการทำงานและมอบหมายงานที่ชัดเจน 4) สมรรถนะการจัดการทรัพยากรและระดมทรัพยากร 5) สมรรถนะการพัฒนาบุคลากร โดยการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนา การนิเทศการปฏิบัติตามนโยบาย 6) สมรรถนะการควบคุม กำกับ และประเมินผล การตรวจสอบและประเมินผลการทำงานอย่างเป็นระบบและปรับปรุงการทำงานอย่างต่อเนื่อง และ 7) สมรรถนะการสร้างความเป็นปึกแผ่น สร้างความคงอยู่ของกิจกรรม สร้างทีมและสร้างความร่วมมือ สร้างเครือข่ายการทำงานและประสานงาน ความสอดคล้องและแตกต่างกับทัศนศิรินทร์ สว่างบุญ และคณะ

(2559) ในการวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ 1) การสร้างความตระหนักและความเข้าใจก่อนการประเมิน (Awareness) 2) การตรวจสอบยืนยัน (Check) กับผลการประกันคุณภาพภายในและผลการดำเนินงานของสถานศึกษา โดยพิจารณาคัดเลือกตัวบ่งชี้ที่มีผลการประเมินสอดคล้องกันในเชิงลบ เพื่อนำไปสู่การวางแผนการดำเนินงาน 3) การวางแผน (Plan) การดำเนินงานร่วมกับบุคลากรภายในสถานศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องภายนอก 4) การดำเนินการ (Action) และ 5) การประเมินผลการดำเนินงาน (Evaluation) ประเด็นที่ผลการวิจัยดังกล่าวมีความสอดคล้องกัน คือ การนำนโยบายมาจัดทำแผนงาน/แผนพัฒนาการศึกษาระยะยาว/แผนปฏิบัติการประจำปี มีการบริหารตามระบบบริหารวงจรคุณภาพ (PDCA) มีการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างเป็นระบบ มีการพัฒนาอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อม มีการกำกับดูแลและประเมินผลการปฏิบัติงาน และนำผลประเมินมาปรับปรุงให้ดีขึ้นในปีถัดไป ซึ่งขั้นตอนดังกล่าวเป็นไปตามหลักการบริหารจัดการของสถานศึกษาที่ผู้บริหารในทุกระดับการศึกษาต้องนำไปปฏิบัติ แต่สิ่งที่ทำให้ผลการวิจัยบางประเด็นมีความแตกต่างกัน คือ บริบทของสถานศึกษา ระดับการศึกษา และหน่วยงานต้นสังกัดที่แตกต่างกัน ทำให้บทบาทของผู้บริหารด้านการบริหารสถานศึกษามีการให้ความสำคัญกับนโยบายการบริหารสถานศึกษาที่แตกต่างกัน จึงทำให้ผลการวิจัยของเก็จกนก เอื้อวงศ์ (2565) และ ทศน์ศิริรินทร์ สว่างบุญ และคณะ (2559) มีความแตกต่างกับผลการวิจัยด้านการบริหารสถานศึกษาในครั้งนี้ ขณะเดียวกันก็มีทั้งสอดคล้องและแตกต่างกับนักวิชาการต่างประเทศ อย่าง Hill and Hupe (2014) ได้เสนอการนำนโยบายสู่การปฏิบัติที่มีลักษณะเหมือนกับการบริหารจัดการ ดังนี้ 1) จัดทำข้อบัญญัติในการดำเนินงานให้ชัดเจน 2) กำหนดภารกิจและความสามารถในการทำงานให้ชัดเจน 3) จัดทรัพยากรสนับสนุนอย่างพอเพียง 4) สร้างแรงจูงใจภายในให้มากขึ้น 5) สร้างความตระหนักให้ยอมรับปฏิบัติตามมาตรฐานกำหนด 6) กระบวนการทำงาน 7) ภาวะผู้นำ และ 8) อบรมและพัฒนาผู้ปฏิบัติงานไปพร้อมกับการทำงาน และผลงานวิจัยของ Baker (1994) ได้จำแนกขั้นตอนของการนำนโยบายไปปฏิบัติไว้ 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การจัดทำแผนปฏิบัติการ (Operational programming) 2) การจัดเตรียมหน่วยงานที่จะนำนโยบายไปปฏิบัติ (Institutional arrangements) 3) การจัดองค์การและการบริหาร (Organization and administration) เพื่อให้การนำนโยบายไปปฏิบัติบรรลุเป้าหมายของนโยบาย และ 4) การจัดสรรงบประมาณและการวางแผน (Budgeting and Planning) ซึ่งทั้งสองมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยเรื่องนี้ในเรื่องการจัดทำแผนปฏิบัติ มีการกำหนดภารกิจการดำเนินงาน มีการจัดสรรทรัพยากรและงบประมาณ และการวางแผน ซึ่งมีลักษณะการบริหารจัดการสถานศึกษาที่คล้ายกัน แต่ผลการวิจัยของ Hill and Hupe (2014) และ Baker (1994) จะเน้นในเรื่องการบริหารบุคคลและองค์กร ทั้งการการจัดโครงสร้างองค์กร การสร้างแรงจูงใจ สร้างความตระหนัก ภาวะผู้นำ และการอบรมพัฒนาบุคลากรเข้ามา ซึ่งเป็นไปตามบริบทและนโยบายของสถานศึกษานั้น

4. ด้านอื่น ๆ มีขั้นตอนของการพัฒนาเพื่อให้ได้มาตรฐานในด้านนี้ ได้แก่ 1) กระบวนการบริหารการจัดการเรียนการสอนและคุณภาพของเด็กตามบริบทของศูนย์พัฒนาเด็ก 2) ข้อมูลแบบอย่างที่ดี (Best

Practice) หรือนวัตกรรม (Innovation) 3) นำเสนอแหล่งข้อมูลหลักฐานอ้างอิงเป็นร่องรอยหลักฐาน ภาพถ่าย จัดทำลิงค์หรือ QR Code ที่สามารถเชื่อมโยงแหล่งข้อมูลได้ มีความสอดคล้องและแตกต่างกับงานวิจัยของวีระยุทธ ชาศะกาญจน์ (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนากระบวนการนำผลการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในภาคใต้ พบว่า รูปแบบการนำผลการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในภาคใต้มีแนวคิดและค่านิยมหลักของรูปแบบ คือ 1) การบริหารสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษา 2) การบริหารบนฐานของข้อมูลและสารสนเทศ 3) การตัดสินใจทางการบริหารตามผลการประเมิน 4) การรายงานผลลัพธ์การดำเนินงาน 5) การพัฒนาสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง และ 6) การสร้างภาพลักษณ์ของสถานศึกษา ประเด็นที่ผลการวิจัยดังกล่าวมีความสอดคล้องกัน คือ การเน้นกระบวนการบริหารจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพต่อเนื่อง การเป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษา และการบริหารบนฐานข้อมูลสารสนเทศ การจัดทำลิงค์หรือ QR Code ส่วนผลการวิจัยที่มีความแตกต่างกัน คือ เรื่องการตัดสินใจทางการบริหารตามผลการประเมินและการสร้างภาพลักษณ์ของสถานศึกษา ซึ่งสาเหตุที่ทำให้ผลการวิจัยทั้งสองเรื่องมีความแตกต่างกันในประเด็นดังกล่าว เพราะเป็นสถานศึกษาที่มีบริบทแตกต่างกัน ระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน สถานที่ตั้งคนละภูมิภาค และหน่วยงานต้นสังกัดคนละหน่วยงานกัน ทำให้นโยบายในการพัฒนาสถานศึกษาอาจมีจุดเน้นที่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ผู้วิจัยได้มีข้อเสนอแนะของการวิจัยในครั้งต่อไปเพื่อสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่เกี่ยวกับการนำผลการประเมินภายนอกไปใช้พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาให้มีความเข้าใจมากยิ่งขึ้น โดยมีประเด็นต่อไปนี้

1. ควรทำการวิจัยในลักษณะเชิงเปรียบเทียบการส่งเสริมและพัฒนาการนำผลประเมินภายนอกไปใช้พัฒนาคุณภาพสถานศึกษากับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลอื่น ๆ เพื่อให้เห็นมุมมองและมิติที่หลากหลายตามบริบทของสถานศึกษานั้น ๆ
2. ควรขยายผลของการศึกษาในเรื่องการส่งเสริมและพัฒนาการนำผลประเมินภายนอกไปใช้พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งในระดับประถมและระดับมัธยม เพื่อให้เกิดประโยชน์ในวงกว้างในทุกระดับการศึกษาของไทย
3. ควรมีการศึกษาเรื่องการส่งเสริมและพัฒนาการนำผลประเมินภายนอกไปใช้พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาในลักษณะการวิจัยเชิงปริมาณเพิ่มเติม เพื่อความน่าเชื่อถือของข้อมูลและช่วยให้ข้อมูลที่ได้รับมีความสมบูรณ์มากขึ้น

องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากการวิจัยเรื่องการส่งเสริมและพัฒนากำหนดผลประเมินภายนอกไปใช้พัฒนาคุณภาพสถานศึกษา กรณีศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์ สิ่งที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ คือ แนวทางการพัฒนากำหนดผลประเมินภายนอกไปใช้ที่มีขั้นตอนสำคัญ 3 ขั้นตอน คือ 1) จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ โดยวิเคราะห์ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกของสถานศึกษา วิเคราะห์ความเสี่ยงประเมินสถานะของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนา 2) ติดตามความก้าวหน้าของการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ กำหนดเป็นแนวทางในการนำไปปฏิบัติ และร่วมกันพิจารณาให้ข้อเสนอแนะสู่การปฏิบัติ และ 3) ติดตามและประเมินความสำเร็จ โดยให้สถานศึกษานำเสนอความสำเร็จของการดำเนินงาน เสนอปัญหาอุปสรรคและสิ่งที่ต้องการรับการสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัด สรุปผล และสถานศึกษาเสนอแนวทางการนำไปสู่การปฏิบัติ

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย. (2559). *มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559*. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2566). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. (ออนไลน์) (อ้างเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2566). จาก <https://www.moe.go.th/พรบ-การศึกษาแห่งชาติ-พ-ศ-2542/>
- เก็จกนก เอื้อวงศ์. (2565). การนำนโยบายไปปฏิบัติของผู้บริหารสถานศึกษา: สมรรถนะและแนวทางการพัฒนา. *ครุศาสตร์สาร*, 16(1), 89-90.
- ชาย โปธิสิตา. (2554). *ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง.
- ทัศนศิริรินทร์ สว่างบุญ, สรัญญา จันทร์ชูสกุล และพินดา วราสุนันท์. (2559). การพัฒนารูปแบบการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *รายงานการวิจัย สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน)*.
- เทศบาลตำบลโนนดินแดง. (2566). *ประวัติเทศบาลตำบลโนนดินแดง*. (ออนไลน์) (อ้างเมื่อ 1 ธันวาคม 2566). จาก <https://www.nondindaengcity.go.th/homepage.php>
- เนตรนภา คำหนองหัว. (2560). *การพัฒนารูปแบบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีประสิทธิภาพในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

- มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ศูนย์ประสานงาน. (2566). *การดำเนินโครงการส่งเสริมการนำผลประเมินไปใช้พัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลโนนดินแดง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์ สังกัดสำนักงานเทศบาลตำบลโนนดินแดง*. รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- วีระยุทธ ชატะกาญจน์. (2559). *การพัฒนารูปแบบการนำผลการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในภาคใต้*. รายงานการวิจัย สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน).
- สุนันทา ศรีพุทธ, ชุศักดิ์ เอกเพชร และณัฐจรี เจริญสุข. (2565). *การพัฒนารูปแบบการนำผลการประเมินคุณภาพภายในไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี*.
- Baker, B.S.H. (1994). *Strategic information management: Challenges and strategies in managing information systems*. Oxford: Butterworth Heinemann.
- Hill, M., & Hupe, P. (2014). *Implementing public policy: An introduction to the study of operational governance*. (3rd ed.). London: Sage SAGE Publications.

4 ฉากทัศน์อนาคตแห่งการเคลื่อนไหวทางการเมือง สู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคม

4 Future Scenarios of Political Movement towards Social Change

กิตตินันท์ วงษ์สุวรรณ¹ สรวิต พรหมลี² ปิยรัช อยู่รักษาติ³ กันยรัตน์ ไมยรัตน์^{4*}
Kittinun Wongsuwan¹ Sorawit Phoromlee² Piyarach Yoorakchat³ Kanyarat Maiyarat^{4*}

^{1,2,4}อาจารย์พิเศษหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา
Lecturer of Faculty of Political Sciences, Mahamakut Wittayalai University (Lanna Campus)

³รองคณบดีสถาบันการศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยรังสิต

Deputy Dean of the General Education Institute Rangsit University

*Corresponding author e-mail: project.ddrsu@gmail.com

(Received: 25 July 2023, Revised: 17 September 2023, Accepted: 20 September 2023)

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาพัฒนาการของขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองในประเทศไทยตั้งแต่พ.ศ.2516-ปัจจุบัน (2) เพื่อวางรูปแบบจำลองสถานการณ์ที่เป็นฉากทัศน์ในอนาคตอีก 10 ปีข้างหน้า ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาการเคลื่อนไหวทางการเมืองตั้งแต่สมัย พ.ศ 2516 จนถึงปัจจุบันโดยแบ่งช่วงเวลาของการศึกษาออกเป็น 3 บริบททางการเมือง ได้แก่ บริบทที่ 1 ช่วงบริบท พ.ศ.2516-พ.ศ.2539 บริบทที่ 2 พ.ศ.2540 -พ.ศ.2548 และช่วงบริบทที่ 3 พ.ศ.2549 - ปัจจุบัน โดยจากการศึกษาพบว่า ปัจจัยสำคัญหรือองค์ประกอบสำคัญของพัฒนาการในการเคลื่อนไหวทางการเมืองจะต้องมีองค์ประกอบหลักที่จะก่อให้เกิดการเคลื่อนไหวทางการเมืองขึ้นได้แก่ 1.มวลชน 2.อุดมการณ์,สภาวะวิกฤต 3.การรวมกลุ่ม 4.ผู้นำและ 5.ยุทธวิธีการเคลื่อนไหวทางสังคมซึ่ง 5.องค์ประกอบนี้เป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดการเคลื่อนไหวทางการเมือง ในรูปแบบต่างๆที่เป็นพัฒนาการมาตั้งแต่ พ.ศ 2516 จนถึงปัจจุบัน และผู้วิจัยได้ศึกษาการวางรูปแบบจำลองสถานการณ์เป็นการฉายภาพฉากทัศน์ของการเคลื่อนไหวทางการเมืองที่จะเกิดขึ้นในอนาคตภายใน 10 ปีข้างหน้า โดยศึกษาจากพัฒนาการของขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองที่เกิดขึ้นในอดีตและใช้ความคิดเชิงอนาคตในการวางรูปแบบฉากทัศน์ และวางรูปแบบจำลองสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตของการเคลื่อนไหวทางการเมืองออกเป็น 4 ฉากทัศน์ ได้แก่ 1.ฉากทัศน์การเคลื่อนไหวทางการเมืองแบบสังคมย้อนยุคแสดงให้เห็นถึงการเคลื่อนไหวทางการเมืองจากการต่อต้านรัฐบาลทหารที่มีผลกระทบที่รุนแรงที่อาจจะมีเกิดขึ้นซ้ำแบบเดิมเหมือนในอดีต 2.ฉากทัศน์การเคลื่อนไหวทางการเมืองแบบสังคมแนวการเคลื่อนไหวทางการเมืองแห่งการต่อต้านความไม่เป็นธรรมแสดงให้เห็นถึงการเคลื่อนไหวทางการเมืองจากการต่อต้านรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งแต่มีการบริหารประเทศที่

ไม่โปร่งใสมีการทุจริตซึ่งมีผลกระทบและการต่อต้านที่รุนแรงทั้งกับมวลชนและรัฐบาล 3.ฉกทศน์การเคลื่อนไหวทางการเมืองแบบต่อต้านอุดมการณ์ทางการเมืองแสดงให้เห็นถึงการเคลื่อนไหวทางการเมืองจากการต่อต้านรัฐบาลที่มาจากทหารแต่บริหารประเทศได้ดีแต่การเคลื่อนไหวทางการเมืองเกิดขึ้นจากอุดมการณ์ที่ต้องการประชาธิปไตยแต่ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับรัฐบาลและมวลชนไม่มีความรุนแรงเป็นเพียงการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองเท่านั้น และ 4.ฉกทศน์การเคลื่อนไหวทางการเมืองแบบเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อภาครัฐแสดงให้เห็นถึงการเคลื่อนไหวทางการเมืองจากการต่อต้านรัฐบาลที่มาจากทหารแต่บริหารประเทศได้ดีแต่การเคลื่อนไหวทางการเมืองเกิดขึ้นจากความต้องการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจึงเกิดการเคลื่อนไหวทางการเมืองขึ้นแต่มีผลกระทบที่ไม่รุนแรงทั้งต่อรัฐบาลและประชาชนเนื่องจากการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองเท่านั้น ซึ่งแต่ละฉกทศน์จะมีการประเมินเพื่อคัดเลือกปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อฉกทศน์มากที่สุดและนำปัจจัยที่สำคัญในการทำให้เกิดการขับเคลื่อนของขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองขึ้น เพื่อที่จะทำให้ทราบถึงผลกระทบของการเคลื่อนไหวของขบวนการทางการเมืองที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตและสร้างความเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้เช่นกัน

คำสำคัญ: การเปลี่ยนแปลงทางสังคม, การเคลื่อนไหวทางการเมือง, ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม

ABSTRACT

This academic article aims (1) to study the development of political movements in Thailand from 1973 to the present (2) to model the future scenario for the next 10 years. A study of political movements from 1973 to the present by dividing the period of study into 3 political contexts: Context 1, Context 1973-1996, Context 2, A.D. 1997 -2005 and the 3rd context period, 2006 - present. The study found that Important factors or important elements of the development of political movements must have the main elements that will cause political movements, namely 1. Masses 2. Ideology, crisis conditions 3. Assembly 4. Leadership and 5. Tactics of social movements, which these 5 elements are important factors that cause political movements. In various forms that have been developed since 1973 to the present And the researcher has studied the situational modeling as a projection of the political movement scene in the future within the next 10 years by studying the development of the political movement that occurred in the past and using ideas. futuristic approach in setting up landscapes and laying out a simulation model of the future political movement into 4 scenarios: 1. The political movement scene in the retro society reflects the political movement from anti-junta Severe effects that may be repeated as in the past. 2. The social political movement scene, the political movement against unfairness, shows the political movement from the anti-government that comes from the election since the

administration of the country is not transparent and corrupt. which had serious consequences and opposition to both the masses and the government. 3. The anti-ideological political movement scene shows the anti-government political movement that comes from the military but manages the country well, but the political movement arises from the ideology that wants democracy, but the impact Happens to the government and the masses, there is no violence, it is only a political expression. and 4. The political movement scene that focuses on the participation of the people in the government sector shows political movements from opposing the elected government to run the country well, but political movements occur. Up from the demand for politics of the people, there is a political movement, but there are mild effects on the government and the people because it is a political opinion only. Each scene will be evaluated to select the factors that influence the scene the most and bring the factors that are important to drive the movement of the political movement. In order to know the impact of political movements that may occur in the future and create social change as well.

Keywords: Social Movement, social change, political movement

บทนำ

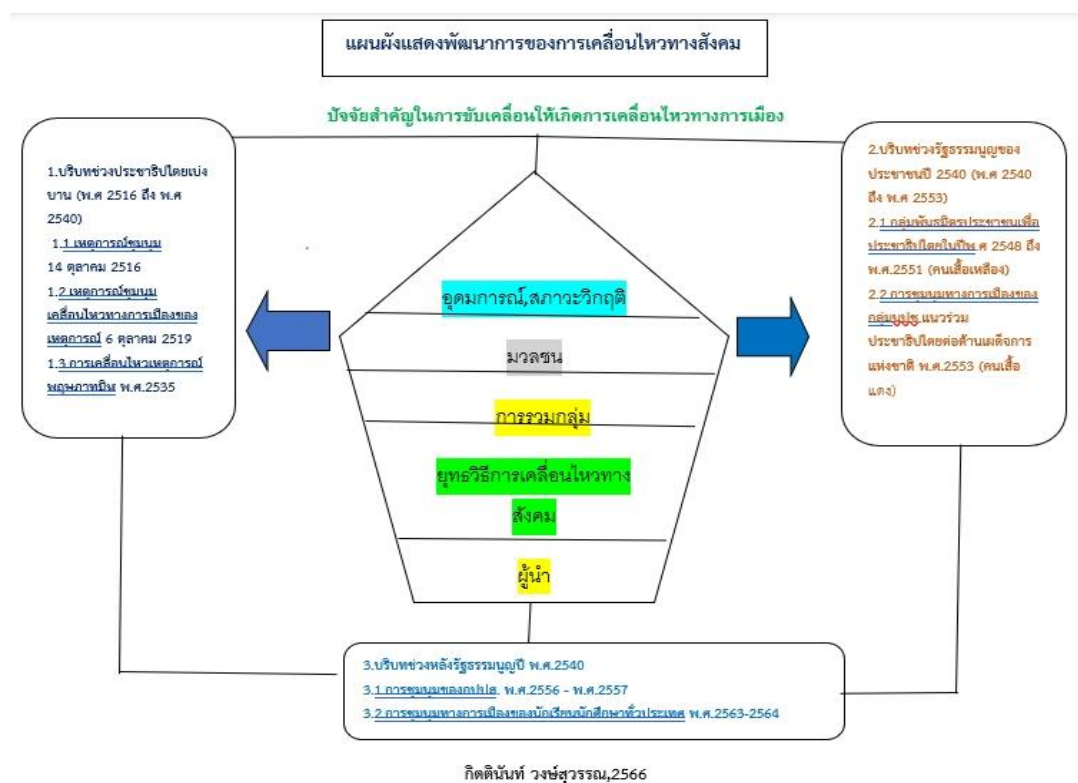
การเคลื่อนไหวทางการเมืองของประชาชนนั้น จะพบว่ากระบวนการทางสังคมเป็นปรากฏการณ์เคลื่อนไหวทางการเมืองและเป็นกิจกรรมของประชาชน จะเห็นได้จากการที่ประเทศไทยมีการเคลื่อนไหวให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมมาตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน พัฒนาการของการเคลื่อนไหวทางสังคมเริ่มต้นตั้งแต่ประเทศไทยเปลี่ยนแปลงการเมืองการปกครอง บริบททางสังคมที่เริ่มมีการเคลื่อนไหวทางการเมืองจะแบ่งออกเป็น 3 บริบททางการเมือง ได้แก่ บริบทที่ 1 ช่วงบริบทประชาธิปไตยกำลังเบ่งบาน (พ.ศ.2516-พ.ศ.2539) บริบทที่ 2 ช่วงบริบทประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญของประชาชน พ.ศ.2540 (พ.ศ.2540 - พ.ศ.2548) และช่วงบริบทที่ 3 ช่วงบริบทประชาธิปไตยภายหลังรัฐธรรมนูญของประชาชน พ.ศ. 2540 ถึงปัจจุบัน (พ.ศ.2549 -พ.ศ.2566) ในแต่ละช่วงบริบททางการเมืองนั้นก็จะมีเหตุการณ์สำคัญต่างๆที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลา การรวมตัวกันของประชาชนและการสร้างพลังทางการเมืองของกลุ่มองค์กรและขบวนการประชาชนได้เข้ามามีบทบาทในลักษณะเป็นตัวกระทำหรือตัวแสดงในกระบวนการนโยบายสาธารณะ การล้มล้างรัฐบาลและการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างทางสังคมทางการเมืองโดยเฉพาะอย่างยิ่งกระบวนการเรียกร้องทางการเมืองในกลุ่มต่างๆดังจะเห็นได้จากปรากฏการณ์เหตุการณ์เคลื่อนไหวทางการเมืองในอดีตที่ผ่านมาของประเทศไทย

สรุปสาระสำคัญ ในสังคมปัจจุบัน พัฒนาการของการเคลื่อนไหวทางการเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงมาโดยตลอดโดยมีปัจจัยสำคัญที่ขับเคลื่อนให้เกิดการเคลื่อนไหวทางสังคม ดังนั้นการศึกษาพัฒนาการของ

การเกิดการเคลื่อนไหวทางการเมืองตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบันจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้สามารถทราบถึงอนาคตของการเคลื่อนไหวทางการเมืองในประเทศไทยได้ การสร้างฉากทัศน์ของการเคลื่อนไหวทางการเมืองในอนาคตจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ผู้วิจัยต้องการที่จะศึกษาโดย ผู้วิจัยได้มองเห็นว่าฉากทัศน์ในการเคลื่อนไหวทางการเมืองนั้นได้ดำเนินต่อไปตามรูปแบบที่ควรจะเป็น ผู้วิจัยจึงได้สร้าง 4 ฉากทัศน์แห่งอนาคตของการเคลื่อนไหวทางการเมืองของไทยซึ่งจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมในอนาคตของการเมืองไทยโดยจำลองขึ้นเป็นสถานการณ์ในอนาคตและเรียกฉากทัศน์ทั้ง 4 นั้นว่า 4 ฉากทัศน์แห่งอนาคตของขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคม

พัฒนาการของการเคลื่อนไหวทางการเมือง

การศึกษาพัฒนาการของการเคลื่อนไหวทางการเมืองจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ได้ทราบว่าปัจจัยใดที่เป็นตัวขับเคลื่อนให้เกิดการเคลื่อนไหวทางสังคมขึ้นในแต่ละบริบทของสังคมจะสามารถบอกได้ว่า ยุทธวิธีต่างๆ ที่ผู้นำหรือแกนนำต่างๆ นำมาใช้ในการเคลื่อนไหวทางการเมืองนั้นมีลักษณะเป็นอย่างไรมีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร ตามลักษณะของแผนผังดังนี้

บริบทเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวทางการเมืองในสมัยยุคประชาธิปไตยเบงบานพ.ศ. 2516-2540

1. เหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516

เหตุการณ์นี้อาจกล่าวได้ว่าช่วงเวลาดังกล่าวเป็นช่วงเวลาในประเทศไทย โดยมีนิสิตนักศึกษาและบุคลากรกลุ่มต่างๆ เกิดขึ้นมากมายที่ให้ความสนใจกับเรื่องของการเมืองและการบริหารประเทศมากขึ้น

ช่วงเวลาดังกล่าวเป็นช่วงเวลาสำคัญที่ทำให้เกิดมีการเคลื่อนไหวทางการเมืองที่ถือเป็นประวัติศาสตร์สำคัญ คือ การเคลื่อนไหวทางการเมืองของนักศึกษาเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 สืบเนื่องจากหลังการรัฐประหาร ครั้งที่ 7 ของไทยนำ โดยจอมพลถนอม กิตติขจรได้ทำการรัฐประหารตนเองช่วงเวลาในระหว่างอยู่ใน อำนาจจึงได้ออกประกาศให้มีการใช้รัฐธรรมนูญการปกครองสหราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2515 ทำให้ นิสิตนักศึกษาตื่นตัวทางการเมืองเป็นอย่างมากสาเหตุมาจากการดำรงตำแหน่งที่ยาวนานของจอมพลถนอม กิตติขจร ได้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอย่างยาวนานตั้งแต่พ.ศ. 2501 และสืบเนื่องมาจากรัฐบาลของจอม พลสฤษดิ์ ธนะรัชต์เมื่อปี 2506 ระหว่างนั้นได้มีการใช้อำนาจรัฐประหารในฐานะที่เป็นหัวหน้าคณะ รัฐประหารแต่งตั้งตนเองเป็นนายกรัฐมนตรีจึงมีคำสั่งปฏิวัติไม่ให้มีการเลือกตั้ง ห้ามจัดกิจกรรมการชุมนุม ทางการเมืองและจำกัดควบคุมสื่อไม่ให้มีการวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาลตนเอง ซึ่งการกระทำ ดังกล่าวทำให้ประชาชนนักเรียนนิสิตนักศึกษารวมตัวกันชุมนุมเรียกร้องประชาธิปไตยและเรียกร้องให้ รัฐบาลปล่อยตัวแกนนำและนักศึกษาทั้งหมดที่มีการจัดกลุ่มโดยรัฐบาลที่ออกมาเรียกร้องประชาธิปไตย สารสำคัญและวัตถุประสงค์ของการชุมนุมทางการเมืองของกระบวนการนิสิตนักศึกษา นักเรียนและ ประชาชนนั้น ต้องการนำพาประเทศกลับเข้าสู่การเป็นประชาธิปไตยและจัดทำรัฐธรรมนูญและจัดให้มีการ เลือกตั้งใหม่ในช่วงเวลาดังกล่าวนั้นเมื่อวันที่ 14 ตุลาคมได้มีการสลายการชุมนุมโดยรัฐบาลทำให้เกิด เหตุการณ์เสียชีวิตและทรัพย์สินขึ้นผู้เข้าร่วมชุมนุมเสียชีวิตอย่างมากมายได้รับการบาดเจ็บและพิการจาก ความสูญเสียที่เกิดขึ้นทำให้จอมพลถนอม กิตติขจรต้องหลบหนีไปต่างประเทศจากนั้นได้มีพระบรมราช โองการโปรดเกล้าให้นายสัญญา ธรรมศักดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรีแทนจากเหตุการณ์วันที่ 14 ตุลาคม 2516 (ลิขิต ธีรเวคิน, 2543)

ในช่วงเวลาการศึกษาการเคลื่อนไหวทางการเมืองในบริบทนี้พบว่าการเคลื่อนไหวทางการเมือง ดังกล่าว เป็นการต่อสู้ของประชาชน นิสิตนักศึกษา เพื่อเรียกร้องประชาธิปไตยการเคลื่อนไหวทางการเมือง นี้ถือเป็นการเคลื่อนไหวทางการเมืองที่มีผู้เข้าร่วมชุมนุมเสียชีวิตอย่างมากมาย บางคนได้รับบาดเจ็บและ พิการเกิดความสูญเสียมากมายจากการเคลื่อนไหวทางการเมืองในครั้งนี้และถือเป็นประวัติศาสตร์ครั้ง สำคัญของเหตุการณ์การเคลื่อนไหวทางการเมือง ที่มีเยาวชนยอมเสียเลือดเนื้อเพื่อปกป้องประชาธิปไตยคือ อุดมการณ์ของตนจึงอาจกล่าวได้ว่าการเคลื่อนไหวทางการเมืองในช่วงเวลานี้ถือเป็นการเคลื่อนไหวทาง การเมืองที่รุนแรงและสร้างความสูญเสียเป็นจำนวนมากในประวัติศาสตร์การเคลื่อนไหวทางการเมือง จาก เหตุการณ์เคลื่อนไหวทางการเมืองในครั้งนี้เราจะเห็นภาพว่าผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญหนึ่งที่ทำให้เกิดเหตุการณ์ นี้ทั้งจอมพลถนอม กิตติขจร และพลเอกสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการชุมนุมขึ้นรวมถึง อุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยก็เป็นตัวขับเคลื่อนให้เกิดสถานการณ์การชุมนุมดังกล่าว การ รวมกลุ่มและมวลชนเป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้เกิดเหตุการณ์ดังกล่าวและยุทธวิธีในการเคลื่อนไหวทางสังคม ของเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 นั่นก็คือการรวมกลุ่มทางการเมืองของนักศึกษาที่มีอุดมการณ์เดียวกัน เกี่ยวกับประชาธิปไตยมีแกนนำนักศึกษาเป็นตัวควบคุมฝูงชนเพื่อให้เกิดการเคลื่อนไหวทางการเมืองขึ้น เรียกร้องกดดันรัฐบาลตามข้อเสนอที่ต้องการ จากรัฐบาลทหาร

2. เหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519

หลังจากเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ได้เสร็จสิ้นลงได้มีการร่างรัฐธรรมนูญ 2519 และมีการเลือกตั้ง 2 ครั้งก่อนที่จะเกิดเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 ซึ่งในตอนนั้นมีหม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมทย์ เป็นนายกรัฐมนตรี เหตุการณ์นี้เกิดขึ้นหลังจากที่จอมพลถนอม กิตติขจร เดินทางกลับประเทศไทยเมื่อวันที่ 19 กันยายน 2519 จากนั้นได้มีนักศึกษาประชาชนของญาติผู้เสียชีวิตจำนวนมากจากเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 รวมตัวกันเพื่อเรียกร้องให้รัฐบาลในขณะนั้นแก้ปัญหาโดยขอให้จอมพลถนอม กิตติขจร เดินทางออกนอกประเทศไทยหรือต้องดำเนินคดีกับจอมพลถนอม กิตติขจร จากเหตุการณ์ที่สั่งให้สลายการชุมนุมในวันที่ 14 ตุลาคม 2516 จากการปราบปรามนิสิตนักศึกษาประชาชนที่ล้มตายเป็นจำนวนมากและขอให้ทางการเปิดเผยตัวเลขผู้เสียชีวิตและผู้สูญหาย ในเหตุการณ์ครั้งนั้น จากความวุ่นวายในครั้งนั้นจบลงด้วยการทำรัฐประหารยึดอำนาจของพลเรือเอกสฤษดิ์ ธนะรัชต์ โดยเรียกคณะผู้ยึดอำนาจว่า คณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน คำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินได้ออกอากาศคำสั่งยุบสภา ยกเลิกรัฐธรรมนูญ แต่งตั้งนายธานินทร์ กรัยวิเชียร เป็นนายกรัฐมนตรี ด้วยปัญหาในรัฐบาลยึดอำนาจอีกครั้งโดยครั้งนี้ตั้งให้พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีโดยประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพ.ศ. 2521 สิ่งที่เกิดขึ้นในช่วงรัฐบาล 6 ตุลาคม 2519 นั้นถือว่าเป็นยุคมืดของขบวนการนิสิตนักศึกษาประชาชนและสื่อมวลชนไม่สามารถจะแสดงความคิดเห็นทางการเมืองได้อย่างเสรี การวิพากษ์วิจารณ์ การทำงานของรัฐบาลก็ถูกสั่งห้ามการชุมนุมทางการเมืองเป็นสิ่งที่กระทำไม่ได้และผิดกฎหมายซึ่งสิ่งดังกล่าวคล้ายๆกับเหตุการณ์ในเดือนตุลาคม 2516 มีการจำกัดในเรื่องของสิทธิเสรีภาพของประชาชนซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวมาผ่อนคลายในสมัยของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรีซึ่งเข้ามารับตำแหน่งต่อในปี 2523 กับนโยบายที่ผ่อนคลายความตึงเครียดทางการเมืองและการจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนและให้มีการยกเลิกกฎอัยการศึกด้วย

จากการศึกษาในช่วงบริบทดังกล่าวนี้จะเห็นได้ว่าการที่กองทัพนั้นยังเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการยุติปัญหาทางการเมืองผ่านการระบอบรัฐประหารจึงมีผลทำให้เกิดปัจจัยขับเคลื่อนที่คล้ายคลึงกันกับเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 คือมีผู้นำที่มาจากการรัฐประหารมีมวลชนและการรวมกลุ่มของนิสิตนักศึกษาที่มีอุดมการณ์แบบประชาธิปไตยเหมือนกันและมียุทธวิธีในการเคลื่อนไหวทางการเมืองที่มีเหตุผลที่คล้ายคลึงกันมีลักษณะการเคลื่อนไหวทางการเมืองที่คล้ายกับช่วงสมัย 14 ตุลาคมคือการรวมกลุ่มของนักเรียนนิสิตนักศึกษาในการเคลื่อนไหวทางการเมืองเช่นเดิม (ลิขิต ธีรเวคิน, 2543)

3. การเคลื่อนไหวทางการเมืองของนักศึกษาเหตุการณ์ 17 พฤษภาคม 2535 (เหตุการณ์พฤษภาทมิฬ พ.ศ. 2535)

เหตุการณ์นี้เกิดขึ้นโดยการนำของพลเอกสุนทร คงสมพงษ์ เป็นผู้นำในการทำการรัฐประหารยึดอำนาจจากรัฐบาลของพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ โดยทำการรัฐประหารในวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2534 หลังจากนั้นได้มีการจัดให้เลือกตั้งในปี 2535 หลังการเลือกตั้งมีการเสนอชื่อพลเอกสุจินดา คราประยูร ผู้บัญชาการทหารบกเป็นนายกรัฐมนตรีทั้งที่ก่อนหน้านี้ พลเอกสุจินดา คราประยูร ถือได้ว่าเป็นผู้มีบทบาทใน

การทำรัฐประหารกับพลเอกสุนทร คงสมพงษ์และบอกว่าจะไม่รับตำแหน่งใดๆทางการเมืองทำให้ประชาชนไม่พอใจรวมกันเรียกร้องให้พลเอกสุจินดา คราประยูรลาออกโดยมีพลตรีจำลอง ศรีเมืองเป็นแกนนำโดยต้องการให้มีการจัดการเลือกตั้งใหม่ในเหตุการณ์การชุมนุมในวันที่ 17-20 พฤษภาคม 2535 ได้มีการสลายการชุมนุมทำให้มีประชาชนนิสิตนักศึกษาเสียชีวิตบาดเจ็บล้มตายสูญหายเป็นจำนวนมากตลอดจนทรัพย์สินของประชาชนในทางราชการก็ได้รับความเสียหายจากเหตุการณ์ในเดือนพฤษภาคม

จากการศึกษาการเคลื่อนไหวทางการเมืองในบริบทนี้นั้นจะพบว่าปัจจัยสำคัญในการเคลื่อนไหวทางการเมืองในครั้งนี้คือผู้นำ ได้แก่ พลเอกสุนทร คงสมพงษ์ และ พลเอกสุจินดา คราประยูร โดยมีสาเหตุจากอุดมการณ์อุดมการณ์ทางการเมืองที่ต้องการเลือกตั้งแบบประชาธิปไตยของประชาชนมีแกนนำนิสิตนักศึกษารวมกลุ่มกันโดยใช้มวลชนคือนิสิตนักศึกษาและประชาชนที่มีอุดมการณ์ร่วมกันเกี่ยวกับประชาธิปไตยการเคลื่อนไหวทางการเมืองในครั้งนี้จึงมีสาเหตุและปัจจัยขับเคลื่อนที่คล้ายกับเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 และเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 (สำราญ นามบุตร, 2558)

บริบทช่วงรัฐธรรมนูญของประชาชนปี 2540 (พ.ศ 2540 ถึง พ.ศ 2553)

1. กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยในปีพ.ศ 2548 ถึง พ.ศ.2551 (คนเสื้อเหลือง)

การชุมนุมนี้เป็นการชุมนุมของกลุ่มคนที่เรียกตนเองว่ากลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ในปีพ.ศ 2548 ถึง 2551 คนเสื้อเหลืองที่ต้องการขับไล่รัฐบาลของพลตำรวจโททักษิณ ชินวัตร ของพรรคไทยรักไทยจนเป็นเหตุนำไปสู่การทำรัฐประหารโดยคณะของพลเอกสนธิ บุญยรัตกลิน โดยใช้ชื่อว่าคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ จากการที่รัฐบาลของนายสมัคร สุนทรเวช จะมีการแก้ไขรัฐธรรมนูญพ.ศ 2550 มาตรา 237 มาตรา 68 และอีก 13 มาตราจำนวน 7 ประเด็นนำไปสู่การชุมนุมของกลุ่มพันธมิตรที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนถึงรัฐบาลของนายสมัคร สุนทรเวชตลอดจนการยกระดับการชุมนุมจากการปราศรัยของนายสนธิ ลิ้มทองกุลแกนนำกลุ่มพันธมิตรโดยเป้าหมายคือการประกาศว่าจะยกระดับเป้าหมายการชุมนุมเป็นการโค่นล้มระบอบทักษิณและขับไล่รัฐบาลหุ่นเชิดอันธพาลให้สิ้นซากอย่างเป็นทางการในวันที่ 30 พฤษภาคม 2551 (สถาบันพระปกเกล้า, 2551)

จากการศึกษาการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยในบริบทช่วงนี้อาจกล่าวได้ว่าการชุมนุมดังกล่าวเกิดขึ้นจากความไม่พอใจในการบริหารงานของรัฐบาล คือ นายทักษิณ ชินวัตรในสมัยนั้นนำไปสู่การเคลื่อนไหวทางการเมืองของมีอบเสื้อเหลืองจนกระทั่งเกิดการรัฐประหารโดยพลเอกสนธิ บุญยรัตกลิน จึงอาจกล่าวได้ว่าปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการเคลื่อนไหวทางการเมืองอีกครั้งนี้คือผู้นำได้แก่นายทักษิณ ชินวัตร พลเอกสนธิ บุญยรัตกลิน และแกนนำที่มีอุดมการณ์ประชาธิปไตยต้องการโค่นล้มระบอบทักษิณ คือ นายสนธิ ลิ้มทองกุล และได้นำมวลชนของคนทีกล่าวว่า เป็นเสื้อเหลืองผู้จงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ที่มีอุดมการณ์ร่วมกันออกมาชุมนุมมียุทธวิธีในการเคลื่อนไหวทางการเมืองโดยรวมกลุ่มคนที่จงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ของนายทักษิณ ชินวัตร ซึ่งปัจจัยต่างๆเหล่านี้ล้วนเป็นตัวแปรที่ทำให้เกิดการขับเคลื่อนการเคลื่อนไหวทางการเมืองในครั้งนี้

2. การชุมนุมของกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ 2553 (คนเสื้อแดง)

การชุมนุมในครั้งนี้เป็นการประกาศสงครามของแกนนำนปช.คือการโค่นล้มรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะและทำลายเครือข่ายอำมาตย์ไทย ซึ่งพวกเขาเชื่อว่าอยู่เบื้องหลังปรากฏการณ์พลิกขั้วการเมืองเมื่อปลายปี 2551 และชี้ว่าพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ประธานองคมนตรีและรัฐบุรุษ คือ หัวหน้าอำมาตย์ โดยในการชุมนุมมีแกนนำผู้ชุมนุมได้แก่นายอริสมันต์ พงษ์เรืองรอง,นายจตุพร พรหมพันธุ์,นายณัฐวุฒิ ใสยเกื้อ โดยรัฐบาลได้ใช้มาตรการทางทหารเข้าก่อดันการกลุ่มผู้ชุมนุมจนทำให้มีผู้เสียชีวิต 99 ศพ และมีผู้บาดเจ็บมากกว่า 2,100 คนจากนั้นนาย อภิสิทธิ์ ประกาศแผนปรองดองซึ่งผู้ชุมนุมมีข้อเรียกร้องเพิ่มเติม การชุมนุมจึงดำเนินต่อไปและนายอภิสิทธิ์ก็ประกาศยกเลิกวันเลือกตั้งใหม่ตามแผนปรองดองก่อนจะใช้กำลังทหารเข้าสลายการชุมนุมที่แยกราชประสงค์ จนกระทั่งแกนนำ นปช.ประกาศยุติการชุมนุมในวันที่ 19 พฤษภาคม พ.ศ 2553 (หทัยกาญจน์ ตรีสุวรรณ, 2563)

จากการศึกษาการเคลื่อนไหวทางการเมืองในบริบทนี้เหตุการณ์ของกลุ่มคนเสื้อแดงนั้นทำให้มีผู้บาดเจ็บล้มตายเป็นจำนวนมาก ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการขับเคลื่อนการเคลื่อนไหวทางการเมืองในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้นำคือนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะและแกนนำโดยนายอริสมันต์ พงษ์เรืองรอง นายจตุพร พรหมพันธุ์ นายณัฐวุฒิ ใสยเกื้อ โดยมีการรวมพลและนำมวลชนที่มีอุดมการณ์เกี่ยวกับประชาธิปไตยและต้องการโค่นล้มอำมาตย์ไทย และมียุทธวิธีในการเคลื่อนไหวการชุมนุมที่ค่อนข้างรุนแรงในเหตุการณ์นี้ผู้ชุมนุมได้มีการทำลายสถานที่สำคัญหลายแห่งทั้งเผาศาลากลางจังหวัดต่างๆรวมถึงบุกเข้าไปในสถานที่รัฐสภาซึ่งเป็นการชุมนุมที่มีความรุนแรงมากและมีผู้เสียชีวิตและล้มตายเป็นจำนวนมากในเหตุการณ์นี้

บริบทช่วงหลังรัฐธรรมนูญปี พ.ศ.2540

1. การชุมนุมของกปปส. พ.ศ.2556 - พ.ศ.2557

แนวทางการเคลื่อนไหวของกลุ่มคณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขหรือกปปส.เป็นกลุ่มการเคลื่อนไหวทางการเมืองที่มีนายสุเทพ เทือกสุบรรณโดยมีเป้าหมายมุ่งตรงไปที่การต่อต้านการกระทำของรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตรในช่วงปลายปี 2556 จนถึงกลางปี 2557 ซึ่งสามารถระดมมวลชนเข้าร่วมจากภาคส่วนต่างๆจำนวนมากจุดกำเนิดของกลุ่มกปปส.ที่เป็นทางการเริ่มต้นขึ้นเมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2556 พร้อมด้วยแกนนำเครือข่ายนักศึกษาประชาชนปฏิรูปประเทศไทย โดยวัตถุประสงค์หลักในการชุมนุมคือ การต่อต้านการออกกฎหมายมีรัฐธรรมนูญของรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตรในปีพ.ศ 2556-2557 ในพื้นที่กรุงเทพฯ ขึ้นใน การชุมนุมดังกล่าวสร้างความเสียหายแก่ชีวิตและผู้ชุมนุมของกปปส.เองรวมถึงทรัพย์สินของรัฐและเอกชนจนในที่สุดวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 ได้มีการทำรัฐประหารยึดอำนาจเกิดขึ้นโดยการรัฐประหารของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา (ฉัตรชัย ธนาวุฒิ, 2559)

จากการศึกษาการเคลื่อนไหวทางการเมืองในบริบทนี้จะพบว่าปัจจัยสำคัญที่ขับเคลื่อนให้เกิดกลุ่มกปปส.ขึ้นคือสถานการณ์วิกฤติที่ต้องการคัดค้านกฎหมายนิรโทษกรรมนำไปสู่ความไม่พอใจของกลุ่มกปปส.

จึงทำให้เกิดการเคลื่อนไหวทางการเมืองเกิดขึ้นปัจจัยสำคัญคือนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตรผู้นำในขณะนั้น และแกนนำคือนายสุเทพ เทือกสุบรรณ รวมถึงกลุ่มกบปส. โดยให้เหตุผลว่าในการชุมนุมครั้งนี้ เนื่องจากต้องการพาประเทศออกจากวิกฤตที่มีการแก้กฎหมายนี้เหตุการณ์นี้เกิดขึ้นและมีการนำมวลชนและการรวมกลุ่มมวลชนโดยมีกลุ่มมวลชนหลากหลายกลุ่มที่ให้ความร่วมมือในการเคลื่อนไหวทางการเมืองในครั้งนี้

2. การชุมนุมทางการเมืองของนักเรียนนักศึกษาทั่วประเทศ พ.ศ.2563-2564

การเคลื่อนไหวทางการเมืองของนักเรียน นิสิตนักศึกษาทั่วประเทศนั้นเป็นลักษณะของการเกิดแฟลชม็อบซึ่งเกิดจากความไม่พอใจต่อการสืบทอดอำนาจของระบบเผด็จการทหารผ่านรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2560 และการยุบพรรคอนาคตใหม่รวมถึงต้องการให้มีการปฏิรูปโครงสร้างการศึกษาและระบบอำนาจนิยมในสถานศึกษาโดยเกิดแฟลชม็อบขึ้นตามจุดต่างๆ ทั้งโรงเรียนมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เช่น มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อีกทั้งโรงเรียนต่างๆโดยมีลักษณะของการแสดงออกทางสัญลักษณ์ เช่น การชู 3 นิ้วที่เป็นสัญลักษณ์ในการเรียกร้องหลังเคารพธงชาติมีการผูกโบว์สีขาวติดริบบิ้น มีการเรียกร้องให้ปฏิรูประบบการศึกษาให้มีความเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น ให้ยกเลิกกฎระเบียบ เช่น การตัดผมนักเรียนการลงโทษที่รุนแรงในการเคลื่อนไหวทางการเมืองครั้งนี้มีนักเรียนมัธยมศึกษาและนักเรียนมัธยมปลายต่างๆ ออกไปให้ความสำคัญกับการเมืองมากขึ้นโดยมีกลุ่มนักเรียนเลวที่มีภาคีเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาทั่วประเทศ เข้าชุมนุมและแสดงออกทางสัญลักษณ์ต่างๆมากมายเพื่อเรียกร้องให้รัฐบาลประยุทธ์ จันทร์โอชา ลาออก และปฏิรูปการศึกษาและแก้ไขรัฐธรรมนูญให้มีความเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น

การศึกษาบริบทการเคลื่อนไหวทางการเมืองนี้จะแสดงให้เห็นว่าเป็นการเคลื่อนไหวทางการเมืองของนักเรียนซึ่งมีอายุไม่มากและยังเรียนระดับมัธยมศึกษาอยู่จึงเป็นการเคลื่อนไหวทางการเมืองที่ไม่ได้ก่อให้เกิดความรุนแรงมากนักโดยมีการนำคนสำคัญเป็นกลุ่มนักเรียนภาคีเครือข่ายต่างๆและกลุ่มนักศึกษารวมถึงยังมีอีกหลายกลุ่มแต่เป็นการชุมนุมระดับแฟลชม็อบซึ่งไม่มีความรุนแรงมากนักก็มีอุดมการณ์ที่ต้องการเรียกร้องประชาธิปไตยและความไม่พอใจในการบริหารงานของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ซึ่งเป็นผู้นำในขณะนั้นโดยมียุทธวิธีในการเคลื่อนไหวทางการเมืองในการแสดงออกซึ่งสัญลักษณ์ต่างๆ เช่น การชู 3 นิ้วการผูกโบว์ขาว เป็นต้น (กิตตินันท์ วงษ์สุวรรณ, 2565)

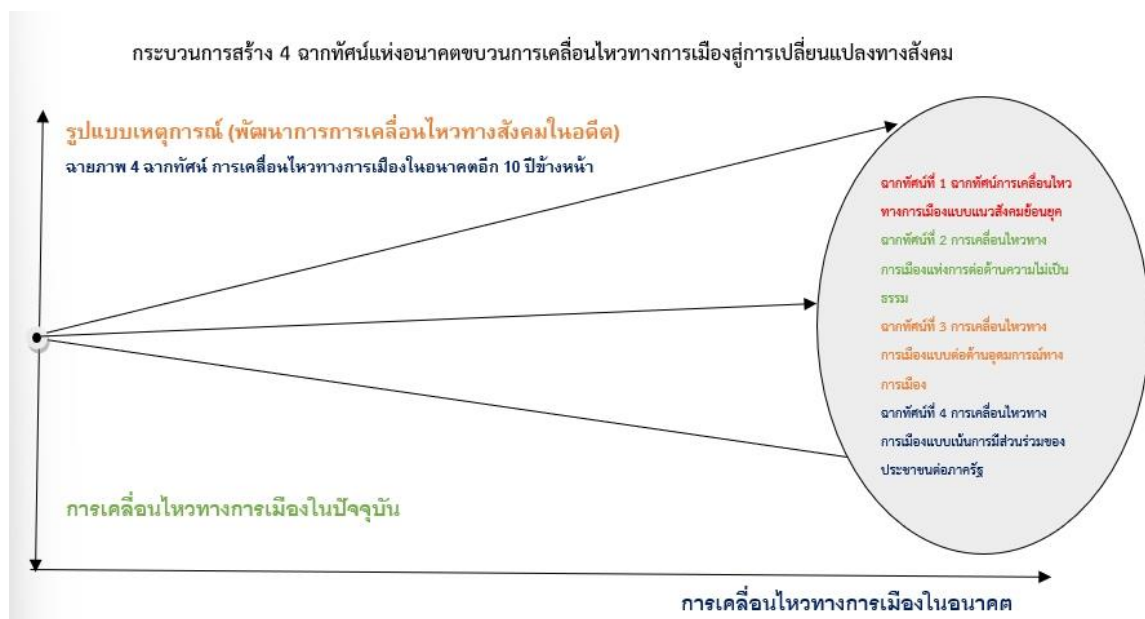
จากการศึกษาพัฒนาการของการเคลื่อนไหวทางการเมืองในแต่ละช่วงบริบทเวลาที่ได้กล่าวถึงมานั้นจะพบว่าการเคลื่อนไหวทางการเมืองในแต่ละบริบททางการเมืองนั้นจะมีปัจจัยสำคัญที่เป็นตัวขับเคลื่อนให้เกิดการเคลื่อนไหวทางการเมืองอยู่ 5 ประการคือ 1.อุดมการณ์ทางการเมือง 2.ภาวะวิกฤตของประเทศในความขัดแย้ง ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง ด้านสังคม 3.มวลชนที่มีอุดมการณ์เดียวกัน 4.การรวมกลุ่มของมวลชนที่มีอุดมการณ์เดียวกัน 5.ยุทธวิธีการเคลื่อนไหวทางสังคมและผู้นำในการเคลื่อนไหวทางการเมืองนั้นๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นเสมือนปัจจัยขับเคลื่อนหลักที่มีความแปรเปลี่ยนกันไปในแต่ละช่วงเวลาในบริบทนั้นๆแต่ล้วนแล้วแต่มีความสำคัญและเป็นตัวขับเคลื่อนให้เกิดการเคลื่อนไหวทางการเมืองเกิดขึ้นในรูปแบบต่างๆ การเคลื่อนไหวทางการเมืองในแต่ละครั้งนั้นมีลักษณะที่เกิดขึ้นคล้ายกันในหลายๆครั้ง คือการมีอุดมการณ์ประชาธิปไตยที่ไม่พอใจการบริหารของทหารหรือการรัฐประหารจึงทำให้เกิดวิกฤตการณ์

ทางการเมือง คือ การชุมนุมและการเคลื่อนไหวทางการเมืองเกิดขึ้นรวมถึงการไม่พอใจในสถานการณ์ต่างๆ ที่เป็นสถานการณ์วิกฤติของประเทศ จึงออกมาแสดงความคิดเห็นและเรียกร้องให้รัฐบาลกระทำตามในสิ่งที่กลุ่มของตนต้องการให้เป็นไป การเคลื่อนไหวทางการเมืองในแต่ละครั้งมักมีจุดจบที่จะต้องมีผู้บาดเจ็บและล้มตายเพื่อสร้างอุดมการณ์ไว้ซึ่งสิ่งที่มวลชนต้องการเรียกร้องจากรัฐบาลและก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นด้วยการรัฐประหารและมีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่และมีกลุ่มอำนาจใหม่จากการรัฐประหารขึ้นมวนเวียนซ้ำเดิมเป็นสถานการณ์อยู่เช่นนี้ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

4 ฉากทัศน์แห่งการเคลื่อนไหวทางการเมืองในอนาคต

หลังจากที่เราได้ศึกษาพัฒนาการของการเคลื่อนไหวทางสังคมแล้วตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันในแต่ละบริบทของสังคมการเคลื่อนไหวทางการเมืองแต่ละครั้งจึงทำให้เรามองภาพตั้งแต่อดีต ปัจจุบัน และไปถึงอนาคตผู้วิจัยจึงได้สร้างฉากทัศน์ขึ้นมาโดยใช้ชื่อฉากทัศน์ ว่า “4 ฉากทัศน์อนาคตขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคม”

4 ฉากทัศน์นี้เป็นการคาดการณ์อนาคตโดยใช้การคิดเชิงอนาคต และความคิดเชิงเปรียบเทียบสร้างฉากทัศน์ขึ้น เพื่อให้มองเห็นถึงภาพอนาคตของการเคลื่อนไหวทางสังคมที่จะเกิดขึ้นภายในตลอดระยะเวลา 10 ปีข้างหน้า

ฉากทัศน์ (Scenarios) คือ เป็นเครื่องมือที่นำมาใช้ในกระบวนการคาดการณ์อนาคตจะหมายถึงการฉายภาพแนวโน้มของสิ่งที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตในเรื่องเดียวกันอาจมีหลายฉากทัศน์หรือหลายภาพอนาคตที่สามารถเกิดขึ้นจริงได้ การสร้างฉากทัศน์ไว้ล่วงหน้าจึงทำให้เราเกิดความตระหนักรู้ว่าอาจจะเกิดอะไรขึ้นได้บ้างและทำให้สามารถปรับลักษณะสภาพแวดล้อมในปัจจุบันให้เหมาะกับอนาคตที่จะมาถึง การ

สร้างฉาบทศันนับเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้เรามีมุมมองไกลๆในโลกที่มีความไม่แน่นอนสูงฉาบทศันได้รับการพัฒนาขึ้นครั้งแรกช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ใช้เป็นวิธีการวางแผนทางการทหารของกองทัพอากาศสหรัฐเพื่อคาดการณ์ สิ่งที่อยู่ต่อสู้อย่างดำเนินการในอนาคต (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2549)

กระบวนการสร้างฉาบทศันทั้ง 4 การเคลื่อนไหวทางสังคมในอนาคต 10 ปีข้างหน้า

1.กำหนดประเด็นที่ต้องการคาดการณ์ (Identify the Focal Issue)

ประเด็นที่ต้องการคาดการณ์ คือ 4 ฉาบทศันแห่งการเคลื่อนไหวทางการเมืองในอนาคต 10 ปีข้างหน้า

2.คัดเลือกปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดอนาคต (Identify Driving Force)

ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดอนาคตของการขับเคลื่อนการเคลื่อนไหวทางการเมือง จากการศึกษาจากพัฒนาการทางการเมืองเคลื่อนไหวทางการเมืองตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันพบว่ามีอยู่ 5 ปัจจัยคือ 1.ผู้นำ 2.มวลชน 3.อุดมการณ์,สภาวะวิกฤติ 4.ยุทธวิธีในการเคลื่อนไหวทางสังคม 5.การรวมกลุ่ม

3.ประเมินเพื่อคัดเลือกปัจจัยที่มีผลกระทบต่อฉาบทศันมากที่สุด

ปัจจัยเกื้อหนุน คือ แกนนำ มวลชนและการรวมกลุ่ม ปัจจัยทำลาย คือรัฐบาลที่มาจากพรรคการเมือง,ทหาร,และรัฐบาลที่มาจากพรรคการเมืองที่บริหารประเทศไม่ดี

4.เขียนสร้าง 4 ฉาบทศัน ของการเคลื่อนไหวทางการเมืองในอนาคตอีก 10 ปีข้างหน้า

การเคลื่อนไหวทางการเมืองในอดีต นั้นมีลักษณะเป็นการเคลื่อนไหวทางการเมืองที่เน้นในเรื่องของอุดมการณ์ความขัดแย้งทางความคิดและมักมีลักษณะที่มีความขัดแย้งค่อนข้างรุนแรง การชุมนุมค่อนข้างมีความรุนแรงและการสลายชุมนุมค่อนข้างมีความรุนแรงมีการใช้กำลังในการต่อสู้ทั้งฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายมวลชน เช่น ในสมัยการชุมนุมของ 14 ตุลาฯ หรือ การชุมนุมของกลุ่มกบปส. เป็นต้น

การเคลื่อนไหวทางการเมืองในปัจจุบันนั้นความเคลื่อนไหวทางการเมืองที่เกิดขึ้นมักมีความรุนแรงน้อยลงเนื่องจากเป็นการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองมีการใช้แฟลชม็อบและมวลชนเริ่มมีอายุน้อยลงจากมวลชนที่เคลื่อนไหวมักเป็นกลุ่มนักศึกษาและในปัจจุบันมีการเพิ่มเติมเป็นกลุ่มนักเรียนเข้ามาเพิ่มมากขึ้นเป็นลักษณะการชุมนุมเชิงสัญลักษณ์ที่ไม่มีการสลายการชุมนุมที่รุนแรง ผู้ที่ออกมาชุมนุมมีอายุน้อยลงและส่วนใหญ่เป็นมีการใช้ข้อมูลข่าวสารในลักษณะที่เป็นมีการใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารเพิ่มมากขึ้น

การเคลื่อนไหวทางการเมืองในอนาคต ในมุมมองของผู้วิจัยคิดว่าน่าจะมีมีความรุนแรงน้อยลงแต่จะเป็นลักษณะของการชุมนุมเพื่อแสดงออกทางความคิดเห็นและจะมีการนำเทคโนโลยีไอโอ IO = (Information Operation) มาใช้มากขึ้นกว่าเดิม เช่น การใช้ Facebook, LINE, Instagram, tiktok เว็บไซต์ต่างๆเข้ามาช่วยในการกระจายให้การชุมนุมมีจำนวนผู้ชุมนุมมากขึ้นแต่จะเน้นในเรื่องของการแสดงความคิดเห็นมากกว่าที่จะใช้กำลังและอาจจะมีการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ในทางกดดันรัฐบาลและแสดงความคิดเห็นที่ไม่รุนแรง

แนวคิดรูปแบบและการเคลื่อนไหวทางการเมืองในอนาคตอาจมีการเปลี่ยนแปลงไปจากในอดีตจนถึงปัจจุบันรูปแบบของการต่อสู้ของขบวนการเคลื่อนไหวนักมีการใช้เทคโนโลยีมากขึ้นในรูปของ

IO = (Information Operation) การเปลี่ยนแปลงข้อมูลข่าวสารล้วนแต่เป็นรูปแบบทางการเมืองที่น่าสนใจและมักจะมีการแสดงออกทางการเมืองในเชิงสัญลักษณ์และการใช้ Soft Power เข้ามาใช้ในการเคลื่อนไหวทางการเมืองเพื่อให้แสดงออกให้เห็นถึงความต้องการของผู้เคลื่อนไหวแต่จะมีรูปแบบที่ค่อนข้างจะมีความรุนแรงน้อยกว่าในอดีตและมีความทันสมัยมากขึ้นในอนาคตในรูปแบบของการเคลื่อนไหวทางการเมือง

ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดเชิงอนาคต (Futuristic Thinking) อธิบายรายละเอียดการเคลื่อนไหวทางสังคมโดยได้สร้างฉากทัศน์ขึ้นมา 4 ฉากทัศน์ มีชื่อเรียกแต่ละฉากทัศน์ ดังนี้

ฉากทัศน์ที่ 1 การเคลื่อนไหวทางสังคมแบบสังคมแนวย้อนยุค

สำหรับฉากทัศน์นี้ ผู้วิจัยได้มองเห็นว่าในอนาคตการเคลื่อนไหวทางการเมืองอาจจะมีลักษณะคล้ายกับในอดีตหากปัจจัยในการขับเคลื่อน ยังมีรัฐบาลหรือผู้นำที่มาจากพรรคการเมืองอยู่เช่นเดิมและทหารยังเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับการเมืองอยู่เช่นเดิมก็จะทำให้เกิดการรัฐประหารขึ้นบ่อยครั้ง แกนนำออกมาวิพากษ์วิจารณ์และแสดงความคิดเห็นทางการเมืองด้วยความไม่พอใจและปลุกระดมให้ประชาชนมีอุดมการณ์ร่วมและออกมาเคลื่อนไหวทางการเมืองในท้ายที่สุดรัฐบาลที่มาจากพรรคการเมืองหรือทหารดังกล่าวก็จะใช้ความรุนแรงในการสลายการชุมนุมทำให้เกิดมีผู้บาดเจ็บและเสียชีวิตอีกเป็นจำนวนมาก ดังเช่น เหตุการณ์ที่เกิดย้อนยุคไปในอดีต คือ เหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 , เหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 หรือ เหตุการณ์พฤษภาทมิฬในปี 2535 ซึ่งการเคลื่อนไหวทางการเมืองครั้งดังกล่าวก็เกี่ยวเนื่องมาจากความไม่พอใจของมวลชนเกี่ยวกับการได้รัฐบาลที่มาจากทหารทั้งสิ้น ดังนั้นในฉากทัศน์แห่งอนาคตนี้หากมีการรัฐประหารเกิดขึ้นหรือมีรัฐบาลทหารเข้ามาเกี่ยวข้อง ตัวแสดงที่จะเกิดขึ้นก็คือ มวลชนและการรวมกลุ่มแกนนำต่างๆ ผู้ที่ให้การสนับสนุนการเคลื่อนไหวทางการเมืองและท้ายที่สุดหากเป็นรัฐบาลที่มาจากทหารก็จะใช้กำลังในการหยุดการชุมนุมประท้วงหรือการเคลื่อนไหวนั้นๆอีกเช่นเดิม ซึ่งหากรัฐบาลที่จะบริหารประเทศยังคงเป็นรัฐบาลที่มาจากพรรคการเมือง การแก้ปัญหาในการชุมนุมยังคงเป็นเพียงการใช้กำลังทหารเข้าจับกุม สลายการชุมนุมและ ใช้ความรุนแรงกับผู้ชุมนุมซึ่งเป็นฉากทัศน์ที่ไม่ควรจะเกิดขึ้นหรือหากเกิดขึ้นจริงก็ควรที่จะมีการลดความรุนแรงในการใช้กำลังให้น้อยลงเพื่อที่จะทำให้การชุมนุมนั้นเป็นไปได้อย่างสันติและสูญเสียเลือดเนื้อได้น้อยกว่าในอดีตที่ผ่านมา

ฉากทัศน์ที่ 2 การเคลื่อนไหวทางการเมืองแห่งการต่อต้านความไม่เป็นธรรม

สำหรับฉากทัศน์นี้ คือ หากในอนาคตรัฐบาลเป็นรัฐบาลชุดใหม่ที่มาจากการเลือกตั้งแต่ในขณะเดียวกันที่รัฐบาลชุดดังกล่าวบริหารประเทศด้วยความไม่ซื่อสัตย์สุจริต คดโกง ทุจริตคอร์รัปชันออกกฎหมายและแก้กฎหมายเพื่อประโยชน์ของพวกพ้องตน ไม่สามารถปฏิบัติตามนโยบายที่ให้ไว้กับประชาชนได้ จนกระทั่งประเทศได้รับความเสียหาย ประชาชนต่างพากันยากจนเดือดร้อนก็อาจจะทำให้เกิดผู้นำ คือ แกนนำหรือผู้นำของการชุมนุมเคลื่อนไหวทางการเมืองนั้นๆขึ้นเพื่อกดดันให้รัฐบาลที่มาจากพรรคการเมืองนั้น

ยุบสภาและเลือกตั้งใหม่เพื่อให้ได้ผู้นำในการบริหารประเทศที่ดีขึ้นโดยเปลี่ยนรัฐบาลชุดใหม่ แต่หากรัฐบาลชุดเดิมนั้นไม่มีมนุษยธรรมไม่เห็นใจประชาชนก็อาจทำให้รัฐบาลนั้นสลายการชุมนุมด้วยวิธีการที่รุนแรงและไม่ยอมออกจากการเป็นรัฐบาลหรือยุบสภาตามที่ผู้ชุมนุมได้เรียกร้องขึ้นและก่อให้เกิดความรุนแรงในการสลายการชุมนุมเหมือนที่เคยเกิดขึ้นในอดีตได้ เช่น ในครั้งของการชุมนุมของ กปปส. ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า ฉากทัศน์นี้ คือ หากรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งแต่บริหารประเทศด้วยความไม่ซื่อสัตย์สุจริต คดโกงทุจริตคอร์รัปชัน ก็อาจทำให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อนและการเคลื่อนไหวทางการเมืองนั้นก็อาจเป็นการต่อสู้ เชือดเฉือน ฟาดฟัน และ การใช้ความรุนแรงในรูปแบบต่างๆ และอาจจะจบลงด้วยการสลายการชุมนุมและความรุนแรงอาจมีผู้เสียชีวิตเสียเลือดเนื้อจากการชุมนุมที่ไม่ควรเกิดขึ้นหรือหากเกิดขึ้นจริงอีกในอนาคตก็ควรเตรียมรับมือในการรักษาความปลอดภัยให้กับผู้ชุมนุมให้ดีขึ้นและใช้ความประณีประนอมให้กับประชาชนที่มาชุมนุมได้มากขึ้นเพื่อให้ลดการบาดเจ็บและเสียชีวิตได้น้อยที่สุด

ฉากทัศน์ที่ 3 การเคลื่อนไหวทางการเมืองแบบต่อต้านอุดมการณ์ทางการเมือง

สำหรับในฉากทัศน์นี้จะเป็นลักษณะของการที่หากในอนาคตประเทศไทยยังคงมีการรัฐประหารเกิดขึ้นและมีรัฐบาลที่ได้มาจากการรัฐประหาร แต่หากรัฐบาลที่ได้มาจากการรัฐประหารนั้นบริหารประเทศด้วยดี ไม่เผด็จการ ไม่ทุจริตคอร์รัปชัน มีมนุษยธรรมตั้งใจทำงานและมีผลงานที่ดี แต่ในขณะเดียวกันก็ยังมีผู้นำที่เป็นฝ่ายประชาธิปไตยไม่พอใจรัฐบาลที่มาจากการรัฐประหาร จึงพยายามที่จะทำลายรัฐบาลที่มาจากการรัฐประหารด้วยการที่มีผู้นำหรือแกนนำที่จะกดดันให้รัฐบาลทหารนั้นลาออกและยุบสภาและมีมวลชนจำนวนหนึ่งที่มีอุดมการณ์เกี่ยวกับประชาธิปไตยต้องการที่จะโค่นล้มระบอบรัฐประหารก็จะเข้ามาแสดงความคิดเห็นทางการเมืองและวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาล โดยอ้างว่ามาจากความไม่ชอบธรรมทางการเมือง ฉากทัศน์นี้สามารถเกิดขึ้นได้หากมีการรัฐประหารเกิดขึ้นจริงในอนาคตเนื่องจากประเทศไทยยังคงวนเวียนอยู่กับระบอบของการปกครองโดยทหาร การแสดงความคิดเห็นในรูปแบบต่างๆ ที่เกิดขึ้นหากมีความรุนแรงเหมือนใน 2 ฉากทัศน์ ที่ผ่านมาก็จะทำให้ทหารต้องออกมาทำการรัฐประหารอีกครั้ง ดังนั้นในอนาคตนั้นฉากทัศน์นี้ มีโอกาสเป็นไปได้ว่า ประเทศไทยอาจจะมีมีการรัฐประหารอีกแต่ในขณะเดียวกันฉากทัศน์ที่จะเกิดขึ้นตรงนี้หากรัฐบาลดังกล่าวเป็นรัฐบาลทหารที่ดีมีคุณธรรม ก็ควรจะรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและควรจะมีการเลือกตั้งให้เร็วที่สุดรวมถึงให้โอกาสประชาชนได้ออกมาแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ ไม่ปิดกั้นและอนุญาตให้ประชาชนได้ออกมา มีการวิพากษ์วิจารณ์ได้ ตามระบอบของประชาธิปไตย หากเป็นตามฉากทัศน์นี้ รัฐบาลที่มาจากการรัฐประหารนั้นก็จะสามารถสร้างความรักต่อประชาชนด้วยความซื่อสัตย์และความจริงใจ ให้โอกาสประชาชนได้ออกมาแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างสามารถรับฟังคำพิพากษ์วิจารณ์ต่างๆ ที่ไม่ดีของตนเองเพื่อปรับปรุงได้ ไม่โกรธเคืองและดูแคลประชาชนให้เกิดการเคลื่อนไหวหรือชุมนุมเป็นอย่างดี เพื่อให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นบนเวทีของประชาชนและรับฟังข้อคิดเห็นเหล่านั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขไม่ว่าจะเป็นสิ่งที่ดีหรือไม่ดีก็ตามใช้เหตุผลในการรับฟังและไม่ใช้ความรุนแรงกับผู้ชุมนุม หากสิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นก็จะทำให้แกนนำที่จะโจมตีฝ่ายรัฐบาลและ ประชาชนที่มา

ร่วมชุมนุมก็อาจจะเห็นรัฐบาลไม่ดีในช่วงแรกจากอุดมการณ์และเรื่องผลประโยชน์ต่างๆ ที่จากการรับฟังจากแกนนำ แต่หากรัฐบาลให้ความรัก ความจริงใจ ความซื่อสัตย์กับประชาชนอย่างแท้จริง ฉากทัศน์นี้ก็จะจบลงด้วยความเข้าใจกันเป็นอย่างดี ทั้งฝ่ายรัฐบาลที่มาจากการรัฐประหารและประชาชนที่มีความเข้าใจ ถึงเหตุการณ์ดังกล่าวและสามารถออกมาแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลได้โดยที่ไม่ผิดกฎหมายและไม่ก่อให้เกิดการเสียเลือดเนื้อระหว่างรัฐบาลที่มาจากการรัฐประหารกับประชาชนโดยรัฐบาลทหารก็จะทำให้สถานการณ์ตอนจบแบบมีที่ติและมีความสุขทั้งสองฝ่าย ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ดีขึ้นได้

ฉากทัศน์ที่ 4 การเคลื่อนไหวทางการเมืองแบบเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อภาครัฐ

สำหรับฉากทัศน์นี้เป็นฉากทัศน์ที่ไฝฝันและอาจเกิดขึ้นได้จริง ฉากทัศน์นี้คาดการณ์สถานการณ์อนาคต คือ รัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชนและบริหารงานด้วยความสุจริต โปร่งใส มีคุณธรรม บริหารประเทศให้มีความมั่งคั่งประชาชนมีฐานะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่ทุจริตคอร์รัปชัน เห็นถึงประโยชน์ของประชาชนมาก่อนสิ่งอื่นใด แต่ในขณะเดียวกันก็ยังคงมีกลุ่มประชาชนบางกลุ่มที่มีความเห็นต่างทางการเมือง เนื่องจากในอนาคตนั้นมีแนวโน้มและความเป็นไปได้ว่าจะมีผู้คนให้ความสนใจในเรื่องของการเมืองมากขึ้น เนื่องจากประชาชนจะมีการศึกษาและมีทัศนคติที่อาจจะมีส่วนร่วมกับการเมืองมากขึ้น โดยอาจจะมีการแสดงออกทางความคิดเห็นทางการเมืองที่แตกต่างซึ่งในส่วนนี้ ผู้นำหรือแกนนำอาจแสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งถึงแม้ว่าจะปฏิบัติงานได้ดีแต่ก็ยังมีคนเห็นต่าง อาจมีประชาชนมาแสดงความคิดเห็นที่มีลักษณะขัดแย้งกับ การบริหารงานของประเทศในปัจจุบัน แต่หากรัฐบาลพลิกวิกฤตเป็นโอกาสเปิดรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในรูปแบบต่างๆ และไม่มองเห็นว่าการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองหรือการวิพากษ์วิจารณ์เป็นเรื่องที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย แต่เป็นเรื่องที่ต้องนำเอาความคิดเห็นนั้นมาปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น จัดเวทีหรือสถานที่ให้ไว้สำหรับประชาชนในการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง รับฟังและนำความคิดเห็นดังกล่าวที่ถูกวิพากษ์วิจารณ์นำมาแก้ไขสร้างรอยยิ้มให้กับประชาชน โดยรัฐบาลที่มาจากความชอบธรรมของประชาชนบริหารประเทศด้วยความชอบธรรมถึงแม้จะมีการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มใดก็ตาม รัฐบาลของประชาชนก็จะสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยการสร้างรอยยิ้ม สร้างความสุขให้กับประชาชนได้ ซึ่งเป็นฉากทัศน์ที่มักจะเกิดขึ้นกับประเทศที่พัฒนาแล้วและมีประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ ในหลายๆ ประเทศ เช่น สิงคโปร์ ประเทศสวีเดนแลนด์ เป็นต้น และผู้นำสามารถแก้ปัญหาได้ด้วยวิถีแห่งประชาธิปไตยที่สมบูรณ์สร้างรอยยิ้มและความสุขให้กับประชาชนทั้งสองฝ่ายเกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมไปในทางที่ดีขึ้นได้

บทสรุป

การศึกษาถึงพัฒนาการการเคลื่อนไหวทางการเมืองในอดีตจนถึงปัจจุบันสามารถนำเอาความรู้ที่ได้จากการศึกษานั้นนำมาวิเคราะห์และถอดบทเรียนจากอดีตจนถึงปัจจุบันและสามารถนำเอาพัฒนาการในการศึกษานั้นมาสร้างฉากทัศน์ซึ่งเป็นการ คาดการณ์ถึงอนาคตได้ โดยการสร้างฉากทัศน์นั้นนับเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้เรามีมุมมองไกลๆในโลกที่มีความไม่แน่นอนสูงจะสามารถฉายภาพแนวโน้มของสิ่งที่เกิดขึ้นในอนาคตได้และทำให้เราสามารถที่จะใช้แนวทางจากนั้นเป็นแนวทางในการพัฒนาสถานการณ์วางแผนให้เกิดฉากทัศน์มีขึ้นในอนาคตได้ เช่นเดียวกับการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงพัฒนาการของการเคลื่อนไหวทางการเมืองในอดีตและค้นหาปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้เกิดการเคลื่อนไหวทางการเมืองขึ้นและนำมาสร้างเป็นฉากทัศน์ที่ชื่อว่า 4 ฉากทัศน์แห่งอนาคตขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคม

เอกสารอ้างอิง

- กิตตินันท์ วงษ์สุวรรณ. (2565). *ขบวนการต่อสู้ทางการเมืองของนักเรียนมัธยมศึกษาพ.ศ. 2563-2564*.
ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุชนิพนธ์, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2549). *การคิดเชิงอนาคต*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์-ซัคเซส มีเดีย จำกัด.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2549). *การคิดเชิงเปรียบเทียบ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์-ซัคเซส มีเดีย จำกัด.
- ฉัตรชัย ธนาวุฒิ. (2559). *การศึกษากระบวนการเพื่อการปฏิรูปทางการเมืองของ คณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (กปปส.)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ลิขิต ธีรเวคิน. (2543). *วิวัฒนาการการเมืองปกครองไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ประภาส ปิ่นตบแต่ง. (2552). *กรอบการวิเคราะห์การเมืองแบบทฤษฎีขบวนการทางสังคม*. เชียงใหม่: มูลนิธิไฮ นริคเบิลล์. สำนักงานภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
- ประจักษ์ ก้องกีรติ. (2563). *การชุมนุมของนักเรียน นักศึกษา และการเมืองไทย: ที่นี้ Thai PBS*. ค้นเมื่อ 15 ตุลาคม 2564, จาก <https://www.youtube.com/watch?v=CcOPjxKsqn>
- ปรีดา เพ็ชรวรรณ. (2560). *ขบวนการต่อสู้ของกลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมือง: กรณีศึกษา กลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.)*. ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุชนิพนธ์, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- บุหลันฉาย อุดมอริยทรัพย์. (2545). *ม็อบกับกระบวนการทำให้เป็นประชาธิปไตยใน การเมืองไทยยุคสมัยใหม่*. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์- มหาวิทยาลัย.
- หทัยกาญจน์ ตรีสุวรรณ. (2563). *10 ปีสลายการชุมนุมคนเสื้อแดง: มองเมษา-พฤษภาคม 53 ผ่านวาทกรรมจำไม่ลง*. ค้นเมื่อ 19 มีนาคม 2566, จาก <http://www.bbc.com/thai/thailand-52614304>

- สำเนียง มณีฉาย. (2559). การพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนผู้มีความเห็นต่างทางการเมือง ระหว่างปี พ. ศ. 2549-2557. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2551). พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย. ค้นเมื่อ 19 เมษายน 2566, จาก <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=%E0%B8%9E%E0%B8%B1%E0%B8%99%E0%B8%98%E0%B8%A1%E0%B8%B4%E0%B8%95%E0%B8%A3%E0%B8%9B%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B8%8A%E0%B8%B2%E0%B8%8A%E0%B8%99%E0%B9%80%E0%B8%9E%E0%B8%B7%E0%B9%88%E0%B8%AD%E0%B8%9B%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B8%8A%E0%B8%B2%E0%B8%98%E0%B8%B4%E0%B8%9B%E0%B9%84%E0%B8%95%E0%B8%A2>
- เสกสรร ประเสริฐกุล. (2557). การเมืองภาคประชาชนในระบอบประชาธิปไตยไทย. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิภาษา.
- สำราญ นามบุตร. (2558). บทบาทในการใช้อำนาจของรัฐต่อผู้ชุมนุมทางการเมือง. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

การเรียนรู้ในพระพุทธศาสนา : ทฤษฎี และการนำไปประยุกต์ใช้ Learning in Buddhism: Theory and Application

สมเจตน์ ผีวทองงาม | Somjet Phiutongngam

อาจารย์ประจำกลุ่มวิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

Lecture of psychology and guidance program, Faculty of Education, Suratthani Rajbhat University

Corresponding author email: somchat.phu@sru.ac.th

(Received: 29 August 2023, Revised: 17 September 2023, Accepted: 22 September 2023)

บทคัดย่อ

พระพุทธศาสนาได้รับการยอมรับโดยทั่วไปว่า เป็นศาสตร์แห่งการศึกษาอย่างแท้จริง เพราะให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ของมนุษย์ และมีหลักการสำคัญที่เอื้อต่อการพัฒนาและช่วยส่งเสริมมนุษย์ทุกคนไปสู่ความสมบูรณ์แบบในชีวิตโดยอาศัยการฝึกหัดหรือศึกษาเรียนรู้เป็นพื้นฐานสำคัญ ซึ่งการเรียนรู้ ผกผัน ผกผันเพื่อพัฒนาตนทั้งหมดนี้ก็คือ การศึกษานั้นเอง บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอองค์ความรู้เรื่องการเรียนรู้ในพระพุทธศาสนา ซึ่งประกอบด้วย 1) ทฤษฎีการเรียนรู้ในพระพุทธศาสนาซึ่งเกิดขึ้นจากทดลองศึกษาเรียนรู้ด้วยพระองค์เองจนตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าและทรงวางหลักไตรสิกขาหรือข้อสำหรับศึกษา 3 ประการ ได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา ไว้เป็นระบบการศึกษาในพระพุทธศาสนาให้มนุษย์ได้ฝึกฝนเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนในด้านพฤติกรรม ด้านจิตใจและด้านปัญญาตามศักยภาพของแต่ละคน 2) ขั้นตอนการเรียนรู้ในพระพุทธศาสนา ได้แก่ ปรีชาดี ปฏิบัติ และปฏิบัติ 3) กระบวนการเรียนรู้ในพระพุทธศาสนาซึ่งเกิดขึ้นโดยอาศัยขั้น 5 (รูป เวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ) และอินทรีย์สังวร รวมถึงกระบวนการเรียนรู้หลัก 3 ขั้นตอน ได้แก่ การรับรู้ การคิด และการปฏิบัติ และ 4) การนำไปประยุกต์ใช้ในบริบทของการจัดการเรียนการสอนและการบริหารการศึกษา โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนและผู้บริหารสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จในเรื่องการดำเนินชีวิตไม่ว่าเรื่องเรียนและเรื่องการทำงาน

คำสำคัญ: การเรียนรู้, พระพุทธศาสนา, ทฤษฎี, การนำไปประยุกต์ใช้

ABSTRACT

Buddhism was generally accepted that was science of education truly because Buddhism gave importance on learning of human beings and its main principle was conducive to development and help to support human beings to perfectness in life by depending on practice or study, learning basically. Learning, practice for self development were indicated to be an education. The objective of this article was to present the body of

knowledge of learning in Buddhism which consists of 1) theory of learning in Buddhism which occurred from himself experiment, study, learning till getting the enlightenment as Buddha and setting a threefold training principle or principle for study (precept, concentration and wisdom) to be educational system in Buddhism for human beings to practice and to learn in self development in the field of behavior, mind and wisdom according to potential of individual 2) steps of learning in Buddhism which consist of true doctrine of study, true doctrine of practice, attainable aspect of the true doctrine 3) processes of learning in Buddhism which occurred by depending on five groups of personality (body, feeling, memory, thought and consciousness), control of the senses and main process of learning namely perception, thinking and practice and 4) application in teaching and educational administration with a goal to develop students and educational administrators for succeeding in living either learning nor working.

Keywords: Learning, Buddhism, Theory, Application

บทนำ

เมื่อกล่าวถึงเรื่องการเรียนรู้นั้นถือว่าเป็นสิ่งสำคัญสำหรับชีวิตมนุษย์ เพราะชีวิตมนุษย์ทุกคนล้วนตกอยู่ภายใต้การเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และจริยธรรมโดยอาศัยการเรียนรู้ ซึ่งนุชลี อุภักย์ (2558) ได้สรุปว่า การเปลี่ยนแปลงความรู้สึกนึกคิดและพฤติกรรมของมนุษย์ล้วนแล้วแต่เป็นผลมาจากประสบการณ์หรือการปะทะสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม จนทำให้ต้องมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสิ่งแวดล้อมนั้น ๆ ได้ ซึ่งเราเรียกลักษณะการเปลี่ยนแปลงนี้ว่า การเรียนรู้นั่นเอง มนุษย์มีชีวิตอยู่เพื่อการเรียนรู้ และเรียนรู้เพื่อที่จะอยู่อย่างมีคุณภาพ การเรียนรู้เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น การเรียนรู้ทำให้เกิดประสบการณ์และประสบการณ์ทำให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิต (มาลินี จุฑะรพ, 2537) ในการศึกษาเล่าเรียนก็เหมือนกัน มีคำกล่าวว่า “ในโลกนี้ไม่มีใครที่จะแก่เกินเรียน” นั้นย่อมแสดงให้เห็นว่า ทุกคนที่เกิดมามีศักยภาพและสามารถเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ตั้งแต่วัยเด็กจนถึงวัยชราหรือเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งความสำเร็จในการศึกษาเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงอุดมศึกษานั้นนอกจากอาศัยพ่อแม่ ครูบาอาจารย์ และนักปราชญ์ เป็นต้น ซึ่งเป็นปัจจัยภายนอกแล้ว ยังต้องอาศัยปัจจัยภายใน คือ ความคิด ความใฝ่ดี เป็นต้นอีกด้วย และที่สำคัญขึ้นอยู่กับวิธีการเรียนรู้ของแต่ละคน ในวงการศึกษามือพูดถึงเรื่องการเรียนรู้แล้ว นักวิชาการศึกษาต่าง ๆ มักจะให้คุณค่าและความสำคัญกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางตะวันตกเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะนักจิตวิทยาที่มีชื่อเสียงหลายท่าน ซึ่งเป็นเจ้าของทฤษฎีการเรียนรู้ที่สำคัญ เช่น อีวาน พี ฟลาฟลอฟ (Ivan P. Pavlov, 1849-1936) เจ้าของทฤษฎีการเรียนรู้การวางเงื่อนไขแบบคลาสสิก (Classical Conditioning Theory) และเบอร์ริส เอฟ สกินเนอร์ (Burrhus F. Skinner, 1904-1990) เจ้าของทฤษฎี

การเรียนรู้การวางเงื่อนไขแบบลงมือ (Operant Conditioning Theory) เป็นต้น ทฤษฎีการเรียนรู้ตามแนวคิดตะวันตกนั้นจะเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนในระบบการศึกษาทั่วโลกมาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ดังที่ทิสนา แชมมณี (2559) กล่าวว่า “ทฤษฎีการเรียนรู้ เป็นแนวคิดที่ได้รับการยอมรับว่า สามารถใช้อธิบายลักษณะของการเกิดการเรียนรู้ หรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ ” ซึ่งครูผู้สอนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจโครงสร้างและเนื้อหาของทฤษฎีการเรียนรู้ต่าง ๆ ซึ่งประกอบด้วยแนวคิดเรื่องธรรมชาติของมนุษย์ ความคิดทางจิตวิทยา และแนวคิดพื้นฐานสำหรับการใช้ในการถ่ายโยงการเรียนรู้ ฯลฯ จึงจะทำให้การจัดการเรียนการสอนประสบความสำเร็จและบรรลุวัตถุประสงค์ของการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของความรู้ ความเข้าใจ และความคิด ในเรื่องของอารมณ์และความรู้สึก และในเรื่องของพฤติกรรมและทักษะในด้านต่าง ๆ

ในปัจจุบัน การเรียนรู้ก็มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ ใครที่สามารถปรับตัวในการเรียนรู้ได้ดีและมีประสิทธิภาพ บุคคลนั้นก็ย่อมประสบความสำเร็จในชีวิตทั้งในด้านการเรียนและอาชีพ ซึ่งตรงกันข้ามกับบุคคลที่ไม่สามารถปรับตัวในการเรียนรู้ได้อาจจะพบกับความล้มเหลวในชีวิต ดังที่เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2551) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้เป็นการสร้างเสถียรภาพให้กับชีวิต เพราะการเรียนรู้จะช่วยให้เกิดการปรับตัวได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป การเรียนรู้ช่วยให้สามารถใช้ประโยชน์จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ทำให้เกิดปัญญาอันเป็นเหตุให้เกิดการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ในอนาคตได้อย่างถูกต้อง อันจะนำไปสู่ชีวิตที่ประสบความสำเร็จของปัจเจกบุคคลและนำไปสู่ความอยู่รอดอย่างสร้างสรรค์ของมนุษยชาติในที่สุด นอกจากนี้ การเรียนรู้ของบุคคลต่าง ๆ ในสังคมทั้งด้านดีและด้านไม่ดีย่อมส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งเมื่อพิจารณาจากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมทั่วไปซึ่งเป็นผลมาจากการเรียนรู้นั้นจะเห็นได้ว่า ล้วนเป็นไปในทิศทางที่ไม่พึงประสงค์ โดยเฉพาะในวงการศึกษากันในปัจจุบัน พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนเปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่างมากและมีแนวโน้มที่จะเป็นไปในทางลบ กล่าวคือ ไม่สนใจเรียน ไม่ตั้งใจเรียน ไม่เห็นความสำคัญของการเรียน รวมถึงเป็นทาสของเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น โทรศัพท์มือถือ แท็บเล็ต ใช้โดยปราศจากการยั้งคิดและปราศจากการควบคุมตนเองในเวลาใช้ได้อย่างเหมาะสม ไม่ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ให้เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาเล่าเรียนของตนเอง เป็นต้น สภาพการณ์เหล่านี้ย่อมสร้างปัญหาในการเรียนการสอนให้กับครูผู้สอน และส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียนแต่ละคนและคุณภาพการศึกษาของชาติในภาพรวม แม้ว่าการจัดการเรียนการสอนของครูเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้นั้นได้อาศัยทฤษฎีการเรียนรู้ตามแนวคิดตะวันตกต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้เพื่อแก้ปัญหาในการจัดการเรียนการสอน แต่ปัญหาดังกล่าวก็ยังคงมีอยู่กับตัวผู้เรียน ซึ่งอาจเกิดจากสาเหตุที่สำคัญ กล่าวคือ 1) สภาพของผู้เรียนเปลี่ยนแปลงไป และ 2) สภาพการเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะในยุคโลกที่การสื่อสารไร้พรมแดนหรือโลกยุคดิจิทัล เราจะเห็นว่าเทคโนโลยีล้วนเข้ามาบทบาทสำคัญในการเรียนรู้เป็นอย่างมาก ครูจะทำหน้าที่สอนอย่างเดียวย่อมไม่ประสบความสำเร็จเหมือนดังเช่นในอดีต เพราะหัวใจของการศึกษานั้นไม่ได้อยู่ที่การสอน แต่อยู่ที่การเรียนรู้ หลายท่านสามารถเรียนรู้ได้โดยไม่ต้องมีครูสอน เช่น เรียนรู้ด้วยตนเองผ่านทางสื่อและเทคโนโลยีต่าง ๆ ดังที่พระ

ไพศาล วิสาโล (2560) กล่าวว่า การสอนอาจไม่ทำให้เกิดการเรียนรู้ก็ได้ หากสอนแบบยัดเยียดหรือไม่สร้างฉันทะให้แก่ผู้เรียน ขณะที่การเรียนรู้สามารถเกิดขึ้นได้โดยไม่ต้องมีผู้สอน ขอให้สังเกตดูว่าเด็ก ๆ สามารถเรียนรู้อะไรต่ออะไรมากมายโดยไม่ต้องมีครูสอน เขาเชี่ยวชาญเรื่องโทรศัพท์มือถือ หรือเกมคอมพิวเตอร์ โดยไม่ต้องมีใครสอนเลย แต่เรียนรู้เองโดยอาศัยข้อมูลที่ป้อนจากสื่อหรือโฆษณา ที่จริงสื่อในปัจจุบันมีบทบาทมากในการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก แต่ส่วนใหญ่เป็นการเรียนรู้ที่ไม่ถูกต้อง คือ เป็นการเรียนรู้ที่ตอบสนองกิเลสหรือบริโภคนิยม ดังนั้น เมื่อสภาพผู้เรียนและสภาพการเรียนรู้เป็นเช่นนี้ซึ่งนับวันจะส่งผลกระทบต่อด้านลบแก่ผู้เรียนมากขึ้นโดยลำดับ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องอาศัยแนวทฤษฎีการเรียนรู้อื่น ๆ เช่น ทฤษฎีการเรียนรู้ในทางพระพุทธศาสนา เป็นต้น มาหนุนเสริมเพื่อช่วยให้การศึกษาเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพโดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดสัมฤทธิ์ผลในการเรียนรู้และมีพฤติกรรมที่ดีงามหรือเก่งและดี ถึงแม้จะปฏิเสธไม่ได้ว่าทฤษฎีการเรียนรู้ตามแนวคิดตะวันตกจะมีแนวคิด ทฤษฎีรวมถึงหลักการ วิธีการและกระบวนการเรียนรู้เพื่อใช้ในการพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งในการจัดการเรียนการสอนและในการปรับพฤติกรรมหรือแก้ไขปัญหาของผู้เรียนจนเป็นที่ยอมรับของนักวิชาการต่าง ๆ ในวงการศึกษามานานก็ตาม

ทฤษฎีการเรียนรู้ในทางพระพุทธศาสนานั้นมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ในปัจจุบันเนื่องจากพุทธศาสนาได้รับการยอมรับนับกราษฎรทั่วไปว่า “เป็นศาสนาแห่งปัญญา” เป็นศาสนาที่ให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้ของมนุษย์โดยมีแนวคิดพื้นฐานว่า มนุษย์จะสมบูรณ์แบบได้ก็ด้วยการฝึกฝนพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลาไปตามลำดับตามกำลังสติปัญญาและความพร้อมของแต่ละคน และการที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าได้นั้นก็เพราะอาศัยการเรียนรู้เป็นพื้นฐานสำคัญ ดังจะเห็นได้จากภายหลังที่พระองค์ทรงเห็นความจริงของชีวิตในเรื่องของการเกิดแก่เจ็บตายแล้วจึงทรงออกผนวชเพื่อแสวงหาโมกขธรรมโดยการศึกษาเรียนรู้จากครูบาอาจารย์ต่าง ๆ และศึกษาทดลองฝึกฝนเรียนรู้และปฏิบัติด้วยตนเอง ซึ่งแม้ในบางครั้งจะเป็นการเรียนรู้แบบลองผิดลองถูกก็ตาม แต่พระองค์ก็ไม่ทรงลดละเลิกความพยายามในการเรียนรู้และปฏิบัติตนตามแนวทางต่าง ๆ จนสามารถบรรลุอนุตรธรรมได้ในที่สุด จึงกล่าวได้ว่า นับแต่พระพุทธศาสนาอุบัติขึ้นมาในโลก หลักคำสอนของพระพุทธเจ้าได้รับการยกย่องว่าเป็นหลักปฏิบัติที่นำไปใช้ได้จริงและเห็นผลจริงสำหรับบุคคลผู้ปฏิบัติตามเพราะผ่านการฝึกฝนเรียนรู้และปฏิบัติด้วยพระองค์มาก่อนนั่นเอง ทั้งนี้ เพราะหลักคำสอนในพระพุทธศาสนามีลักษณะเด่นมากมายหลายประการ เช่น เป็นศาสนาแห่งปัญญา และเป็นศาสนาแห่งการศึกษา เป็นต้น (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2548) ทำให้เอื้อต่อการพัฒนามนุษย์ไปสู่ความสมบูรณ์ได้อย่างแท้จริง เพราะมนุษย์นั้นได้ชื่อว่า เป็นสัตว์ประเสริฐ ซึ่งแตกต่างจากสัตว์ประเภทอื่น ๆ ก็ด้วยอาศัยการฝึกหัดหรือศึกษาเรียนรู้ การเรียนรู้ ฝึกฝน ฝึกหัด พัฒนาดนทั้งหมดนี้ก็คือการศึกษานั้นเอง พระพุทธศาสนาได้ให้ความสำคัญกับเรื่องการเรียนรู้มาก คือ เห็นว่า คนเราเรียนรู้ได้ตลอดเวลาและสามารถเรียนรู้ได้จากทุกสิ่ง สรรพสิ่ง และทุกที่ ทุกสถานการณ์ ถ้าเราตั้งใจและมีวิธีการเรียนรู้อย่างถูกต้อง เช่น มีโยนิโสมนสิการ คือ การรู้จักคิดอย่างแยบคาย เราก็สามารถเรียนรู้ในเรื่องต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดีตลอดเวลาจนสามารถพัฒนาตนไปสู่เป้าหมายสูงสุดในทางพุทธศาสนา คือ การดับ

ทุกชีได้ นอกจากนี้ พระพุทธศาสนายังมีแนวคิดหลักที่สำคัญต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ เช่น หลักไตรสิกขา ฯลฯ ที่ส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ซึ่งจะทำให้มนุษย์สามารถประสบความสำเร็จในการศึกษาเล่าเรียนและการดำเนินชีวิตและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมรวมทั้งสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีความสุขและสมดุล

ดังนั้น ในบทความนี้ ผู้เขียนจึงมุ่งผลการสังเคราะห์เอกสารและหนังสือทางวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ ทฤษฎีการเรียนรู้ในพระพุทธศาสนา รวมถึงการนำหลักการที่สำคัญ เช่น หลักไตรสิกขา เป็นต้น ไปประยุกต์ใช้ในบริบทของห้องเรียนและการบริหารองค์กร เพื่อเป็นแนวทางหนึ่งสำหรับครูในการนำไปประยุกต์ใช้เพื่อแก้ปัญหาในการจัดการเรียนการสอนของนักเรียนให้เป็นไปในทิศทางที่พึงประสงค์ และเป็นไปในวิถีของการพัฒนาปัญญาจนเกิดความงอกงามในชีวิตทั้งในด้านส่วนตัว ด้านการเรียน และด้านดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข รวมถึงเป็นแนวทางที่สำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในการประยุกต์ใช้ในการบริหารการศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ทฤษฎีการเรียนรู้ในพระพุทธศาสนา

เมื่อกล่าวถึงทฤษฎีการเรียนรู้ในพระพุทธศาสนานั้น อันดับแรก จำเป็นต้องเข้าใจถึงความหมายของการเรียนรู้และความหมายของทฤษฎีการเรียนรู้โดยทั่วไปเสียก่อน คำว่า “การเรียนรู้” นั้น หมายถึง การเปลี่ยนพฤติกรรมซึ่งเป็นผลมาจากประสบการณ์ที่คนเรามีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม หรือจากการฝึกหัดรวมทั้งเปลี่ยนปริมาณความรู้ของผู้เรียน งานที่สำคัญของครูก็คือช่วยนักเรียนแต่ละคนให้เกิดการเรียนรู้หรือมีความรู้และทักษะตามที่หลักสูตรไว้วางไว้ ครูมีหน้าที่จัดประสบการณ์ในห้องเรียน ดังนั้น ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้จึงเป็นรากฐานสำคัญของการสอนที่มีประสิทธิภาพ (สุรางค์ ไคว์ตระกูล, 2556) ส่วนทฤษฎีการเรียนรู้ หมายถึง ระบบความเชื่อหรือความเห็นซึ่งถูกจัดเรียบเรียงไว้เพื่อใช้อธิบายปรากฏการณ์ในการเรียนรู้ การให้ความหมายว่าทฤษฎีเป็นระบบความเชื่อหรือความคิดเห็นนี้เองทำให้เห็นได้ว่า ทฤษฎีเป็นสิ่งที่นักวิชาการสร้างขึ้นเพื่อทำความเข้าใจสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และแม้ว่าปรากฏการณ์นั้นจะเป็นสิ่งเดียวกันแต่นักทฤษฎีอาจจะสร้างระบบความเชื่อหรือความเห็นในการทำทำความเข้าใจแตกต่างกันออกไป จนกระทั่งทำให้มีทฤษฎีการเรียนรู้เกิดขึ้นหลายทฤษฎี (กุญชลี คำชาย, 2540) ทฤษฎีการเรียนรู้เป็นแขนงหนึ่งของทฤษฎีจิตวิทยาทั่วไปซึ่งทฤษฎีการเรียนรู้จะอธิบายว่า พฤติกรรมของมนุษย์เปลี่ยนแปลงได้อย่างไร (พรณี ข.เจนจิต, 2538) ในวงการศึกษ เป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างว่า ทฤษฎีการเรียนรู้ตามแนวคิดตะวันตกที่สำคัญ เช่น ทฤษฎีพฤติกรรมนิยม (Behavioral Theories) ทฤษฎีพุทธิปัญญานิยม (Cognitive Theories) และทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมแนวพุทธิปัญญา (Social cognitive learning) เป็นต้น เป็นทฤษฎีที่มีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษาซึ่งได้ถูกนำมาใช้เพื่อแก้ปัญหาในการเรียนรู้ของนักเรียนทั่วไปโดยมีเป้าหมายสำคัญคือให้ผู้เรียนมีพัฒนาการที่ดีในแต่ละด้านและประสบความสำเร็จในการเรียนรู้

ส่วนทฤษฎีการเรียนรู้ในทางพระพุทธศาสนานั้น จากการศึกษาพุทธประวัติพบว่า เกิดขึ้นบนฐานคิดและหลักปฏิบัติจากการที่พระพุทธเจ้าทรงออกผนวชแล้วทรงแสวงหาโมกขธรรมจนบรรลุถึงความหลุดพ้นจากทุกข์ทั้งปวงโดยอาศัยการทดลองศึกษาเรียนรู้ฝึกฝนด้วยพระองค์เอง ซึ่งภายหลังการตรัสรู้แล้วพระ

พุทธองค์ที่ทรงวางหลักการที่สำคัญในการเผยแผ่พุทธศาสนา กล่าวคือ หลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) ให้แก่สัตว์โลกเพื่อใช้ในการฝึกฝนฝึกหัดเรียนรู้เพื่อพัฒนาชีวิตให้มีความสมบูรณ์ทางด้านกายและใจ (พระสมภาร รกขิตจิตโตและคณะ, 2551) ฉะนั้น การเรียนรู้ในทางพระพุทธศาสนาจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาชีวิตมนุษย์ในทุก ๆ ด้านมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันบนรากฐานของทฤษฎีการเรียนรู้ที่พระพุทธเจ้าทรงค้นพบมากกว่า 2,500 ปี และเมื่อกล่าวถึงการเรียนรู้ในทางพระพุทธศาสนานั้น พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), (2544) ได้ให้ความหมายของคำว่า การเรียนรู้ไว้ดังนี้ “เดิมเรามีแต่คำว่า เรียน เวลานี้เมื่อพูดถึงคำว่า เรียน ในฐานะวิทยาการต่าง ๆ เรามักนิยมตามแนวคิดตะวันตก เราก็อธิบายศัพท์ภาษาอังกฤษว่า learning แต่เดิมเราแปลว่า เรียน การศึกษาก็เท่ากับคำว่า เรียน เท่านั้น เพราะคำว่า เรียน เป็นคำไทย ส่วนคำว่า ศึกษา เป็นคำที่มาจากภาษาสันสกฤต และตรงกับภาษาบาลีว่า ศึกษา การเรียนต้องมีรู้เป็นแกน ไม่ใช่รู้แต่อย่างเดียว แต่เรียนเท่ากับรู้ หมายความว่า เรียน คือ รู้ แล้วเกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น ในความหมายนี้ เรียนก็มาตรงกับคำว่า พัฒนา ด้วย แต่คำว่า เรียน ถ้าเอาตัวศัพท์แท้ก็คือ ศึกษา นั่นเอง”

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งการศึกษาที่นำเอาการศึกษาเข้ามาเป็นสาระสำคัญ เป็นเนื้อแท้ของการดำเนินชีวิต และทำให้การดำเนินชีวิตของมนุษย์เป็นการศึกษา หลักการปฏิบัติในพระพุทธศาสนาทั้งหมดนั้น เรียกว่า มรรค หรือวิถีทางที่ดำเนินไปสู่ความดีงาม บุคคลที่ได้ฝึกฝนเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนไปสู่ศักยภาพสูงสุดของความเป็นมนุษย์หรือบรรลุพระนิพพาน ในทางพระพุทธศาสนา เรียกว่า พระอเสขะ คือ พระผู้ไม่ต้องศึกษาอะไร พระพุทธศาสนามีความเชื่อว่า มนุษย์มีศักยภาพที่พัฒนาได้ หรือว่ามนุษย์เป็นสัตว์ที่ประเสริฐได้ด้วยการฝึกฝนพัฒนา เมื่อฝึกฝนพัฒนาด้วยไตรสิกขา ให้ชีวิตดำเนินตามวิถีแห่งมรรค ในที่สุดก็จะบรรลุจุดหมายแห่งชีวิตที่ดีงาม เป็นสัตว์ประเสริฐ มีคุณสมบัติบริบูรณ์ มีทั้งปัญญาที่ยังรู้สัจธรรม เป็นอิสระ ดำเนินชีวิตด้วยสันติสุข และน้อมชีวิตของตนออกไปด้วยกรุณาเพื่อประโยชน์สุขและอิสรภาพของเพื่อนร่วมโลก (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2548) และในฐานะที่พระพุทธเจ้าได้รับสมญานามจากนักปราชญ์ทั้งหลายว่า เป็นพระบรมครู ด้วยเหตุว่าทรงเป็นสารพัดฝึกคนได้ไม่มีใครยิ่งกว่าหรือเสมอเหมือน ทรงมีพระปรีชาสามารถอย่างยอดเยี่ยมในการอบรมสั่งสอน ดังนั้น ทฤษฎีการเรียนรู้ของพระพุทธศาสนาจึงมีลักษณะเฉพาะตนบนพื้นฐานของเมตตาและปัญญาของพระพุทธองค์ ซึ่งพินฺน ดอกบัว (2555) ได้กล่าวว่า พระพุทธเจ้านอกจากทรงมีพระทัยสูง มีเมตตาแล้วยังทรงเป็นนักคิดโดยเฉพาะในเรื่องชีวิต ที่เป็นเช่นนี้เพราะพระองค์ไม่หลงระเหิรเหมือนชาวโลกทั้งหลาย แต่ทรงขบคิดหาความจริงเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ โดยเฉพาะความจริงของชีวิต เพราะเป็นเรื่องสำคัญที่สุด ทรงปรารถนาจะรู้ถึงชีวิตและกระบวนการของชีวิตตลอดสายอย่างถูกต้องถ่องแท้ จึงตัดสินใจออกบวชเพื่อแสวงหาความจริงให้ได้ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคต่าง ๆ ทดลองบำเพ็ญเพียรด้วยวิธีการต่าง ๆ ทรงบำเพ็ญเพียรทางจิต ขบคิดถึงความลึกลับของกระบวนการชีวิตด้วยพระทัยอันแน่วแน่เด็ดเดี่ยวจึงทำให้พระองค์ได้ตรัสรู้ ซึ่งเมื่อกล่าวถึงการศึกษาเรียนรู้แล้วเราจะเห็นได้ว่า ตลอดพระชนชีพของพระองค์ทั้งในเพศคฤหัสถ์และเพศบรรพชิต พระองค์ทรงศึกษาเรียนรู้โลกและชีวิตและสัตว์

โลกทั้งด้วยพระองค์เองและจากครูบาอาจารย์จนค้นพบทางดับทุกข์และสอนธรรมะเพื่อดับทุกข์ให้กับบุคคลทั้งหลายนำไปใช้หรือศึกษาเรียนรู้เพื่อดำรงชีวิตได้อย่างสันติสุขและปราศจากความทุกข์

การฝึกฝนเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองไปสู่เป้าหมายที่ต้องการนั้น พระพุทธศาสนาเรียกว่า การศึกษา หรือสิกขานั่นเองซึ่งการที่จะพูดถึงการศึกษาก็ต้องพูดถึงธรรมชาติของมนุษย์ พุทธศาสนาบอกว่า ธรรมชาติของมนุษย์คือเป็นสัตว์ที่ฝึกได้และต้องฝึก ฝึกได้ด้วยและต้องฝึกด้วย การฝึกคืออะไร คือ เรียนรู้ ฝึกฝน พัฒนา คำว่า ฝึกนั้นรวมความหมายเหล่านี้อยู่ด้วยกันหมด เรียนรู้ ฝึกฝน พัฒนา เรียกว่า การศึกษา เพราะฉะนั้น มนุษย์จึงเป็นสัตว์ที่ต้องศึกษา ในเมื่อการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญ เป็นเรื่องของชีวิตมนุษย์ พุทธศาสนาจึงมองว่า ชีวิตมนุษย์นั้นต้องเป็นชีวิตแห่งการศึกษาอย่างที่ว่ามาแล้ว แต่ทั้งนี้เราหมายถึงชีวิตที่ดี ชีวิตแห่งการศึกษานี้มีจุดหมายเพื่ออะไร การศึกษานำไปสู่สิ่งที่เราเรียกว่า ปัญญา เมื่อมีการศึกษาเรียนรู้ ฝึกฝน พัฒนา ก็น้องงามดีประณีตขึ้นทั้งด้านพฤติกรรม จิตใจและปัญญา ตัวตัดสินคือ ได้ปัญญา พอได้ปัญญาก็เกิดความรู้ เข้าใจ มาพัฒนาพฤติกรรมและจิตใจให้ทำได้ ทำเป็น วางท่าทีและปฏิบัติต่อสิ่งที่ตนเข้าไปเกี่ยวข้องกับทุกอย่างได้ถูกต้องเกิดผลดี เราต้องการปัญญามาเพื่อแก้ปัญหา มนุษย์ก็เรียนรู้จากการแก้ปัญหา นี่แหละเราจึงได้ปัญญามา เมื่อมนุษย์พัฒนาสมบูรณ์แล้ว ก็จะดำเนินชีวิตด้วยปัญญาที่รู้เข้าใจโลกและชีวิตตามเป็นจริง และทำการด้วยความรู้ที่จะดำเนินการให้ตรงตามเหตุปัจจัย เขาจึงไม่ต้องอาศัยต้นหนามาชี้นำชีวิตต่อไป (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2542) ตามทัศนะพระพุทธศาสนานั้น การศึกษาประกอบด้วย 3 ด้านของการพัฒนาชีวิต ได้แก่ 1) ด้านพฤติกรรม 2) ด้านจิตใจ และ 3) ด้านปัญญา การศึกษา คือ ฝึกฝน หรือพัฒนาใน 3 ด้านเหล่านี้ ได้แก่ พัฒนาพฤติกรรมขึ้นไป พัฒนาจิตใจขึ้นไป และพัฒนาปัญญาขึ้นไป ถ้าครบ 3 ด้านนี้เราเรียกว่าการศึกษา ถ้าไม่ครบ การศึกษาก็เวิ้งว้าง บกพร่อง (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2542)

พระพุทธศาสนาได้จัดวางหลักสำหรับการฝึกฝนหรือเรียนรู้เพื่อพัฒนาดน เรียกว่า หลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งถือว่าเป็นระบบการศึกษาในทางพระพุทธศาสนาที่ทำให้บุคคลเกิดพัฒนาอย่างมีบูรณาการดังนี้ (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2536)

1. ศีล เป็นเรื่องของฝึกในด้านพฤติกรรม โดยเฉพาะพฤติกรรมที่เคยชิน เครื่องมือที่ใช้ในการฝึกศีล ก็คือ วินัย วินัยเป็นจุดเริ่มต้นในกระบวนการศึกษาและพัฒนาคน เพราะวินัยเป็นตัวการเตรียมชีวิตให้อยู่ในสภาพที่เอื้อต่อการพัฒนา โดยจัดระเบียบความเป็นอยู่ การดำเนินชีวิตและการอยู่ร่วมกันในสังคมให้เหมาะกับการพัฒนาและให้เอื้อโอกาสในการที่จะพัฒนา เมื่อฝึกได้ผลจนคนมีพฤติกรรมที่เคยชินที่ดีตามวินัยนั้นแล้วก็เกิดเป็นศีล ดังนั้น โดยสรุปวินัยจะมาเป็นรูปของการฝึกพฤติกรรมเคยชินที่ดี และการจัดสภาพแวดล้อม ที่จะป้องกันไม่ให้มีพฤติกรรมที่ไม่ดี และเอื้อต่อการมีพฤติกรรมที่ดีที่พึงประสงค์ การฝึกคนให้คุ้นกับพฤติกรรมที่ดี ตลอดจนการจัดระเบียบระบบทั้งหลายทั้งปวงในสังคมมนุษย์

2. สมาธิ เป็นเรื่องของฝึกในด้านจิต หรือระดับจิตใจ ได้แก่ การพัฒนาคุณสมบัติต่าง ๆ ของจิตทั้งในด้านคุณธรรม เช่น ความเมตตากรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ในด้านความสามารถของจิต เช่น ความ

เข้มแข็งมั่นคง ความเพียรพยายาม ความรับผิดชอบ ความแน่วแน่มั่นคง ความมีสติ สมาธิ และในด้านความสุข เช่น ความอิ่มใจ ความร่าเริงเบิกบานใจ ความสดชื่นผ่องใส ความรู้

3. ปัญญา เป็นเรื่องของการฝึกหรือพัฒนาในด้านการรู้ความจริง เริ่มตั้งแต่ความเชื่อ ความเห็น ความรู้ ความเข้าใจ ความหยั่งรู้เหตุผล การรู้จักวินิจฉัย ไตร่ตรอง ตรวจสอบ คิดการต่าง ๆ สร้างสรรค์ เฉพาะอย่างยิ่งเน้นการรู้ตรงตามความเป็นจริงหรือรู้เห็นตามที่เป็นจริง ตลอดจนรู้แจ้งความจริงที่เป็นสากลของทั้งปวง จนถึงขั้นรู้เท่าทันธรรมชาติของโลกและชีวิต ที่ทำให้มีจิตใจเป็นอิสระ ปลอดปัญหา ไร้ทุกข์ เข้าถึงอิสรภาพโดยสมบูรณ์

บุคคลผู้ได้ศึกษาหรือเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนตามหลักไตรสิกขานั้นย่อมทำให้เกิดพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน ที่เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตทั้งเรื่องการศึกษาเล่าเรียนและเรื่องส่วนตัว กล่าวคือ 1) พัฒนาการทางด้านกาย เช่น สามารถควบคุมอินทรีย์ 5 คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ได้ด้วยดี 2) พัฒนาการทางด้านศีล เช่น เป็นผู้ประพฤติตนอยู่ในระเบียบวินัย ไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับผู้อื่น อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข 3) พัฒนาการทางด้านจิต เช่น เป็นผู้มีจิตใจมุ่งมั่น มีเมตตากรุณา มีความขยันหมั่นเพียร มีความอดทน และมีสมาธิ และ 4) พัฒนาการทางด้านปัญญา เช่น รู้เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ด้วยปัญญา แยกแยะสิ่งที่เป็นประโยชน์และมีโทษประโยชน์ ใฝ่เรียนรู้ ใฝ่สร้างสรรค์

กล่าวได้ว่า ทฤษฎีการเรียนรู้ในพระพุทธศาสนาเกิดขึ้นโดยอาศัยการทดลองศึกษาค้นคว้าเรียนรู้โลกและชีวิตด้วยพระพุทธองค์จนสามารถบรรลุโมกขธรรมได้ในที่สุดทำให้พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งการศึกษาหรือเรียนรู้อย่างแท้จริง อีกทั้งพระพุทธศาสนาเชื่อว่า ศักยภาพของมนุษย์นั้นสามารถพัฒนาได้โดยอาศัยการฝึกฝนฝึกหัด อย่างเป็นระบบ ซึ่งระบบการศึกษาหรือเรียนรู้ตามแบบพระพุทธศาสนา ประกอบด้วยศีล สมาธิ ปัญญา หรือเรียกสั้น ๆ ว่า ไตรสิกขา เมื่อบุคคลได้ศึกษาเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาที่พระพุทธเจ้าได้ทรงประทานไว้แล้วย่อมสามารถพึ่งตนเองได้และเป็นที่พึ่งของผู้อื่น ๆ ในสังคม นอกจากนี้ยังทำให้บุคคลสามารถบรรลุเป้าหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนา คือ นิพพาน

ขั้นตอนการเรียนรู้ในทางพระพุทธศาสนา

ในทางพระพุทธศาสนานั้น ขั้นตอนการเรียนรู้มีอยู่ด้วยกัน 3 ขั้นตอน หรือที่เรียกว่า สิกขา 3 (การศึกษา 3 ขั้นตอน) มีดังนี้ (พจนนทรัพย์ เกตุวิชระพงศ์, 2557)

1. ปริยัติ ได้แก่ การศึกษาเล่าเรียน เป็นองค์ประกอบที่สำคัญเพราะเป็นการศึกษาภาคทฤษฎี อันเป็นพื้นฐานของการปฏิบัติ
2. ปฏิบัติ ได้แก่ การนำความรู้จากการศึกษาเล่าเรียนในภาคทฤษฎีมาสู่ขั้นตอนการปฏิบัติจริง หรือนำมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตให้เหมาะสมกับฐานะของตน
3. ปฏิเวธ ได้แก่ ผลที่ได้รับจากการปฏิบัติ ซึ่งจะรับรู้ได้ด้วยตนเองโดยผู้ปฏิบัติจะได้รับผลของการปฏิบัตินั้น ๆ

จะเห็นได้ว่า ขั้นตอนการเรียนรู้ในทางพระพุทธศาสนาซึ่งพระพุทธเจ้าได้ทรงค้นพบผ่านการศึกษา ค้นคว้าและปฏิบัติด้วยพระองค์เองจนตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และเมื่อก้าวโดยสรุป ขั้นตอนการเรียนรู้ในทางพระพุทธศาสนานั้นจะมีลักษณะของการเรียนรู้เหมือนขั้นบันไดซึ่งบุคคลผู้เรียนจะต้องดำเนินการไปที่ละขั้น ขั้นตอนที่ 1 เป็นขั้นที่เรียนรู้โดยอาศัยปริยัติหรือคำสอนของพระพุทธเจ้า ขั้นตอนที่ 2 เป็นขั้นที่เรียนรู้โดยการปฏิบัติตามคำสอนของพระองค์ว่า มีสภาพเป็นอย่างไร สามารถดับทุกข์ได้จริงหรือไม่ และขั้นตอนที่ 3 เป็นขั้นที่บรรลุธรรม คือเป็นผลมาจากการปฏิบัติธรรมหรือเรียนรู้ตามคำสอนจนเกิดการรู้แจ้งเห็นแจ้งประจักษ์ชัดได้ด้วยตนเอง ทั้งนี้ บุคคลผู้ใฝ่ใจในการปฏิบัติจะต้องคำนึงถึงหลักปฏิบัติที่ถูกต้องเป็นสิ่งสำคัญ กล่าวคือ การศึกษาคำสอนที่ถูกต้องตามพุทธวจนะที่ปรากฏในพระไตรปิฎกซึ่งจะนำไปสู่การปฏิบัติที่ถูกต้องและปฏิบัติให้เห็นผลจริง

กระบวนการเรียนรู้ในทางพระพุทธศาสนา

เมื่อก้าวถึงกระบวนการเรียนรู้โดยทั่วไปแล้ว จะเห็นว่า กระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดของนักจิตวิทยาตะวันตกที่มีชื่อเสียงหลายท่าน เช่น โรเบิร์ต เอ็ม กาเย่ (Robert M. Gagne), เจอโรม บรูเนอร์ (Jerome Bruner), เบนจามิน เอส บลูม (Benjamin S. Bloom) และลี เจ. ครอนบาค ((Lee J. Cronbach) ได้มุ่งเน้นอธิบายกระบวนการเรียนรู้ตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่สำคัญซึ่งครอบคลุมในเรื่องของความรู้ที่ได้รับมา ความเข้าใจ การตอบสนองและการประเมินผล จนทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ขึ้น ซึ่งจากขั้นตอนที่ได้กล่าวมาโดยสรุปจะเห็นได้ว่า การรับรู้ผ่านทางอวัยวะรับสัมผัส 5 ประการ คือ ตา หู จมูก ลิ้น และผิวหนังเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการเรียนรู้ของแต่ละบุคคลดังที่ชนัท ธาตุทอง (2559) ได้กล่าวว่า การรับรู้เป็นเรื่องสำคัญสำหรับผู้เรียน เนื่องจากการรับข้อมูลทั้งหลายเข้าสู่ระบบสมอง การคิด ไตร่ตรอง ทบทวน วิเคราะห์ สังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ที่จะนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริง

ส่วนกระบวนการเรียนรู้ในทางพระพุทธศาสนานั้น เรียกว่า กระบวนการการเรียนรู้ตามแนวขั้น 5 ซึ่งประกอบด้วยรูป เวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ ซึ่งขั้น 5 นี้มีส่วนสำคัญทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และพฤติกรรมออกมาดังที่พูนทรัพย์ เกตุวีระพงศ์ (2557) ได้อธิบายไว้ว่า กระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในระบบขั้นห้า เริ่มต้นด้วยอายตนะภายนอก อันได้แก่ รูป เสียง กลิ่น รส เสียง สัมผัส และสิ่งที่ใจนึกคิด (ธรรมารมณ์) มากระทบหรือร่ายอายตนะภายใน คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ ซึ่งในขณะที่อายตนะภายนอกมากระทบอายตนะภายในนั้น วิญญาณขั้นห้าจะทำหน้าที่เป็นสื่อกลางที่ทำให้เกิดการรับรู้ รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส และสิ่งที่ใจนึกคิด ในลักษณะที่รับรู้ทั่วไป กล่าวคือ เมื่อรับรู้ทางหูว่าเป็นเสียง แต่ยังบอกไม่ได้ว่าเป็นเสียงอะไร เป็นต้น ในขณะที่ เวทนาขั้นห้าจะทำหน้าที่รับรู้อารมณ์ความรู้สึกว่าสิ่งนั้นเป็นสุข เป็นทุกข์ และไม่สุขไม่ทุกข์ การรับรู้ทั่วไปนี้จะเริ่มแปรสภาพเป็นการรับรู้เฉพาะในช่วงเวลาอันสั้นกว่าพริบตา โดยการทำงานของสัญญาขั้นห้า จะทำให้สามารถบอกได้ว่า รูปที่เห็นนั้นคือ รูปอะไร เสียงที่ได้กลั่นนั้นคือกลิ่นอะไร เป็นต้น การรับรู้ทางวิญญาณขั้นห้าจะรับรู้อารมณ์ทางเวทนาขั้นห้า ซึ่งทำหน้าที่ให้เกิดกระแสธารแห่งความคิด คำนึง จนถึงขั้นกำหนดออกมาเป็นเจตนาและมโนกรรมคือการกระทำทางใจ ซึ่งมีโนกรรม

ที่เกิดขึ้นในใจ ย่อมพร้อมจะแสดงออกมาทางวาจา เรียกว่า วาจากรรม หรือแสดงออกทางกาย เรียกว่า กายกรรม

เพื่อให้เข้าใจในเรื่องของกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นโดยอาศัยชั้น 5 ในบริบทของห้องเรียน จะขอ ยกตัวอย่างเช่น ในชั่วโมงเรียนวิชาคณิตศาสตร์ นักเรียนที่สนใจเรียนจะมองสิ่งที่ครูได้จัดอธิบายบนกระดาน พร้อมทั้งฟังครูอธิบายด้วยความสนใจและจดจำเนื้อหาต่าง ๆ ไปด้วย เมื่อครูถามเกี่ยวกับเรื่องที่เรียนก็จะ ตอบตามความรู้ความเข้าใจของตน ซึ่งถ้าตอบผิดครูก็ให้ออกาสตอบใหม่พร้อมทั้งอธิบายเนื้อหาแต่ละ ประเด็นให้เข้าใจจนแจ่มชัด นักเรียนก็จะสนใจเรียน สามารถตอบคำถามของครูได้ตรงประเด็นและถูกต้อง มีความรู้สึกต่อวิชาคณิตศาสตร์ในด้านบวกและมีพฤติกรรมตั้งใจเรียนในห้องเรียนเป็นอย่างดีในชั่วโมงเรียน วิชาคณิตศาสตร์

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การเกิดกระบวนการเรียนรู้ตามแนวพระพุทธศาสนาจะอาศัยอายตนะ ภายในกับอายตนะภายนอกมากระทบกันผ่านการทำงานของระบบขั้นห้าจนเกิดเป็นพฤติกรรมหรือการ กระทำต่าง ๆ ส่วนกระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดของนักจิตวิทยาชาวตะวันตกจะประกอบด้วยสิ่งเร้า + กระบวนการทางสมอง + การตอบสนอง

ในประเด็นเดียวกัน พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2542) ได้กล่าวถึงหลักการหนึ่งในทาง พระพุทธศาสนาซึ่งมีส่วนสำคัญต่อกระบวนการเกิดการเรียนรู้ เรียกว่า อินทรีย์สังวร คือ การสำรวมรู้จักใช้ อินทรีย์ อันได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ของเรา การศึกษาพื้นฐาน คือ เรื่องการบริโภคปัจจัยสี่กับเรื่อง การใช้ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจนี้จะต้องให้เป็นจุดเริ่มต้นของการศึกษา ถ้าได้จุดนี้แล้วการศึกษาก็เริ่มเดินทาง การปฏิบัติอย่างที่ว่านั้นเป็นการเอารูปแบบมาช่วย คือ เอาอาการกิริยามาช่วยในการฝึก แต่ต้องรู้ว่าจะทำอะไรจริงคือท่านต้องการให้เราฝึกสติ ต้องเอาสติมาคุมไม่ให้อกุศลธรรมความรู้สึกที่ไม่ดีเข้ามาครอบงำ ให้ รับรู้ด้วยสติและเกิดปัญญาแล้วได้ประโยชน์ คือ ดูแล้ว ฟังแล้วให้ได้ความรู้และความดี บางคนดูอะไรแล้วได้ แต่สนุกตื่นเต้นผ่านไปเปล่า ๆ ไม่ได้อะไรเลย ถ้าอย่างนี้ก็แสดงว่า ไม่มีการศึกษา ถ้าเข้าโรงเรียนแล้วยัง ไม่ได้รู้จักใช้ตา หู จมูก ลิ้น ก็คือไม่มีการศึกษา เพราะยังไม่ได้เริ่มการศึกษาเลย

หลักอินทรีย์สังวรในพระพุทธศาสนาช่วยให้มนุษย์เกิดกระบวนการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้นเมื่อ เปรียบเทียบกับกระบวนการเรียนรู้โดยอาศัยชั้น 5 และกระบวนการเรียนรู้ของนักจิตวิทยาชาวตะวันตก กล่าวคือ มนุษย์สามารถเรียนรู้ที่จะควบคุมอินทรีย์และพัฒนาตนไปในทิศทางที่พึงประสงค์โดยใช้สติปัญญา และสำรวมระวังมิให้สิ่งที่ไม่ดีเข้ามาครอบงำจิตใจ รวมทั้งใช้ประโยชน์จากตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจได้อย่าง สร้างสรรค์และเกิดคุณค่าต่อตนเองในการเรียนและในชีวิต

นอกจากนี้ พระไพศาล วิสาโล (2560) ได้อธิบายถึงกระบวนการเรียนรู้แบบพุทธ หมายถึง กระบวนการที่เป็นไปเพื่อความเจริญแห่งปัญญา ซึ่งตามนัยแห่งพระพุทธพจน์ที่ปรากฏในอังคุตตรนิกาย จตุ กกนิบาต (21/249) สามารถแยกกระบวนการเรียนรู้ออกเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การรับรู้ ได้แก่ การ เสวนาสัตบุรุษ และการฟังสัทธรรม 2) การคิด ได้แก่ โยนิโสมนสิการ และ 3) การปฏิบัติ ได้แก่ ธรรมานุธรรมปฏิบัติ ซึ่งแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียดดังนี้

ประการที่ 1 การรับรู้ การรับรู้เป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการเรียนรู้แบบพุทธ พุทธศาสนาให้ความสำคัญอย่างมากแก่การรับรู้สิ่งที่พึงามถูกต้อง (สัทธรรม) ซึ่งรวมถึงการเรียนรู้จากบุคคลที่เป็นกัลยาณมิตร (สัทบุรุษ) กระบวนการรับรู้ที่นอกจากประกอบด้วยข้อมูล ข่าวสาร หรือคำชี้แนะอันเป็นองค์ประกอบภายนอกแล้ว องค์ประกอบภายใน อันได้แก่ ความสามารถในการรับรู้เข้าใจก็มีความสำคัญอย่างมาก แม้จะได้ยินได้ฟังสิ่งดีงาม แต่หากรับรู้หรือเข้าใจคลาดเคลื่อน การรับรู้ก็ไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ ดังนั้น เพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อนในการรับรู้ที่ไม่ถูกต้องสมบูรณ์ พระพุทธศาสนาจึงสอนว่า สิ่งที่จะช่วยให้เกิดการรับรู้ตรงตามความเป็นจริงก็คือ สติ สติช่วยให้บุคคลรู้เท่าทันอารมณ์ความรู้สึกที่กำลังเกิดขึ้นในใจ

ประการที่ 2 การคิด เมื่อรับรู้ข้อมูลข่าวสารหรือคำแนะนำได้อย่างถูกต้อง ตรงประเด็น และครบถ้วนแล้ว กระบวนการเรียนรู้ขั้นต่อมาก็คือ การคิด หรือการนำเอาสิ่งที่รับรู้ที่น้อย จัดระเบียบ หรือเสริมเติมต่อเพื่อให้เกิดปัญญาเพิ่มพูนขึ้น ในทางพระพุทธศาสนาเรียกว่า โยนิโสมนสิการ คือ การใช้ความคิดอย่างถูกวิธีซึ่งรวมถึงการคิดเพื่อให้เกิดความรู้แจ้งตามสภาวะหรือความเป็นจริงและการคิดเพื่อให้เกิดปัญญาเพิ่มพูนขึ้น สิ่งหนึ่งที่จะช่วยให้รู้จักคิดหรือเกิดโยนิโสมนสิการก็คือการรู้จักตั้งคำถาม คำถามนั้นเป็นตัวนำความคิดและกำหนดการรับรู้เพื่อแสวงหาคำตอบ พระพุทธเจ้าได้ใช้คำถามในการกระตุ้นให้เกิดปัญญาย่อยครั้งมาก ดังจะเห็นได้จากก่อนที่จะพระองค์จะออกผนวชได้หมั่นตั้งคำถามกับตนเองอยู่ตลอดเวลาว่า ทำอย่างไรถึงจะพ้นทุกข์ได้ เป็นต้น ดังนั้น กระบวนการศึกษาเรียนรู้ที่ถูกต้องจึงควรให้ความสำคัญแก่การฝึกให้รู้จักตั้งคำถามด้วย มิใช่แค่การแสวงหาหรือจดจำคำตอบอย่างเดียว

ประการที่ 3 การปฏิบัติ ในทางพุทธศาสนานั้นถือว่า การปฏิบัติเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ การเรียนรู้ที่ขาดการปฏิบัติย่อมมิใช่การเรียนรู้ที่ครบถ้วนสมบูรณ์หรือถูกต้อง ซึ่งทัศนะนี้เองอาจเป็นจุดสำคัญที่ทำให้การศึกษาแบบพุทธแตกต่างจากการศึกษาแบบตะวันตกหลายสำนัก เพราะฝ่ายหลังนั้นเน้นการใช้ความคิดล้วน ๆ จึงเป็นการเรียนรู้ในระดับพุทธิปัญญา (intellect) การศึกษาหรือศึกษาในทางพุทธศาสนา ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ 1) อธิศีลสิกขา 2) อธิจิตสิกขา และ 3) อธิปัญญาสิกขา หรือเรียกสั้น ๆ ว่า ศีล สมาธิ ปัญญา ทั้ง 3 ส่วนนี้ต้องอาศัยการปฏิบัติเป็นส่วนสำคัญ นอกเหนือจากการสวดฟัง การอ่าน และการคิด สำหรับการปฏิบัติที่พระพุทธองค์ทรงเน้นดังปรากฏในพุทธพจน์ ก็คือ การปฏิบัติที่เรียกว่า ธรรมานุธรรมปฏิบัติ หรือการปฏิบัติตรงตามจุดมุ่งหมาย ในการเรียนรู้ จุดหมายและการเข้าใจจุดมุ่งหมายของหลักหรือสาระในสิ่งที่เรียนรู้เป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับผู้เรียนทุกคน เพราะเมื่อเข้าใจจุดมุ่งหมายแล้ว ก็สามารถประยุกต์สิ่งที่ได้เรียนรู้มาให้เกิดผลได้ในทุกสถานการณ์ หรือสามารถบูรณาการสิ่งเหล่านั้นให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกับชีวิตประจำวันได้ การปฏิบัติที่จะเอื้อต่อการเรียนรู้อย่างแท้จริงนั้น ต้องไม่จำกัดอยู่เพียงแค่การทำ “การบ้าน” หรือการทำแบบฝึกหัดในหนังสือเท่านั้น หากยังหมายถึงการพาตนออกจากห้องเรียนสู่โลกกว้าง ได้มีปฏิสัมพันธ์กับผู้คนและสรรพสิ่งท่ามกลางสังคม เพื่อรู้จักชีวิตและความเป็นจริง ทั้งนี้ การรับรู้ การคิด และการปฏิบัติ ในตัวมันเองก็เป็นบ่อเกิดแห่งปัญญาทั้ง 3 ได้แก่ ปัญญาที่เกิดจากการรับรู้สวดฟังหรือสุตมยปัญญา, ปัญญาที่เกิดจากการคิดหรือจินตามยปัญญา และปัญญาที่เกิดจากการปฏิบัติหรือภาวนามยปัญญา

ดังนั้น ตามนัยข้างต้นนี้ จึงกล่าวสรุปได้ว่า กระบวนการเรียนรู้ตามหลักพุทธศาสนานั้นเริ่มจากการที่บุคคลได้อาศัยขั้น 5 และอินทริยสังวรเป็นพื้นฐานสำคัญในการรับรู้และเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ที่ถูกต้องและดีงามจากกัลยาณมิตรหรือสัตบุรุษ เช่น ครูบาอาจารย์ เป็นต้น (ปรโตโฆสะ) ซึ่งเมื่อบุคคลก็ได้สดับฟังหรือได้รับคำแนะนำสั่งสอนสิ่งที่ดีงาม จนเกิดการคิดพิจารณาอย่างถูกวิธีหรือเกิดโยนิโสมนสิการตามมาแล้ว หายสุดนำไปสู่ธรรมานุธรรมปฏิบัติ (การปฏิบัติโดยสมควรแก่ธรรม) หรือการปฏิบัติตรงตามจุดหมายของสิ่งที่ได้เรียนรู้ กล่าวได้ว่า บุคคลได้เกิดการเรียนรู้ในสิ่งที่ดีจากเพื่อนที่ดีทำให้เกิดปัญญาสามารถที่จะดำรงตนและประพฤติปฏิบัติตนในการดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้องเป็นอย่างดี

การประยุกต์ใช้ในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวงการศึกษา

1. การเรียนการสอน

ทฤษฎีการเรียนรู้ในทางพระพุทธศาสนานั้นย่อมมีประโยชน์สำหรับบุคคลผู้ไม่พัฒนาตนเองเท่าที่ศักยภาพตนมีอยู่ซึ่งได้ปฏิบัติตามโดยอาศัยอินทริยสังวร (ตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ) และกระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งนี้ ในวงการศึกษา ถ้าบุคคลผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันได้ยึดและปฏิบัติตามหลักไตรสิกขาซึ่งได้รับการยอมรับว่า เป็นระบบการศึกษาที่ให้นักเรียนฝึกฝนเพื่อพัฒนาตนไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์แบบ ก็เชื่อว่าย่อมประสบความสำเร็จในการพัฒนาผู้เรียนในด้านต่าง ๆ อย่างแน่นอน ทั้งนี้ ในสถานศึกษา ครูสามารถนำทฤษฎีการเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวันในเรื่องต่าง ๆ ได้ โดยเฉพาะเรื่องการเรียนการสอนตามกระบวนการไตรสิกขาซึ่งมีกระบวนการเป็นขั้นตอนดังนี้ (เนาวนิจ ใจมั่น, 2551)

ขั้นที่ 1 เป็นการเรียนรู้ที่จะต้องฟังฟังครู ผู้เรียนต้องเรียนรู้ตามธรรมาติวิชาที่ลงมือฝึกปฏิบัติตามหลักการทฤษฎี “เลียนแบบครู” เป็นขั้นศีล จำเป็นต้องศึกษาข้อมูลและต้องเป็นข้อเท็จจริงทางทฤษฎีตลอดจนถึงหลักการเรียนรู้

ขั้นที่ 2 นักเรียนจะเริ่มจากการสร้างรูปแบบการคิดของตนเอง เป็นแนวทางภาคทฤษฎีที่เรียนรู้จากภายนอกเข้าไปสู่การคิดวิเคราะห์ ทบทวน ลงมือฝึกปฏิบัติ และฝึกฝนให้มีความคล่องแคล่วโดยอัตโนมัติเพื่อการค้นหาคำตอบด้วยตนเองถือเป็นขั้นสมาธิ

ขั้นที่ 3 ขั้นปัญญา คือ ขั้นที่นักเรียนใช้ความคิดในการสร้างรูปแบบใหม่ ๆ และมีการสร้างสรรค์ชิ้นงาน ผลงานใหม่ ๆ ด้วยความคิด ด้วยปัญญาของตนเอง ซึ่งถือเป็นการเรียนรู้ที่แท้จริงและเป็นการเรียนรู้ที่บูรณาการเข้าด้วยกันระหว่างความรู้รอบและรู้ลึกจากการรับข้อมูลจากแหล่งความรู้ภายนอกตัวผู้เรียน (ปรโตโฆสะ) ความรู้รอบและรู้ลึกจากการคิดกระบวนการทำงานของจิตในตัวผู้เรียน (โยโสมนสิการ) รู้ลึกจากการลงมือปฏิบัติ (ภาวนามยปัญญา)

นอกจากนี้ หลักไตรสิกขายังสามารถช่วยครูในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนอีกด้วย กล่าวคือ 1) ด้านศีล นักเรียนแต่งกายสุภาพเรียบร้อยตามรูปแบบของโรงเรียนและมีความซื่อสัตย์ต่อคนอื่น ฯลฯ 2) ด้านสมาธิ นักเรียนยืนตรงเคารพธงชาติโดยสำรวมสติ ฯลฯ และ 3) ด้านปัญญา นักเรียน

สามารถแยกแยะได้ว่า สิ่งใดถูก สิ่งใดไม่ถูก รวมทั้งแก้ไขงานที่บกพร่องให้ดียิ่งขึ้น ฯลฯ (พระอติเทพ อธิวัฒน์, 2560)

ทั้งนี้ การเรียนรู้ตามแนวพุทธศาสนานั้น ครูผู้สอนจะต้องประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาควบคู่กับปัจจัยแห่งสัมมาทิฐิมาออกแบบและวางแผนในการจัดการเรียนการสอนให้กับผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการรับรู้ผ่านทางอินทรีย์สังวรและเกิดปัญญา โดยเฉพาะปัจจัยแห่งสัมมาทิฐิ ซึ่งผู้เรียนจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยแห่งสัมมาทิฐิตามแนวคิดพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2540) กล่าวคือ 1) ปัจจัยภายนอก (ปรโตโมหะ) และ 2) ปัจจัยภายใน (โยนิโสมนสิการ) จึงจะทำให้เกิดการเรียนรู้และปัญญาที่สามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิต

ในประเด็นเดียวกัน กิตติชัย สุธาสิโนบล (2558) ได้อธิบายว่า จากการที่พระพุทธศาสนามองธรรมชาติของการเรียนรู้ของมนุษย์เป็นสิ่งที่เกิดจากเหตุปัจจัยต่าง ๆ รอบตัวมนุษย์ซึ่งเป็นทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก และปัจจัยภายในที่เป็นเรื่องของจิตใจ สิ่งที่เป็นกระแสของเหตุ ปัจจัยที่เป็นพลวัต (อนิจจัง) คือ เคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลง ไม่มีอะไรเป็นตัวของตัวเองที่เป็นเอกเทศโดยไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งอื่น ซึ่งเมื่อมองถึงธรรมชาติมนุษย์แล้ว มนุษย์เป็นสัตว์ที่มีศักยภาพการเรียนรู้สูงยิ่ง สามารถเรียนรู้ให้บรรลุธรรมอะไรก็ได้ คือ บรรลุความจริง ความดี และความงามอันจะนำมนุษย์ไปสู่ความสุขและมิตรภาพอันดีงาม ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นสิ่งที่เกิดจากธรรมชาติการเรียนรู้ในตัวมนุษย์ การจัดการเรียนการสอนตามแนวพุทธศาสนาได้นำเรื่องธรรมชาติการเรียนรู้ของมนุษย์มากำหนดเป็นแนวคิดเพื่อประยุกต์ใช้ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ โดยให้ความสำคัญกับสิ่งที่เป็นธรรมชาติที่สามารถทำให้มนุษย์เกิดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองสู่การเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โดยแบ่งธรรมชาติของการเรียนรู้ของมนุษย์ออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) ส่วนที่เป็นปัจจัยภายใน (โยนิโสมนสิการ) และ 2) ส่วนที่เป็นปัจจัยภายนอก (ปรโตโมหะ) ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า ธรรมชาติการเรียนรู้ของมนุษย์ที่เกิดจากปัจจัยภายใน ซึ่งได้แก่ คุณภาพของจิตใจ สมรรถภาพของจิตใจ และสุขภาพของจิตใจของมนุษย์ที่จะใช้ในการเรียนรู้โดยเรียนรู้อย่างมีความสุขประกอบด้วยการใช้กระบวนการคิดที่ถูกต้องดีงาม และปัจจัยภายนอก ซึ่งได้แก่ สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ รอบตัว รวมถึงบรรยากาศในการเรียน ความร่มรื่นของสถานที่ที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ฯลฯ ล้วนเป็นสิ่งที่ส่งผลให้การเรียนรู้ของมนุษย์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

จากที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นได้ว่า การนำหลักไตรสิกขามาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนควบคู่กับปัจจัยแห่งสัมมาทิฐิจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างดีโดยผู้เรียนจะต้องเริ่มต้นเรียนรู้ด้วยตนเองจนเกิดปัญญาก่อนหลังจากนั้นจึงค่อยหาความรู้เพิ่มเติมโดยอาศัยการเรียนรู้จากบุคคลอื่นหรือสิ่งแวดล้อมภายนอกตัวบนพื้นฐานการปฏิบัติตนเองที่ถูกต้องทั้งกาย วาจา และใจ มีความตั้งใจหรือมีใจจดจ่อกับสิ่งที่เรียนจนเกิดความรู้ความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งและลึกซึ้งในเรื่องที่เรียน อีกทั้งการปฏิบัติตามหลักไตรสิกขาของผู้เรียนย่อมส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาตนเองทั้งในด้านพฤติกรรมและจิตใจอย่างสมบูรณ์ กล่าวคือ เป็นผู้ตื่นรู้อยู่ในขณะที่เรียน ซึ่งเป็นผลมาจากการศึกษาเล่าเรียน (ปริยัติ) พากเพียรลงมือทำอย่างจริงจัง (ปฏิบัติ) และประสบความสำเร็จหรือได้รับผลของการปฏิบัติ (ปฏิเวธ) นั่นเอง จึงสมควรอย่างยิ่งที่ครู

จะต้องใช้หลักไตรสิกขาควบคู่ปัจจัยแห่งสัมมาทิฐิทั้ง 2 ประการไม่ว่าจะเป็นการประพฤติตนเป็นกัลยาณมิตร, สร้างบรรยากาศต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ให้กับนักเรียน และการสอนโดยใช้วิธีการแบบ Active Learning และ Constructivism ผ่านการตั้งคำถามให้นักเรียนตอบและให้นักเรียนทดลองเรียนรู้ลงมือปฏิบัติในกิจกรรมเรียนรู้ต่าง ๆ ด้วยตนเองเพื่อฝึกฝนพัฒนาผู้เรียนให้เกิดโยนิโสมนสิการจนเป็นคุณลักษณะที่สำคัญในตัวนักเรียน ทั้งนี้ การที่ผู้สอนได้ประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการจัดการเรียนการสอนนั้น ย่อมเกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนที่สำคัญอีกประการหนึ่ง กล่าวคือ การมีวุฒิภาวะของผู้เรียน นอกเหนือจากการมีวุฒิการศึกษา โดยทำให้ผู้เรียนเติบโตอย่างมีวุฒิภาวะทางด้านอารมณ์ สังคม และสติปัญญา มีพัฒนาการสมวัย ซึ่งในปัจจุบันถือว่าเรื่องการมีวุฒิภาวะของผู้เรียนนั้นมีความสำคัญไม่น้อยกว่าวุฒิการศึกษา นอกจากนี้ การนำหลักไตรสิกขามาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนยังช่วยให้ครูสามารถปรับพฤติกรรมผู้เรียนให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในขณะที่เรียนในห้องเรียน กล่าวคือ ทำให้ผู้เรียนมีความระลึกว่าตนเองในฐานะเป็นนักเรียนนั้นจะต้องปฏิบัติตนเป็นศิษย์ที่ดีโดยฟังครูสอน เชื่อฟังครู ทำตามที่ครูพรัสอน ตักเตือน และไม่ทำตนให้ครูหนักใจ (ศีล) ทำให้ผู้เรียนสนใจเรียน และตั้งใจเรียนโดยมีสมาธิ มุ่งมั่นจดจ่ออยู่สิ่งที่เรียนอยู่ตลอดเวลา ไม่วอกแวกหรือคิดฟุ้งซ่านสิ่งที้นอกเหนือไปจากสิ่งที่เรียนจนสามารถจดจำสิ่งที่ได้เรียนรู้ (สมาธิ) และทำให้ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์ คิดแก้ปัญหาและตอบปัญหาต่าง ๆ ได้ในเวลาทีครูถาม และสามารถทำแบบฝึกหัดและแบบทดสอบในเรื่องที่เรียนได้เป็นอย่างดีจนเกิดความรู้รอบรู้ในเรื่องนั้น ๆ (ปัญญา)

2. การบริหารการศึกษา

การบริหารการศึกษานั้นตามคำนิยามหมายถึงกระบวนการบริหารจัดการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมสังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2545) ดังนั้น การที่จะดำเนินงานและบริหารงานในสถานศึกษาเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามเป้าหมายที่วางไว้นั้น ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำแนวคิดหลักการของทฤษฎีการเรียนรู้ในพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้เพื่อเสริมสร้างทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่สำคัญ ได้แก่ ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์และทักษะด้านความคิดรวบยอด เป็นต้น (นพพงษ์ บุญจิตรอดุลย์, 2550) ซึ่งในที่นี้ ผู้เขียนสามารถสรุปได้ 2 ประเด็นหลักดังนี้

1. อินทรีย์สังวร

ในฐานะผู้นำนองค์กร ผู้บริหารโรงเรียนควรจะสำรวจในเรื่องของอินทรีย์ สามารถควบคุมอินทรีย์ 5 คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ของตนได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการสื่อสาร การแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ การควบคุมอารมณ์จนมีความสุขเยือกเย็น มีวุฒิภาวะ ไม่ลุแก่อำนาจโลภะ โทสะ โมหะ รวมถึงการดำเนินชีวิตภายใต้วิถีแห่งปัญญาเพื่อมิให้กิเลสตัณหาเข้ามามีอำนาจควบคุมจิตใจอันเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายในการบริหารงาน เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้ใต้บังคับบัญชาเห็น เชื่อถือและปฏิบัติตาม รวมทั้งเป็นที่ยอมรับเคารพยกย่องของผู้ปกครอง ชุมชนและสังคม

2. ไตรสิกขา

ผู้บริหารสถานศึกษาควรจะใช้หลักไตรสิกขา อันได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา มาเป็นหลักประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวัน กล่าวคือ 1) พยายามหมั่นฝึกฝนพัฒนาในเรื่องของการมีระเบียบวินัย ความสุจริตทางกาย วาจา ใจ หรือการทำดี การพูดดี และคิดดี รวมถึงมีความสุจริตทางอาชีพหรือเลี้ยงชีพชอบ ไม่ประกอบอาชีพที่ทุจริตผิดกฎหมายหรือผิดหลักศีลธรรม มีประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม 2) พยายามฝึกฝนอบรมพัฒนาจิตใจให้มีคุณธรรมจริยธรรม มีจิตที่สงบตั้งมั่น มีสมรรถภาพ มีสุขภาพจิตใจที่ดี รวมถึงมีจิตที่ไม่หวั่นไหวในโลกธรรม 8 และ 3) พยายามฝึกฝนโดยหมั่นพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลาเพื่อให้ตนเองเป็นผู้ที่รอบรู้ในเรื่องต่าง ๆ อย่างลึกซึ้งโดยอาศัยปรัโตโฆสะและโยนิโสมนสิการ จนสามารถกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ต่าง ๆ รวมถึงวางแผนกลยุทธ์และออกแบบงานและปฏิบัติงานในหน้าที่ของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่เกิดความผิดพลาดหรือขาดตกบกพร่องในการบริหารงานต่าง ๆ สามารถวิเคราะห์คนและวิเคราะห์งานได้อย่างเป็นระบบและถูกต้อง มีสติรู้เท่าทันความเป็นจริง รู้เท่าทันโลก เข้าใจโลกและเข้าใจคน ใจกว้าง ไม่หุนเหวและเชื่อคนง่าย รู้จักปล่อยวางและไม่ยึดมั่นถือมั่นในสิ่งต่าง ๆ จนเกินไป มีจิตใจเป็นอิสระจนสามารถพึ่งตนเองได้โดยไม่ตกเป็นทาสของตัณหา ทั้งนี้ ทวีศกดิ์ ทองทิพย์ (2560) ได้สรุปการบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขาอย่างครบวงจรไว้ว่า การบริหารสถานศึกษาเมื่อพัฒนาตามหลักศีล สมาธิ ปัญญาแล้วก็จะทำให้เกิดปัญญา จิต และปัญญาทำงานอย่างประสมกลมกลืนกัน กล่าวคือเมื่อปัญญาได้รับการพัฒนาอย่างสมบูรณ์ถึงที่สุดก็จะทำให้ปัญญาส่งผลต่อจิตใจอีกโดยปัญญาจะปลดปล่อยจิตให้เป็นอิสระ และทำให้เกิดสภาพจิตอุเบกขาและเป็นผู้เบกขาที่ประกอบด้วยปัญญาซึ่งทำให้จิตอยู่กับตัว มีคุณภาพ สภาพจิตเช่นนี้ก็จะป็นปัจจัยแก่ศีล ส่งผลให้มนุษย์เกิดมีพฤติกรรมที่ดีงามเกื้อกูลความสัมพันธ์ทางสังคม ทำให้ไม่เบียดเบียนกันและเป็นเครื่องประสานสังคมโดยนำไปสู่การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แบ่งปัน การช่วยเหลือเกื้อกูลกันด้วยวาจา และบำเพ็ญประโยชน์ต่อกัน เป็นต้น

ฉะนั้น จึงกล่าวได้ว่า การที่ประพฤติปฏิบัติตามหลักอินทรีย์สังวรและไตรสิกขาย่อมส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาเกิดทักษะการบริหารที่สำคัญ กล่าวคือ ทักษะมนุษยสัมพันธ์และทักษะความคิดรวบยอด ฯลฯ จนสามารถบริหารการศึกษาได้เป็นอย่างดี บรรลุเป้าหมายที่วางไว้และเป็นที่ยอมรับและเชื่อถือของบุคคลทั่วไปรอบข้างและสังคม หลักอินทรีย์สังวรและไตรสิกขานี้ช่วยพัฒนาให้ผู้บริหารสถานศึกษามีการพัฒนาตนด้านคุณลักษณะผู้นำที่สำคัญ กล่าวคือ มีมนุษยสัมพันธ์และมีสติปัญญา อันจะทำให้สามารถที่

เป็นแบบอย่างที่ดีในการทำงานขององค์กรให้กับผู้ร่วมงานในฐานะผู้นำการเปลี่ยนแปลง, ผู้นำเชิงวิชาการ, ผู้นำเชิงจริยธรรม และผู้นำเชิงความคิดสร้างสรรค์ เป็นต้น รวมถึงสมรรถนะที่จะจูงใจทีมงานให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ จนทำให้เกิดแนวปฏิบัติที่ดีและแนวปฏิบัติที่เลิศในการบริหารสถานศึกษา

บทสรุป

พระพุทธศาสนาได้ชื่อว่า เป็นศาสนาของการศึกษาเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังจะเห็นได้จากการแบ่งประเภทบุคคลไว้ 2 ประเภท คือ 1) เสาะ หรือพระผู้ยังต้องศึกษา และ 2) พระอเสาะ หรือพระผู้ไม่ต้องศึกษา พระพุทธศาสนาเรียกการศึกษาเรียนรู้ว่า เป็นการฝึกฝนพัฒนามนุษย์ไปสู่ความสมบูรณ์แบบตามศักยภาพของมนุษย์ ขั้นตอนการเรียนรู้ในทางพระพุทธศาสนานั้นประกอบด้วยปริยัติ ปฏิบัติ และปฏิเวธ ส่วนกระบวนการเรียนรู้ในทางพระพุทธศาสนาจะอาศัยขั้น 5 และอินทริยสังวรในการรับรู้และเรียนรู้จนเกิดปัญญาผ่านปรโตโฆสะและโยนิโสมนสิการ ทฤษฎีการเรียนรู้ในทางพระพุทธศาสนาที่สำคัญ ได้แก่ หลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) ซึ่งเป็นหลักการที่จำเป็นและมีความสำคัญ เหมาะสำหรับผู้สอนที่จะได้นำไปปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างบูรณาการครบวงจรและเป็นไปอย่างคลุลักษณ์ ทำให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ กล่าวคือ มีเคารพในกฎระเบียบต่าง ๆ มีความประพฤติดี มีวาจาที่สุภาพ และมีใจที่เข้มแข็ง ตั้งใจใฝ่เรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง และมีความรอบรู้ในเรื่องที่เรียน และมีสัมฤทธิ์ผลที่ดีในการเรียน นอกจากนี้ ทฤษฎีการเรียนรู้ในทางพุทธศาสนายังสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารการศึกษา ช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษามีทักษะการบริหารที่สำคัญ สามารถบริหารงานในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

เอกสารอ้างอิง

- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2551). *เรียนรู้ให้รู้ ใช้ข้อมูลอย่างผู้ชนะ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: บริษัท ชัคเซส มีเดีย จำกัด.
- กิตติชัย สุภาสินโนบล. (2558). *การจัดการเรียนการสอนตามแนวพุทธเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียน*. กรุงเทพฯ: บริษัท คอมเมอเชียล เวิลด์ มีเดีย จำกัด.
- บุญชัย คำชาย. (2540). *จิตวิทยาการเรียนการสอน*. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วน จำกัด 9119 เทคนิคพรินต์ติ้ง.
- ฉันท ชาติทอง. (2559). *หลักการจัดการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: เพชรเกษม การพิมพ์.
- ทวีศักดิ์ ทองทิพย์. (2559). *การบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขา. ในสารนิพนธ์พุทธศาสตรบัณฑิต. รวบรวมและจัดพิมพ์โดยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*
- ทศนา แหมมณี. (2559). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 20. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นพพงษ์ บุญจิตรอดุลย์. (2550). *หลักการบริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ศูนย์การพิมพ์กรุงเทพมหานคร.

- เนาวนิจ ใจมั่น. (2551). *พระพุทธศาสนาเพื่อพัฒนาผู้เรียน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย.
- นุชลี อุปภัย. (2558). *จิตวิทยาการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2536). *จะพัฒนาคนกันได้อย่างไร (พุทธศาสนากับการพัฒนามนุษย์)*. กรุงเทพฯ: บริษัท สหธรรมิก จำกัด.
- _____. (2542). *การศึกษากับการวิจัยเพื่ออนาคตของประเทศไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: บริษัท สหธรรมิก จำกัด.
- _____. (2544). “กระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคนสู่ประชาธิปไตย” ใน *สาระความรู้ที่ได้จากการสัมมนาวิชาการเพื่อนำเสนอผลงานวิจัย/ผลงานวิชาการเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้*. รวบรวมและจัดพิมพ์โดยกรมวิชาการ. กรุงเทพฯ: องค์การค้าของคุรุสภา.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2540). *หลักทั่วไปของพุทธศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา.
- _____. (2548). *ลักษณะแห่งพระพุทธศาสนา*. พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพฯ: บริษัท สหธรรมิก จำกัด.
- _____. (2550). *การศึกษาเริ่มต้นเมื่อคนกินอยู่*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: บริษัท สหธรรมิก จำกัด.
- พระไพศาล วิสาโล. (2560). *กระบวนการเรียนรู้แบบพุทธ*. (ออนไลน์). (อ้างเมื่อวันที่ 10 ตุลาคม 2565). จาก <http://www.visalo.org/article/budBudandSuksa.htm>
- _____. (2560). *พุทธศาสนากับการสร้างสรรค์ปัญญา*. (ออนไลน์). (อ้างเมื่อวันที่ 10 ตุลาคม 2565). จาก <http://www.visalo.org/article/budBudandSuksa.htm>
- พระอดิเทพ อธิวัฒน์ (หมกทอง). (2560). *การใช้หลักไตรลักษณ์ในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนท่าชนะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระสมบัตินิ รุกขิตจิตโตและคณะ. (2551). *พุทธประวัติ ประสูติ ตรัสรู้ ปรีชาญาณ พระบรมศาสดาล้มมาล้มพุทธเจ้า*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ เอส. เอ็ม. เค. พรินต์ติ้ง จำกัด.
- พรณิ ช.เจนจิต. (2538). *จิตวิทยาการเรียนการสอน*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: บริษัท ดันอ้อ แกรมมี จำกัด.
- พูนทรัพย์ เกตุวีระพงศ์. (2557). “*พุทธศาสนากับประสิทธิภาพของการศึกษา*” ใน *สารนิพนธ์ ๒๕๕๗*. รวบรวมและจัดพิมพ์โดยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พิน ดอกบัว. (2555). *ศาสนาเปรียบเทียบ*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: บริษัท บุรพาสาน (1991) จำกัด.
- มาลินี จุฑะรพ. (2537). *จิตวิทยาการเรียนการสอน*. กรุงเทพฯ: บริษัท อักษราพิพัฒน์ จำกัด.

- สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2545). *ปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: บุญศิริการพิมพ์.
- สุรงค์ โค้วตระกูล. (2556). *จิตวิทยาการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.